

Φέρνω συχνά στον νοῦ μου, τόν μεγάλο φιλόσοφο. Τόν ἄνθρωπο μέ τήν «τραγική εἰρωνεία» τῆς σωματικῆς ἀσκήμιας καί τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς.

Αἰώνια σύγχρονος, ἔχει τήν γαλήνη τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, ἔχει τήν βαρύτητα τοῦ λόγου. Μοναδικός, πέρα ἀπό χῶρο, χρόνο καί τόπο. «Ἐν οἶδα, ὅτι οὐδέν οἶδα», εἶναι τά λόγια του.

Ἡ αὐτογνωσία του γίνεται τό θεμέλιο τῆς διδασκαλίας καί τῆς ἀνθρώπινης πορείας τους. Βαδίζει τόν δρόμο, πού ὁ ἴδιος χαράζει καί τόν ἀκολουθεῖ πιστά ὡς τό τέλος.

Στέκεται πάντα ὁ Μεγάλος Δάσκαλος, διαχρονικός, ἀπέναντι στά ἀνθρώπινα προβλήματα, στά λάθη καί στίς ἀδυναμίες κάθε ἐποχῆς.

Εἶναι ὁ φιλόσοφος μέ τήν πληρότητα καί τήν γνώση τῆς ἀλήθειας. Ξεπερνᾷ τό καθημερινό, τό φθαρμένο, τό κοινό καί παροδικό. Χάρις σ' αὐτόν, γιά πρώτη φορά, ὁ ἄνθρωπος γίνεται τό ἐπίκεντρο φιλοσοφικῆς ἐρευνας, τήν στιγμή πού πανάρχαιες θρησκευτικές ἀντιλήψεις καί φιλοσοφικές θεωρίες, εἶχαν μονόπλευρα στραφῇ στήν μελέτη τοῦ σύμπαντος, ἀγνοώντας τόν ἄνθρωπο.

Ὁ Σωκράτης διεισδύει μέχρι τά βάθη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τήν κατακτᾷ καί τήν κατεξιώνει.

Τόν κέφτομαι συχνά, κάθε φορά πού περπατῶ στήν ἀρχαία ἀγορά τῆς Ἀθήνας. Εἶναι ἐκεῖνος, πού κρατᾷ τήν ἰσορροπία του, ὅταν ἡ δίνη τῶν Σοφιστῶν, σαρώνη γύρω του ἀρχές, δίκαιο, ἰδανικά.

Εἶναι ἐκεῖνος, πού παίρνει τήν σωστή ἀπόφαση μέ τήν ἀγέρωχη στάση του ἀπέναντι στό χρέος καί στόν θάνατο.

Σάν καί αὐτόν, ἓνας γεννιέται, μιά μόνο φορά. Τόν ἀναζητῶ, ν' ἀντλήσω δύναμη, νά γνωρίσω τόν ἑαυτό μου, νά ζυγιάσω τά λόγια καί τίς πράξεις μου.

Θά θελα νά 'χα τήν τόλμη, νά 'χα τό ἀναστημα, στόν Μεγάλο αὐτόν Πρόγονο νά κάνω τήν... Ἀναφορά μου.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - ΕΤΟΥΡΓΑΡΗ 57 10632 ΑΘΗΝΑΙ - ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ - ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ (8) ΔΡΧ. 1200

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ
ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ
ΑΡΧΥΤΑΣ - ΕΚΦΑΝΤΟΣ
ΠΕΤΡΩΝ - ΙΠΠΑΕΟΣ - ΙΚΕΤΑΣ
ΑΛΚΜΑΙΩΝ - ΦΙΛΟΛΑΟΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ
ΓΕΝΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΗΤΑΝ ΓΝΩΣΤΗ Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ,

ΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΚΑΛΛΟΣ
ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΕΙΑ
ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ
Η ΕΥΔ ΚΑΙ Η
ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τριμηνιαία Έκδοσις

Έτος Β' Άρ. Φύλλου 8 - Δεκέμβριος 1999

Στουρνάρη 57 104.32 Άθηναι
Τηλ.: 52.37.543, Φάξ: 52.26.694

Έκδότης - Δήτης:

Άντώνιος Άναστασάκης - (Ραδάμανθους)

Στοιχειοθεσία: Δήμ. Μουστάκη

Διορθώσεις: Δήμητρα Άθανασοπούλου

Εκτύπωση: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου - Δ. Σιταράς, Λευκάδος 9

Τά κείμενα, όπως και ή γλώσσα
κάθε δημοσιεύματος απηχούν τις απόψεις
του εκάστοτε γράφοντος.

* * *

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

αποστείλατε για έτησία συνδρομή
ταχ. έπιταγή 5.000 δρχ. στο όνομα:
Ίδεο-Θεάτρον Ρ. Ά. Άναστασάκη,
Στουρνάρη 57 104.32 Άθηναι
ή τηλεφωνήσατε στο 52.37.543

Συνδρομές εξωτερικού: 10.000 δρχ.

**Δωρίσατε
μία συνδρομή
στούς φίλους σας!**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λ. ΞΑΡΑΓΑ
ΞΕΛ. 3
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΝΤΕΛΕΙΑ

Ι. ΔΑΥΡΟΥ
ΞΕΛ. 11
ΗΤΑΝ ΓΝΩΣΤΗ Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΕΤΗΝ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ;

Μ. ΞΕΣΛΙΝ
ΞΕΛ. 21
Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ
ΞΕΛ. 26
Η ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΓΕΝΜΗΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ξ. ΝΑΓΟΥ
ΞΕΛ. 32
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΞΕΛ. 34
ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Π. ΛΕΚΑΤΣΑ
ΞΕΛ. 37
ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ Η ΨΥΧΗ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ

Δ. ΜΙΑΝΤΙΜΗ
ΞΕΛ. 43
ΧΕΙΜΕΡΙΝΕΣ ΤΡΟΠΕΣ

Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ
ΞΕΛ. 45
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ

Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ
ΞΕΛ. 53
ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΕΙΑ

**Παρακαλεῖσθε
ὅσοι δὲν ἔχετε ἀνανεώσει
τὴν συνδρομὴ σας
ὅπως ἀποστείλετε
ταχ. ἐπιταγὴ 5.000 δρχ.
στὴν διεύθυνση τοῦ Ίδεο-
θεάτρου μὲ τὴν ἐνδειξὴ
"ἀνανέωση συνδρομῆς"**

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ Η ΕΥΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ

*Βαδίζω ὡς Ἡνίοχος μὲ τὸν φτερωτό μου Πήγασο στὸν χῶρο τῆς Σκέψεως.
Ἡ πορεία μου κλιμακώνεται πρὸς τὸν Τόπο τῆς ἀπόλυτα διανοητικῆς Πειθαρχίας
καὶ Τάξεως, μακριὰ ἀπὸ τὴν Χαοτικὴ ἔκταση τῆς πληροφορίας.*

ΑΔΑΜ ΚΑΙ ΕΥΑ

Ἡ φράση «αὐτὴ ἡ γυναῖκα εἶναι σέ ἐνδιαφέρουσα»
σημαίνει ὅτι αὐτὴ ἡ γυναῖκα πρόκειται νά τεκνο-
ποιήσῃ. Ἡ λέξη ὅμως «ἐνδιαφέρουσα» ἀποτελεῖται ἀπὸ
τρεῖς λέξεις οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ ΕΝ-ΔΙΑ-ΦΕΡΩ.

Δηλαδή αὐτὴ φέρει ἐντὸς τῆς τὸν Δία.

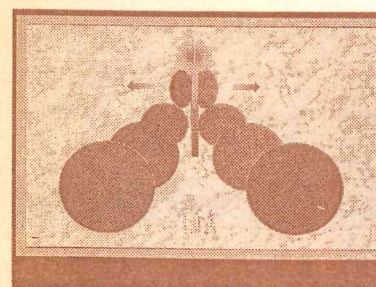
Ἀναλύοντας τίς ἐννοίες πού ἔχουμε πίσω ἀπὸ τὴν λέξη
ἐνδιαφέρουσα, ἔχουμε:

- Δηλαδή αὐτὴ φέρει ἐντὸς τῆς τὸν Διαχωρισμό.
- Δηλαδή αὐτὴ φέρει τὴν ιδιότητα τοῦ Διαχωρισμοῦ.
- Δηλαδή αὐτὴ πρόκειται σύντομα νά «χωριστῇ» σέ δύο μέρη.
- Δηλαδή αὐτὴ πρόκειται σύντομα νά τμηθῇ σέ δύο μέρη.

Ὁ ἀδάμας, δηλαδή ὁ πολύτιμος λίθος, τὸ διαμάντι, εἶναι ἓνας πολὺ σκληρὸς πολύτιμος λίθος ὁ ὁποῖος δύναται νά διαχωρίζῃ «ὅλα» τὰ ἄλλα χωρὶς νά διαχωρίζεται αὐτός. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ ἀδάμας ὡς ἀδιαχώριστος πού εἶναι, δικαίως ὀνομάζεται ἀδάμας διότι ἡ ὀνομασία του προέρχεται ἀπὸ τίς λέξεις Α καὶ Τμητός, Ἄτμητος, δηλαδή αὐτός πού δὲν τέμνεται.

Οἱ πρωτόπλαστοι Ἀδάμ καὶ Εὐα, ἔχουν ἐλληνικώτατα ὀνόματα διότι τὸ ὄνομα Ἀδάμ προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο Ἄ-τμητος δηλαδή ἀδιαχώριστος, ὅπως καὶ τὸ ἀδάμας. Ἐπιβεβαιώνει ὅμως αὐτὴν τὴν ἀποψη τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀδάμ, σύμφωνα μὲ τίς γραφές, πράγματι ἦταν Ἄτμητος διότι ὡς ἀρσενικὸ πλάσμα δὲν μποροῦσε νά τεκνοποιήσῃ,

Ἐν Δια Φέρουσα

δὲν προῆλθε ἀπὸ μήτρα, καὶ ὁ πρῶτος «ἀπόγονός» του, δηλαδή ἡ Εὐα, δημιουργήθηκε μὲ τρόπο πού θυμίζει σύγχρονη μέθοδο κλωνισμοῦ, ἀφοῦ ὁ Θεὸς πῆρε ἀπὸ τὸ πλευρὸ τοῦ Ἀδάμ τμήμα καὶ δημιούργησε

τὴν Εὐα καὶ ὄχι μὲ φυσιολογικὸ διπλασιασμό. Κάτι πού συμβαίνει φυσιολογικά καὶ αὐτόματα ἀκόμα καὶ στὰ κύτταρα. Μπορεῖ νά θεωρηθῇ τὸ «μοντέλο» Ἀδάμ-Ἄτμητος ὡς μὴ ἐπιτυχές, ἀφοῦ τὸ ἐπιμένο «μοντέλο» δημιουργεῖται καλύτερο. Αὐτό ἐπειδὴ ἡ Εὐα εἶναι ἓνα μοντέλο τὸ ὁποῖο ἔχει τὴν ιδιότητα νά διαχωρίζεται σέ δύο ὄντα τουλάχιστον. Δηλαδή σέ αὐτὴν καὶ τὸ τέκνο τῆς. Ἔτσι ὡς καλύτερο καὶ ἐξελιγμένο μοντέλο χαρακτηρίζεται μὲ τὴν ἐλληνικὴ λέξη «Εὐ» πού σημαίνει καλὸ. Δημιουργεῖται λοιπὸν σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ κώδικας-ταυτότητα Εὐα ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ τὸ Εὐ+Α, τὸ ὁποῖο στὴν συνέχεια σημαίνει Εὐ-Ἀδάμ δηλαδή ὁ Καλύτερος Ἀδάμ, ὁ Βελτιωμένος Ἀδάμ, ὁ Βελτιωμένος Ἀτμητος, ἀφοῦ τὸ α εἶναι τὸ πρῶτο γράμμα τοῦ ὀνόματος Ἀδάμ. Ἀρα τὰ ἐλληνικὰ ὀνόματα ΑΔΑΜ-ΕΥΑ σημαίνουν ὁ ΑΤΜΗΤΟΣ-ΑΔΑΜ καὶ ὁ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΟΣ ΑΔΑΜ.

Θεωρῶ ὅμως ἀναγκαῖο ἐδῶ νά ἐπισημάνω, ὅτι πίσω ἀπὸ τίς ἐννοίες-πρότυπα. Ἀδάμ καὶ Εὐα, οὐσιαστικά δὲν ὑπάρχουν μόνο δύο ἄνθρωποι μέσα στὸν «Παράδεισο», ἀλλὰ πληθυσμὸς ἀπὸ κάθε εἶδος. Δηλαδή τελικά, τὸ πρῶτο εἶδος Ἀδάμ παράγεται ἐργαστηριακά, ἐνῶ τὸ δεύτερο εἶδος Εὐα, ἀναπαράγεται μόνο του ὡς βελτιωμένο εἶδος.

Σύμφωνα ὅμως μὲ τὴν κυβερνητικὴ συλλογιστικὴ αὐτοῦ τοῦ ἀρθρου-μελέτη πού ἀκολουθεῖ, ὁ Εὐ-Ἀδάμ δηλαδή ἡ Εὐα, γιὰ ἓνα ἐπὶ πλέον λόγο εἶναι τὸ καλύτερο «μοντέλο-εἶδος» ἐπειδὴ εἶναι ἐκείνη ἀπὸ τοὺς «δύο» πρωτοπλάστους πού ἐπιτυγχάνει τὴν διανοητικὴ μετάλλαξη-ἀναβάθμιση. Ἔτσι λοιπὸν σοφὰ ὀνομάζεται ΕΥΑ ἀπὸ τὸ Εὐ+Α.

Εὐ Ἀδάμ

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ

Οί σοφοί ἄρχαῖοι πρόγονοί μας ἔλεγαν: «**ἐξ ἰδίων κρίνουμε τὰ ἄλλότρια**». Δηλαδή σύμφωνα μέ αὐτά πού ἔχουμε μέσα μας ἐκτιμοῦμε ἀνάλογα τό περιβάλλον μας. Θά μπορούσα νά ὑποθέσω, λοιπόν, ὅτι αὐτό μοιάζει μέ τό ἐξῆς. Ἐάν μᾶς βάλῃ κάποιος κόκκινα ὀπτικά φίλτρα μπροστά ἀπό τίς κόρες τῶν ματιῶν μας, τότε ἀναπόφευκτα θά βλέπουμε τὰ πάντα κόκκινα. Ἀντίστοιχα θά βλέπουμε τὰ πάντα πράσινα ἐάν τὰ φίλτρα εἶναι ἢ γίνουν(!) πράσινα, κ.ο.κ.

Τό παράδειγμα αὐτό, ἀφορᾷ μόνο στόν ὀπτικό τομέα τῆς συνειδήσεώς μας, ὁ ὁποῖος εἶναι τό κέντρο τῆς ὁρά-

σεως. Ἡ ὁραση ὅμως, ὅπως καί οἱ ἄλλες γνωστές αἰσθήσεις ἀνῆκουν σέ ἐκεῖνο τό τμήμα τῆς συνειδήσεως πού ἀπασχολεῖται μέ τήν ἀνίχνευση τοῦ περιβάλλοντος μέ στόχο τόν προσανατολισμό καί στήν συνέχεια τήν

«ἐνταξη» τῆς συνειδήσεως μέσα στόν τόπο καί στόν χρόνο, ἀνά πᾶσα στιγμή, **ἀνά τομή χρόνου**. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἐάν ὅλα «πᾶνε καλά» καί ἡ συνειδηση ἀντιλαμβάνεται ἀλάνθαστα τό περιβάλλον, τότε λέμε ὅτι συμβιβάζεται μέ αὐτό καί βρίσκεται σέ συμβατότητα μαζί του. Κατά συνέπεια, ἐπειδῇ: «**τά εἰς τρίτον ἴσα καί ἀλλήλοις ἴσα**», πού σημαίνει ὅτι, ὅταν αὐτά πού εἶναι ἴσα μέ κάποιον συγκριτικό παράγοντα-μέγεθος εἶναι καί μεταξύ τους ἴσα, δηλαδή ἐάν $A, B, \Gamma = \Delta$, τότε $A=B=\Gamma$, ἢ $A=B=\Gamma=\Delta$, συμπεραίνεται στήν συνέχεια, ὅτι ἐάν ὡς κοινό παράγοντα θεωρήσουμε τό περιβάλλον, αὐτοί πού ἔρχονται σέ συμφωνία μέ αὐτό ἀναπόφευκτα ἔρχονται καί σέ συμφωνία μεταξύ τους. Αὐτή λοιπόν ἡ ἄγραφη καί ἄρρητη κοινῶς παραδεκτὴ σύμβαση εἶναι ἡ λεγόμενη κοινῶς **παραδεκτὴ πραγματικότητα**.

Στό σημεῖο αὐτό πρέπει νά ἀναφερθῇ ὅτι, συμβαίνει νά υπάρχουν καί νόες οἱ ὁποῖοι ἀποκλίνουν ἀπό τὰ κοινῶς παραδεκτά πράγματα «ἀρνητικά» ἢ «θετικά». Δηλαδή συμβαίνει ἄλλοι νόες νά μὴν ἀντιλαμβάνονται ὅλα ὅσα ἀντιλαμβάνονται οἱ πολλοί καί ἄλλοι νόες νά ἀντιλαμβάνονται λίγο περισσότερο ἀπὸ τοὺς πολλούς.

Καί στὶς δύο περιπτώσεις, ὅμως, πρόκειται γιὰ νόες οἱ ὁποῖοι δὲν ἐντάσσονται ἀπόλυτα στό γενικό κοινωνικό σύνολο ἀπὸ πλευρᾶς ἀντιλήψεως, κάτι τό ὁποῖο σίγουρα δὲν ἔχει σχέση μέ τόν δεικτικὴ εὐφυΐας καί δὲν ἔρχεται σέ «σύγκρουση» μέ «κάτι ἄλλο» πού θά τό θεωρήσῃ ὡς μειονεκτικὴ κατάσταση, ἐφ' ὅσον τό συγκριτικό μέτρο γιὰ τό ἀπόλυτο μέγεθος τῆς ἀντιλήψεως, οὐσιαστικά εἶναι ἄγνωστο καί ἀπροσδιόριστο.

Ἐφ' ὅσον σύμφωνα μέ αὐτά πού ἔχουμε μέσα μας ἀντιλαμβανόμαστε αὐτά πού μᾶς περιβάλλουν, τότε εἶναι ἀποτέλεσμα λογικῆς νά δεχθοῦμε ὅτι τίποτε διαφορετικό πέρα ἀπὸ ὅ,τι ἔχουμε μέσα μας, εἶναι δυνατόν νά ἀντιληφθοῦμε γύρω στό περιβάλλον μας. Δηλαδή ἀντιλαμβανόμαστε καί δεχόμαστε MONO αὐτά πού «ἀντικατοπτρίζονται» μέσα μας.

Στὴν συνέχεια, ὅμως, μπορούμε νά συλλογισθοῦμε τό ἐξῆς:

Κατ' ἐπέκταση ἀντιλαμβανόμαστε καί δεχόμαστε ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τό περιβάλλον μας γιὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἀντίστοιχα πρότυπα-μοντέλα μέσα στήν συνειδήσή μας. Αὐτό πάλι σημαίνει τό ἐξῆς: Ἐφ' ὅσον ἰσχύει τό «**τά εἰς τρίτον ἴσα καί ἀλλήλοις ἴσα**», δηλαδή ἡ **κοινῶς παραδεκτὴ πραγματικότητα**, ἀναπόφευκτα ὅλοι οἱ ἀντιλαμβανόμενοι τό περιβάλλον νόες, τό μεγαλύτερο μέγεθος γνώσεως καί πληροφορίας τό ὁποῖο εἶναι δυνατόν νά ἀντιληφθοῦν, θά εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖο κάποια στιγμή θά εἶναι **ἴδιο καί ἐξ ἴσου κοινὸ σέ ὅλους**.

Γιὰ τήν ἀποφυγὴ ὅμως παρερμηνείας, ἐπισημαίνω ὅτι ὅλοι οἱ ὁμοειδεῖς νόες ἔχουν τήν ἴδια ικανότητα νά προσεγγίσουν ἀκόμα καί τὰ ὑψηλότερα διανοητικά ἐπιτεύγματα κάποιων ἀπὸ αὐτοὺς, ὑπὸ τήν προϋπόθεση ὅτι δὲν περιορίζονται ἀπὸ τήν **δυνατότητά** τους καί τήν **παιδεία** τους.

Εἶναι ἀνάγκη ἐδῶ νά περιγράψω ἓνα ὑποθετικό πείραμα, ὥστε νά προσεγγίσετε καλύτερα αὐτὴν τὴν συλλογιστική.

Η ΜΕΤΑΛΛΑΞΗ

Ἔστω ὅτι ἔχουμε ἓνα κλειστὸ κοινωνικό σύστημα τό ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ πενήντα ἀνθρώπους. Μία μικρὴ κοινωνία. Εἶναι δεδομένο γιὰ τὴν παρατήρησή μας, ὅτι τό κοινωνικό αὐτό σύστημα εἶναι **ἀπόλυτα ἀπομονωμένο** ἀπὸ κάθε εἶδους πληροφορία τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος.

Οἱ πενήντα αὐτοὶ ἄνθρωποι δημιουργοῦν μία δική τους **κοινῶς παραδεκτὴ πραγματικότητα** ἐπειδῇ ἄγραφα καί ἄρρητα ἐπικοινωνοῦν MONO μεταξύ τους καί μέ τό περιβάλλον, σάν συγκοινωνοῦντα δοχεῖα, μέ τίς ἴδιες πάντα πληροφορίες. Τό γεγονός ὅτι οἱ πληροφορίες εἶναι πάντα οἱ ἴδιες σέ ὅλους, σημαίνει ὅτι τό πλῆθος τους εἶναι μικρό σέ σχέση μέ τό πλῆθος τῶν διανοητικῶν δυνατοτήτων καί διεργασιῶν τοῦ συνόλου τῶν ἐγκεφάλων-ἐπεξεργαστῶν πού ἀσχολοῦνται μέ αὐτές. Αὐτό, ἔχει τελικά ὡς ἀποτέλεσμα ἢ πληροφόρηση μέσα στό μικρὸ κλειστὸ κοινωνικό σύστημα κάποια στιγμή νά ἐπαναλαμβάνεται προδίδοντας τὴν ἐξάντληση χρήσεως τῶν πληροφοριῶν. Ἔτσι τό συλλογικὸ σύστημα ἐπεξεργασίας τῆς πληροφορίας στό κλειστὸ κοινωνικό σύστημα τῶν πενήντα, ἔρχεται σέ κορεσμό.

Δηλαδή τό μέγεθος τῆς πληροφορίας πού θά ἀνταλλαχθῇ μεταξύ τῶν ἐπεξεργαστῶν-ἐγκεφάλων, ἀνεξάρτητα ἐάν αὐτό εἶναι ἐξελισσόμενο ἢ ὄχι, κάποια στιγμή θά μείνῃ στάσιμο, δηλαδή ἡ «στάθμη» τῆς διακινούμενης πληροφορίας μέσα στό σύστημα τῶν «συγκοινωνούντων δοχείων-ἐγκεφάλων» θά ἐξισωθῇ παντοῦ καί θά «ἡρεμήσῃ». Μέ δύο λόγια, αὐτό σημαίνει ὅτι **οἱ ἐπεξεργαστές-ἐγκέφαλοι τῶν πενήντα, «θά τὰ ἔχουν σκεφθῇ ὅλα», «θά τὰ ἔχουν ἐπεξεργασθῇ ὅλα», καί ἀπὸ ἐκεῖ καί πέρα δὲν «θά ἔχουν τί νά κάνουν»**. Τότε θά συμβῇ τό ἐξῆς:

Ἐπειδῇ οἱ πενήντα ἐγκέφαλοι-ἐπεξεργαστές πληροφορίας, ἐπαναλαμβάνουν συνέχεια τὴν ἴδια διαδικασία σέ ἀτέρμονα κατάσταση καί ἔχουν ἐξάντλησει κάθε χρῆση τῆς καί ἐφαρμογῆς τῆς, κάποια στιγμή **κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς θά λειτουργήσῃ διαφορετικά**. Τό γιατί θά συμβῇ αὐτό, αὐτό εἶναι ἄλλο θέμα καί ἀφορᾷ στήν πρόνοια τοῦ «κατασκευαστῆ-δημιουργοῦ» αὐτοῦ τοῦ κλειστοῦ κοινωνικοῦ συστήματος καί τοῦ κάθε ἐγκεφάλου χωριστά (σέ αὐτό τό σημεῖο, προτείνω **οἱ ἐνδιαφερόμενοι νά μελετήσουν ἀνάλογα συστήματα κυβερνητικῆς**).

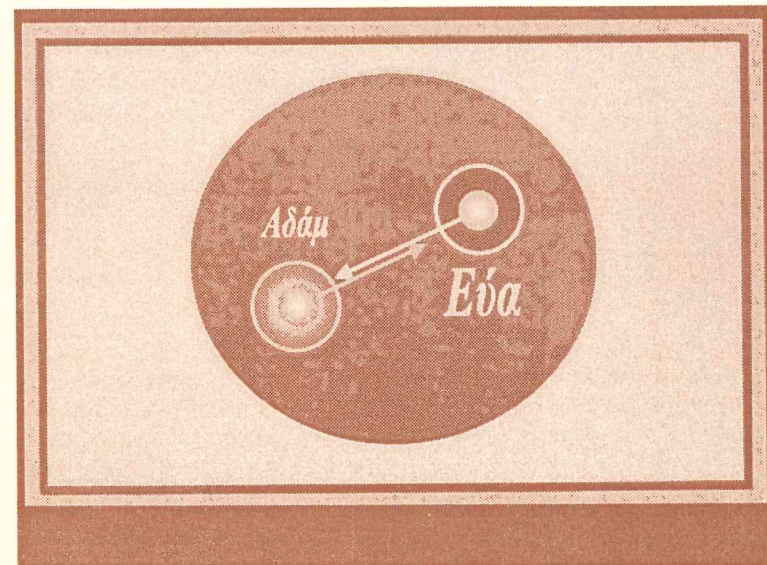
Ἡ διαφορετικὴ ὅμως αὕτη λειτουργία, θά γίνῃ μέ τόν τρόπο τῆς συνδυαστικῆς πληροφορίας, συνδυαστικῆς σκέψεως καί συνδυαστικῆς γνώσεως. Θά ἀπέχῃ πολὺ ἀπὸ τόν τρόπο τῆς ἀπλῆς, παθητικῆς καί ἀνεξέλεγκτης ἐπεξεργασίας καί ἐκτιμήσεως τῆς πληροφορίας. Αὕτη ἡ νέα καί διαφορετικὴ δρᾶση ἐπεξεργασίας δεδομένων, θά γίνῃ ἀπὸ τόν ἰκανώτερο ἐγκέφαλο τῶν πενήντα. Αὐτόν πού ἔχει σέ λανθάνουσα κατάσταση τὴν ροπή καί ικανότητα πρὸς τὴν διανοητικὴ μετάλλαξη.

Δηλαδή MONO τότε καί γιὰ πρώτη φορά θά λειτουργήσῃ ἐκεῖνος ὁ διανοητικὸς μηχανισμός μέσα σέ κάποιον ἐγκέφαλο ἀπὸ τοὺς πενήντα, ἐπειδῇ ἡ συνεχῆς ἐπανάληψη τῆς ἴδιας πληροφορίας θά δημιουργήσῃ τό ἐρεθίσμα-ἐντολὴ στόν ἐγκέφαλο, ὥστε αὐτός νά δράσῃ γιὰ πρώτη φορά ἀναβαθμισμένα, σέ ἓνα νέο πεδίο διανοητικῆς δράσεως.

Θά παραχθῇ λοιπόν τότε νέο προϊόν, «**μύριο**» γνώσεως, πού θά γίνῃ στήν συνέχεια πληροφορία μέσα στό κλειστὸ κοινωνικό σύστημα. Αὐτό τό νέο δεδομένο στήν συνέχεια, ὅταν μεταδοθῇ στοὺς ὑπόλοιπους σαρανταεννέα ἐγκεφάλους-ἐπεξεργαστές, θά συνδυασθῇ ἀπὸ αὐτοὺς μέ κάθε προηγούμενη κορεσμένη πληροφορία, μέ ἀποτέλεσμα ἐπηρεάζοντας αὐτές νά προκύψουν νέοι συνδυασμοί καί «καταιγίδα» ἀπὸ νέα δεδομένα ἔτομα πρὸς νέα ἐπεξεργασία. Τότε τό κλειστὸ σύστημα τῶν πενήντα ἐγκεφάλων-ἐπεξεργαστῶν ἀναβαθμίζεται συλλογικά, διότι τό πληροφορικὸ περιβάλλον ἔχει ἐπεκταθῇ σημαντικά καί ἔχει μεγαλώσῃ. Ἀντιληφθῇτε λοιπόν τό μέγεθος καί τὴν ἔκταση τοῦ νοητικοῦ πεδίου-περιβάλλοντος πού δημιουργεῖται ὅταν οἱ ἐγκέφαλοι-ἐπεξεργαστές πού λαμβάνουν τὰ ἐρεθίσματα ἀπὸ μεταλλαγμένους ἐγκέφαλους καί ἀναβαθμίζονται, ἀποτελοῦν συλλογικά ἓνα ἀσύγκριτα μεγαλύτερο κοινωνικό σύστημα ἀπὸ μερικὰ δισεκατομμύρια ὁμοίους ἐπεξεργαστές πληροφορίας, **καθὼς καί παραγωγούς αὐτῆς**.

καί τὴν ἔκταση τῆς χαοτικῆς καταστάσεως πού ἐκτείνεται πρὸς ἐπεξεργασία. Ἐννοῶ τὴν διανοητικὴ δρᾶση-πλάνη μετὰ ἀπὸ τὴν **πληροφορικὴ ἀλληλεπίδραση τῆς παγκόσμιας κοινωνίας**, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ποιότητα τοῦ ἀποτελέσματος.

Μέσα στόν ἴδιο τόν ἐγκέφαλο, ὅμως, στήν περιοχή τῆς μνήμης, συμβαίνει τό ἐξῆς:

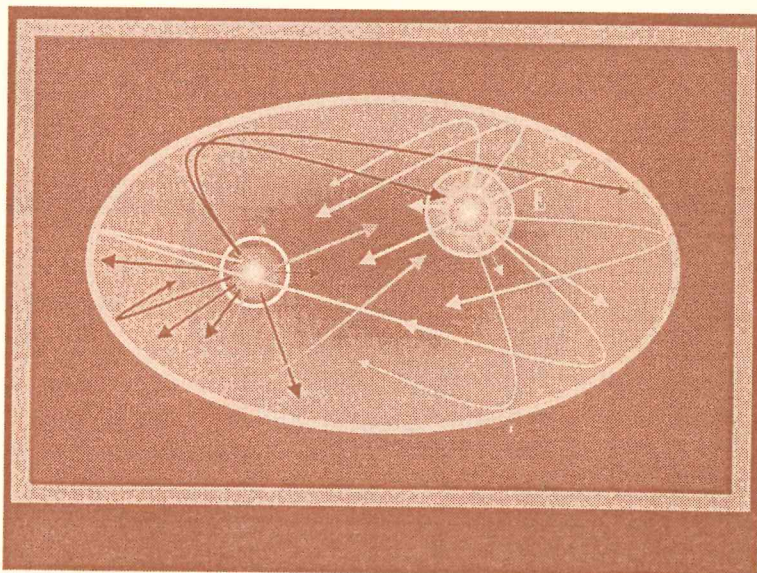
Η διακινούμενη πληροφορία και η επεξεργασία αυτής, ουσιαστικά είναι μονάδες πληροφορίας οι οποίες για να μετακινηθούν είναι απαραίτητο άλλοτε να βρίσκονται «καθ' ὁδόν» και άλλοτε να «σταθμεύουν». Στην παρούσα περίπτωση ο τρόπος μεταφοράς δεν μας ενδιαφέρει προς τό παρόν, αλλά μας ενδιαφέρει ο τρόπος «σταθμεύσεως» της πληροφορίας. Έτσι λοιπόν αν υποθέσουμε ότι ο τόπος «σταθμεύσεως» αυτής, δηλαδή η προσωρινή ή όχι αποθήκευση της πληροφορίας, είναι η μνήμη του έγκεφαλου-επεξεργαστή, τότε βλέπουμε ότι όταν σε αυτήν αποθηκεύεται προσωρινά αλλά συνεχώς όλο και διαφορετική πληροφορία, τότε η μνήμη παραμένει «άνοικτη» επιτρέποντας την οποιαδήποτε αποθήκευση εκεί. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για απεριόριστη χρονική διάρκεια, με την προϋπόθεση ότι η διακινούμενη πληροφορία θα είναι πάντα διαφορετική.

Εδώ θεωρώ αναγκαίο να σας δώσω ένα απλό αριθμητικό παράδειγμα ώστε να αφομοιωθή καλύτερα αυτή η κυβερνητική λειτουργία.

Έστω ότι έχουμε δέκα θέσεις μνήμης όπου εκεί αποθηκεύονται πάντα δέκα διαφορετικοί αριθμοί. Δηλαδή έχουμε δέκα κουτάκια στά οποία αποθηκεύονται πάντα δέκα διαφορετικοί αριθμοί.

Η σειρά των αριθμών που αποθηκεύονται είναι τυχαία. Π.χ. 2-3-4-5-7-3-3-4-8-1. Την επομένη στιγμή οι αριθμοί που αποθηκεύονται είναι 5-5-5-6-4-3-7-8-2-0. και μετά οι 4-4-3-6-7-5-8-8-8-8. Εάν η πληροφορία που αποθηκεύεται είναι πάντοτε διαφορετική, ο επεξεργαστής που την διακινεί δρᾷ με ένα συγκεκριμένο τρόπο επιτρέποντας ελεύθερη την διακίνηση, καταναλώνοντας όμως την απαιτούμενη ενέργεια, χρόνο και χώρο. Στην περίπτωση, όμως, που η αποθηκευόμενη πληροφορία επαναλαμβάνεται συνεχώς ή ίδια, π.χ. 1-1-1-1-7-2-2-2-7-8. Μετά 1-1-1-1-7-2-2-2-7-8. Μετά πάλι 1-1-1-1-7-2-2-2-7-8 κ.ο.κ. Τότε επειδή η αποθηκευόμενη πληροφορία επαναλαμβάνεται συνεχώς και έχει πάντοτε τό ίδιο περιεχόμενο, ο έγκέφαλος-επεξεργαστής την «συμπιέζει» και της δίνει άλλη μορφή για να εξοικονομήσει χώρο στην μνήμη, χρόνο στην επεξεργασία και ενέργεια για οικονομία.

Έτσι η πληροφορία αρχικά συμπιέζεται και παίρνει την μορφή, 4.1-7-3.2-7-8. Δηλαδή 4 φορές τό 1, τό 7, τρεις φορές τό 2, τό 7, τό 8.

Με αυτόν τον τρόπο ο απαιτούμενος χώρος μνήμης τώρα γίνεται επτά θέσεις από δέκα που ήταν πριν. Επειδή όμως η μορφή 4.1-7-3.2-7-8. έστω και συμπιεσμένη είναι πάντα ή ίδια, τότε ο έγκέφαλος-επεξεργαστής της δίνει επί πλέον μία συγκεκριμένη ταυτότητα. Έτσι απελευθερώνει όλη την περιοχή της μνήμης, κρατώντας ένα μικρό κομμάτι αυτής για την ίδια την ταυτότητα και μόνο. Έτσι επιτυγχάνει μεγίστη οικονομία χώρου, χρόνου και ενέργειας. Κάτι ανάλογο θα συμβή, έστω και σε ασύγκριτα πολυπλοκώτερες διανοητικές λειτουργίες, όταν αυτές κατακτήσουν να είναι επαναλαμβανόμενες.

Εδώ σας προτείνω τό έξης απλό πείραμα, τό οποίο μπορείτε να κάνετε τώρα άμέσως, έστω σάν διάλειμμα. Κοιτάξτε κάτι ακίνητο απέναντί σας, αλλά και μέ ακίνητο βλέμμα. Κοιτάτε το συνέχεια ακίνητοι περισσότερο από ένα λεπτό. Άμέσως μετά και ένw τό κοιτάτε θα δείτε ότι πάψατε να τό βλέπετε. Αυτό συμβαίνει επειδή ο έγκέφαλος τό απορρίπτει, δηλαδή δεν απασχολείται πλέον μέ αυτήν την πληροφορία επειδή αυτή είναι συνεχώς ή ίδια. Άλλά όμως ακατάπαυστα εμποττεύει αυτήν την περιοχή μνήμης.

Τό προηγούμενο αριθμητικό παράδειγμα δείχνει μία απλουστάτη διανοητική δράση που αφορά στην μνήμη. Κατά ανάλογο τρόπο γίνονται σε όλους τούς διανοητικούς τομείς ανάλογες αναβαθμίσεις, όπως για παράδειγμα στον τρόπο επεξεργασίας της πληροφορίας και γενικά στον τρόπο διανοήσεως.

Έτσι όταν η πληροφόρηση επαναλαμβάνεται συνεχώς μέ όμοιο περιεχόμενο, τότε επειδή ο επεξεργαστής-έγκέφαλος υποβαθμίζεται, τότε αυτόματα βρίσκει νέους τρόπους δράσεως, που τόν χαρακτηρίζουν ως αυτο-αναβαθμιζόμενο. Τότε ο έγκέφαλος αυτο-μεταλλάσσεται και αυτο-οδηγείται σε νέο «τόπο» ανώτερης νοήσεως.

Επανερχομαι στό κλειστό κοινωνικό σύστημα των πενήντα. Ο «μηχανισμός» αυτός της διανοητικής μετάλλξεως θα επαναληφθή τότε και μόνο, στό ίδιο κλειστό κοινωνικό σύστημα, όταν κάποτε πληρωθή πάλι ο κορεσμός στην πληροφορία. Άς σημειωθεί ότι ή νέα μετάλλαξη δεν είναι απαραίτητο να συμβαίνει πάντα στον ίδιο μεταλλασσόμενο έγκέφαλο-πιλότο, Προμηθέα.

Δέν σημαίνει επίσης, ότι ή νέα πληροφορία-γνώση ή οποία δημιουργήθηκε είναι και σωστή. Άνεξάρτητα όμως από αυτό, όλοι οι επεξεργαστές-έγκεφαλοι θα ασχοληθούν μέ αυτήν. Οι περισσότεροι δέ, όχι για να αποδείξουν την αλήθεια ή όχι της νέας πληροφορίας-γνώσεως, αλλά μέ μοναδικό κίνητρο να ασχοληθούν μέ αυτήν και τίποτε περισσότερο. Επειδή ουσιαστικά ή κάθε είδους πληροφορία γίνεται «τροφή» για τόν συνεχώς «πεινασμένο» επεξεργαστή-έγκέφαλο πληροφορίας. Αυτό σημαίνει ότι τό νέο προϊόν γνώσεως ως πληροφορία, θα εκτρέψη την παρατήρηση και γενικά διανοητική λειτουργία του νοῦ, σε περιοχές χαοτικές και λαβυρινθώδεις όπου ή έξοδος από εκεί είναι σχεδόν αδύνατη. Καί αυτό επειδή ο έγκέφαλος κινδυνεύει εύκολα να πέση στην παγίδα της συνεχούς πληροφόρησης-τροφής όπου τότε έλκεται άσταμάτητα από την νέα πάντα πληροφορία.

Σέ αυτό τό σημείο θυμίζω στους αναγνώστες που χρησιμοποιούν τό διαδίκτυο, δηλαδή τό internet, ότι όπως όλοι έτσι και αυτοί, σχεδόν πάντα έχουν πέσει στην «παγίδα» να παραμείνουν εκεί πολύ περισσότερο χρόνο από τόν αρχικά προγραμματισμένο χρόνο, επειδή ή συνεχής πληροφόρησή τους από τό δίκτυο, τούς οδηγούσε έλκοντας τους συνεχώς στά λαβυρινθώδη μονοπάτια της πληροφορικής.

Τώρα σας δίνω μία άνεκτίμητη γνώση ώστε εκείνοι οι ελάχιστοι που θα την προσεγγίσουν, να βρεθούν σε σωστή πορεία.

Η ιδιότητα και ή όρμη που έχει ο κάθε έγκέφαλος-επεξεργαστής να ακολουθή αναντίρρητα την Χαοτική εκδήλωση της πληροφορίας, δηλαδή την Fractal εκδήλωση αυτής, αυτό όφείλεται στην ίδια την «κατασκευή»-δομή του ίδιου του έγκεφάλου, ή οποία είναι «κατασκευή» πάνω σε Fractal δομή.

Έτσι ο έγκέφαλος-επεξεργαστής έλκεται άνίκανος για τό αντίθετο, μέ μία «έρωτική» όρμη και δέσμευση, για την αφομοίωση της Fractal πληροφορίας. Είναι επόμενο λοιπόν ο έγκέφαλος-επεξεργαστής να ακολουθή τρόπους μέ τούς όποιους αντιλαμβάνεται τό περιβάλλον, τέτοιους όμως που μόνο ή δομή του του τό επιτρέπει. Τό να κατορθώσει λοιπόν κάποιος έγκέφαλος-επεξεργαστής να αποφύγη την χαοτική εκδήλωση της πληροφορίας του περιβάλλοντος, αυτό σημαίνει ότι ή διανοητική μετάλλαξη που θα τόν χαρακτηρίζε πλέον, θα όφείλεται αποκλειστικά στην αλλαγή της διανοητικής δομής του ίδιου του «έαυτού» του. Κάτι για τό οποίο ο Δημιουργός έδωσε και αυτήν την δυνατότητα.

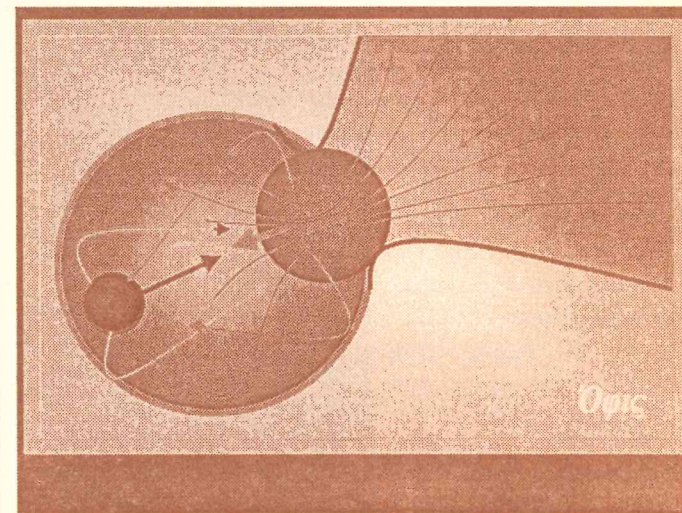
Μπαίνετε στό αυτόκίνητό σας, αφαιρείτε την «ταχύτητα» πατάτε συμπλέκτη, βάζετε εμπρός και πατάτε σταδιακά τό γκάζι και αυτό για την εκκίνηση. Στην ουσία αυτή ή διαδικασία είναι μία micro-Fractal διαδικασία του έγκεφάλου, για την οποία έσεεις δεν έχετε ιδέα. Κάθε

επόμενη ενέργειά σας «κάθεται» σε μία προηγούμενη. Πρέπει άσυναίσθητα να ολοκληρώσετε πρώτα την προηγούμενη, ή οποία θα γίνη ή βάση της επόμενης. Δέν μπορείτε να εκτελέσετε την επόμενη αν δεν προηγηθή ή προηγούμενη. Είτε λοιπόν, έτσι σάς την έμαθαν είτε έτσι την μάθατε μόνοι σας, ο έγκέφαλός σας την έχει «ερωτευθή» και είναι άνίκανος πλέον να την ξεσυνηθήσει. Ουσιαστικά έχετε «βραχυκυκλώσει» τέτοια χημεία μέσα στά κύτταρα του έγκεφάλου σας που του την κάνετε άνεξίτηλη «φύση» του.

Την ιδιαίτερη αυτήν φύση-ιδιότητα του έγκεφάλου σας πρέπει να την γνωρίσετε για να την υπερβήτε. Διότι αυτή την φύση την γνωρίζουν και οι ικανοί-ειδικοί, που την εκμεταλλεύονται για να σας χρησιμοποιούν. Μπορούν λοιπόν να σας «πωλούν» από παραμύθι μέχρι άπορρηπαντικό και από όνειρο μέχρι μέλλον (!!!).

ΤΟ ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Εδώ, μπορώ να δώ μέσα από την σκοπιά αυτής της συλλογιστικής γενικά και μέσα από την μελέτη της κυβερνητικής, ότι: Ο όφης, ίσως ή λεγόμενη κουνταλίνη, που θεωρείται ότι είναι ή άνερχόμενη «έλικοειδής» ενέργεια από την βάση της σπονδυλικής στήλης έως τόν έγκέφαλο, μέ σκοπό την ένεργοποίηση διανοητικών κέντρων του, δεν θα προκαλούσε ποτέ την Εϋα για διανοητική μετάλλαξη εάν δεν συνέβαινε να επέλθω ή κορεσμός στην πληροφόρηση και επεξεργασία πληροφορίας εκ μέρους του πλήθους Άδάμ-Εϋα μέσα στό απόλυτα κλειστό πληροφορικό σύστημα του Παραδείσου, που επεξεργάζονταν ο Άδάμ και ή Εϋα. Η ένεργοποίηση όμως των κατάλληλων διανοητικών κέντρων από την άνερχόμενη ενέργεια-όφι, έχει ως επί πλέον αποτέλεσμα την εμφάνιση στην διάνοια, ενός νέου άχανού «τόπου» μέ όγκο νέας πληροφορίας. Όμως, στό σημείο αυτό ακριβώς, είναι απαραίτητο και αναγκαίο ή διάνοια να άδιαφορήσει μπροστά στην πρόκληση της νέας πληροφορίας και να έχη την ικανότητα να έλέγχη πειθαρχημένα και μέ τάξη,

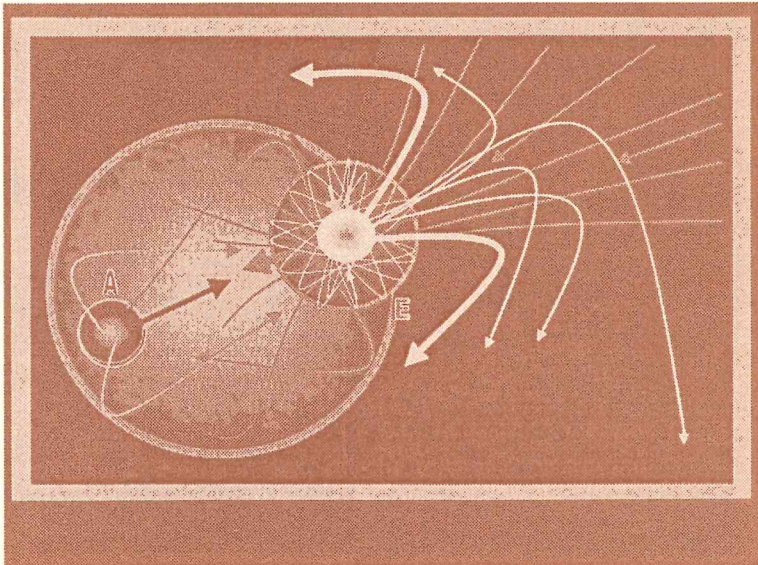

εκείνο τό διανοητικό νέο πεδίο τό όποίο εκτείνεται τώρα μπροστά της. Πρέπει λοιπόν ή διάνοια νά γίνη «**Ηνίοχος**» καί «**Ιπποκράτης**» καί κυρίαρχός της μέ απόλυτη έσωτερική πειθαρχία καί τάξη, αντιστεκόμενη σέ κάθε νέα άγνωστη πρόκληση καί πειρασμό (βλ. άρθρο μου «**Άργώ, σκάφος διαφυγής Ε**», **Άτράπος** άρ. 8).

Έτσι, είναι αναμενόμενο πάντα υπό τό «πρίσμα» της κυβερνητικής, ότι από την στιγμή πού ό ένας από τούς δύο έγκεφάλους-έπεξεργαστές, δηλαδή ή Εύα μεταλλάσσεται καί αναβαθμίζεται σέ νέα διανοητική περιοχή όπου «**όπλίζεται**» μέ νέα γνώση, αφού τρώει από τό δένδρο αυτής, κάνει τό σφάλμα νά μήν άδιαφορήση γιά την ΧАОτική έκταση καί διάσταση της πληροφορίας. (Οί ένδι-αφερόμενοι πάλι άς μελετήσουν θεωρίες του Χάους καί *Fractal*). Έτσι μεταδίδει στον Άδάμ τόν «**Ιό**» της «**έλεξως από την πληροφορία**», ως γνώση.

Η μετάλλαξη αυτή ως γεγονός, έχει πάλι ως αποτέλεσμα νά εκτοπίση τό πλήθος Άδάμ-Εύα, σέ νέο τόπο εκτός του κλειστού συστήματος «**παραδείσου**». Δηλαδή τόπου πού βρίσκεται **Παρά της Άβύσσου**. Δηλαδή εκτός της Άβύσσου (*Άβυσσος σημαίνει Άδυτος. Δηλαδή είναι εκείνος ό τόπος στον όποίο ό βυθός είναι τόσο βαθιά ή «μακριά» πού καθιστά την προσέγγισή του άδύνατη*). Όταν λοιπόν εκτοπίζονται από τόν τόπο όπου είναι εκτός της Άβύσσου, τότε αναπόφευκτα εισέρχονται στον τόπο της Άβύσσου. Δηλαδή εντός της ΧАОτικής «**έξελέξεως**». Διότι **Παράδεισος σημαίνει** τόπος άπομακρυσμένος από την Άβυσσο, τόπος άπομακρυσμένος από την χαοτική καί δαιδαλώδη κατάσταση, τόπος άπομακρυσμένος από την άνεπίστροπτη πορεία. **ΤΟΠΟΣ ΟΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ Η ΑΠΟΛΥΤΗ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΗ**.

Σύμφωνα λοιπόν μέ αυτόν τόν συλλογισμό, οι έπεξεργαστές-έγκεφαλοι οι όποιοι «**βυθίζονται**» σέ διανοητική κατάσταση όπου επικρατεί χαοτική άτέρμων πορεία, όσον άφορά στην λειτουργία της σκέψης, τότε γιά τόν δημιουργό του κλειστού συστήματος θεωρούνται άποτυχημένα «**είδη**», έφ' όσον δέν ακολουθούν τό προδιαγραφμένο σχέδιο αυτού. Μέ αναβαθμισμένο έδω παρόμοιο συλλογισμό, μπορούμε νά σκεφθούμε ότι ή «**άνοδος**» του όφεως, ή αναβάθμιση του πλήθους Άδάμ-Εύα, καί ό εκτοπισμός στον χώρο της αυτοαναβαθμιζόμενης χαοτικής εξέλιξης, είναι προγεγραμμένα από τόν Δημιουργό, ένω στον άδειο πλέον παράδεισο έχει δημιουργηθή νέο πλήθος Άδάμ-Εύας.

Πάλι όμως έδω πρέπει νά επισημάνω, διότι είναι πολύ σημαντικό, ότι ή κάθε έκτροπή από κλειστό σύστημα πληροφορήσεως, έστω καί στό απλό σύστημα Άδάμ-Εύα, δέν σημαίνει ότι είναι εξέλιξη προς τό καλό. Διότι τό νά έλθη ή νέα πληροφορία καί νά έκτρέψη την ροή των πραγμάτων μέσα στην διάνοια, σημαίνει ότι τό σύστημα του κάθε έγκεφάλου-έπεξεργαστή είναι εύαλωτο, έχοντας **αφύλακτες τίς εισόδους πληροφορήσεώς του σέ κάθε «ίό» σκέψης πού θά εισχωρήσει μέσα σέ αυτό προερχόμενο από άλλο μεταλλαγμένο έπεξεργαστή**.

Κανείς, λοιπόν, δέν μπορεί νά βεβαιώσει ότι ή κάθε μετάλλαξη καί πορεία σέ νέα περιοχή σκέψης πάνω στό δένδρο της χαοτικής δομής, είναι μετάλλαξη «**καλή**» καί όχι «**κακή**». Σίγορα όμως συμβαίνουν καί τά δύο καί μάλιστα με κάποια άναλογία «**ισορροπίας**».

Έδω είναι πού **άπαιτείται** πάλι, ή συνείδηση νά γίνη «**Ηρακλής**». Δηλαδή νά γίνη εκείνος ό Ήρως, ό «**γίγαντας**» ώστε νά κάνη τόν Άθλο, νά άποκτήση την ικανότητα νά επιλέξη τόν ένα από τούς δύο δρόμους. Η μία πορεία είναι τό «**παρακλάδι**» πάνω στό δένδρο της χαοτικής δομής, όπου εκεί ή συνείδηση δημιουργεί συνεχώς περιβάλλοντα ύποκειμενικά τά όποία επιβάλλει στους άλλους νόες έπεξεργαστές πληροφορίας υπό την μορφή ιών σκέψης, δημιουργώντας εύκολα τόν χώρο της πλάνης, προκειμένου νά επιτύχη εκείνο τό επιθυμητό περιβάλλον μέ τόν επιθυμητό όρίζοντα, γιά τόν λόγο της προσωπικής ασφάλειας. Η άλλη πορεία είναι εκείνη ή επιλογή της συνειδήσεως, όπου αντιλαμβάνεται ότι όταν είναι αναγκαίο καί άπαραίτητο νά άναθεωρή τίς παλαιότερες θέσεις άπόψεις καί αντιλήψεις, νά έχη την δύναμη νά κατεδαφίση ακόμα καί τό ωραιότερο «**οικοδόμημά**» της, προκειμένου νά βηματίση πάνω στην πορεία ή όποία οδηγεί προς τόν **ΤΟΠΟ ΤΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΤΑΞΕΩΣ**.

Έτσι λοιπόν, ψάχνοντας κάποιος γιά τό προπατορικό άμάρτημα του ανθρώπου καί γενικά της άνθρωπότητας καί «**βλέποντάς**» τό θέμα μέ κριτήρια κυβερνητικής-πληροφορικής, μπορεί νά συμπεράνη μέ δεδομένο ότι αυτό έχει σχέση μέ την γνώση, ότι ίσως νά πρόκειται γιά την **άνεξέλεγκτη σκέψη καί την άνεξέλεγκτη έπεξεργασία πληροφορίας, καθώς καί την παντελή άπουσία αντίστασεως καί κριτικής, στην ΕΙΣΒΟΛΗ** της έκάστοτε νέας πληροφορίας.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ

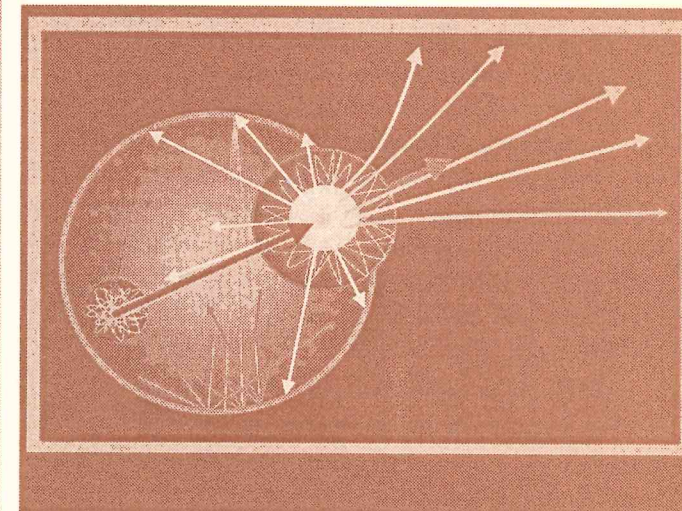
Είναι φανερό ότι από τά προϊστορικά χρόνια οι λαοί οι όποιοι εξέλιχθηκαν ήταν αυτοί οι όποιοι έρχονταν σέ επαφή μέ άλλους λαούς. Η εξέλιξη αυτή, είτε ήταν άργή είτε ήταν ταχεία, κάποια στιγμή μεταμόρφωνε τόν λαό σέ ένα είδος τό όποίο μέ την άνάλογη έπιβολή πού είχε, είτε κυριαρχούσε σέ άλλο λαό είτε πρόβαλε τίς ιδέες του στον τότε γνωστό κόσμο. Ο παράγων εκείνος πού συντελούσε πάντα σέ ένα τέτοιο αποτέλεσμα, ήταν συνήθως τό έμπόριο, ακόμα καί ό πόλεμος. Πίσω, όμως, από τόν έμφανη παράγοντα έμπόριο ή πόλεμος, ήταν άναπόφευκτα ό παράγων πληροφορία. Μέ την έπιλεγμένη άντληση πληροφορίας, λοιπόν, ό λαός άλφα έμμείτο τίς επιλογές πού έκανε από τούς άλλους καί μέ αυτόν τόν τρόπο εξέλισσόταν. **Δέν είναι τυχαίο ότι γύρω από την λεκάνη της Μεσογείου είχαν αναπτυχθή οι τότε εξέλιγμένοι πολιτισμοί, μέ άνώτερο τόν έλληνικό, έπειδή αυτός δέν άναπτυσσόταν από την χρήση πληροφορίας όπως οι άλλοι, αλλά από την παραγωγή καί χρήση της σκέψης**. Ένας είναι ό μοναδικός καί άπλός κύριος λόγος γιά τόν όποίο στην γύρω περιοχή της μεσογειακής λεκάνης εξέλιχθηκαν πολιτισμοί. Αυτός είναι οι κοντινές άποστάσεις καί ό μικρός βαθμός δυσκολίας όσον άφορά στην μετάβαση καί αυτό πάλι σέ σχέση μέ μεγαλύτερες άποστάσεις σέ άλλα σημεία του πλανήτη όπου εκεί οι άναπτυσσόμενοι πολιτισμοί παρέμεναν σχετικά άπομονωμένοι.

Η μικρή καί βατή, λοιπόν, άπόσταση γιά την μεταφορά πληροφορίας είναι ό σημαντικώτερος παράγων πού έξασφαλίζει τό επιθυμητό αποτέλεσμα. Τό επιθυμητό καί έπιτευγμένο πλέον αποτέλεσμα είναι εκείνο πού μέ την σειρά του έξασφαλίζει την χρήση καί διακίνηση **περισσότερης πληροφορίας**.

Έκτινασσύμενοι, λοιπόν, από τά αρχαία χρόνια στην σύγχρονη τεχνολογική εποχή, βλέπουμε ότι ή σύγχρονη ηλεκτρονική τεχνολογία έχει δημιουργήσει μικροσκοπικά στοιχεία έπεξεργασίας της πληροφορίας, γιά τόν μοναδικό λόγο νά έλαχιστοποιήση την άπόσταση διακινήσεως αυτής, υπό μορφήν ηλεκτρικής ενέργειας. Άποτέλεσμα του έπιτεύγματος αυτού είναι ή μεγάλη ταχύτητα μεταφοράς της πληροφορίας, πού σήμερα σύμφωνα μέ την γνωστή εξέλιξη, γνωρίζουμε ότι έχει φθάσει την λεγόμενη ταχύτητα των τερακύκλων. Δηλαδή ένα κβάντο πληροφορίας μεταφέρεται σέ ένα τρίς έκατομμυριοστό του δευτερολέπτου.

Η μεγάλη, όμως, ταχύτητα καί έπεξεργασία πληροφορίας άπαιτεί καί πληροφορικό «**ύλικό**» προς μεταφορά. Έτσι θεωρείται άναγκαία καί τελικά πραγματοποιείται ή διασύνδεση των περισσότερων έστιών έπεξεργασίας της πληροφορίας σέ παγκόσμιο επίπεδο, δη-

λαδή των μικρών καί μεγάλων ηλεκτρονικών ύπολογιστών ανά τόν κόσμο. Ο έμφανής σκοπός λοιπόν αυτού του πληροφορικού κυκλώματος είναι ή δημιουργία μιας γιγαντιαίας τράπεζας πληροφορίας, κατανεμημένη σέ όλους τούς ύπολογιστές παγκοσμίως, ή όποία δέν είναι δυνατόν νά χωρέσει στην μνήμη ενός καί μοναδικού ύπολογιστή.

Γιά τέτοιου είδους παγκόσμια δίκτυα μεταφοράς πληροφορίας άπαιτούνται προηγμένα συστήματα μεταδόσεως, ένσύρματα ή ασύρματα. Η άνώτερη μορφή στά ασύρματα αυτά συστήματα είναι ή διαστημική τεχνολογία μέ την δορυφορική έφαρμογή, όπως καί ή κβαντική διαχωρική μεταφορά. **Στά ένσύρματα συστήματα τό πλέον προηγμένο είναι ή λεγόμενη όπτική ίνα**. Αυτή είναι ένα γυάλινο ή από quartz διαφανές υπέρλεπτο νήμα, (μέ διάμετρο 10 μm, 10 έκατομμυριοστά του μέτρου) μέσα από τό όποίο «**ρέει**» ή **όπτική κβαντισμένη πληροφορία**.

(Σέ αυτήν την τεχνολογία έχω δεκαπενταετή έμπειρία, σέ έφαρμογές πού άφορούσαν στην κατασκευή του άνιχνευτή *DELPHI*, σέ πείραμα του έπιταχυντή ηλεκτρονίων-πρωτονίων *LEP* στο *CERN* στην Γενεύη).

Αυτό τό γυάλινο νήμα σήμερα εκτείνεται σέ όλη σχεδόν την έπιφάνεια του πλανήτη καλύπτοντας τεράστιες άποστάσεις. Γι' αυτό τό νήμα θά έλεγα ότι άνεξήγητα ή όχι, τό σχολιάζει στίς προφητείες του ό **Κοσμάς ό Αίτωλός**. Συγκεκριμένα στην έκατοστή δεκάτη όγδόη προφητεία λέει ότι «**θά έλθη ό καιρός πού ό κόσμος θά ζωστή μέ μία κλωστή**», μή γνωρίζοντας ότι αυτή ή κλωστή σήμερα λέγεται όπτική ίνα.

Αυτό όμως, καί άλλα πολλά, είναι εκείνα τά όποία σήμερα χαρακτηρίζονται ότι είναι εκείνα τά σημεία πού θά σημάνουν την «**άναμενόμενη**» Συντέλεια.

Η έτυμολογική έννοια όμως της λέξεως **Συντέλεια**, πού είναι **Σύν** καί **Τέλος**, δηλαδή **Σύν** καί **Τελειότητα**, δέν ταιριάζει περισσότερο μέ τόν σημερινό όρο **Παγκοσμιοποίηση**, παρά μέ την έννοια της **Καταστροφής**;

Ἡ ταύτιση τῆς ἔννοιας τοῦ σύν καί τελειότητα, μέ τήν ἔννοια τῆς παγκοσμιοποίησης, δέν εἶναι ὑποπτη; Ἐδῶ οἱ συλλογισμοί μου ὁμολογῶ ὅτι εἶναι περίεργοι, καί ζητῶ νά μέ συγχωρέσετε, ἀλλά λάβετέ τους ὡς ἕνα ξεκούραστο ἐπίλογο, μετά ἀπό μία σειρά σκέψεων πού ἀπαιτοῦν τουλάχιστον μεγάλη συγκέντρωση καί προσοχή. Θεωρήσετε ὅτι ἀκολουθήση ὡς ἐπιστημονική φαντασία.

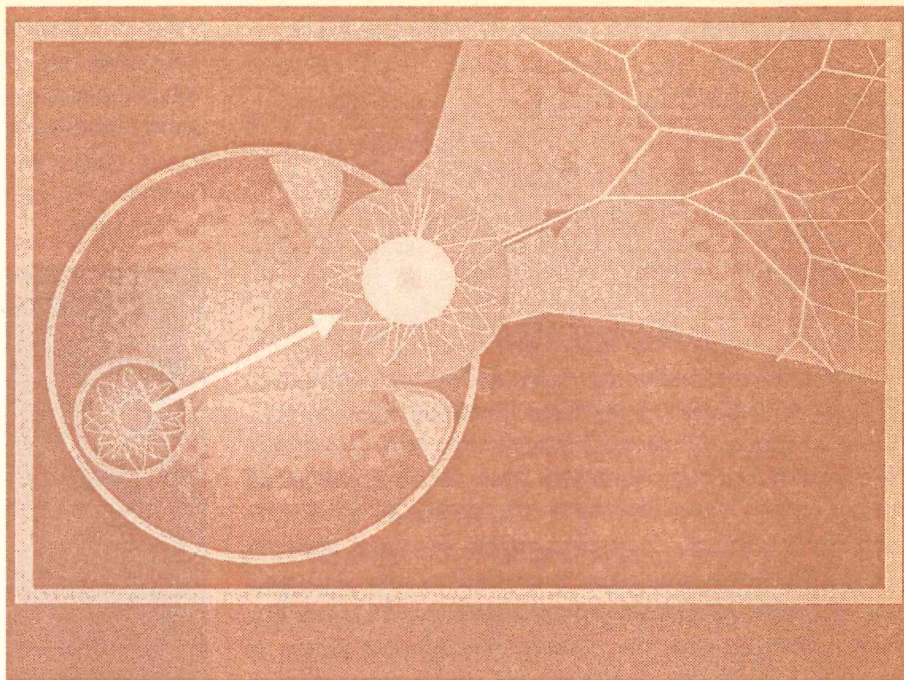
Θά εἶναι ἐκ μέρους σας ἀδικαιολόγητο νά μήν ἔχετε προσέξει ὅτι ὅλες οἱ σύγχρονες προφητείες περιέχουν στοιχεῖα σύγχρονης τεχνολογίας καί ἐπιστήμης καθώς καί σύγχρονα «ρεπορτάζ» γεγονότων.

Λοιπόν ἡ φαντασία μου λέει τό ἐξῆς:

Μέ δεδομένο ὅτι σήμερα κάποιοι ἔχουν στήν διάθεσή τους ἀσύλληπτη ὑπερτεχνολογία μέ τήν ὁποία ἐπιτυγχάνεται ἡ πρόσβαση στήν ἐλαστικότητα τοῦ χρόνου, καί μετάβαση στό παρελθόν, τότε χρησιμοποιώντας αὐτήν θά ἦταν δυνατόν νά ἔχουν προσεγγίσει κάποιο ἀρχαῖο ἢ σύγχρονο προφῆτη, Προ-φυτεύοντάς του τήν πληροφορία καί τήν πεποίθηση μέσω τοῦ ἐλέγχου τοῦ νοῦ του, γιά τό συγκεκριμένο παγκόσμιο σχέδιο γενικῆς διαχείρισεως τοῦ πλανήτη καί «ἐπερχόμενων» γεγονότων. Τό ὅτι ὅλες οἱ προφητείες πληροφοροῦν μέχρι τό 2000, μήπως αὐτό προδίδει τό ποῖοι εἶναι αὐτοί πού πληροφορήσαν τούς προφῆτες, ἀφοῦ γιά τό μέλλον δέν ἔχουν καμμία πληροφορία, ἐπειδή αὐτό εἶναι ἀσχημάτιστο ἀκόμα, ἀπροσδιόριστο καί ἀπρόβλεπτο; Δηλαδή κατά συνέπεια φαίνεται ὅτι ἡ ὑποτιθέμενη ἀσύλληπτη τεχνολογία πού ἔχει πρόσβαση στόν χρόνο, ἔχει πρόσβαση μόνο στό ἤδη σχηματισμένο παρελθόν.

Ἔτσι ὅταν περάση μέσα στήν παγκόσμια συνείδηση διαχρονικά ἡ πεποίθηση γιά τήν ἐπερχόμενη Θεομηνία, «προγραμματισμένη Θεομηνία» εἴτε τό σχέδιο αὐτῆς ἀρχίση μέ «βολή» μετεωρίτου κατά τῆς Γῆς, εἴτε μέ τήν πτώση τοῦ ρωσικοῦ διαστημικοῦ σταθμοῦ Μίρ (σάν κόκκινος ἀρχοντας) στό Παρίσι, εἴτε μέ ποσότητα πλουτωνίου ἐξ οὐρανοῦ, γιά μένα αὐτό, ἴσως νά εἶναι τό τέλει σχέδιο γιά τήν ἀρχή τοῦ τέλους καί τόν ἀπόλυτο ἐλεγχό τῆς νέας παγκόσμιας καταστάσεως.

Πῶς ὅμως ἐπιτυγχάνεται ἕνα τέτοιο «σατανικό» σχέδιο; Αὐτό εἶναι ἀπλό.

Μέ τήν ἀποδοχή καί ἀναμονή, συνειδητά ἢ ὄχι, τῶν προφητειῶν ἐκ μέρους σας. Τό ὁποῖο κατ' ἐπέκταση σημαίνει τήν εἰδική Fractal διαχρονική ὁργάνωση τοῦ ἐγκεφάλου σας, ἀπό τούς σημερινούς «σεναριογράφους», μέσα ἀπό τά βάθη τῆς ἱστορίας, ἐπιτυγχάνοντας τήν εἰδική χημεία στόν ἐγκέφαλό σας, κατεβάζοντας τίς ἀντιστάσεις σας στό ΜΗΔΕΝ. Ἀφοῦ ἔτσι θά «εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ».

Ἀγαπητοί φίλοι, αὐτά εἶναι τά λιγώτερα πού μπορεῖ νά πάθῃ ὁ ἄνθρωπος καί ἡ παγκόσμια κοινωνία, ὅταν δέν χρησιμοποιῇ τήν σκέψη καί χρησιμοποιεῖ τήν Χαώδη πληροφόρηση. Κλείνοντας αὐτό τό ἄρθρο-μελέτη, σᾶς θέτω ὡς ἐπίλογο τῆς ἐξῆς παρατήρησης:

**ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ
ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΑ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ,
ΕΠΕΙΔΗ ΤΟΤΕ ΥΠΗΡΧΕ Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ,
ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΕΤΡΕΠΕ ΕΙΣΒΟΛΗ
ΑΠΟ «ΙΟ» ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ,
ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΚΡΙΝΟ
ΜΕΛΛΟΝ,
ΔΗΛΑΔΗ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΟΧΗ.**

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΣΑΡΑΓΑΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ

ΗΤΑΝ ΓΝΩΣΤΗ Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ;

ΟΙ ΜΙΝΩΙΤΕΣ ΥΠΟΔΕΙΚΝΟΥΝ ΤΗΝ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΥΡΗΝΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ο ἄνθρωπος, ὅπως καί ὁτιδήποτε ὑπάρκτο σ' αὐτόν τόν κόσμο γεννιέται νά διατρέχῃ ἕνα κύκλο καί νά πεθαίνει, ἀφήνοντας πάντα τόν σπόρο γιά μία νέα ζωή, ὑπακούοντας ἔτσι στόν ὑπέρτατο «νόμο τῆς περιοδικότητας» πού ἔχει σάν «καμβά» γιά ν' ἀναπτυχθῇ ἕνα «συμπαντικό παλμό» πού σάν ἀναπνοή δίνει ὄντοτητα σέ ὁτιδήποτε καί τό κάνει νά ὑπάρχῃ. Βέβαια γεννιέται πάντα μέ ἕνα μεγάλο μειονέκτημα, τήν «ἀσυνειδητότητα», ἀφοῦ μαθαίνει νά ἀντιλαμβάνεται τήν πραγματικότητα μέ ἕνα ὀρισμένο τρόπο, ἕνα δικό του «κόσμο» μιά δική του πραγματικότητα, πού δέν εἶναι ὅτι ἀντικειμενικά ὑπάρχει ἀφοῦ τό συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος τοῦ κόσμου δέν εἶναι δυνατόν νά τό νοιώσῃ μέ τίς αἰσθήσεις του ἢ νά τό βίωσῃ παραμένοντας γι' αὐτόν ἕνα τεράστιο «κενό» σάν τό διάστημα ἀνάμεσα στήν οὐράνια σονάτα στόν μακρόκοσμο ἢ σάν τήν τεράστια ἀπόσταση ἀνάμεσα στόν πυρήνα τοῦ ἀτόμου καί τά ἠλεκτρόνια του στόν μικρόκοσμο. Διατρέχει λοιπόν εἴτε μέσα στό σκοτάδι τῆς ἀγνοίας, μιά πορεία σ' αὐτήν τήν ζωή ἡ ἀνηφορίζοντας τό μονοπάτι τῆς «ἐπιγνώσεως» σάν ἄλλος πολύπαθος Ὀδυσσεύς πού ταξίδεψε πολύ, εἶδε πολλούς, καί πολλά καί «νόον ἔγνω».

Μέ τόν τρόπο αὐτόν πού πορεύεται καί ἐξελίσσεται ὁ ἄνθρωπος μέσα στόν χωροχρόνο φαίνεται νά μοιάζῃ ὁ τρόπος πού πορεύονται καί ἐξελίσσονται οἱ ἀνθρώπινοι σχηματισμοί: οἱ φυλές, τά ἔθνη, οἱ πολιτισμένες ἀνθρωπότητες. Μέσα στά ἑκατομμύρια χρόνια ἱστορίας τοῦ πλανήτη γῆ καί στά δεκάδες χιλιάδες χρόνια ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου πάνω στόν πλανήτη γῆ, ἔχουν καταγραφῇ πολλά στοιχεῖα καί ὑπάρχουν μέχρι σήμερα πολλές

ἐνδείξεις πού δείχνουν ὅτι ὑπῆρξαν κάποιες πολιτισμένες ἀνθρωπότητες πού διέτρεξαν τόν ἱστορικό τους κύκλο. Ἡ «ἀσυνειδητότητα», ὅμως, πού κατατρέχει τόν κάθε ἄνθρωπο διά μέσου τῶν αἰώνων, κατατρέχει στόν ἴδιο βαθμό καί τήν κάθε ἀνθρωπότητα πού ἀναπτύχθηκε καί δημιούργησε πολιτισμό πάνω στήν γῆ. Τό περιγράφει μέ τόν καλύτερο τρόπο ὁ Πλάτων διά στόματος τοῦ Αἰγύπτιου ἱερέα πρὸς τόν Σόλωνα: «Τό ρεύ-

μα τ' οὐρανοῦ... ἀφήνει ζωντανούς ἀνάμεσα σας μόνο τούς ἀγράμματος καί ἔτσι πρέπει ν' ἀρχινᾶτε πάλι ἀπ' τήν ἀρχή σάν παιδιά, χωρίς νά ξέρετε τίποτα ἀπ' ὅσα συνέβησαν στήν ἀρχαιότητα...».

Φαίνεται ὅτι αὐτή ἡ ἀσυνειδητότητα ἐκφράζεται σάν μία τάση «χωριστότητας» ἢ «λήθης» ἀπό τό ἱστορικό μας γίνεσθαι, τήν φύση μας, τήν οὐσιαστική ὑπαρξή μας, τό ἴδιο τό σύμπαν. Μιά «χωριστότητα» ἀπ' ὅτι πιό κοντινό μᾶς ἀφορᾷ, ὅπως τό πνεῦμα μας, τό σῶμα μας, τήν οἰκογένειά μας, τούς συνανθρώπους μας, τήν κοινωνία μας, τό φυσικό μας περιβάλλον καί ὅτι πιό ἀπώτερο ὅπως τήν ἱστορία μας, τίς ἀξίες μας, τόν πλανήτη μας καί τό σύμπαν ὁλόκληρο.

Σήμερα μπορεῖ νά γίνῃ ἀκόμη πιό κατανοητό αὐτό στόν σύγχρονο ἄνθρωπο ἀφοῦ ἔχει βρεθῇ σέ ἕνα ὀριακό πράγματι σημείο, δεδομένου ὅτι ὁ ὑποτιθέμενος φορέας τῆς γνώσεως, ἡ ἐπιστήμη, σέ λιγώτερο ἀπό ἕναν αἰῶνα ἔκανε πολλαπλάσια ἄλλα ἀπ' ὅτι τά ἐξί περίπου χιλιάδες χρόνια πού ἀριθμεῖ ὡς πολιτισμένη ἡ τωρινή ἀνθρωπότητα σ' αὐτόν τόν πλανήτη. Ἡ ἐπιστημονική γνώση, ὅμως, καί ἡ συνεπακόλουθη τεχνολογική πρόοδος μπορεῖ νά ἔδωσαν ἀγαθὰ καί εὐδαιμονισμό στόν σύγχρονο ἄνθρωπο ἀλλά ταυτόχρονα τόν ξεστράτισαν ἀπό τόν δρόμο τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθινῆς γνώσεως, τῆς (μὴ-λήθης) «ἀλήθειας». Τό ἄρμα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως κουβαλάει ὅλο καί πιό μακριά τόν σύγχρονο, ἄνθρωπο στόν τόπο τῆς «χωριστότητας» μέ ὅτι κακὰ συνεπάγεται αὐτό ὡς ἀντίβαρο στά ἀγαθὰ πού τοῦ δίνει καί ἀναδύει ὅλο καί περισσότερο στήν ἐποχή μας τήν ἀναγκαιότητα νά ἐπα-

νασυνδεθοῦμε μέ τήν βαθύτερη ὑπαρξή μας, μέ τήν γῆ καί μέ τό σύμπαν καί νά συνειδητοποιήσουμε τούς ἑαυτούς μας σάν κομμάτια μιᾶς εὐρύτερης ὕπαρξεως καί μιᾶς εὐρύτερης ἱστορίας. Νά ἀντιληφθοῦμε τούς ἑαυτούς μας ταυτόχρονα «Ὀλον καί μέρος τοῦ Ὀλου», νά προσεγγίσουμε καί νά ἐπιγνώσουμε ὅσο μπορούμε αὐτήν τήν θεία πνοή πού ὁ Πυθαγόρας θεωροῦσε ὅτι κατακλύζει τούς πάντες καί τά πάντα,

νά πάψουμε νά βαυκαλιζώμαστε καί νά επαναπαυώμαστε ὅτι δῆθεν σπουδάζουμε καί γνωρίζουμε τόν κόσμο, ἰδιαίτερα ὅλοι ἐμεῖς πού θεωροῦμε τούς ἑαυτούς μας ἐπιστήμονες καί ἀναζητητές τῆς γνώσεως, τήν στιγμή πού δέν κάνουμε τίποτ' ἄλλο σπουδάζοντας μοναδικά καί ἀπασπασματικά ὅ,τι βρίσκεται σέ πλήρη διαπλοκή καί ἀλληλεξάρτηση μέ ἄπειρο ἀριθμό ἄλλων σ' ἓνα μεγαλειώδες «Ὅλον» ἀπό τό νά στενεύουμε τόν ὀρίζοντα τῶν ματιῶν τῆς ψυχῆς μας, νά «βλέπουμε τό δένδρο καί νά χάνουμε τό δάσος».

Ἔτσι ὁ σημερινός ἄνθρωπος, φυλακισμένος στόν στενωμένο ὀρίζοντα τῆς «γνώσης» του, καταπλακωμένος ἀπό τό ὑπερτροφικό ἐγώ του, ἀποσυνδεδεμένος ἀπό τήν ὀλιστική ὑπαρξή του, μεθυσμένος ἀπό τόν προσπορισμό ὅλο καί περισσότερο ὑλικῶν ἀγαθῶν, πού δέν κάνουν ὅμως τίποτα περισσότερο ἀπό τό νά τόν ἀπομακρύνουν ὅλο καί περισσότερο ἀπό τίς ἀληθινές πηγές «συμπαντικῆς ἐνέργειας» στρέφεται ἐνάντια στίς «θεῖες δυνάμεις» πού τόν γέννησαν καί τόν κρατοῦν στήν ἀγκαλιά τους, στήν ἴδια του τήν ὑπαρξη, βάζοντας σέ κίνδυνο ἀκόμη καί τήν ἴδια του τήν ἐπιβίωση. Κάτοχος ἐνός τεράστιου πυρηνικοῦ ὀπλοστασίου, πού ἓνα καί μόνο μικρό μέρος του μπορεῖ νά ἀφανίσει σέ ἐλάχιστο χρονικό διάστημα κάθε ἴχνος ζωῆς, μολύνει συνεχῶς μέ τίς μηχανές του καί κάθε εἶδους ἀπόβλητα τό περιβάλλον του, διαταράσσοντας ἔτσι σέ μεγάλο βαθμό τήν εὐθραυστή ἰσοροπία τοῦ οἰκοσυστήματος πού ζῇ καί βάζοντας σέ μεγάλη δοκιμασία τό σπῆτι του, τόν ζῶντα ὀργανισμό πού λέγεται «Γῆ» καί πάνω του βρίσκεται. Μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος, τρύπα τοῦ ὄζοντος, φαινόμενο τοῦ θερμοκηπίου, λειώσιμο τῶν πάγων, πλημμύρες πρωτοφανεῖς, καιρικῆς μεταβολές καί θεομηνίες, νά μία ἀπό τίς ἀλυσίδες τῆς καταστροφῆς πού εἶναι τόσο ὀρατή πλέον στίς μέρες μας. Παράλληλα, πόλεμοι, ἀδικία, συνεχῆς καί ἀμείλικτος ἀνταγωνισμός τῶν ἀνθρώπων γιά ἐπικυριαρχία -καί ὄχι γιά συνύπαρξη- συσσωρεύουν συνεχῶς ἀμέτρητη «ἀρνητική» ἐνέργεια στήν ἀνθρωπότητα. Καί εἶναι ἡ συμπεριφορά αὐτή τοῦ ἀνθρώπου μιά φοβερή ὕβρις, μιά ἀπύθμενη ἀσέβεια, μιά ἀπροσμέτρητη ἀλαζονεία καί ἀπερισκεψία ἐναντίον τῆς «θείας» φύσεως, τῆς «θείας» πνοῆς πού ἐνυπάρχει παντοῦ. Ἀλλοίμονο, πόσο ἀλήθεια μοιάζει ἡ ἐναντίωση αὐτή, ἡ ἀσέβεια, ἡ ὕβρις καί ἡ ἀλαζονεία πρὸς «τό θεῖον» μέ τήν ἀσέβεια, τήν ὕβρι καί τήν ἀλαζονεία πρὸς τούς «θεοὺς» ὧν τῶν θρησκειῶν καί τῶν προϊστορικῶν μνημῶν ὧν τῶν λαῶν ἐπὶ τῆς γῆς πού προηγήθηκαν τῆς τιμωρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς φυσικῆς καταστροφῆς του, ὅποτε αὐτή ἐγινε.

Ἱστορεῖ ὁ Πλάτων στόν «Κριτία»: «Ὅταν τό θεϊκό στοιχεῖο πού εἶχαν μέσα τους ἐκφυλίσθηκε, ἄρρισαν νά συμπεριφέρονται ἄσχημα καί ἐγιναν κακοὶ ἄνθρωποι. Τούς κυρίευσε τό πάθος τοῦ πλοῦτος καί ἡ μανία τῆς πλεονεξίας. Ἔτσι ὁ Θεός βλέποντας πῶς ὁ καλός λαός πῆρε τόν κατήφορο, ἀποφάσισε νά τόν τιμωρήσει». Καί ὁ

Ἡσίοδος στήν «Θεογονία» του ἀναφέρει: «Ἡ δευτέρα γενιά τῶν ἀνθρώπων ἦταν ἀσεβῆς καί καταστρεπτική καί οὔτε στό σῶμα οὔτε στήν ψυχὴ ἔμοιαζε μέ τήν πρώτη». Τήν ἀσέβεια θεωροῦσε καί ὁ Ἀπολλόδωρος ὡς αἰτία τῆς τιμωρίας ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων μέ τόν Κατακλυσμό: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ξεπεράσει τούς πάντες σέ ἀσέβεια καί ὁ Δίας θέλοντας νά τούς τιμωρήσει προκάλεσε τόν κατακλυσμό. Τούς ἔρριξε ραγδαία βροχή καί πολλά μέρη τῆς Ἑλλάδος κατακλύσθηκαν μέ νερό, οἱ ἄνθρωποι χάθηκαν καί ὅσοι κατάφεραν νά ξεφύγουν κατέφυγαν στά γύρω ψηλά βουνά. Τότε ἦταν πού χωρίσθηκε καί ὁ Ὀλύμπος ἀπό τόν Κίτταβο λόγω τῶν σεισμῶν καί σχηματίσθηκαν τά στενά τῶν Τεμπῶν».

Τά ἴδια αὐτά γεγονότα περιγράφει καί ἡ Βίβλος στήν Γένεση μέ ἀνάλογο τρόπο: «Καί εἶπεν ὁ Θεός πρὸς τόν Νῶε· τό τέλος τῆς πάσης σαρκὸς ἦλθεν διότι ἡ γῆ ἐνεπληρώθη ἀδικίας ἀπό αὐτῶν, καί ἰδοὺ θέλω ἐξολοθρεύσει αὐτούς καί τήν γῆν... Καί ἐγινε ὁ κατακλυσμός τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς... Καί ἐκραταιοῦντο τά ὕδατα, καί ἐπληθύνθησαν σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς... Καί ἀπέθανε πᾶσα σὰρξ τῶν πτηνῶν, τῶν κτηνῶν καί τῶν ἐρπετῶν καί πᾶς ἄνθρωπος... Ὑστερον ἐκλείσθησαν αἱ πηγαὶ τῆς Ἀβύσσου, καί οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ...».

Ἡ ἴδια ἐφιαλτική εἰκόνα τῆς τιμωρίας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων ἔχει καταγραφῇ, μέ ἀνάλογο τρόπο, στήν προϊστορική μνήμη ὧν τῶν λαῶν πού ἀνέπτυξαν πολιτισμό, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Βαβυλώνιοι πού ἀναφέρουν στό ἱστορικό τους ἔπος «Γκιλγκαμές»: «Ξεχύθηκε ἓνα τεράστιο μαῦρο σύνεφο, πού ἔπεσε ὀρμητικά στήν γῆ... Καί ὅλο καί ἀνέβαιναν τά νερά, πού ἐφθασαν σέ ὕψος τά τριάντα μέτρα, καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τότε χάθηκαν. Ὅταν ὁ Γκιλγκαμές κοίταξε τήν γῆ καί εἶδε ὅτι ὅλα, ἄνθρωποι, ζῶα, πτηνά, ἐρπετά εἶχαν γίνει βοῦρκος, καί ὅσοι ἀπό τούς θεοὺς σώθηκαν, κατέφυγαν στά βουνά...».

Ὑπάρχουν πολλές ἀναφορές καί πολλά στοιχεῖα σέ μυθολογίες, παραδόσεις, ἱερά καί ἄλλα κείμενα, πού πείθουν ὅτι ἡ προϋπάρξασα τῆς καταστροφῆς ἀνθρωπότητα εἶχε φθάσει σέ ὑψηλό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καί τεχνολογικῆς προόδου, ἔτσι ὥστε εὐκολα ἀναγνωρίζομε ἐμεῖς οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι τήν χρήση ἀπὸ τούς προϊστορικούς ἀνθρώπους συγχρόνων ἐπιστημονικῶν καί τεχνολογικῶν ἐπιτευγμάτων, ὅπως ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια καί οἱ πτητικῆς μηχανές.

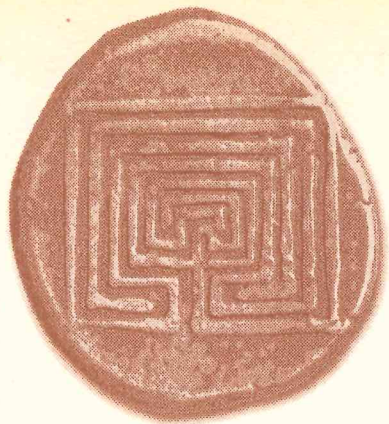
Στήν «Θεογονία» του ὁ Ἡσίοδος περιγράφοντας λεπτομέρειες ἀπὸ τόν πόλεμο μεταξύ Θεῶν καί Τιτάνων, περιγράφει ἐναργέστατα μιά πυρηνικὴ ἔκρηξη ὅπως πολὺ καλά τήν γνωρίζουμε σήμερα: «... Ἐβραζε ἡ γῆ καί ἡ ἀπερραντὴ θάλασσα, καί τούς Τιτᾶνες τούς τύλιξε μιά καυτὴ πνοή. Καί ὅπως ἡ φλόγα ἀνέβαινε στόν οὐρανό, ὅσο καί ἂν ἦσαν γενναῖοι, οἱ Τιτᾶνες τυφλώθηκαν. Τούς τύφλωσε ἡ λευκωπὴ λάμψη τῶν κεραυνῶν. Ζέστη καί πρωτοφανέ-ρωτη φωτιά ξεχύνονταν παντοῦ, καί αὐτὸ πού ἐβλεπαν τά

μάτια καί ἀκούγαν τ' αὐτιά ἦταν σάν νά ἔχαν σμίξει ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ...».

Στήν «Γένεση» τῆς Βίβλου τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορα καταστρέφονται μέ πυρηνικὴ ἔκρηξη σάν τήν Χιροσίμα καί τό Ναγκασάκι καί ἡ γυναῖκα τοῦ Λῳτ, πού παραβαίνει τίς ὁδηγίες τῶν Ἀγγέλων, νά μὴ γυρίσει πίσω νά δῇ, γίνεται «στήλη ἄλατος» προφανῶς ἀπὸ τό θερμικὸ κύμα τῆς ἔκρηξης: «... Καί ἔβρεξεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορα θεῖον καί πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, καί κατέστρεψε τὰς πόλεις αὐτάς, καί πάντα τὰ περιχώρα, καί πάντας τούς κατοίκους τῶν πόλεων, καί τὰ φυτὰ τῆς γῆς καί βλέψας ὁ Λῳτ, ἐπὶ τὰ Σόδομα καί τὰ Γόμορα καί ἐφ' ὅλην τήν γῆν τῆς περιχώρου, εἶδε, καί ἰδοὺ ἀνέβαινε καπνός ἀπὸ τῆς γῆς ὡς καμίνου...».

Καί στὰ ἀρχαῖα ἰνδικὰ κείμενα ὑπάρχουν πάρα πολὺ παραστατικῆς περιγραφῆς ἀναλόγων τέτοιων πυρηνικῶν ἐκρήξεων ὅπως στήν Δούργα: «Μεγάλῃ φωτιά βγήκε ἀπὸ τό στόμα τοῦ Ἴντρα καί τῶν ἄλλων θεῶν. Οἱ θεοὶ ἐβλεπαν αὐτὴν τήν φωτιά ψηλὴ σάν βουνό καί ὑπέρλαμπρη τόσο ὥστε νά καταλαμβάνη ὅλο τό τοπίο... Τότε ὅλοι οἱ κόσμοι διαταράχθηκαν, οἱ θάλασσες κλυδωνίσθηκαν, σείσθηκε ἡ γῆ καί τὰ βουνά κλονίσθηκαν...». Καί στήν ἰνδικὴ Βίβλο «Μαχαμπαράτα» ἡ περιγραφή μιᾶς τέτοιας πυρηνικῆς ἐκρήξεως θά μπορούσε νά εἶναι ἐνός σημερινοῦ ἀφηγητῆ: «Ἦταν ἓνα βλῆμα πού μέσα του ἐκκλινε τήν δύναμη τοῦ συμπαντος. Ἦταν μιά στήλη ἀπὸ καπνὸ καί ἐκτυφλωτικὴ φλόγα, σάν δέκα χιλιάδες ἡλιοι, πού σηκώθηκε μέ ὅλη τήν δύναμή της... Ἦταν ἓνα νέο καί ἄγνωστο ὄπλο, ἓνας κεραυνός πού ἔκανε στάχτη τήν φυλὴ τῶν Βρίσνις καί τῶν Ἀνδάκας... Τὰ κορμιά κᾶηκαν, καί κανεὶς δέν μπορούσε νά τ' ἀναγνωρίσει. Τὰ μαλλιά καί τὰ νύχια ἔπεσαν. Τὰ πουλιά ἐγιναν κάτασπρα... Μετὰ ἀπὸ μερικὲς ὥρες ὅλα τὰ τρόφιμα εἶχαν μολυνθῇ... Γιά νά γλυτώσουν ἀπ' αὐτὴν τήν φωτιά, οἱ στρατιῶτες ἔπεσαν μέσα στὰ ποτάμια... Ἀρχισε νά φυσᾷ ἓνας καυτὸς ἄνεμος... Τό Σύμπαν τυλίχθηκε μέ τόση ζέστη σάν νά ἦταν ἄρρωστο μέ δυνατό πυρετό. Οἱ ἐλέφαντες καί τ' ἄλλα ζῶα κτυπήθηκαν ἀπὸ τήν δύναμη αὐτοῦ τοῦ ὄπλου... Τὰ νερά ζεστάθηκαν τόσο, ὥστε ὅτι, ζοῦσε μέσα τους, ἄρπαξε φωτιά... Οἱ φοβεροὶ πολεμιστὲς ἔπεσαν κάτω σάν κομμένα δέντρα... Οἱ τεράστιοι ἐλέφαντες κᾶηκαν σάν τὰ ξύλα κι ἔπεσαν στό χῶμα σάν σωροὶ ἀπὸ στάχτες... Οἱ ἄνθρωποι ἐφυγαν τρέχοντας γιά νά ξεφύγουν ἀπ' αὐτὸ τό φοβερό ὄπλο, ἀλλὰ ὅλοι τους κᾶηκαν σάν τὰ ξερά χόρτα... Τ' ἄλογα, τ' ἄρματα, ὅλα κᾶηκαν ἀπ' αὐτὴν τήν φωτιά, μοιάζοντας μέ τίς κορφές τῶν δέντρων σ' ἓνα δάσος πού ἄρπαξε φωτιά...».

Μέσα ἀπὸ αὐτὴν τήν ἀντίληψη τῆς χρήσεως τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας, ἀκόμη καί γιά πολεμικοὺς σκοποὺς ἀπὸ ἀνθρώπους (καί «θεοὺς») τῆς ἀπώτερης ἱστορίας, θά ἔπρεπε νά δοῦμε μέ ἄλλο μάτι καί τόν μῦθο τῆς κλοπῆς

τῆς πυρᾶς ἀπὸ τόν Προμηθέα. Ἡ «φωτιά» αὐτὴ πού ἐκλεψε ὁ Προμηθεὺς ἀπὸ τούς θεοὺς δέν θά μπορούσε νά εἶναι ἡ κοινὴ φωτιά, γιατί σέ καμμιὰ περίπτωση δέν θά ἀπέφερε τέτοια δεινὰ στήν ἀνθρωπότητα. Αὐτὴ ἡ κλοπὴ, ταιριάζει πολὺ περισσότερο μέ τήν μεταφορὰ τῆς γνώσεως τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας ἀπὸ τούς «γνώστες θεοὺς» στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Ἡσίοδος στό «Ἔργα καί Ἡμέραι» του λέει σχε-τικά: «...Γιὲ τοῦ Ἰαπετοῦ, πῶ ἐξυπνε ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, γελᾶς πού μοῦ ἐκλεψες τήν φωτιά, ἀλλὰ, δύστυχε, κατεργάσθηκες τήν συμφορά σου μ' αὐτὸ καί τήν συμφορά ὧν τῶν ἀνθρώπων...».

Καί ὁ Ὁράτιος ἀναφερόμενος στό ἴδιο μυθολογικὸ γεγονός ἐπισημαίνει: «...Ὁ Προμηθεὺς ἔφερε τό πῦρ στοὺς ἀνθρώπους, προσφέροντάς τους κακὴ ὑπηρεσία καί κακὴ γνώση... Μετὰ τήν ἀφαίρεση τοῦ πυρός ἀπὸ τούς θεοὺς, ἀρρώστια καί ἄγνωστοι μέχρι τότε πυρετοὶ ἔπεσαν πάνω στήν γῆ καί στοὺς ἀνθρώπους καί ὁ θάνατος πού μέχρι τότε κινιόταν ἀργά, ἐπιτάχυνε τό βῆμα του...».

Ἡ «γνώση» καί τό «πῦρ» πού ἔφερε ὁ Προμηθεὺς στοὺς ἀνθρώπους, τούς ἔδωσε πλούσια ἀγαθὰ καί σπουδαῖο πολιτισμό, ἀλλὰ εἶχε μέσα του καί τό σπέρμα τῆς καταστροφῆς γιά νά ἐξοβελίσῃ πάλι τήν ἀνθρωπότητα στό τέλος ἐνός κύκλου τῆς. Ὁ «Προμηθεὺς Δεσμώτης» τοῦ Αἰσχύλου μιλάει γιά τήν «γνώση» πού ἀπέκτησαν οἱ ἄνθρωποι καί «πονάει» ἐκ μέρους ὧν τῶν ἀνθρώπων γιά ὅ,τι αὐτὴ ἡ γνώση συνεπάγεται:

«...Πρὶν ἀπὸ μένα οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν σάν τὰ μωρά κι ἂν ἐβλεπαν, δέν ἐβλεπαν, κι ἂν ἀκούγαν, δέν ἀκούγαν, μοιάζοντας μέ φαντάσματα, πού τρέχουν πίσω ἀπὸ ὄνειρα. Δέν ἤξεραν νά κτίζουν σπιτία καί ζοῦσαν σάν μυρμηγκία σέ ἀνήλιαγες σπηλιές. Ἐγὼ τούς ἔδωσα τήν γνώση καί τούς ἔμαθα τήν τάξη. Τούς δίδαξα τήν γεωμετρίαν, πῶς νά περιποιοῦνται τὰ δέντρα καί πῶς νά χρησιμοποιοῦν τὰ ζῶα στίς δουλειές τους. Τούς ἔμαθα τὰ γράμματα, τούς ἀριθμοὺς καί τήν ἀστρονομία. Καί πλοῖα τούς ἔμαθα νά κατασκευάζουν γιά νά ἐξερευνοῦν τήν γῆ. Τόν χρυσό, τόν ἄργυρο, τόν χαλκὸ καί τόν σίδηρο ἐγὼ τούς ἔμαθα νά τὰ βρίσκουν καί νά τὰ χρησιμοποιοῦν γιά νά εἶναι εὐτυχισμένοι. Πρὶν ἀπὸ μένα δέν ὑπῆρχε ἰατρικὴ ἐπιστήμη. Οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ἀρρώστιασαν δέν εἶχαν ἐλπίδα γιατρικῆς καί χωρὶς γιатρούς καί φάρμακα μαράζωναν μέχρι νά πεθάνουν. Ἀλλὰ ὦ μάνα γῆ, γιά ἰδὲς με πόσο ὑποφέρω τώρα ἐπειδὴ τόλμησα νά κλέψω ἀπὸ τούς θεοὺς τό πῦρ...».

Τέτοιες καί ἄλλες γνώσεις μαζί μέ τό «πῦρ» τοῦ Προμηθέα εἶχαν περάσει ἀπὸ τούς «γνώστες θεοὺς» τῆς μυθολογικῆς προϊστορίας στοὺς τότε ἀνθρώπους ἢ ἀπὸ τόν Θεὸ τῆς Βίβλου μέ τό προπατορικὸ ἀμάρτημα στόν Ἀδάμ καί τήν Εὐά καί ἡ κακὴ χρῆση αὐτῶν τῶν γνώσεων, μέσα ἀπὸ τήν προαιώνια διαδικασία τῆς ἐξελίξεως πού

θέλει τόν άνθρωπο μόνιμα αντιμέτωπο με την πιο σημαντική δράση που είναι ή επιλογή του καλού ή του κακού, ε-στρεψαν τό κακό που έκπεμψόταν στην γη καί σέ κάθε τι υπαρκτό τελικώς ε-ναντίον τών ιδίων μέ αποτέλεσμα μία κοσμογονική καταστροφή που όριοθέ-τησε μία τόσο προηγμένη ανθρωπό-τητα. "Ότι απέμεινε είναι αυτό που περιγράφει ο Πλάτων στον «Κριτία»:

«...Εννέα χιλιάδες χρόνια πέρασαν από τότε... Από αυτούς που κατοικούσαν τότε την χώρα μας μόνο τά ονόματα τών βασιλιάδων τους σώθηκαν κι ό,τι μεγάλο αυτοί έκαναν. Διότι όσοι άνθρωποι απέμειναν από την θεομηνία του κατακλυσμού ήσαν άγράμματοι καί ζούσαν στά βουνά. Δέν είχαν ιδέα για τό ένδοξο παρελ-θόν τών προγόνων τους καί ό,τι θαυμαστό αυτοί, είχαν κάνει. Δέν ενδιαφέρονταν για τό παρελθόν τους διότι ή ζωή τους ήταν πολύ στερημένη καί πάλευαν μόνο για την αυτοσυντήρησή τους...».

Τήν 3η μέ 4η χιλιετηρίδα π.Χ. όπως όλα δείχνουν, μία νέα ανθρωπότητα άνέτειλε, ένας νέος κύκλος ανθρωπί-νου πολιτισμού καί εξέλιξεως ξεκίνησε, που φθάνει ως τις μέρες μας.

Κυρίαρχη μορφή αυτής της ανατολής της ανθρωπό-τητας είναι ο βασιλιάς Μίνως. Η ιστορική μορφή του κινείται ανάμεσα στον μύθο καί στην πραγματικότητα. Η σημαντική αυτή προσωπικότητα της Ιστορίας φαίνεται να συνδέη την μέσα κυρίως από την μυθολογία έκφρα-σμένη προϊστορία, που χαρακτηρίζει την περίοδο εκείνη της ανθρωπότητας που τελειώνει μέ τόν κατακλυσμό καί τά προϊστορικά-ιστορικά χρόνια που ή ιστορική τους αλυσίδα φθάνει ως την εποχή μας για τά όποια έχουμε πολύ περισσότερα στοιχεία καί αναφορές. «Έτσι για τους Έλληνες ο Μίνως ήταν ήμίθεος: Γιος του Δία καί της Εύρώπης μέ αδέρφια τόν Ραδάμανθυ καί τόν Σαρπηδόνα. Ό Μίνως, όμως δέν εξαντλείται ως ιστορική καί μυθική ταυτόχρονα πραγματικότητα στό χώρο της Κρήτης, στον χώρο της Ελλάδος. Βρίσκεται ως πρώτος βασιλιάς καί ως ιδρυτής μιας νέας γενιάς σέ όλους τούς σημαντι-κούς πολιτισμούς που άφησαν έντονα τά ίχνη τους κατά τό διάβα της ιστορίας του ανθρώπου πάνω σ' αυτόν τόν πλανήτη. Ό Μίνως, ταυτοπροσωπία μέ παραπλήσια ονόματα, είναι ο Μιν για τούς Αιγυπτίους που ιδρύει, κατά τόν Αιγύπτιο άρχιερέα Μανέθωνα, την πρώτη μετακατα-κλυσμαία δυναστεία της χώρας, ο Μάνης, ο πρώτος βα-σιλιάς τών αρχαίων λαών της Φρυγίας καί της Καπ-παδοκίας, ο Μανιτού για τούς αρχαίους λαούς της Άμε-ρικής, ο Μανού για τούς Ινδούς, ο «ήλιογενής Μανού» ο πρώτος βασιλιάς μετά τόν κατακλυσμό κατά τό ινδικό έπος. Καί ίσως ταυτίζεται καί μέ τόν Νωε, την βιβλική μορφή που επέζησε του κατακλυσμού καί είναι ο γενάρ-χης τών Έβραίων.

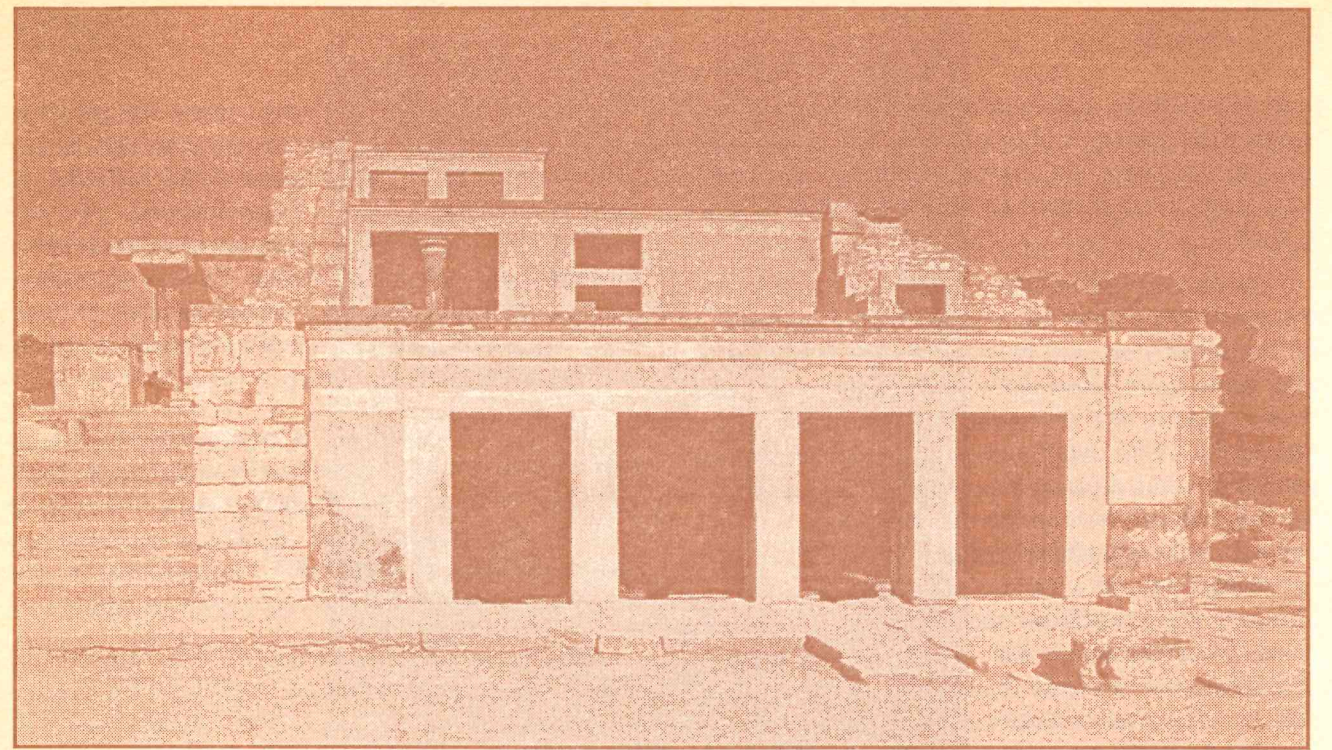

Υπάρχουν μυθολογικά καί ιστο-ρικά στοιχεία που κάνουν ιδιαίτερη την παρουσία του Μίνωα ως ήγέτη της αναγεννήσεως του ελληνικού κόσμου αλλά καί του ευρύτερου γνω-στού κόσμου. Η θεϊκή καταγωγή του από τόν Δία, ο τόπος που βασίλευε ως τόπος που γεννήθηκε ο Δίας, ή φήμη του ως μεγάλου νομοθέτη καί κριτή, ιδιότητα που διετήρησε καί στον Άδη, ή σχέση μέ τόν αρχιτέ-

κτονα Δαίδαλο που του έκτισε τό μοναδικό εκείνο ανάκτορο στην Κνωσό μέ τόν μυθικό λαβύρινθο καί που συνδέεται βέβαια μαζί μέ τόν Ίκαρο μέ την πρώτη αν-θρώπινη πτήση, επίσης ή σχέση του μέ δύο παράξενα πλάσματα: τόν Μινώταυρο, που ήταν κλεισμένος στον λαβύρινθο, καί τόν Τάλω, τόν πρώτο μηχανικό άνθρωπο (ρομπότ;) που κατά την παράδοση ήταν ένας χάλκινος γίγαντας που πετούσε πάνω από την Κρήτη καί την φρουρούσε, ή διαπλοκή του μέ τόν μύθο του Θησέα, ή φήμη του ως του μέγιστου θαλασσοκράτορα καί τόσα άλλα κάνουν αυτόν τόν «άγαπητό συνομιλητή καί φίλο του Δία», κατά τόν Όμηρο, μία εξέχουσα, αλλά καί ιδιαι-τερη ως προς τόν βαθμό, που μπορεί νά προσδιορισθή του τί ακριβώς ήταν, ιστορική προσωπικότητα, μεγάλου βεληνεκούς. Μέ τις ανασκαφές που ξεκίνησε ο Έβανς τό 1900 στην Κνωσό καί βγήκε στο φώς τό ανάκτορο του Μίνωα έγινε κάτι πολύ σπουδαίο που σπάνια γίνεται: Ένα σχεδόν μυθικό πρόσωπο τόσο σημαντικό στην ιστορία της ανθρωπότητας πήρε σάρκα καί όστά.

Η ανάδυση, όμως, του Μίνωα στό φώς της Ιστορίας καί της ιστορικής έρευνας όχι μόνο δέν τόν απομυθο-ποίησε, αλλά του έδωσε ακόμη μεγαλύτερη αίγλη, τόν έκανε ακόμη πιο «μυθικό». Τόν έφερε πιο κοντά σ' αυτήν την περίλαμπρη προϊστορία, που έφθασε μέχρι τις ήμέ-ρες μας, μέ τούς συμβολισμούς καί τις αναφορές της παγκόσμιας μυθολογίας, κουβαλώντας τόν απόηχο ενός σπουδαίου κόσμου, που υπήρξε πολύ παλιά καί που μόλις σήμερα, μέ όσα τώρα γνωρίζουμε, μπορούμε νά διαισθα-νούμε πόσο άληθινός ήταν. Η σκαπάνη του Έβανς έφερε τόν άνθρωπο αυτού του αιώνας, που τόσα καί τόσα ραγ-δαία γνώρισε μέσα σ' αυτόν, νά σταθή περιδεής μπροστά σ' αυτήν την πραγματικότητα, αλλά χωρίς νά μπορή νά την συνειδητοποίηση πλήρως, όπως καί τόσες άλλες που αντικρύζει τά τελευταία χρόνια.

Ό Μινωικός πολιτισμός, που αναδύθηκε από τις ανα-σκαφές της Κνωσού καί τών άλλων περιοχών της Κρήτης, έδειξε μιάν ιδιαίτερη τεχνολογική ανάπτυξη καί μιάν ιδιαίτερη επίσης ανάπτυξη στό επίπεδο τών τεχνών καί τών κοινωνικών εκδηλώσεων, επιβεβαιώνοντας έτσι την σύνδεσή του μέσω του Μίνωος μέ τόν «μυθικό» εκείνο παλαιότερο κόσμο. Κατ' αρχάς ο Μινωικός πολιτισμός είναι ένας πολιτισμός θαλασσοκρατόρων, που κυριάρ-

χησε στις θάλασσες για μία μακρά περίοδο καί αυτό αποδεικνύεται από τό γεγονός ότι οι Μινωίτες πουθενά στις πόλεις τους δέν είχαν κατασκευάσει όχυρωματικά έργα. Βέβαια ως θαλασσοκράτορες παρουσίαζαν μία ιδιαίτερη επίδοση στην ναυπηγική καί στην κατασκευή λιμενικών έργων καί αυτό αποδεικνύεται σήμερα από πολλά στοιχεία που έχουν βρεθί. Έχουν βρεθί πλοία τών μινωιτών που δέν έχουν νά ζηλέψουν τίποτα στην ναυπηγική τους τέχνη, από πλοία πρόσφατων χρόνων. Η επίδοση, επίσης, τών Μινωιτών στην κατασκευή τεχνη-τών λιμένων καί άλλων λιμενικών έργων είναι πραγμα-τικά έντυπωσιακή. Σήμερα θεωρείται ότι αυτοί κατα-σκεύασαν τό τεχνητό λιμάνι του φάρου της Άλεξαν-δρείας, ένα πραγματικά γιγάντιο τεχνικό έργο, που ανακαλύφθηκε καί μελετήθηκε τό 1915 από τόν Γάλλο μηχανικό Γκαστόν Χοντέ, καί έντυπωσιάζει μέ τούς με-γάλους κυματοθραύστες του, τις μακριές προβλήτες του καί τις άλλες εγκαταστάσεις του (μέχρι καί σύστημα αποχετεύσεως λιμάτων είχε προβλεφθή, για νά έμπο-δίξη την δημιουργία λάσπης στό λιμάνι).

Άκρως έντυπωσιακή, όμως, είναι καί ή επίδοση τών Μινωιτών στις τέχνες, όπως ή ζωγραφική, όπου μέ την θαυμάσια καί μοναδική τεχνική τους, που εφήρμοσαν στις περίφημες άνεξίτηλες τοιχογραφίες τους, καταφέρνουν νά μάς έντυπωσιάζουν ακόμη καί σήμερα μετά από πολλές χιλιάδες χρόνια. Η καταπληκτική τεχνική τους στην χρυσοχοία έκρυβε μυστικά που μόλις πρόσφατα ανακαλύφθηκαν (πρίν από μερικά χρόνια ο Άγγλος τε-χνικός Μέρνον ανακάλυψε το ξεχασμένο μυστικό της συγκολλήσεως χρυσών μερών που εφήρμοζαν οι Μινωί-τες χρυσοχοί).

Τό ανάκτορο της Κνωσού είναι σήμερα ένας αδιά-ψευστος μάρτυς ότι οι Μινωίτες βρίσκονται σ' ένα πολύ

ύψηλό επίπεδο τέχνης κατασκευής κτιρίων καί εγκατα-στάσεων. Κτισμένο στην κορυφή του λόφου Κεφάλαι, λίγα χιλιόμετρα από τό σημερινό Ήράκλειο, καί σέ μία έκταση 22 στρεμμάτων μέ πάνω από 1.500 δωμάτια αποτελεί πραγματικά καί σήμερα ένα θαύμα άρχιτεκτονικής. Τό πενταόροφο αυτό κτίριο, που κατάφερε νά συνδυάση τόσο άριστοτεχνικά τά διάφορα επίπεδά του μέ τόν έν γενεί χώρο, είναι θαυμαστό για τό σύστημα τών φωταγωγών του, που χάριζε άέρα καί φώς σ' όλα τά δωμάτια, μέσα από εκπληκτικά παράθυρα μέ συρόμενες πόρτες καί χρωμα-τιστά τζάμια! Μπορεί νά φαντασθή κανείς τό όλο δη-μιούργημα μέ τά προπύλαια, τις στοές μέ τά πολλά παράθυρα, τά κλιμακοστάσια, τούς φωταγωγούς, τά πολλά επίπεδα καί τις πολλές γωνίες, την πολύ ωραία κατανομή τών όγκων σέ διάφορα επίπεδα, σάν ένα άρχιτεκτονικό μεγαλούργημα, που θά ήταν για τόν καθένα «χάρμα όφθαλ-μών».

Δέν ήταν, όμως, μόνο ένα μεγαλειώδες άρχιτεκτό-νημα τό ανάκτορο της Κνωσού, αλλά καί από άποψη εφαρμοσμένης οικοδομικής τέχνης δείχνει ένα ύψηλό-τατο επίπεδο τεχνολογικής γνώσεως. Η εφαρμογή δια-φόρων υδραυλικών συστημάτων στό όλο κτίσμα είναι τέ-τοια που μάς επιτρέπει νά πούμε ότι όχι μόνον είχε ως προϋπόθεση βαθύτατη γνώση της υδραυλικής επιστήμης, αλλά καί ότι ήταν άνεπτυγμένη από τούς Μινωίτες, σέ τέ-τοιο βαθμό που ποτέ πρίν καί ποτέ μετά, σχεδόν μέχρι την σύγχρονη εποχή, ξαναεμφανίσθηκε υδραυλική τεχνο-λογία τόσο τέλεια, όσο αυτή. Τό όλο αποχετευτικό σύ-στημα είναι πράγματι ζηλευτό καί εξασφαλίζει ακόμη καί σήμερα, μετά από τόσες χιλιετίες, την παροχέτευση τών όμβρίων υδάτων μέ τρόπο ιδιαίτερα αποτελεσματικό! Τά αποχωρητήρια, τά λουτρά καί οι εγκαταστάσεις ύγιεινής ήσαν έτσι κατασκευασμένα που σωστά έχει γραφθή ότι «ή Βασίλισσα της Κνωσού είχε τόσες εύκολίες, που όλες

οί μεγαλοπρέπειες τῶν Βερσαλλιῶν δέν μπόρεσαν νά δώσουν στήν βασίλισσα τῆς Γαλλίας». Ὑπάρχουν πολλές ἐνδείξεις ὅτι μέχρι καί σύστημα κυκλοφορίας ζεστοῦ νεροῦ (καλοριφέρ) διέθετε τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Κνωσοῦ!

Ὑπάρχουν ὄντως πολλά στοιχεῖα πού πείθουν ὅτι ὁ Μινωικός πολιτισμός, ἂν καί στήν ἀνατολή τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητας, πού συνέχειά της ἀποτελοῦμε καί ἐμεῖς, ἐμφανίζεται, ἰδιαίτερα καί ἐξαιρετικά ἀνεπτυγμένος μέ γνώσεις καί ἐπιτεύγματα χωρίς προηγούμενο, ἀλλά καί πού δέν ἐπαναλήφθηκαν μέχρι σχεδόν τήν σύγχρονη ἐποχή. Καί εἶναι σίγουρα δυσεξηγήτο τό γεγονός πῶς ἕνας τέτοιος πολιτισμός ἀκολουθεῖ μιά τόσο σκοτεινή καί νεκρή πολιτισμική περίοδο τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Μήπως ὑπάρχει κάτι πού τόν ἐνώνει μέ τόν μυθικό πολιτισμό τοῦ ἀπωτέρου παρελθόντος; Τήν περίοδο ἐκείνη τῶν ἀνθρώπων καί τῶν «θεῶν» μέ τά ἀπειρα κατορθώματα, πού πετοῦσαν ὅπου ἤθελαν στήν γῆ καί στί ἀστέρια, πού «κατακεραύνωναν» μέ μυστήριες πηγές ἐνεργείας, πού ἤλεγχαν δυνάμεις τῆς φύσεως, πού γνώριζαν τόσα πολλά, ἐτσι ὅπως πέρασαν μέσα ἀπό τήν «συλλογική μας μνήμη», τήν μυθολογία καί ἕνα σωρό πανάρχαια, συγκλείνοντα ὡς πρός τά λεγόμενά τους, κείμενα ἀπό ὅλους τούς λαούς ἐπὶ τῆς γῆς; Μήπως ὁ συνδυασμός κρίκος εἶναι ὁ «ἡμίθεος», ὁ «μυθικός» Βασιλιάς Μίνως; Καί ἂν δέν μπορούμε νά δώσουμε ἀπάντηση στά ἐρωτήματα αὐτά τουλάχιστον ἄς σκύψουμε μέ ἕναν ἄλλο τρόπο στίς πηγές τῆς γνώσεως καί τῆς ἱστορίας. Ἄς προσπαθήσουμε νά τίς προσεγγίσουμε, ὄχι μέσα ἀπό τήν πληθωρική μας «ἀσυνειδητότητα» πού μᾶς ὁδηγεῖ

νά ἀντιλαμβανώμαστε τόν κόσμο μέσα ἀπό μιά στενόμυαλη αἰτιοκρατική ἀντίληψη, ἀλλά μέσα ἀπό ἕναν πῶ διευρυμένο καί μέ λιγώτερη προκατάληψη, ὀρίζοντα. Διότι ἔχουμε μάθει προκειμένου νά ἐρμηνεύσουμε ἢ νά μελετήσουμε κάτι σ' αὐτόν τόν κόσμο, νά τό κόβουμε ἀπό τόν μίσχο πού τό συνδέει μέ τό «ἄπειρο σύνολο», νά τό ἀπομονώνουμε ἀπ' ὁπδήποτε ἄλλο γιά νά γίνεται πῶ εὐπεπτο ὅταν τό καταναλώνουμε, γλιστρώντας πάντα στίς παρυφές τῆς οὐσιαστικῆς γνώσεως.

Ἔτσι ὅ,τι εἶναι ἔξω ἀπό τήν χειροπιαστή ἀπόδειξη πού βγαίνει μέσα ἀπό τήν ἐξειδικευμένη ἀνάλυση, προτιμοῦμε νά ὑποκρινόμαστε ὅτι δέν τό ξέρουμε καί ὅτι δέν μᾶς ἀφορᾷ. Πόσο λάθος ὅμως... Ὅποια οὐτοπία, ὁ «οὐ τόπος» τοῦ σημείου, πού ἔχουμε ἀγκιστρωθῇ στούς κύκλους τῆς σπείρας τοῦ παντός, πού πεισματικά θέλουμε νά ἀγνοοῦμε.

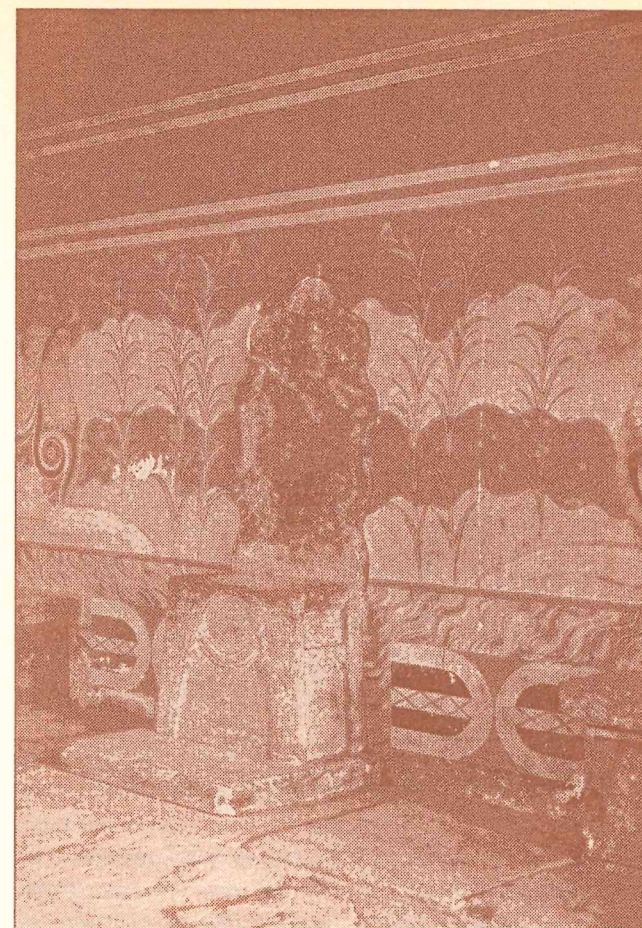
Κάθε φορά πού ἐπισκεπτόμαστε ἕναν ἀρχαιολογικό χώρο, ἡ ματιά μας, ἡ σκέψη μας ἀκολουθεῖ ὅ,τι ἔχουν πεῖ καί διατυπώσει γιά τόν χώρο αὐτόν κάποιοι εἰδικοί ἀρχαιολόγοι καί μοιάζουμε σάν ἕνα κοπάδι τουριστῶν πού ἀκολουθεῖ τυφλά καί ἀκούει τόν ξεναγό του, χωρίς καμμία δυνατότητα παρεκκλίσεως ἀπό τό πιάτο τῆς γνώσεως πού τοῦ σερβίρεται. Ὅταν γιά πρώτη φορά ἐπισκέφθηκα τόν ἀρχαιολογικό χώρο στήν Κνωσό βρέθηκα γιά λίγο κοντά σ' ἕναν ἀγγλόφωνο ὁμιλο τουριστῶν πού ἀκολουθοῦσε μιά Ἑλληνίδα ξεναγό. Ἦταν στόν χώρο τῶν ὀνομαζόμενων δυτικῶν ἀποθηκῶν ὅταν ἀκουσα τήν ξεναγό νά λέει ὅτι «ἐδῶ ἦσαν ἀποθήκες ὅπου οἱ Μινῶιτες ἀποθήκευαν τρόφιμα» καί βλέποντας γιά πρώτη φορά τόν συγκεκριμένο χώρο, μοῦ γεννήθηκαν ἀστραπιαῖα μερικές

ΟΙ ΠΕΤΡΙΝΕΣ ΚΡΥΠΤΕΣ ΜΕ ΤΑ ΜΟΛΥΒΔΙΝΑ ΤΟΙΧΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ

«παράξενες» σκέψεις. Κατ' ἀρχάς μέ τήν πρώτη ματιά, παρατηρώντας ὅτι οἱ συγκεκριμένοι ἀποθηκευτικοί χώροι ἦσαν πολύ στενοί παράλληλοι χώροι μέ τά πολύ χοντρά τοιχώματα ἀνάμεσά τους καί ὅτι στό δάπεδό τους βρίσκονταν μικρές σχετικὰ πέτρινες κρύπτες, ἀπέρριψα ἀμέσως τήν ἰδέα ὅτι ἦσαν ἀποθήκες τροφίμων. Ὅταν παρατήρησα καλύτερα αὐτές τίς πέτρινες κρύπτες (πέτρινα τετράγωνα «κουτιά») εἶδα ὅτι ἐσωτερικά τους εἶχαν ἕνα δεύτερο τοίχωμα ἀπό ἕνα μαῦρο στό χρώμα ὑλικό, πού ἀπό μακριά φαινόταν σάν καρβουνιασμένο ξύλο καί βέβαια ἀμέσως ἀπέρριψα τέτοια ἐκδοχή διότι κανένα ξύλο δέν θ' ἄντεχε τόσες χιλιάδες χρόνια. Αὐτόματα, σχεδόν ὡς ἐμπνευση, μοῦ γεννήθηκε μιά ἰδέα, ἴσως ἐπειδὴ πρὶν λίγο καιρό εἶχα διαβάσει ἕνα βιβλίο με ἀναφορές στήν πιθανή χρήση τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας καί ραδιενεργῶν ὑλικῶν ὡς καύσιμο γιά τήν κίνηση ἀπό «κάποιους» στήν ἀρχαιότητα. «Νά δῆς πού αὐτό εἶναι μολύβι», εἶπα στόν ἑαυτό μου, μή ἔχοντας δεῖ, ἀκούσει ἢ διαβάσει κανένα τέτοιο προηγούμενο, ἀλλά γνωρίζοντας τήν κατ' ἐξοχήν χρησιμότητα τοῦ μολύβδου γιά τήν ἀποθήκευση ραδιενεργῶν ὑλικῶν.

Ἦταν τέτοια ἡ «λάμψη» στό μυαλό μου πού βιαστικά διέκοψα τήν ξεναγό ρωτώντας την στά ἑλληνικά: «Τί εἶναι αὐτό τό μαῦρο ὑλικό πού φαίνεται ἐσωτερικά στίς πέτρινες τρύπες;» Κί' αὐτή χωρίς κανένα δισταγμό μοῦ ἀπάντησε: «Μολύβι». Τότε αὐτή ἡ λέξη λειτούργησε σάν μιά μεγάλη ἀποκάλυψη μέσα μου. Ὅχι τόσο γιατί αἰσθάνθηκα τόν ἑαυτό μου μέ μαντικές ἰκανότητες, ἀλλά διότι μοῦ ἀποκαλύφθηκε μέ τόν ἐναργέστερο τρόπο, πῶς ὁ ἄνθρωπος λειτουργεῖ σέ γνωσιακό ἐπίπεδο καί σέ ἐπίπεδο ἀντίληψης καί συνειδητοποιήσεως. Φαντάζομαι ὅτι χιλιάδες ἄνθρωποι, χιλιάδες μυαλά, μέ ποικίλο βαθμό μορφώσεως σέ ποικίλους τομεῖς τῆς ἐπιστήμης, ἔχουν παρελάσει μπροστά ἀπό τίς πέτρινες κρύπτες μέ τά μολυβένια τοιχώματα. Φυσικοί, χημικοί, μηχανικοί, ἀρχαιολόγοι, ἀνθρωπολόγοι καί τόσοι ἄλλοι σπουδαῖοι στό μυαλό ἢ ἀσήμαντοι ἄνθρωποι... Γιατί ὅλοι τους λειτούργησαν σάν κοπάδι; Γιατί ὅλοι τους «φάγανε» τό εὐπεπτο, πού δέν ἀντέχει σέ καμμία λογική ὅμως, «ἀποθήκες τροφίμων» καί γιατί δέν ἀναρωτήθηκαν γιά τό πρωτοφανές

«τί δουλειά ἔχει τό μολύβι στήν ἀποθήκευση πραγμάτων»; Ἡ ἐξήγηση εἶναι ὅτι ἡ βαθύτερη γνώση εἶναι κάτι πού δέν τούς ἀφορᾷ ἀφοῦ βρίσκεται στά χέρια τῶν εἰδικῶν καί ἀρκοῦνται νά παίρνουν παθητικά καί ἐπιφανειακά ὅ,τι αὐτοί τούς δίνουν, ἢ ὅτι -ἂν εἶναι ἀναζητητές τῆς γνώσεως- εἶναι μόνο στόν τομέα τους καί συνεπῶς ἂν ὑπάρχει κάτι ἔξω ἀπό τήν ἐπιστήμη τους καί τήν εἰδικότητά τους δέν ἀρμόζει σ' αὐτούς νά τό σκεφθοῦν καί νά τό ἀναλύσουν. Ἡ «χωριστότητα» τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' ὅλα γύρω του, ἀκόμη καί ἀπό τήν ἴδια του τήν ὑπαρξη, ἡ «ἀποσύνδεση» δηλαδή ἀπό τήν ἀληθινή γνώση σ' ὅλο της τό μεγαλεῖο.

Ὁ ἀρχαιολόγος ἔχει μάθει, μέ ὀρισμένη μεθοδολογία, νά μελετᾷ τίς γραφές, τίς παραδόσεις, τούς ἀρχαίους χώρους καί τά εὐρήματα πού ἀνακαλύπτει καί νά τά ταιριάξει σέ ἕνα συγκεκριμένο γνωσιακό οἰκοδόμημα ἀπόλυτα ἐξειδικευμένο. Ὅταν διασταυρώνεται μέ τόν μολύβδο νά χρησιμοποιηθῇ στήν ἀρχαιότητα μέ μοναδικό τρόπο γιά ἀποθήκευση κάποιων ὑλικῶν εἶναι κάτι πού δέν τόν ἀγγίζει διότι εἶναι τελείως ἔξω ἀπό τό γνωσιακό του οἰκοδόμημα. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὁ πυρηνικός φυσικός, ὁ φυσικός τῆς Νευτώνειας φυσικῆς ἢ τῆς Κβαντοφυσικῆς ὅταν διασταυρώνεται μέ τόν μολύβδο νά χρησιμοποιηθῇ ὡς ἀποθηκευτικό ὑλικό σ' ἕναν ἀρχαιολογικό χώρο δέν τόν ἀγγίζει ἐπίσης καθόλου, διότι εἶναι ἐδραιωμένη μέσα του ἡ θέση, εἶναι ὁ τρόπος πού σκέπτεται ὡς ἐπιστήμονας ὅτι αὐτό πού βιώνει καί γνωρίζει καί μελετᾷ στήν σύγχρονη ἐπιστήμη του δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν ἀρχαιότητα καί τούς ἀρχαιολογικούς χώρους. Κί' αὐτό συμβαίνει παρ' ὅλο πού καί ὁ ἀρχαιολόγος καί ὁ φυσικός γνωρίζουν ὅτι ὁ Δημόκριτος μιλοῦσε ἤδη ἀπό τήν ἀρχαιότητα γιά τό ἄτομο καί ὅτι ὁ Πυθαγόρας εἶχε εἰσχωρήσει στήν βαθύτατη οὐσία τῶν ἀριθμῶν πού μόλις τώρα ἀρχίζουμε νά ἀναγνωρίζουμε μέσα ἀπό νεώτερες θεωρίες καί ἀναζητήσεις τῆς Φυσικῆς καί τῶν Μαθηματικῶν. Παρ' ὅλο πού ὁ ἀρχαιολόγος ἀντικρίζοντας διάφορα στοιχεῖα ἀπό τά κατάλοιπα τοῦ Μινωικοῦ πολιτισμοῦ ἀναγνωρίζει κάποια ἰδιαίτερη τεχνολογική γνώση, πολύ κοντινὴ στήν σημερινή, καί ὁ σημερινός θεωρητικός τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἢ ὁ σημερινός τεχνokrάτης αἰσθάνεται ἕνα ἰδιαίτερα ὑψηλό πολιτιστικό ἐπί-

πεδο σέ σχέση με την εποχή του, όταν έρχεται σέ έπαφή με αυτό που έφθασε ως τις μέρες μας από τους Μινωίτες και δέν μπορεί εύκολα νά θεωρηθῇ ὅτι εἶναι ἡ φυσική εξέλιξη ἀνθρώπων πού μόλις πρίν ἀπό μερικές δεκάδες ἡ ἑκατοντάδες χρόνια βγῆκαν ἀπό τά σπήλαια. Τέτοιες σκέψεις φαίνονται καί οἱ μέν καί οἱ δέ νά τίς ἀπωθοῦν ἀφοῦ εἶναι πολύ ἔξω ἀπό τόν τρόπο ἀντιλήψεως, μαθήσεως καί ἀντιμετωπίσεως τοῦ κόσμου ἀπό τόν ἀνθρώπο. Διότι ὁ ἀνθρώπος καί μέσα στήν ἀτομική του πορεία καί μέσα στήν εξέλιξη του μέσω τῶν γενεῶν, ἔχει τήν τάση νά δημιουργῇ μιά γνωσιακή ἀλυσίδα, πού βασίζεται στήν ἀνάγκη του νά πιστεῦν σέ δογματικές ἢ παραδοσιακές ιδέες, ἔτσι ὥστε νά γίνεται πιό προσδιορισμένο, καί ἄρα πιό ἀσφαλές γι' αὐτόν, τό ὑπαρξιακό ἔδαφος πού πατά. Θέλει νά ἀφήνῃ τήν λεωφόρο πού τόν ἀποθέτει ὅταν ἀνοίγει τά μάτια του ἡ ζωή, καί νά παίρνῃ ἕνα μονοπάτι-παρακλάδι νά περπατήσῃ μή θέλοντας νά βλέπῃ ἄλλους δρόμους. Εἶναι ὁ ἀνθρώπος, ὁ μέσος ἀνθρώπος, πού παιδί δύο χρόνων, ὅταν ἀρχίζῃ νά μιλά, οἱ γνωσιακές του δυνατότητες ξεπερνοῦν τίς δυνατότητες ἑνός παγκόσμιου διαδικτύου, ὅπως τό Ίντερνέτ, καί ὄντας ἐφηβος πιά οἱ δυνατότητές του ἐξαντλοῦνται μόλις στήν «παπαγαλία» μερικῶν σελίδων ἑνός βιβλίου καί εἶναι ἀναγκαῖο σήμερα, παρά ποτέ, ἂν θέλουμε νά ἀποφύγουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ σπέρματος τῆς καταστροφῆς πού ἡ τεχνολογία πού ἀναπτύξαμε μέσα της κυφορεῖ, νά ἐγκαταλείψουμε τά μονοπάτια πού ὁ καθένας μας χωριστά πορεύεται καί νά μποῦμε στήν λεωφόρο τῆς ἐπιγνώσεως, νά πάψουμε νά κομματιάσουμε τήν γνώση καί νά κομματιαζόμαστε καί μεῖς.

Ὁ μόλυβδος πού χρησιμοποιήθηκε ἀπό τοὺς Μινωίτες στά τοιχώματα αὐτῶν τῶν «περιέργων κασελῶν» προφανῶς τοποθετήθηκε ἐκεῖ γιά νά παίξῃ κάποιο ρόλο. Καί μάλιστα δέν χρησιμοποιήθηκε γιά μιά ἀπλή κατασκευή, ὅπως ἄς ποῦμε σέ ἀγωγούς νεροῦ γιά στεγανοποίηση, ἔτσι ὅπως ἔκαναν οἱ Ρωμαῖοι χιλιάδες χρόνια ἀργότερα καί θεωροῦνται ἀπό πολλούς ὅτι πρῶτοι τόν χρησιμοποίησαν. Καί εἶναι κι' αὐτό ἄλλη μιά ἄρνηση τῆς ἀληθινῆς γνώσεως καί παραχαράξεως τῆς πραγματικότητας, ἀναγνωρίζουμε δηλαδή στοὺς Ρωμαῖους ὅτι πρῶτοι χρησιμοποίησαν τόν μόλυβδο σέ ὑδραγωγεῖα καί ἀγνοοῦμε τό γεγονός ὅτι οἱ Μινωίτες πολλά χρόνια πρίν, ἔχοντας τέλεια ὑδραγωγεῖα καί ὑδραυλικά συστήματα στήν διάθεσή τους, χρησιμοποιοῦσαν τόν μόλυβδο ἀλλά γιά κάποιο ιδιαίτερο σκοπό καί ὄχι σέ ἀγωγούς νεροῦ, γνωρίζοντας

προφανῶς αὐτό πού μετά τοὺς Ρωμαῖους γνωρίσαμε οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι, γι' αὐτό καί καταργήσαμε τήν χρήση τοῦ μολύβδου σέ ἀγωγούς μέ πόσιμο νερό, ὅτι δηλαδή ὁ μόλυβδος ἐνώνεται μέ χημικές οὐσίες πού μποροῦν νά βρεθοῦν στό νερό καί οἱ ἐνώσεις του αὐτές περνώντας στόν ἀνθρώπο προκαλοῦν μιά βαρεῖα ἀρρώστια, τήν μολυβδίαση. Ἡ γνώση γι' ἄλλη μιά φορά φαίνεται νά ἀνακυκλώνεται... Χάνεται σέ μιά εποχή καί ξανακερδίζεται σέ μιά ἄλλη.

Οἱ Μινωίτες, λοιπόν, χρησιμοποιοῦσαν τόν μόλυβδο γιά ἀποθήκευση κάποιων ἀγνώστων ὑλικῶν, οἱ Ρωμαῖοι, πολύ ἀργότερα τόν ξαναχρησιμοποίησαν, ἀλλά γιά νά κατασκευάσουν ὑδραγωγεῖα, καί ἐμεῖς, οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι, τόν

χρησιμοποιοῦμε κυρίως γιά νά ἀποθηκεύουμε ραδιενεργά ὑλικά καί νά προστατευόμαστε ἀπό τήν ἐπικίνδυνη ἰονίζουσα ἀκτινοβολία, καί δέν τόν χρησιμοποιοῦμε πιά στά ὑδραγωγεῖα. Ὁ μόλυβδος, λόγω τῆς ὑψηλῆς του πυκνότητας, τοῦ μεγάλου εἰδικοῦ βάρους του δηλαδή (εἶναι 11 περίπου φορές βαρύτερος ἀπό τό νερό), εἶναι ἰδανικός γιά νά μὴν ἀφήνῃ νά περνᾷ ὁποιασδήποτε μορφῆς ἀκτινοβολία μέσω αὐτοῦ. Ἔτσι χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικά σήμερα γιά νά προστατευθοῦμε ἀπό τήν ἐπικίνδυνη ἀκτινοβολία. Τά ἀκτινοβολοῦντα ραδιενεργά ὑλικά φυλάσσονται σέ μολύβδινα κουτιά, οἱ χώροι πού αὐτά ἀποθηκεύονται ἢ χρησιμοποιοῦνται ντύνονται μέ φύλλα μολύβδου καί οἱ ἄνθρωποι γιά νά προστατευθοῦν ντύνονται μέ μολύβδινες στολές. Καί οἱ συγκεκριμένοι ἀποθηκευτικοί χώροι μέ τίς πέτρινες καί μολύβδινες κρύπτες στό ἀνάκτορο τῆς Κνωσοῦ φαίνεται ἀπό τά κατάλοιπα πού ὑπάρχουν ὅτι εἶχαν στά τοιχώματά τους ἐπένδυση ἀπό μόλυβδο.

Τέτοιοι, λοιπόν, πολύ στενοὶ ἀποθηκευτικοί χώροι μέ πολύ χοντροὺς τοίχους ἀνάμεσά τους πού περιέχουν μολύβδινα κουτιά στό δάπεδό τους σέ τί μπορεῖ νά χρησιμεύουν; Ὅτιδήποτε καί νά φαντασθῇ κανεῖς πού θά χρειάζονταν οἱ Μινωίτες γιά νά ἀποθηκεύσουν, ὅπως τρόφιμα, χρήσιμα ὑλικά, πολύτιμα ἢ μὴ ἀντικείμενα, ἡ κοινὴ λογικὴ καί ἡ κατασκευαστικὴ σκέψη πού ὑπακούει στήν λειτουργικὴ ἀναγκαιότητα -καί φαίνεται βέβαιον ὅτι διέθεταν ἀρκετὴ ἀπ' αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι αὐτοὶ κατασκευαστές καί χρῆστες- λέγουν ὅτι: κατασκευάζουμε ἕναν, δύο ἢ τρεῖς (πάντως ὄχι δεκάδες ὅπως βλέπουμε ὅτι εἶναι οἱ συγκεκριμένοι) μεγάλους ἐστεγασμένους χώρους καί σέ ὑπέργεια πιθάρια, δοχεῖα, κασέλες ἢ κουτιά ἀποθηκεύουμε ὅ,τι θέλουμε. Καί βέβαια πολύ περισσότερο, δέν μπο-

ροῦμε νά φαντασθοῦμε τοὺς Μινωίτες μέ τήν ὑψηλὴ νοημοσύνη πού φαίνεται ὅτι διέθεταν καί τό τόσο ὑψηλό τεχνολογικὸ καί πολιτιστικὸ ἐπίπεδο νά χρησιμοποιοῦν τρύπες στό ἔδαφος γιά νά ἀποθηκεύσουν τρόφιμα (λάδι, κρασί, δημητριακὰ ἢ ἄλλα) μέ τόν κίνδυνον νά σαπίσουν ἢ ν' ἀλλοιωθοῦν καί μέ μεγάλη δυσκολία στό νά κάνουν χρήση τους, δεδομένου ὅτι καί ἕνας ἀκόμη ἀνθρώπος μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς πολύ στενοὺς χώρους εἶναι δύσκολο νά λειτουργήσῃ. Ἡσκέψη ὅτι μπορεῖ νά ἀποθήκευαν διάφορα ἄλλα ὑλικά ἢ ἀντικείμενα πάλι δέν ἀντέχει στήν λογικὴ, ἀφοῦ σίγουρα δέν θά ἐπέλεγαν νά τά χώσουν στήν γῆ, ἀφοῦ εἶναι τόσο πολὺ δυσλειτουργικὸ, καί οὔτε χρειαζόταν νά τά προστατέψουν μέ μολύβδινα τοιχώματα.

Μένουν ἴσως λίγες ἀκόμη σκέψεις πού θά μπορούσε νά κάνει κάποιος γιά τήν χρησιμότητα τῶν μολύβδινων κουτιῶν στό δάπεδο αὐτῶν τῶν χώρων τοῦ ἀνακτόρου, πού ὅμως μᾶς βάζουν σέ μεγαλύτερη περίσκεψη.

Ἀποθηκεύονταν κάποια ἄγνωστα ὑγρά ἢ ὀξέα πού χρειάζονται δοχεῖα μέ τοιχώματα ἀπὸ μόλυβδο πού δέν ἀλλοιώνεται λόγω τοῦ χαμηλοῦ βαθμοῦ ἀντιδραστικότητος πού ὁ μόλυβδος ἔχει ὡς χημικὸ στοιχεῖο; Καί γιατί ὄχι σέ ὑπέργεια δοχεῖα πού βολεῖται καλύτερα, γιατί τόσο χοντρά μολύβδινα τοιχώματα, γιατί μολύβδινη ἐπένδυση στοὺς τοίχους; Μπορεῖ νά ἦσαν μήπως ἠλεκτρικοὶ συσσωρευτές ἀφοῦ μὴ ξεχνᾶμε πλάκες μολύβδου ἐμβαπτισμένες σέ διάλυμα ὀξέος χρησιμοποιοῦνται στοὺς συσσωρευτές ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας; Καί γιατί τοποθετημένοι στό ἔδαφος; Ποῦ εἶναι τό μόνωτικὸ ὑλικὸ ἢ οἱ γραμμὲς μεταφορᾶς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας; Μικροὶ πυρηνικοὶ ἀντιδραστήρες; Ἀλλὰ ἐδῶ καταλήγουμε στό ἴδιο συμπέρασμα ὅτι οἱ Μινωῖτες ἔκαναν χρήση τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας...

Ὁ Ἔβανς ἀνακάλυψε καί μελέτησε τό ἀνάκτορον τῆς Κνωσοῦ στήν ἀρχὴ τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ αἰῶνα μας. Ἐάν αὐτό γινόταν στό δεύτερο μισό, πιθανόν νά συσχετιζόταν ἡ χρήση τοῦ μολύβδου μέ τήν χρήση τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας ἀπὸ τοὺς Μινωίτες.

Ἐχουν περάσει ἀρκετὰ χρόνια ἀπὸ τότε πού περάσαμε καί ξαναπεράσαμε, ἄπειρες φορές, μπροστά ἀπὸ τό ἀνάκτορον τοῦ Μίνωα στήν Κνωσό καί ἤμασταν σάν τοὺς ἀνθρώπους στόν «Προμηθεὺς Δεσμώτη» τοῦ Αἰσχύλου πρίν πάρουν τό «πῦρ» καί ἄρα καί τήν «γνώση», πού «ἐβλεπαν καί δέν ἐβλεπαν, πού ἀκούγαν καί δέν ἀκούγαν».

Τό «πῦρ» ὅπως φαίνεται, βρίσκεται ἤδη στήν κατοχὴ μας· μήπως ἦρθε ἡ ὥρα νά πάρουμε καί τήν «γνώση»; Ἄλλωστε καί ἡ «γνώση» μέ «κβαντικὰ ἄλματα» κατακτιέται...

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΗΛΙΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ

Ο γνωστός μαθηματικός και διαφωπιστής της Γαλλικής επανάστασης **Dupuis** ερμηνεύει τον **ΤΟΝ ΜΥΘΟ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**

Έν τέλει ή ιδέα ενός Θεού πού κατέβηκε στην Γη για την σωτηρία των ανθρώπων, δέν είναι ούτε καινούργια ούτε αποκλειστικά Χριστιανική. Οι αρχαίοι πίστεψαν, ότι ο **Υπέρτατος Θεός** σέ διάφορες εποχές είχε στείλει τούς γιούς του ή τούς έγγονούς του για νά ασχοληθούν για την εύτυχία των ανθρώπων. Άνάμεσα σ' αυτούς ήταν ο **Ηρακλής** και ο **Βάκχος**, δηλαδή, ο **θεός Ήλιος** πού ύμνήθηκε μέ τά διαφορετικά αυτά όνόματα.

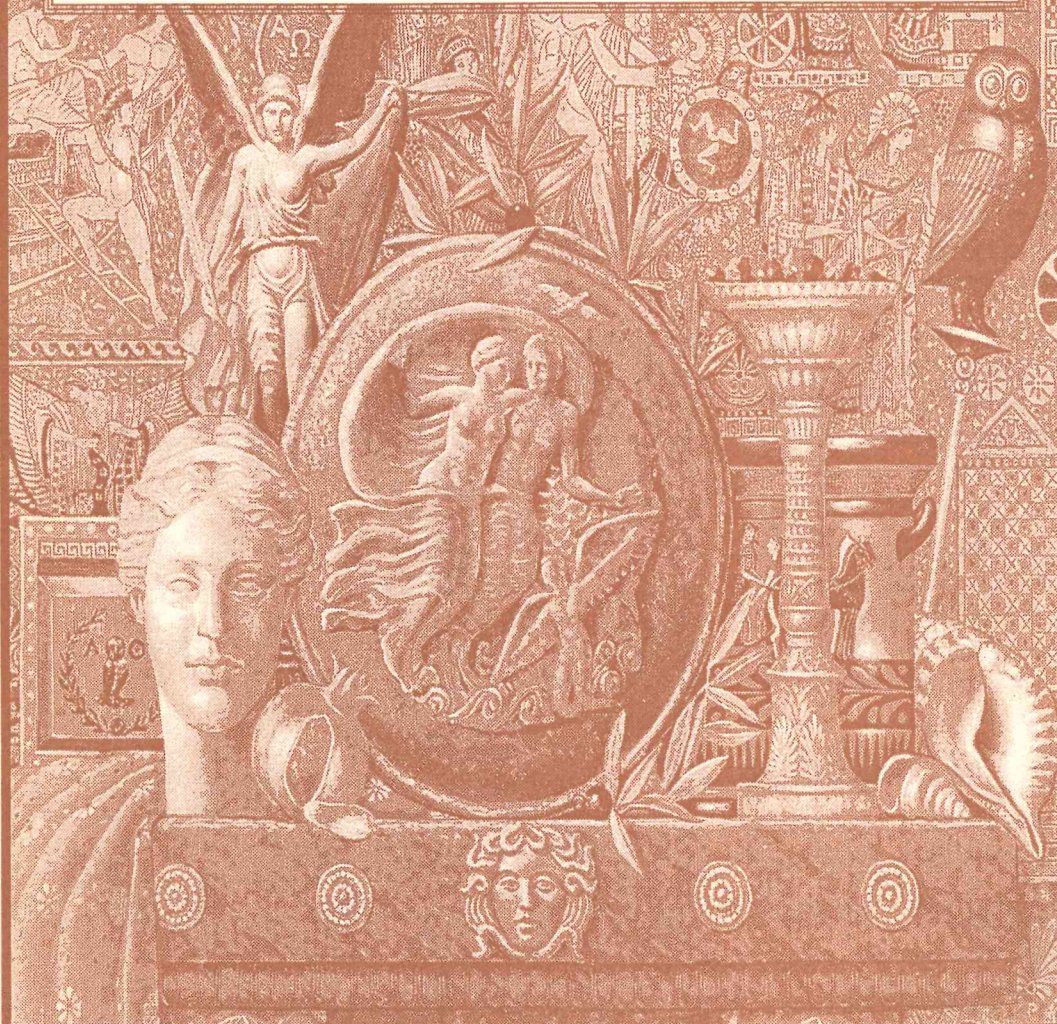
Μέ τόν ίδιο τρόπο, όπως ο **Χριστός** και ο **Βάκχος** είχε κάνει θαύματα, **θεράπευε ασθενείς** και **προέλεγε τό μέλλον**. Από την παιδική του ηλικία απειλήθηκε νά χάση την ζωή του όπως και ο **Χριστός** πού ήθελε νά τόν θανατώση ο **Ηρώδης**. Τό θαύμα των **τριών Ύδριών** πού γέμισαν κρασί στον ναό του, είναι ισάξιο μέ τό θαύμα των γάμων των έν **Κανά της Γαλιλαίας!**

Στίς 6 Ιανουαρίου πού γίνεται ή αναμνηστική έορτή του ήρωος της Χριστιανικής θρησκείας για τό θαύμα του, ακριβώς τόν ίδιο μήνα και στίς **nohes**, ένα παρόμοιο θαύμα γινόταν στην νήσο **Άνδρο μέσα στον Ναό του Βάκχου**. Κάθε χρόνο έβλεπαν νά τρέχη μία πηγή πού τό ύγρό πού έβγαζε είχε την γεύση του κρασιού.

Φαίνεται πώς ο συγγραφέας του θρύλου του Χριστού συγκέντρωσε διάφορες θαυμαστές έπινοήσεις πού είχαν διαδοθή μεταξύ των λατρών του **Ήλιου** μέ διάφορα όνόματα, Καλούσαν τόν **Βάκχο** όπως και τόν **Χριστό, θεό, υιό του θεού και Νόσή του**, πού ένωνόταν μέ την ύλη ή μέ τό σώμα. Όπως και ο **Χριστός** και ο **Βάκχος** ίδρυσε **μυήσεις ή μυστήρια**, στά όποία ο περίφημος **Όφης**, πού από τότε έπαιζε ένα μεγάλο ρόλο στον μύθο του **Άμμου**, ήταν επί σκηνής, όπως και τά μήλα των **Έσπερίδων**. Οι μυήσεις αυτές ήταν μία δεσμευτική υποχρέωση προς την άρετή.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΑΝΩΛΙΔΟΥ - ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ

THE BULGARIAN SYMPHONY ORCHESTRA-SIF 309 ORCHESTRAL CONDUCTING AND ORCHESTRATION: ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΑΝΩΛΙΔΕΣ

- I. ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΑ
ΕΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΑΡΞΗΣ**
1. ΖΩΗ
  2. ΥΛΗ
  3. ΦΩΣ
  4. ΩΡΑ

- II. ΓΕΝΕΞΗ ΚΙ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΤΟΥ ΕΥΜΠΑΝΤΟΣ**
5. ΦΑΝΗΤΟΣ ΓΕΝΕΞΙΣ
  6. ΔΙΘΕΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΙΣ
  7. ΚΟΣΜΟΥ ΕΚΤΥΡΩΣΙΣ

- III. ΥΜΝΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΞΩΔΙΚΕΣ
ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΤΗΤΩΝ**
8. ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΑ
  9. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ
  10. ΥΜΝΟΣ ΕΤΗΝ ΕΞΕΛΗΜΗ
  11. ΩΔΗ ΕΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ
  12. ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ

THE BULGARIAN
SYMPHONY ORCHESTRA
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΣΥΝΘΕΣΗ
ΚΑΙ ΕΝΟΡΧΗΣΤΡΩΣΗ:
ΕΥΓΕΝΙΑ ΜΑΝΩΛΙΔΟΥ

Η ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τό σημερινό άρθρο έχει σκοπόν την περιγραφή των παρατηρήσεων ενός συγκεκριμένου φυσικού φαινομένου, τις σκέψεις και τά ήθικά συμπεράσματα πού εξάγονται απ' αυτές. Είναι, δηλαδή, μία πρακτική εφαρμογή της φιλοσοφικής προτροπής, της σχετικής μέ την άνεύρεση του φωτός της αληθείας, παρατηρώντας τά φυσικά φαινόμενα κατερχόμενοι στό βάθος της συνειδήσεώς μας και κυρίως έναρμονίζοντας τούς έαυτούς μας, προς τόν παγκόσμιο ρυθμόν. Η έν λόγω όμως προτροπή, απευθύνεται εις ανθρώπους κατόχους των ιδεών: της συνειδήσεως, του βάθους αυτής, καθώς και εις ανθρώπους οι όποιοι όχι μόνον κατανοούν, αλλά και αισθάνονται τόν έν λόγω ρυθμό.

Οι γνώσεις αυτές έδραιώνονται για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπινου πνεύματος, διά της επιδεικτικής έρωτήσεως του Τιμαίου, στον δμώνυμο διάλογο του Πλάτωνα: «τί τό ON AEI γένεσιν δέ ούκ έχον και τί τό AEI γεγόμενον ON δέ ούδέποτε;» Έχει δίδεται σαφής πλέον όρισμός του «ΔΥΝΑΜΕΙ ΚΟΣΜΟΥ» και του έν τω γίνεσθαι. «Ο,τι είναι στον «ΔΥΝΑΜΕΙ ΚΟΣΜΟΝ», ανήκει στό ON AEI. Είναι αιώσιο και χωρίς τό ίδιο νά έχη σχήμα, περιέχει όλα τά σχήματα πού είναι δυνατόν νά δημιουργηθούν, εξασφαλίζοντας συνάμα τόν αναγκαίο χωρόχρονο και τις προϋποθέσεις ύπαρξών τους. Οι ιδέες ανήκουν στον «ΔΥΝΑΜΕΙ ΚΟΣΜΟ». Η συνειδήσις ως ιδιότης της ψυχής, ανήκει επίσης στον δύναμει κόσμo, «ON AEI γένεσιν ούκ έχον». Όσο για τό βάθος αυτής στό όποιο πρέπει νά κατέλθωμεν... έδώ νομίζω ότι οι σκέψεις μας πρέπει νά οδηγηθούν ως εξής: αν ή ψυχή είναι AEI ON, τότε υπήρχε και πριν αυτή περάση διά του παγκοσμίου ρυθμού στον κόσμον του γίνεσθαι. Έτσι στό βάθος της συνειδήσεως πρέπει νά υπάρχουν «ΔΥΝΑΜΕΙ» υποσυνείδητες τάσεις προς αποδοχήν άλλων όποιες προέρχονται από την παρατήρησι των φαινομένων της φύσεως. Όσον δέ για τόν παγκόσμιο

ρυθμόν... ο συντονισμός στους ειδικούς ρυθμούς (ΠΝΟΕΣ) οι όποιες χαρακτηρίζουν τό κάθε τι (ιδεατόν τε και αισθητόν), μετατρέπει τούς ρυθμούς αυτούς των άγνώστων ιδεών, σέ συνειδητές πληροφορίες και γνώσεις.

Έντός της σεπτής όμηγύρεως των ανθρώπων στην όποια λειτουργούμε ως συνειδητές ύπάρξεις, όπου δέν υπάρχει άμφισβήτητη της γνώσεως των ιδεών της συνειδήσεως, του βάθους αυτής και του παγκοσμίου ρυθμού, δυνάμεθα νά προχωρήσωμε στην παρατήρησι των φυσικών φαινομένων, μέ πολλές πιθανότητες νά αντικρύσουμεν μία νέα άκτίνα φωτεινού πνεύματος.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

Θά σάς φέρω πίσω στα παιδικά μας χρόνια, τότε πού ή ψυχή μας ή άγνή, αλώβητη περνούσε από τις Γοργόνες και τις στριγγές τους τις φωνές, τούς Λαιστρογόνες και τούς Κύκλωπες, βορά στους όποιους προσφέρουμε σήμερα, τό σώμα και την ψυχή μας στον βωμό της επιβιώσεως. Όχώρος μας πρέπει νά μετατραπή μέ την φαντασία σ' ένα άπέραντο λειβάδι, άμέσως μετά από μία άνοιξιάτικη βροχούλα, γεμάτο δροσερά χαμομήλια, μαργαρίτες και καλαχόκκινες παπαρούνες. Εάφνου ένας έσμός από πολύχρωμες πεταλούδες, αποσπā την προσοχή μας. Είναι παράδοξο - πώς άμέσως μετά την βροχή τό λειβάδι γεμίζει μέ στεγνές πεταλούδες; - πολύ άπλητή έρώτησι, όμως ίκανή νά διεγείρη την έμφυτη περιέργεια των άγνων παιδιών πού ενδιαφέρονται περισσότερο γι' αυτό, παρά για την πτώση των τιμών του χρηματιστηρίου. Θέλετε απάντησι γι' αυτό τό άπλό φαινόμενο; αν ναι, τότε άφήστε για λίγο τις σκέψεις πού σās τυραννούν, έξω από τό λειβάδι. Γίνετε για λίγο παιδιά και αφήστε την ψυχή σας για λίγο ελεύθερη.

Ήταν ένας όμιλος από πράσινες κάμπιες, πάνω σέ μία βρούβα. Κάθησα, λοιπόν, πλάι τους και τις παρατήρησα. Δέν είχαν μάτια άφού όταν

έβαλα τό δάχτυλό μου μπροστά τους, δέν έβλεπαν. Δέν είχαν αὐτιά, διότι χτυπούσα πέτρες δίπλα τους καί δέν τρώμαζαν. Τίς φύσηξα καί μόνον όταν κινήθηκαν αἱ τριχίτσες τους, έδειξαν ένοχλημένες καί γύρισαν στήν πίσω πλευρά τοῦ βλαστοῦ, ὅπου ἦσαν προσκολλημένες γιά ν' ἀποφύγουν τό ρεύμα. Ἐτρωγαν μόνον τά φύλλα τῶν σταυρανθῶν (κραμβοειδῆ).

— Ζωή, σκέφτηκα, κι αὐτή... μόνο τρεῖς αἰσθήσεις; ἀφή γιά νά αἰσθάνωνται τόν άνεμο, καί τήν ἐπαφή μέ τόν βλαστό, ὥστε νά τήν ἐλέγχουν— ὁσφρηση καί γεύση, γιά ν' ἀνακαλύπτουν καί νά τρῶνε τά φύλλα τῶν κραμβοειδῶν. Τό σῶμα τῆς κάμπιας δέν ἦταν παρά μία κυλινδρική ἀποδήκη ἐπεξεργασμένων τροφῶν. Ἡ ἐπεξεργασία γινόταν σ' ἓνα έντερο ἀπό τό στόμα μέχρι τήν ἔδρα. Ἡ δέ κίνησή της μέ μία μόνον μυϊκή ἴνα, μέ τήν ὁποία πετύχαινε συστολή καί ἔκταση τοῦ σώματός της. Τά κακόμαρα, σκέφθηκα, πότε αὐτά τά ζωύφια θά δοῦν τά λουλούδια, τήν βροχή, τόν ἥλιο, πότε ὅ' ἀκούσουν τούς ἤχους τῆς ζωῆς, τό ρυάκι, τήν βροντή τοῦ κερανοῦ; πότε;

Ὁ πατέρας μου τό μεσημέρι, μέ εἶδε στενοχωρημένο καί μέ ρώτησε τί ἔχω; Ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι στενοχωριέμαι γιά τίς κάμπιες, γέλασε.

— Βρέ χαζό, αὐτές θά γίνουν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε. Ἐσύ στενοχωριόσουν όταν ἦσουν στήν κοιλιά τῆς μαμᾶς; Ἡ ἔπρεπε νά στενοχωριέμαι πού ἤξερα ὅτι ἐσύ δέν ἔβλεπες ἀκόμα; Αὐτά εἶναι πράγματα τοῦ Θεοῦ, μοῦ εἶπε, καί νά μή σ' ἐνδιαφέρουν.

Νά μή μ' ἐνδιαφέρουν; γέμισα παιδικό θυμό. Θά μ' ἐνδιαφέρουν καί θά μέ παραενδιαφέρουν, σκέφθηκα πεισματάρικα καί χωρίς μιλιὰ κατέβηκα στήν αὐλή γιά νά ξεδυμάνω.

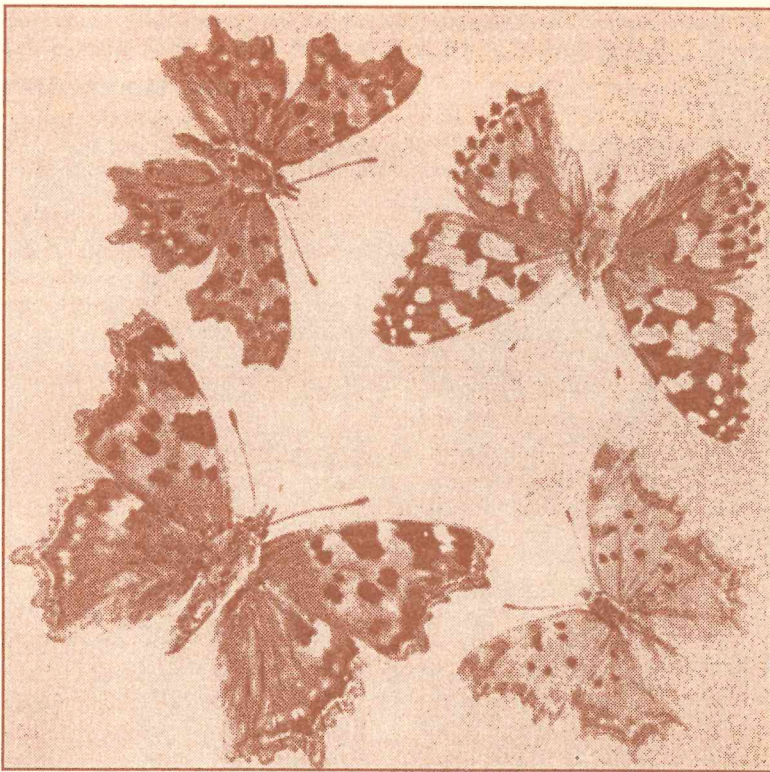
Τίς ἐπόμενες ἡμέρες καθημερινά μετά τό σχολεῖο παρατηροῦσα τίς κάμπιες, πού ἔτρωγαν μέ βουλημία καί μεγάλωναν αἰσθητά μέρα μέ τήν ἡμέρα. Ἐφτάσε τέλος Κυριακή. Ἐγώ ἥδελα ἐπιφελοῦμενος τῆς ἀργίας νά παρατηρήσω περισσότερο τίς κάμπιες μου, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά τίς δῶ νά γίνουν πεταλοῦδες. Ἐλα, ὅμως πού ἔπρεπε νά πάω μαζί μέ τήν οἰκογένειά μου στόν Ἀι Γιώργη γιά τήν λειτουργία.

Μέσα στήν ἐκκλησία κοιτοῦσα τόν θόλο, ὅπου ἦταν ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ ζωγραφισμένη. Χριστούλη μου... θά εἶμαι

κακό παιδί ἂν φύγω; Ἀδελφοί μου, μέχρι σήμερα πιστεύω ὅτι τόν ἀκουσα νά λέῃ: «Ἄντε παιδί μου στήν λειτουργία τήν δική σου ὅπου θά με δῆς ζωντανό καί ὄχι ζωγραφισμένο». Δέν ξέρω ἂν αὐτά ἦταν δικαιολογία, πάντως ἐγώ σήμερα ξέρω ὅτι τόν εἶδα. Ἐφτάσα στήν βρούδα μου όταν οἱ κάμπιες είχαν ἤδη ξεκινήσει τήν ὁδοιπορία τους. Σέ μία ὑποτυπώδη γραμμή, ἔφτασαν στήν ρίζα τῆς καρυδιάς μέ τόν λεῖο φλοιό καί ἄρχισαν ν' ἀναρριχῶνται ἀπό τήν βορειοανατολική πλευρά τοῦ κορμοῦ. Σέ ὕψος ἐνάμισυ ἕως δύο μέτρα σταμάτησαν. Μετά ἄφησαν στό πίσω μέρος τοῦ σώματός τους μία σταγόνα —κόλλα μᾶλλον— καί προσκολλήθηκαν στόν κορμό. Ἡ κόλλα αὐτή στέγνωσε σέ λίγα λεπτά, διότι μετά εἶδα ὅτι ἄφησαν τό σῶμα τους ἀπό τόν κορμό, στριζόμενες μόνο στό κάτω μέρος, καμπούριασαν καί σέ μία μικρότερη ἀπόσταση ἀπό τό μήκος τοῦ σώματος, ἄφησαν, ἀπό τό στόμα αὐτήν τήν φορά, πάλι μία σταγόνα κόλλα καί προσκολλήθηκαν κι ἀπό πάνω. Μετά μέσα σέ μισή ὥρα τό σῶμα τους πάχυνε καί κόντυνε καί όταν αὐτή ἡ διαδικασία σταμάτησε, είχαν ἀκριβῶς τό μήκος πού είχαν διαλέξει μέ τό καμπούριασμά τους καί πού δέν ἦταν γιά ὅλες τό ἴδιο.

Μπράβο ὑπολογισμός... ἓνας τοσοδούλης ὁργανισμός, χωρίς κᾶν ἐγκέφαλο, ὑπολόγισε ἐγκάρσιες διαστολές καί ἀντίσταχες ἐπιμήκειες συστολές σταθεροῦ ὄγκου, μέ περισσότερη ἀκρίβεια ἀπό ὅ,τι θά μπορούσε ὁ καλλίτερος μαθηματικός. Ἐ... ὄχι δέν μπορεῖ, κάτι ἄλλο θά συμβαίνει... αὐτά τά λέω φυσικά σήμερα. Ἐκεῖνα πού συνέβησαν τότε, μοῦ ἄφησαν μόνο μίαν ἀνεξήγητη ἀγαλλίαση καί μία ζέση νά συνεχίσω νά παρατηρῶ. Δέν δικαιολογοῦσα τίποτα. Μόνο κοίταξα. Ἐτσι ἀ-

φοῦ πέρασε τό μεσημέρι, μετά τό φαῖ, κατέβηκα πάλι στήν αὐλή καί τότε εἶδα ὅτι οἱ κοντόχοντρες κολλημένες κάμπιες είχαν σκληρύνει καί είχαν πάρει ἓνα σχῆμα πού ἔμοιαζε μέν μέ τό σῶμα της πεταλούδας, ἀλλά στό πάνω μέρος τους είχαν κάτι παράξενα γεωμετρικά σχήματα καί κηλίδες ἀνεξήγητες γιά μένα. Τίς ἀκούμπησα μέ τό μικρό μου δάχτυλο καί κινήθηκαν έντονα δεξιά κι ἀριστερά, μιά δυό φορές. Εἶναι ζωντανές, σκέφθηκα, θά γίνουν πεταλοῦδες. Ἀρχισε ὅμως νά σουρουπῶνῃ καί τίποτε δέν ἔγινε. Μέ λύπη μου ἔπρεπε νά ἀφήσω τίς κάμπιες καί νά πάω σπíti ἀφοῦ ἡ

μαμά μου μέ φώναζε θυμωμένη. «Δέν ἔχεις σπíti; αὔριο ἔχεις σχολεῖο; δέν θά διαβάσεις; γρήγορα ἐπάνω... τί ἔκανες τόσες τόσες ὥρες στόν κήπο;», μέ ρώτησε όταν πλησίασα. «Καλέ μαμά κοίταγα τίς κάμπιες πού χόντρυναν καί κόλλησαν στήν καρυδιά καί γίνανε μετά σάν κουκούτσια ἐλίας». «Καί μετά... χρυσαλλίδες», διέκοψε ὁ πατέρας. «Σέ λίγες μέρες θά γίνουν πεταλοῦδες». Ἡρέμησα... ἐπειδὴ φοβόμουν ὅτι αὐτό θά γινόταν τό βράδυ καί δέν θά τό ἔβλεπα. Τήν ἄλλη μέρα μετά τό σχολεῖο, πῆγα πάλι στήν βρούδα, ἔ... ὄχι... στήν καρυδιά. Οἱ χρυσαλλίδες ἦσαν ἀκόμη ἐκεῖ. Τίς ἀκούμπησα ἀπαλά μέ τό μικρό δάχτυλο κι αὐτές κινήθηκαν πάλι, ἀλλά πολύ ἐλαφρά. Μία ἐξ αὐτῶν πού εἶχε προσκολληθῇ στό ἀνατολικό μέρος τοῦ κορμοῦ, δέν ἐκινεῖτο καθόλου. Αὐτήν τήν ὀνόμασα τεμπέλα. Δέν κρύβω πῶς φοβήθηκα ὅτι ἀρρώστησαν ἀλλά ἐπειδὴ δέν ἤξερα τί συμβαίνει ἐξυγα. Θά δοῦμε, σκέφθηκα.

Μετά δύο ἡμέρες ἦταν πρωτομαγιά καί δέν εἶχαμε σχολεῖο. Κατέβηκα πρῶι πρῶι στήν καρυδιά βέβαιος ὅτι θά παρατηρήσω αὐτό πού ἀνυπομονοῦσα νά δῶ: τίς πεταλοῦδες νά βγαίνουν καί νά πετοῦν. Ἀπογοήτευση... οἱ χρυσαλλίδες δέν ἐκινοῦντο καθόλου καί ἡ τεμπέλα εἶχε σουρώσει. Δέν ἦταν τεμπέλα, σκέφθηκα, χαζή ἦταν ἀφοῦ κόλλησε σέ μέρος πού τήν ἔβλεπε ὁ ἥλιος καί τήν ξέρανε. Αἱ ἄλλες ὅμως φαίνόντουσαν φρέσκες... μόνο πού δέν ἐκινοῦντο. Τότε μέ ἓνα ξυραφάκι ἔκοψα μία στήν μέση καί ἀπό μέσα της χύθηκε ἓνα διαφανές κολλῶδες ὑγρό. Τό κέλυφος ἔμεινε ἄδειο, τελείως ἄδειο. Ὑόφησαν κι ἔλειωσαν —σκέφθηκα— κι ἂν δέν ἔγιναν σάν τήν τεμπέλα εἶναι ἐπειδὴ ὁ ἥλιος τίς ἔβλεπε λίγο τό πρῶι καί δέν τίς ξέρανε. Ἐφύγα στενοχωρημένος, δέν ἤξερα τί γίνεται. Μετά δύο ἡμέρες... θά ἔχουν ξεραθῇ σάν τήν τεμπέλα σκέφθηκα. Νά πάω ἢ νά μή πάω; δέν βαριέσαι θά πάω. Ὅταν ἔφθασα στήν καρυδιά παραδόξως εἶδα πάλι τίς χρυσαλλίδες γυαλιστερές καί φρέσκες. Ἀκούμπησα πάλι μερικές μέ τό μικρό μου δάχτυλο καί ἔνοιωσα ἓναν ἀνεπαίσθητο παλμό. Ἡ χαρά μου δέν περιγράφεται ἦσαν πάλι ζωντανές!

Ἐδῶ πρέπει νά ἐξομολογηθῶ μία ἁμαρτία μου, τήν ὁποία δέν μπόρεσα νά ἀποφύγω διότι ἡ περιέργειά μου νίκησε τούς ἐνδοασμούς μου. Πῆρα πάλι ἓνα ξυραφάκι κι ἔκοψα μία χρυσαλλίδα, ὄχι ἐγκάρσια ὅπως τήν πρῶτη, ἀλλά κατά μήκος, καί τί εἶδα! Εἶδα κάτι πού τότε δέν τό κατὰλαβα, ἀλλά σήμερα πού τό σκέπτομαι τό βρίσκω πολύ σημαντικό. Τό διαφανές ὑγρό ἦταν πολύ λίγο στήν μέση ἐνῶ ἀπό τά τοιχώματα τοῦ κελύφους πρὸς τό κέντρο, ἀνεπτύσσοντο πράσινες μᾶζες μέ σχήματα ποδιῶν,

φτερῶν καί ἄλλων ὀργάνων, ἀκόμα ἀσχημάτιστα πλήρως. Ἡ χρυσαλλίδα λοιπόν δέν εἶναι αὐγό, σκέφθηκα, διότι στό αὐγό πού ἔκλεψα κάποτε ἀπό τήν κλῶσσα τῆς κυρίας Στεργίου καί τό ἀνοῖξα, εἶχα δεῖ τό κλωσσόπουλο νά μεγαλώνει ἀπό μέσα πρὸς τά ἔξω —ἀπό ἓνα σημεῖο— θά ἔλεγα σήμερα. Ναι, ἡ ζωὴ ξεπηδᾷ κατ' ἀρχήν ἀπό ἓνα τόσο δά μικρό σημεῖο, ἀδιάστατο θά τό ὀνόμαζα, ἂν λάβω ὑπ' ὄψιν μου ὅτι τό ἴδιο τό αὐγό ἔχει καί αὐτό τήν προϊστορία του. Ἡ χρυσαλλίδα ὅμως δέν εἶναι αὐγό. Ἀπ' ἐκείνη τήν στιγμή τῆς θυσίας τῆς χρυσαλλίδας στόν βωμό τῆς περιέργειάς μου, οἱ ἐπισκέψεις στήν καρυδιά ἦταν ἡ μόνη σκέψις μου. Δέν πήγαινα νά παίξω μέ τ' ἄλλα παιδιὰ καί τελικῶς ἀνταμείφθηκα. Μετά δύο ἡμέρες ἀκόμα, τό πρῶι τῆς 3ης Μαΐου τοῦ 1949, στίς 7 ἡ ὥρα τό πρῶι, εἶδα ἐπὶ τέλους τήν λήξη τῆς θείας λειτουργίας πού παρακολοῦθησα ἐπὶ ἓνα δεκαήμερο. Εἶδα τίς κάμπιες νά πεθαίνουν καί νά ἀνασταίνονται σέ μία ἀνώτερη ὑπαρξη. Εἶδα ὅτι ὁ δημιουργός ἀπό τήν κορυφή τοῦ τρούλου, τοῦ Ἀι Γιώργη, δέν μέ πρόδωσε καί μέ κοινώνησε στά μυστικά τῆς σκέψεώς του. Οἱ χρυσαλλίδες ἀνοῖξαν καί οἱ πεταλοῦδες ἔγιναν ἡ μία μετά τήν ἄλλη, ὑγρές στήν ἀρχή. Ξεδίπλωναν πρῶτα τίς κεραίες τους, μετά τά φτερά τους, σέ 10 περίπου λεπτά στέγνωσαν καί μέ ἓνα ξαφνικό φτερούγισμα ξεκινούσαν γιά τό λειβάδι.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πέρασαν χρό-
να ἀπό τό-
τε μά ὅ-
ποτε δυ-
μόμουν ἐ-
κείνη τήν
ἱστορία μ' ἔ-
παινε μελαγχο-
λία. Ἦταν μία ἱστορία
πού ἔμενε κλειστή στό κύτταρο
τῆς μνήμης μου, ἀτελής, ἀνεπὲξερ-
γαστη, χωρίς συμπεράσματα καί δι-
δαγμα. Ἡ ἱστορία ὅμως αὐτή δέν εἶχε
πεθάνει ἀφοῦ ὑπό μορφήν μελαγχολίας,
ἀσχοῦσε ἐπάνω μου μία τρομερή πῆση. Μάθε, σκέ-
ψου, δικαιολόγησε τά φαινόμενα πού εἶδες, δέν εἶναι
τυχαία ἡ εὐκαιρία πού εἶχες. Ὁλοκλήρωσε τό θέ-
μα, θέμα πού εἶναι πολύ ἀπλό, πλὴν ὅμως πολλά
ἀδελφία σου δέν είχαν τήν τύχη νά παρακολουθή-
σουν καί νά αἰσθανθοῦν τήν χαρά πού αἰσθάνθηκαν ἐσύ.
Κάποια λοιπόν ἀνύποπτη στιγμή ἀποφάσισα ν' ἀσχοληθῶ
ἐκ νέου μέ τό θέμα. Ἀνοῖξα βιβλία... Λεπιδόπτερα.

Τά λεπιδόπτερα, οἱ πεταλοῦδες δηλαδή, ἀρχίζουν τήν
ζωή τους σάν κάμπιες, ἀτελέστατα ὄντα διαθέτοντα τρεῖς αἰ-
σθήσεις: ὁσφρηση, γεύση καί ἀφή. Τυφλές καί κουφές, δέν
κάνουν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τό νά τρῶνε. Δέν κινδυνεύουν ἀπὸ

άρπακτικά ζώδια ή πτηνά, καθ' όσον διαθέτουν αποτρεπτικούς μηχανισμούς, που παράγουν δυσοσμία και δηλητηριώδεις ουσίες που προκαλούν κνησμούς. Όταν αναπτυχθούν μετατρέπονται σε χρυσαλλίδες όπου ιστολύνονται. Μετά το πέρας της ιστολύσεως και μετά από πλήρη παύση κάθε κινήσεως των κυττάρων της, αρχίζουν αντίστροφες κινήσεις των μορίων, του εντός της χρυσαλλίδος υλικού, πράγμα που χαρακτηρίζει την έναρξη της ιστοσυνθέσεως. Μετά μία περίπου εβδομάδα η χρυσαλλίδα ανοίγει και γεννιέται ένα τελείως διαφορετικό όν απ' ό,τι η κάμπια. Είναι δε το όν αυτό τόσο τέλει, ώστε από μία άποψη, δύναται να χαρακτηριστεί τελειότερο του ανθρώπου.

Διαθέτει δέκα αισθήσεις:

1. Άκοή
2. Όραση διά τριών μικρών μυωπικών οφθαλμών. Διά των οφθαλμών αυτών η πεταλούδα παρατηρεί το έσωτερικό των ανδρών ή αντικείμενα σε πολύ μικρή απόσταση.
3. Όραση σφαιρικού πεδίου, διά μωσαϊκών οφθαλμών.
4. Όσφρηση.
5. Γεύση.
6. Αφή.
7. Θερμόμετρο, ή μάλλον θερμοσκόπιο. Δέν μετρά θερμοκρασία, τήν αισθάνεται και μάλιστα αισθάνεται και τις πιο μικρές διαφορές, εν αντιθέσει μ' έμας που αισθανόμαστε διά της άφης, μόνον μεγάλες διαφορές. Δηλαδή κρύο ή ζέστη.
8. Πιεσόμετρο ή μάλλον πιεσοσκόπιο. Αισθάνεται δηλαδή το χαμηλό ή ύψηλό βαρομετρικό, όπως λέμε.
9. Υγρόμετρο... όχι υγροσκόπιο. Τι αισθήση δίδει αυτό το όργανο δέν γνωρίζουμε καθ' όσον η υγρασία σύμφωνα με τα δικά μας, είναι σχετική και επηρεάζεται από την θερμοκρασία και την πίεση.
10. Ηλεκτροσκόπιο, αναγκαίο για την αισθήση κάθε μεταβολής του ηλεκτρικού πεδίου της ατμόσφαιρας, το οποίο ως γνωστόν μεταβάλλεται με το ύψος, αλλά μεταβάλλεται έντονότερα, όταν υπάρχουν ηλεκτροφόρα νέφη.

Η επεξεργασία των δεδομένων (DATA) των τεσσάρων τελευταίων αισθητηρίων, σε κάποιο κομπιουτεράκι, θα έλεγα όπου υπάρχουν ένστικτα (δηλαδή με στίγματα ψηφιακά σημειωμένα προς όξαν των πρώτων που χρησιμοποίησαν αυτήν την λέξη ΕΝΣΤΙΚΤΟ) προγράμματα, δίδει το σήμα κινδύνου της επικείμενης βροχής. Ένας δηλαδή μετεωρολογικός σταθμός, όπου αν είχε όμιόν της ή ΕΜΙ, δέν θα έπεφτε ποτέ έξω στις προβλέψεις της. Τι κάνει τότε η πεταλούδα; διαλέγει ένα δένδρο, κάθεται ανάποδα κάτω απ' έναν οριζόντιο κλάδο, μετά κλείνει τα φτερά της προς τα πάνω, για να προστατέψει τις επάνω επιφάνειες, που είναι η έδρα των επί πλέον αισθησέων της. Μετά βάζει τα κλεισμένα φτερά της κάθετα στον άνεμο - αν υπάρχει - και μετακινείται όσο αισθάνεται πίεση ανέμου προς την αντίθετη κατεύθυνση και σταματά στο σημείο όπου η πίεση του ανέμου που προέρχεται από την κάτω πλευρά του κλάδου, να

εξασροπείται από την πίεση που προέρχεται από την πάνω μεριά. Όσοι γνωρίζουν φυσική θα ξέρουν ότι στο σημείο αυτό δημιουργείται υποπίεση ή οποία δρᾷ σαν έμπρέλλα, ώστε ν' απομακρύνει τα σωματίδια που παρασύρει το ρεύμα του αέρος, άρα και τις σταγόνες της βροχής. Τα φαινόμενα αυτά είναι γνωστά και περιγράφονται από την αυθεντία της φυσικής BERNULLI.

Νομίζω ότι πολλοί απ' έμας μορφωμένοι άνθρωποι, δέν τα γνωρίζουμε πόσο μάλλον οι πεταλούδες. Έμένα, όμως, με ικανοποιεί ή σκέψη ότι αυτά, και όσα επίσης αναφέρονται, τα επιτεύγματα τρομερής επιστημονικής συλλήψεως, τα χρησιμοποίησε χωρίς φειδώ ο δημιουργός της, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ζωντανό στολίδι στο λαβάδι, προστατευμένο από άλλα αναγκαία φυσικά φαινόμενα, που όμως τό απειλούν.

Η ζωή αρχίζει από ένα σημείο αδιάστατο και πιθανώς άυλο θα έλεγα. Ένα σημείο το οποίο καθ' αρχήν θα πρέπει να ανήκει στον δυνάμει κόσμο της υπερτάτης δυνάμεως του νοῦ. Ένα σημείο μέρος του ΑΕΙ ΟΝΤΟΣ το οποίο, ενώ τό ίδιο δέν έχει σχήμα, περιέχει όλα τα σχήματα που μέλλει να δημιουργήσει. Φαντάζομαι μία έκρηξη που μεταφέρει τις πληροφορίες αυτές, από την μηδενία στην τετρακύν, όπως έλεγαν οι Δελφικοί, και από αυτήν την στιγμή αρχίζει ή κίνηση, ή οποία δέν σταματά, ει μή μόνον μετά τό πέρας της διαδικασίας δημιουργίας και του κύκλου της ζωής του είδους -τόν θάνατο δηλαδή- όπου οι εικόνες και τα σχήματα επανέρχονται στην μηδενία. Στάση, κίνηση, στάση... κίνηση; Ένας νέου είδους παγκόσμιος ρυθμός. Αυτά τα τελευταία φαίνεται ότι δέν έχουν σχέση με τό θέμα. Σας διαβεβαιώ όμως ότι έχουν. Άς έλθουμε λοιπόν στο θέμα όπου η κάμπια πεθαίνει και διαλύεται σε ένα υγρό. Αυτό τό πεθαίνει δέν τό λέω τόσο αυθαίρετα αν δέν έχουν βέβαιος ότι αυτό συμβαίνει. Είναι βέβαιον ότι οι κινήσεις αναπτύξεως της κάμπιας σταματοῦν με τό πέρας της ιστολύσεως. Συνολικά έξ αρχής έχουμε: στάση πριν την γέννηση της κάμπιας. Κίνηση για την ανάπτυξή της, στάση μετά τό πέρας της ιστολύσεως και πάλι κίνηση για την γέννηση της πεταλούδας. Έδώ θα κάνω μία παρένθεση. Θα σας αναφέρω τ' αποτελέσματα ενός πειράματος, που εξέτελεσα εγώ ο ίδιος, προκειμένου να δεχθώ κι εγώ αυτά τα τρελλά πράγματα που σας αναφέρω. Έν συνεχίει θα επανέλθω διά του όρθου λόγου, των όρθων συγκρίσεων δηλαδή, προκειμένου να αναζητήσωμεν συμπεράσματα.

1. Έν πρώτοις είχα παρατηρήσει διαφοροποιήσεις στην ύψη των χρυσαλλίδων. Υπήρχαν απλώς διαφορές, στον έξωτερικό χρωματισμό τους. Οι πιο σκούρες έβγαιναν άρσενικές πεταλούδες, άσπρες με μαύρα στίγματα και μαύρα τελειώματα στα πάνω φτερά. Οι πιο ανοιχτόχρωμες, θηλυκές, κάσπρες με πρασινωπές αποχρώσεις στις έξωτερικές επιφάνειες των κάτω φτερών. Έτσι λοιπόν ήταν δυνατόν να γνωρίζω τό γένος εντόμου που θα δώση κάθε χρυσαλλίδα.

2. Η ζωή παράγει ηλεκτρικά σήματα, καθ' όσον χαρακτηρίζεται από κινήσεις ιόντων. Όλοι γνωρίζετε τον καρδιογράφο, όπου οι γιατροί διαπιστώνουν όχι μόνον την σωστή λειτουργία της ζωής, αλλά και τον θάνατον. Έτσι

κατασκεύασα έναν ενισχυτή σημάτων, στον όποιον ενίσχυσα τά ηλεκτρικά σήματα, τά οποία έλαμβάνοντο από τ' ακραία σημεία της χρυσαλλίδος. Τα σήματα αυτά, τά παρακολουδούσα μέσω ενός παλμογράφου (LINTER 100 MHZ). Αυτά που σας γράφω δέν είναι τρέλλες, διότι όλοι γνωρίζετε και ίσως έχετε παρακολουθήσει την ευθεία γραμμή, που διαπιστώνει τον θάνατο στους παλμογράφους των νοσοκομείων. Όταν λοιπόν διαπίστωσα διά του τρόπου αυτού την παύση των ηλεκτρικών σημάτων, ήμουν βέβαιος και για τον θάνατο της κάμπιας και για τό πέρας της ιστολύσεως.

Απ' εδώ και πέρα ακούστε τά πραγματικά πολύ τρελλά πράγματα, που σύμφωνα με τον LESING επειδή είναι πολύ τρελλά έχουν πιθανότητα να είναι αληθινά. Με μία πολύ λεπτή σύριγγα πήρα υγρά από ανοιχτόχρωμες χρυσαλλίδες και γέμισα μία σκουρόχρωμη. Τό ίδιο έκανα και αντίστροφα. Τις τρυπίτσες τις έκλεισα μ' ένα ίχνος από ζελατίνα τό όποιο προσκόλλησα με μία σταγόνα άλευρόκολλας και τις άφησα σε μέρος σκιερό και μόνον 5-10 λεπτά κάθε πρωί τις εξέδετα στον ήλιο. Αυτά με τις εξής σκέψεις:

Αν τά υγρά περιείχαν τις απαιτούμενες πληροφορίες για την ιστοσύνθεση τότε τις είχα σκοτώσει. Αν όμως τά υγρά ήσαν απλώς τροφή, τότε θα υπήρχαν πιθανότητες να δώ πάλι πεταλούδες. Καθώς καταλαβαίνετε τά εν λόγω δέν θα τ' ανέφερα αν δέν είχα άισιο τέλος. Οι πεταλούδες βγήκαν. Πώς όμως βγήκαν; Τα υγρά των θηλυκών στο κέλυφος της άρσενικής, έβγαλαν άρσενική πεταλούδα και αντίστροφως. Καταλαβαίνετε τό νόημα; ή νέα ζωή που εδώ ξεπηδά, δέν προέρχεται από τό αδιάστατο σημείο που περιέχει τις πληροφορίες, από μέσα δηλαδή προς τά έξω, όπως π.χ. στο αυγό, αλλά από έξω προς τά μέσα, πράγμα που σας τό έχω ήδη αναφέρει ως παρατήρηση, που έκανα τό 1949 στην Κηφισιά, μετά την τομή της χρυσαλλίδος. Αυτή ή πράξη μου έδωσε με την ζέση της αναζητήσεως αλλά την πληρwsα όσο μηδαμινή και αν σας φαίνεται με τύψεις, επειδή σκότωσα κάτι που αγαπούσα, συνειδητά. Σάν πρώτο συμπέρασμα λοιπόν καταλήγουμε, ότι μετά κάθε θάνατο, κάτι πολύ καλλίτερο βγαίνει. Η διδαχή αυτή έχει δοθεί πολλές φορές στην ιστορία της ανθρωπότητας, όπως π.χ. από τον Μίθρα, τον Διόνυσον και κορωνίδα από αυτόν τον Θεάνθρωπο Ίησου.

Τό φαινόμενο της ζωής της ψυχής (πεταλούδας) αδελφοί μου, είναι τό πιο τρανταχτό παράδειγμα του ως άνω νόμου, θα έλεγα, και τουτό διότι συμβαίνει έξ ολοκλήρου στον κόσμο του γίνεσθαι, άνευ ταλαντώσεως μεταξύ των δυνάμει και ενεργείας κόσμων. Έδώ στην χρυσαλλίδα, τό συντονιστικό σύστημα είναι στην ράχη του κελύφους -όπου αρχίζει βέβαια με κάποια έξωτερική ώθηση- την αναφέρω διότι αυτή είναι ή πεμπτούσια της υποθέσεως. Ένα σύστημα που είναι δυνατόν να ταλαντωθῇ, π.χ. ένα άπλό εκκρεμές, αν ήρεμη, θέλει όπωςσδήποτε μιά αρχική ώθηση για να αρχίσει την κίνησή του. Έτσι λοιπόν στην περίπτωση της χρυσαλλίδος, που μέλλει να αρχίσει ή ιστοσύνθεση, ο παλμός έναρξεως πρέπει πάλι να είναι εκδήλωση του παλμού πνοής, στην περίπτωση μας, ρυθμικού κώδικα της υπάρξεως, υπό τό όνομα: «Πιερís των σταυρανθών», πνοή δηλαδή της υπερτάτης δυνάμεως του Θείου Νοῦ.

Ο ΟΡΘΟΣ ΛΟΓΟΣ (Η ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ)

Η κάμπια είχε σκοπό να συλλέξη υλικά, να τά επεξεργαστή και να τά ετοιμάσει για την μετά θάνατον ζωή της. Μία ζωή που θαυμάζουμε καθ' όσον υπερτερεί τόσον από μορφολογική, όσον και από επιστημονική άποψη άσυγκρίτως. Ο άνθρωπος αντιστοίχως έχει σκοπό να αντικρύσει τις φωτεινές του πνεύματος ακτίνες, παρατηρώντας την φύση κατερχόμενος στα αδιάστατα σημεία της ψυχής του, και ιδίως έναρμονίζοντας τον έαυτόν του, προς τον παγκόσμιο ρυθμό, να επεξεργαστή αυτές τις πνευματικές τροφές, ώστε να εξασφαλίσει την ουσία που θα μετατραπῇ μετά την ιδεοσύνθεσή του -θα έλεγα- καθ' αναλογίαν της έννοιας ιστοσυνθέσεως της πεταλούδας, σ' ένα άσυγκρίτως άνώτερον ΟΝ ΑΕΙ. Άδελφοί μου, άδυνατώ να σας περιγράψω τί θα είναι αυτό, πλην όμως εγώ θα ήμουν ευχαριστημένος μόνον, αν μετά την ιδεοσύνθεσή μου, εύρισκόμουν στην θέση να διαθέτω, ένα μόνον επί πλέον αισθητήριο: Τό αισθητήριο της πραγματικής φύσεως του χρόνου.

Δέν είναι λίγο δά να είς' εδώ και εκεί, παντού και πάντοτε την ίδια την στιγμή.

Και αν αυτό είναι έτσι, τότε είναι δυνατόν να δῆς όλες τις φωτεινές ακτίνες μαζί. Δηλαδή να δῆς τό αιώσιο φῶς, τό περιέχον τό πᾶν, προς τό όποιο τό πᾶν τείνει, χωρίς να καθῆς σάν την Σεμέλη. Να δῆς τό φῶς της εκρήξεως της υπερτάτης δυνάμεως του Θείου Νοῦ, κατά την πρώτη στιγμή της δημιουργίας, ή οποία στιγμή μπορεί να είναι και ή τελευταία σκέψη που μάς επαναφέρει στην στάση αναμονής του λεωφορείου.

ΜΑΡΙΟΣ Α. ΕΣΣΛΙΝ

σεμινάριο

Έλενα Πέτροβνα Μπλαβάτσκυ

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΔΟΞΑΣΙΑΣ

Μέρος 1ο: Σάββατο 8 Ίανουαρίου 6:30 μ.μ. 2.000

Μέρος 2ο: Κυριακή 9 Ίανουαρίου 6:30 μ.μ. 2.000

Με τον **ΘΟΔΩΡΗ ΚΑΦΕΤΖΟΠΟΥΛΟ**

Πληροφορίες: Ίδεοθέατρον - τηλ.: 52.37.543

Η ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΤΟ ΙΕΡΟ ΔΕΝΔΡΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Η πίστη πού γεννιέται σέ κάθε πνευματικό άνθρωπο γιά τήν ύψηλή αποστολή πού είχε ή αρχαία ελληνική παράδοση μέ τούς θαθείς συμβολισμούς της, δέν διαφέρει ασφαλώς από εκείνην τήν πίστη πού γεννιέται σ' αὐτόν από τήν μελέτη τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως καί τῶν συμβόλων της.

Ἀλλά ή πίστη αὐτή συνοδεύεται πάντοτε καί ἀπό ἕνα μέγαν θαυμασμό γιά τήν θεία μορφή τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποῖου τήν γέννηση εορτάζει ὁ Χριστιανισμός κοντά στίς ἡμέρες τῆς χειμερινῆς τροπῆς τοῦ Ἡλίου.

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ θεολόγοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι κανόνισαν τό χριστιανικό εορτολόγιο, ἐγνώριζαν τήν συμβολική ἔννοια τῶν πλέον σημαντικῶν γεγονότων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τῆς γεννήσεως, τῆς βαπτίσεως, τοῦ θανάτου καί τῆς ἀναστάσεώς του, ἀγνοοῦσαν ὅμως τήν ἀκριβή ἱστορικῶς ἡμερομηνία των. Καί τοῦτο διότι οἱ ἡμερομηνίες αὐτές δέν εἶναι ἐντελῶς ἐξακριβωμένες, πιθανόν ἀπό σκοπιμότητα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐναντίον τῶν ὁποίων δραματικά ἀγωνίσθηκαν οἱ πρῶτοι χριστιανοί. Ἔτσι ὁ καθορισμός τοῦ εορτασμοῦ τῶν σημαντικῶν γεγονότων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀναφέρεται ἀπό τούς θεολόγους ὅτι ἔγινε σύμφωνα μέ τά ὅσα τά γεγονότα αὐτά συμβολίζουν. Καί ή γέννησή του, ἐπομένως, πού συμβολίζει τήν κάθοδο, τήν ἐνσάρκωση καί τήν ἐξοδο στήν ἀνθρώπινη ζωή τοῦ Πνευματικοῦ Λόγου, τοποθετήθηκε εορταστικῶς κοντά στίς ἡμέρες τῆς Χειμερινῆς Τροπῆς τοῦ Ἡλίου, πού τό ὑλικό φῶς του, τό τόσο πολῦτιμο γιά κάθε εἶδος ζωῆς, ἀρχίζει τήν ἀνοδό του στό στερέωμα.

Ἀλλά τί ἀκριβῶς συμβολίζει ὁ Πνευματικός Λόγος, ή ἐνσάρκωση καί ή γέννησή του στήν ζωή;

Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ἕνας ἀπό τούς πλέον μυσταγωγημένους ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό μαθητές του, μιλῶντας γι' αὐτόν λέγει στό Κεφ. α'. 1, :

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καί ὁ Λόγος ἦν παρά τῷ Θεῷ καί Θεός ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ παρά τῷ Θεῷ. Πάντα δι' αὐτοῦ ἔγιναν.

Κατόπιν τούτων δικαίως γεννᾶται ή ἀπορία τί ἐπὶ τέλους νά εἶναι ὁ Λόγος γιά τόν ὁποῖον τόσος λόγος γίνεται στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννου καί ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται ἐπίσης, μέ διαφορετικά ὀνόματα ὅμως, καί σέ ὅλες σχεδόν τίς θρησκείες καί τίς φιλοσοφικές παραδόσεις; Γιατί ὁ Λόγος ἕνας εἶναι πάντοτε ἀφοῦ συμβολίζει τόν Δημιουργό ὄλων Θεό, καί ἕνας πάντοτε εἶναι καί ὁ Πνευματικός Λόγος πού συμβολίζει τό Πνευματικό φῶς του, εἴτε Χριστός λέγεται

στά χριστιανικά, εἴτε Ἀπόλλων στήν ἀρχαία ἐλληνική θρησκεία ή καί ὅπως διαφορετικά ἂν τόν ἀναφέρουν οἱ ἄλλες θρησκείες καί παραδόσεις.

Ὁ Δημιουργός Θεός, λοιπόν, εἶναι ὁ Λόγος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ὡς δημιουργικό τῶν πάντων αἶτιο, πού κατόπιν τῆς πρώτης δημιουργίας ἐμφανίζεται καί ὡς ἐξελικτικό πρὸς τελειοποίηση αἶτιον τῶν ἐμψύχων ὄντων. Καί τότε τοῦτος ὁ Λόγος εἶναι ὁ Πνευματικός, ἐκεῖνος πού ὡς Πνευματικό φῶς φωτίζει τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων γιά νά γεννηθῇ σ' αὐτές ή ἀγάπη καί ή καλωσύνη πού τίς φέρνει στό φῶς τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ, στήν τελειότητα μέ μιά λέξη.

Ὅπως γίνεται φανερό ή ἐπιδίωξη τῆς πνευματικῆς τελειοποιήσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε ή βασική ἀλήθεια γύρω ἀπό τήν ὁποία ἐστρέφοντο τόσο ὁ Χριστιανισμός ὅσο καί οἱ διδασκαλίες τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων καί τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως.

Σχετικά μέ τήν γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὁ Ἰωάννης λέγει ἀκόμη (Κεφ. α'. 14):

Καί ὁ Λόγος ἔγινε σὰρξ καί κατώκησε μεταξύ ἡμῶν..... πλήρης χάριτος καί ἀληθείας.

Τί ἄλλο μαρτυροῦν τά λόγια τοῦ Ἰωάννου παρά τήν ἐνσάρκωση σέ ἀνθρωπίνη μορφή τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ ἀγνοῦ καί φωτισμένου δηλαδή Πνεύματος, τοῦ Χριστοῦ, γιά νά μπορέσῃ μέ τήν ἡθική συμπαράσταση, τήν ἀγάπη καί τήν οὐσιαστική βοήθειά του, νά προσφέρῃ τήν πνευματική σωτηρία καί στίς ἄλλες ἀνθρώπινες ψυχές; Τοῦ Πνεύματος πού θεληματικά κατέρχεται μέ ὅλη τήν ὁμορφιά τῆς οὐσίας του, γιά νά προσφέρῃ τό πνευματικό φῶς του στίς ἀγνές ἀνθρώπινες ψυχές πού εἶναι ὥριμες νά τό δεχθοῦν καί νά διαλύσῃ τά σκοτάδια τῶν ἄλλων ψυχῶν, τῶν στείρων σέ αἰσθήματα καί ἀγάπη, μέ τό μαρτύριό του.

Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου δέν εἶναι θαῦμα ή κάτι τό ὑπερφυσικό. Δέν εἶναι ἕνα γεγονός ἐξω ἀπό τούς φυσικούς καί τούς πνευματικούς νόμους τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ. Ἀντιθέτως εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς νόμους πού χαρακτηρίζει τήν Θεότητα, τοῦ θείου νόμου τῆς ἀγάπης, πού ὑποχρεώνει τόν γιό τοῦ Θεοῦ νά βοηθήσῃ μέ αὐτήν ἀπό κοντά τούς ἀνθρώπους.

Ἐν τούτοις ή ἐνσάρκωση τοῦ Πνευματικοῦ Λόγου Χριστοῦ, δέν εἶναι ή μόνη ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Ἰωάννου. Παρουσιάζει δηλαδή καί ἄλλη ἀκόμη συμβολική ἔννοια.

Ἐκτός ἀπό τό πνευματικό γεγονός τῆς ἐνσαρκώσεως καί τῆς γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Πνεύματος πού φέρει τό φῶς τοῦ

Οὐρανοῦ στούς ἀνθρώπους, τό Πνευματικό τοῦτο φῶς μπορεῖ νά γεννηθῇ καί στό πνεῦμα κάθε ἡθικοῦ ἀνθρώπου.

Τό σημαντικό τοῦτο γιά κάθε ἀνθρωπο γεγονός συντελεῖται πάντοτε σιωπηλά καί ἀθόρυβα κοντά στήν ἐποχή τῆς ἀνοδῆς καί τοῦ ὑλικοῦ φωτός, κοντά στήν χειμερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου, κοντά δηλαδή στά Χριστούγεννα. Καί εἶναι αὐτό ή θεία χάρις τοῦ Οὐρανοῦ, ή δωρεά στούς ταπεινούς, στούς ταπεινούς ὄχι στό πνεῦμα, ἀλλά στούς χωρίς ἐγωισμό καί ὑπερηφάνεια, τά δύο αὐτά πάθη, πού σέ μύριες ἀνάξεις πράξεις ὁδηγοῦν τόν ἀνθρωπο.

Στήν ἐποχή τούτη τῆς φαινομενικῆς ἀνοδῆς τοῦ Ἡλίου πού ἀρχίζει νά μεγαλύνῃ ή ἡμέρα καί τῆς γεννήσεως τοῦ Πνευματικοῦ φωτός-Χριστοῦ, ἅπειρα ἔθιμα καί συμβολικές λατρευτικές ἐκδηλώσεις παρέμειναν στούς διάφορους λαούς καί τόπους ἀπό τά πανάρχαια ἀκόμη χρόνια. Καί τοῦτο ἐγένετο καί ἐξακολουθεῖ νά γίνεται καί σήμερα, μέ προσθήκες ή καί παραλλαγές πάντοτε, ἐξ ἀφορμῆς χρονικῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπότητος καί τοπικῶν συνθηκῶν τῶν διαφόρων λαῶν.

Πρὶν ἀκόμη ὅμως ἀναφέρωμε τά σπουδαιότερα ἔθιμα καί προσπαθήσωμε νά ἀναπτύξωμε τόν συμβολισμόν τους, θά πρέπει προηγουμένως νά εἰπωμεν ὀλίγα γιά τό τί μᾶς ἔφερε νά πιστεύωμε στήν σχέση τῶν εορτῶν τῶν Χριστογεννῶν καί τοῦ νέου ἔτους, μέ τίς εορτές τοῦ Χειμερινοῦ Ἡλιοστασίου.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καί ξεχωριστά οἱ φιλόσοφοι καί οἱ θεολόγοι τους ἔδιδαν μεγάλη σημασία στίς ἡλιακές καί στίς ἄλλες ἀστρολογικές ἐπιδράσεις στόν πλανήτη μας καί ὄχι μόνον γιά τά γεγονότα τῆς ζωῆς, ἀλλά καί γιά τίς εορτές καί τίς τελετές τους. Ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη ἐπίσης, σχετικά μέ τίς ἐπιδράσεις αὐτές, ὄχι μόνον τίς δέχεται ὡς πραγματικές ἐπὶ ὅλων τῶν ἐπιπέδων τῆς ζωῆς καί τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλά καί πειραματικῶς τίς ἀποδεικνύει.

Τό ἴδιο ὅμως ἐγένετο καί μέ τούς πρώτους χριστιανούς, συνεχιστές, καθὼς ἀναγνωρίζεται ἀπό πολλούς, σέ πολλά σημεῖα τῆς ἰδίας μέ τούς ἀρχαίους Ἕλληνες φυσικῆς καί πνευματικῆς πραγματικότητος μέ τούς ἀναλόγους συμβολισμούς.

Οἱ εορτές, οἱ τελετές καί τά ἔθιμα ἐκείνων καί οἱ εορτές καί τά ἔθιμα τῶν χριστιανῶν, συνδεόμενα πάντοτε μέ τίς ἀνάλογες ἀστρολογικές καί ἡλιακές ἐπιδράσεις, τοποθετήθηκαν στά ἀνάλογα ἐπίσης μ' αὐτές σημεῖα τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους καί μάλιστα οἱ περισσότερον σημαντικές, ὅπως τά Χριστούγεννα, ή Ἀνάσταση κ.λπ. κοντά στίς ἡλιακές Τροπές καί στίς Ἰσημερίες.

Ἡ γέννηση, λοιπόν, τοῦ Χριστοῦ ὁρίστηκε ἔτσι, ὅπως καί προηγουμένως ἀναφέραμε, ἀπό τούς σοφούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, θαθεῖς γνώστες τῶν συμβολισμῶν τῆς διδασκαλίας του, ὥστε νά εορτάζεται κοντά στήν Χειμερινή Τροπή.

Τό ἔθιμο τῆς χριστουγεννάτικης κουλούρας καί ή πίτα τῆς Πρωτοχρονιάς μέ τό χρυσό νόμισμα, τό πιθανώτερον φαίνεται νά συμβολίζουν μέ τό στάρι πού ἔχουν κατασκευασθῇ, τήν τροφή ἐνεργείας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Καί ἀκόμη θαδύτερα ἐξετάζοντάς τα φαίνεται νά συμβολίζουν τόν Πνευματικό Ἡλιο πού ἐνσαρκώθηκε ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους γιά νά μοιράσῃ ἀπό κοντά τήν σάρκα του μέ τό θεῖο δῶρο τοῦ χρυσοῦ νομίσματος:

Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶ ή σάρκα μου..... διακηρύσσει ὁ Χριστός γιά τήν ἀγία μετάληψη. Καί μέ τό χρυσό νόμισμα, τό ξεπερασμένο ἀπό τήν θεία θαλπωρή τῆς ἀγνότερης μητέρας, τῆς Φύσεως, «τῆς πύλης τῆς οδοῦ πρὸς τήν ἀθανασία», τῆς μητέρας τοῦ Χριστοῦ δηλαδή ὅπως διδάσκεται ή χριστιανική θρησκεία, ἐξαγοράζεται ὁ παράδεισος. Ὁ πνευματικός ἐκεῖνος παράδεισος πού προσφέρει τήν πραγματική ψυχική εὐδαιμονία στόν ἀνθρωπο, εἴτε στήν ζωή βρίσκεται εἴτε μετά θάνατον καί ὁ ὁποῖος εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Ὀλυμπος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

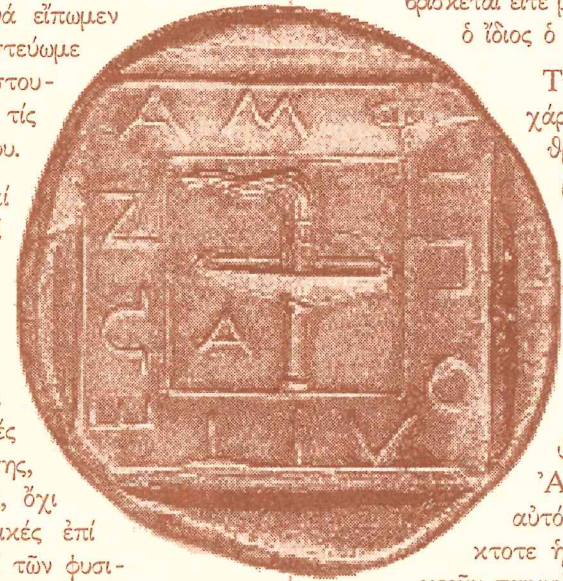
Τήν νύκτα τῆς ἀναμονῆς τῆς θείας χάριτος, οἱ χριστιανοί σέ μυστική συνάθροιση, ή ὁποία σήμερα ἔχει καθιερωθῇ σέ χριστουγεννιάτικο τραπέζι, καί πρωτοχρονιάτικη βραδιά μοιράζονταν τόν συμβολικό ἄρτο, τήν σάρκα τοῦ Θεοανθρώπου. Καί ὁ ἐκλεκτός τῆς τύχης, ὁ ἱκανώτερος πνευματικά δεχόταν τό λαμπερό δῶρο τοῦ εὐγενικοῦ μετάλλου πού θά τόν βοηθοῦσε νά γεννηθῇ στήν ψυχή του ὁ Χριστός-πνευματικό φῶς. Ἀπό αὐτό δέ τό ἔθιμο, κυρίως ἀπό αὐτό τό συμβολικό γεγονός, ἔμεινε ἔκτοτε ή συνήθεια τῶν δώρων καί τῶν τυχερῶν παιγιδιῶν, οἱ τυχερές δοκιμασίες ὅπως λέγονταν τότε, κατά τά Χριστούγεννα καί τήν Πρωτοχρονιά.

Μέ τήν γέννηση τοῦ Χριστοῦ καινούργιος χρόνος ἀρχίζει.

Καινούργιος χρόνος ἀρχίζει τότε καί γιά τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου μέ δῶρα κι ἐλπίδες.

Ὁ Ἡλιος ἀνεβαίνει ὑψηλότερα, θερμαίνει καί φωτίζει περισσότερη ὥρα τήν πλάση, σκορπίζει τά σκοτάδια πού καταθλίβουν, θερμαίνει τίς ψυχές.

Καινούργιες τότε χαρές ἡθικῆς ἱκανοποιήσεως μέ τήν γέννηση κάποιου πνευματικοῦ βρέφους πού τό προσφέρει τό συμβολικό δένδρο τῆς ζωῆς.

Τά δένδρα στήν Φύση προσφέρουν ὠρμους τούς καρπούς των γιά συγκομιδή. Καί τό δένδρο τῆς ζωῆς, τό σύμβολο τῆς αἰωνίας μητρότητος, γεμᾶτο κι' αὐτό καρπούς, κάτω ἀπό τίς ἀκτίνες τοῦ Πνευματικοῦ Ἡλίου πού τοῦ αὐξάνει τήν ἱερότητα, φωτίζεται καί δλόδαμπο ἔτσι προσφέρει τούς φωτεινούς καρπούς του δῶρα στούς ἡθικούς ἀνθρώπους. Ἀλλά ἀνάμεσα στά πολύχρωμα αὐτά ἀγαθά καί τά δῶρα, ἓνα εἶναι τό πολυτιμότερον, τό ἀστέρι τῆς κορυφῆς τοῦ ξεχωριστοῦ ἐκείνου δένδρου πού συμβολίζει τήν Ἀγία Μητέρα, ὁ καρπός της, τό θεῖο βρέφος, τό πνευματικό φῶς, τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος.

Ἔτσι τό χριστουγεννιάτικο δένδρο γενικά συμβολίζει τό ὑπέροχο δένδρο τῆς ζωῆς, τήν μητέρα! Φορτωμένο καρπούς, δῶρα, ἀσημοκλωστές, φῶτα, λαμπερά πολύχρωμα στολίδια καί ἓνα ἀστέρι στήν κορυφή, πιστεύεται ἀπό τούς περισσότερους νά μεταφέρθηκε καί στήν Ἑλλάδα σάν ἔθιμο ἀπό τούς βορείους λαούς.

Καί ὅμως τό δένδρο αὐτό πού θά ἔπρεπε νά λεγόταν «Δένδρο τῆς Ζωῆς» καί νά ἦταν ἑορταστική ἐκδήλωση καί τῆς χειμερινῆς Τροπῆς τοῦ Ἡλίου μαζί μέ τήν μεγάλη πνευματική ἑορτή, γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους, εἶναι ἓνα πανάρχαιο ἔθιμο μεταφερόμενο σ' ἄλλες χῶρες τοῦ Βορρά ἀπό τήν πραγματική πατρίδα του τήν ἀρχαία Ἑλλάδα.

Σέ πολλούς θά φανῇ πιθανόν ὑπερβολικός ὁ ἰσχυρισμός αὐτός, ἀλλά ἄς ἀνατρέξουμε στήν ἱστορία γιά στήριγμα ἰσχυρό.

Στό ἐγκυκλοπαιδικό λεξικό Ἑλευθερουδάκη στό λῆμμα δένδρον (συμβολικῶς) ἀναφέρεται ὅτι ἡ χρῆσις συμβολικῶν δένδρων ἀνάγεται στήν ἀρχαιοτάτη ἐποχή, ἀφοῦ κατὰ τόν Πλίνιο καί ἄλλους, ὡς πρῶτοι ναοί ἐρησμοποιήθησαν ἀπ' τούς ἀνθρώπους τά δένδρα. Κατά δέ τόν Λουκιανό ἀπό τήν πανάρχαια ἐκείνη ἐποχή ἀναγνωρίζονταν σέ κάθε Θεό κι ἀπό ἓνα ἱερό δένδρο. Κι' εἶναι γνωστό τό ὅτι πραγματικά ὅλες οἱ θρησκείες, ἀρχαῖες καί νεώτερες, ἔχουν τό συμβολικό δένδρο των, ἀνάλογο σέ εἶδος τῶν τοπικῶν συνθηκῶν βλαστήσεως καί ιδιοτήτων τῶν δένδρων αὐτῶν. Εἴτε ἦταν δρυς, ἔλατο, δάφνη, φοῖνικας, συκιά, ἐλγᾶ ἢ ἀκακία πάντοτε συμβόλιζε τήν καρποφόρο φύση τῆς γυναίκας, τήν μητρότητα.

Κατά τήν ἐλληνική ὅμως παράδοση στήν πανάρχαια λατρεία τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς, τό πρῶτο δένδρο πού γύρω του καί κάτω ἀπ' αὐτό γίνονταν οἱ ἱεροτελεστίες καί οἱ προσφορές, ἦταν ἡ δρυς, ἀφιερωμένη στήν πρώτη μεγάλη Μητέρα, τήν Ρέα, τήν μητέρα τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν. Ἐπειτα ἐγίνε ἡ δρυς τό ἱερό σύμβολο τοῦ πλέον δυνατοῦ γιου της, τοῦ Διός. Κατά τήν παράδοση πάντοτε ἡ δρυς, ὡς ἱερό σύμβολο, ἀπό τήν Κρήτη μεταφέρθηκε στήν Δωδώνη ἀπό τίς δύο μελαγχροινές περιστέρές-ἱερείες τῆς Θεᾶς Μητέρας Ρέας, μαζί μέ τήν λατρεία τοῦ Διός. Ἐκεῖ μάλιστα, ὅπως πιστεύουν, εἶχε τήν δύναμη νά χρησιμοδοτῇ.

Δαίδαλα καί δαιδάλια λέγονταν τήν ἐποχή ἐκείνη, τά ἀπό δρυς ἐπίσης ἐπιχρυσωμένα ξόανα (εἰδῶλα τῶν Θεῶν) τά ἀναγόμενα στήν ἐποχή τοῦ Κρητικοῦ Δαιδάλου. Στά Δαίδαλα, ἐπίσης ἑορτή τῆς Θεᾶς Ἥρας στήν Βοιωτία, ἀπό ὀρισμένης δρυός τό ξύλο κατεσκευάζαν τό ξόανο πού χρησιμοποιοῦσαν.

Στό βιβλίο τοῦ Πλουτάρχου «Βίοι παράλληλοι», κεφ. Θησεύς, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θησεύς ἐπιστρέψας ἀπό τήν Κρήτη, ὕστερα ἀπό τήν γνωστή περιπέτειά του μέ τόν Μινώταυρο, καθιέρωσε στήν Ἀθήνα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, Θεοῦ τοῦ πνευματικοῦ φωτός τῶν ἀρχαίων, τήν ἑορτή τῶν Πυανειῶν. Στήν πομπή πού γινόταν κατὰ τήν ἑορτή αὐτήν, περιφερόταν ἡ Εἰρεσιώνη, κλάδος ἐλγᾶς στήν Ἀθήνα πού ἀντικατέστησε τήν δρυὶν τοῦ μινωικοῦ ἔθιμου, μέ πλεγμένα ἄσπρα ἔρια (ἀπό τά ὅποια καί εἶχε ὀνομασθῇ Εἰρεσιώνη) καί κρεμασμένους στά κλαδιά της ὅλων τῶν εἰδῶν τούς καρπούς.

Τόν κλάδο περιέφερε ἓνα ἀμφιθαλές ἀγόρι, ἐνῶ οἱ παρakoλουνθοῦντες τραγουδοῦσαν ὕμνους καί στίχους τούς ὁποίους διατήρησε ὁ Πλούταρχος:

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καί πῖονας ἄρτους, καί μέλι ἐν κοτύλῃ καί ἔλαιον ἀναψήσασθαι, καί κύλικ' εὐζωρον, ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδοι.

(Ἡ Εἰρεσιώνη φέρνει σῦκα καί πλούσια ψωμιά, καί μέλι σέ ἀγνεῖο καί λάδι γιά φωτισμό, καί ποτήρι μέ κρασί καθαρό (ἄκρατο) ἀπό τό ὅποιοι μπορεῖ νά μεθύσῃ ὥσπου νά κοιμηθῇ).

Ἡ πομπή τέλος τῆς Εἰρεσιώνης κατέληγε στόν ναό τοῦ Θεοῦ τοῦ φωτός Ἀπόλλωνα καί ἐκρεμάτο ἐμπρὸς στήν θύρα τοῦ ναοῦ του. Κατ' ἄλλους (βλ. Λεξικόν Ἑλλην. Ἀρχαιολογίας, στήν λέξη «Πυανέβια»), κάθε Ἀθηναῖος τοποθετοῦσε ἐπίσης ἐμπρὸς στό σπῆτι του εἰρεσιώνη καί μαζί της κρεμοῦσε ψωμί, ἄγγεῖο μέ μέλι καί σῦκα. Καί ὅπως στή σύγχρονή μας ἐποχή, τό ἴδιο καί στήν ἀρχαίότητα, τά παιδιά κυρίως γύριζαν στά σπῆτια ψάλλοντας τά κάλαντα πού τότε ἐλέγοντο ἐπίσης εἰρεσιώνη ἢ ἀγερμός καί ἀγυρμός. Ἦσαν δέ αὐτά:

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρός μέγα δυναμένιοι, ὅς μέγα μέν δύναται, μέγα δέ πρέπει ὀλβιος αἰεῖ· αὐταῖ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γάρ ἔσεισιν πολλός, σύν πλοῦτῳ δέ καί εὐφροσύνῃ τεθαλυῖα, εἰρήνη τ' ἀγαθή· ὅσα δ' ἄγγεια, μεστά μέν εἴη, κορβαίη δ' αἰεῖ κατὰ καρδόπου ἐρπεί μαῖζα, νῦν μέν κριδαίην εὐώπιδα σπασαμένοσαν, ... καί εἴ μέν τι δώσης· εἴ δέ μή, οὐχ ἐστῆξομεν γάρ συνοικήσαντες ἐνθάδ' ἡλδομεν.

(Στό σπῆτι τοῦτο πού ἡλθαμε μεγαλοδύναμου ἀνδρα, καί πού μέγαλα βέβαια μπορεῖ νά κατορθώῃ, πολὺ δέ εὐτυχῆς πρέπει νά εἶναι πάντοτε, οἱ πόρτες του αὐτές ἄς, ἀνοίξουν διότι πολὺς πλοῦτος θά εἰσχωρήσῃ μέσα, μαζί δέ μέ τόν πλοῦτο καί ἡ εὐθυμία ἄς ἀνθίξῃ, καί ἡ ἀγαθή εἰρήνη ὅσα δέ σκεύη ὑπάρχουν, γεμᾶτα βέβαια θά εἶναι,

ζυμαρικό δέ πάντοτε τήν σκάφη νά γεμίζῃ, καί τώρα κριθαρόψωμο, ὁμορφο σπασμένο, ... κι' ἂν βέβαια θέλῃς κάτι νά δώσης· ἐάν δέ ὄχι, δέν θά σταθοῦμε· διότι δέν ἔχομε ἔλθει νά συγκατοικήσωμε ἐδῶ).

Τήν ἑορτή τέλος συνόδευε συνεστίαση μέ διάφορα τρόφιμα μαγειρευμένα σέ κοινή χύτρα.

Ἐξ ἄλλου κατὰ τήν ἴδια περίπου ἐποχή καί κοντά στήν χειμερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου, πού κι ἐμεῖς σήμερα ἔχομε τό δωδεκαήμερον ἀπό τήν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων ἕως τῶν Θεοφανείων, μέ τήν παρουσία τῶν καλλικαντζάρων, διαφόρων δηλαδή μικρῶν δαιμονίων κατὰ τήν λαϊκή δοξασία, οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες στίς ἀντίστοιχες περίπου ἡμέρες πού τίς ἔλεγαν μιάρές, τελοῦσαν διάφορα ἔθιμα.

Τίς ἡμέρες αὐτές, πού κατὰ τό Ἑλληνικό Πάνθεον τοῦ Χ. Μεγδάνου παραγρ. 287 ἀντιστοιχοῦσαν μέ τόν Νοέμβριο-Δεκέμβριο περίπου, τιμῶταν ξεχωριστά ἡ σεληνιακή Θεά Ἐκάβη ὡς ταγμένη γιά τούς καθαρούς ἀπό τά μιάσματα τῶν ψυχῶν τῶν ἀποθαμένων πού ἀνέβαιναν ἐκεῖνες τίς ἡμέρες στή Γῆ.

Γλυκίσματα προσφέρονταν ἐκείνη τήν ἐποχή παρόμοια μέ τά σύγχρονά μας, πού τότε ἐλέγοντο ἀμφιφῶντες, βα-συνίες, ζυμωμένα μέ σταρένιο ἀλευρί καί μέλι. Ἀλλά καί τά ψάμμητα καί τά κόκκωρα πού ἦσαν ζυμωμένα ἀπό νεοαλεσμένο ἀλευρί μέ ἓνα σῦκο καί τρία καρύδια σέ σχῆμα κουλουριῶν. Τό δέ ἄγαλμα τῆς Θεᾶς τό στεφάνωναν μέ κλαδί δρυός καί ἔψαλλαν ὕμνους. Ὅπως δέ προηγουμένως ἀναφέραμε ἡ δρυς ἔπαιζε μεγάλο ρόλο στίς θρησκευτικές καί στίς κοινωνικές τελετές, τόσο στήν πανάρχαια Ἑλλάδα ὅσο καί σ' ἄλλες κατόπιν χῶρες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας.

Γιά νά γεφυρώσουμε, ὅμως, τό χάσμα τῆς καταγωγῆς τοῦ χριστουγεννιάτικου δένδρου, εἶναι ἀνάγκη νά ἀνατρέξουμε λεπτομερέστερα στήν ἱστορία τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καί ξεχωριστά στήν ἱστορία τῶν Κελτῶν, στούς ὁποίους πολλοί ἀποδίδουν σήμερα τήν λατρεία τοῦ συμβολικοῦ τούτου δένδρου.

Οἱ Κέλτες (Ἑγκυλ. Λεξικό Ἑλευθ.: λαός τῆς ἀρίας ὁμοφυλίας), κατοίκησαν τήν κεντρική Εὐρώπη καί ἰδίως τήν Γερμανία, Γαλλία, Βρετανία καί Βόρ. Ἰταλία ὀλίγον πρὶν ἀπό τόν 5ον π.Χ. αἰῶνα.

Στόν 6ο π.Χ. αἰῶνα ὅμως Ἑλληνες Φωκαεῖς ἔκτισαν τήν Μασσαλία, ὀλίγον δηλαδή πρὶν στήν ἱστορική σκηνή τῆς Εὐρώπης ἀναφανοῦν οἱ Κέλτες. Ἡ Μασσαλία ἔτσι ἐγίνε μία ἀπό τίς ἀρχαιότατες πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἀριστοκρατικά κυβερνωμένη καί μέ πολὺ ἀκμαῖο ἐμπόριο. Ἡ ἐλληνική γλῶσσα σ' αὐτήν διεισκήθη, παρὰ τήν κατάκτησή της ἀπό τούς Ρωμαίους (τό ἔτος 49 π.Χ.) μέχρι τοῦ 300 μ.Χ.

Οἱ Κέλτες, γνωστοί στούς Ἑλληνες καί στούς Ρωμαίους ὡς Γαλάτες, κατέκλυσαν καί τήν Μασσαλία,

κατερχόμενοι ἀπό τό 218 π.Χ. πρὸς τήν Χώρα τῆς πόλεως τῶν Φωκαίων. Ἀλλά στίφη Γαλατῶν εἰσέβαλαν ἀπό τίς χῶρες τοῦ Δουνάβειος καί ἐφθασαν μέχρι καί τούς Δελφούς.

Τό ἱερατεῖο τῶν Κελτῶν-Γαλατῶν στίς ἀρχές τῆς ἐξαπλώσεώς των στήν Εὐρώπη ἱεουργοῦσε σέ σπήλαια καί τελοῦσε ἀνθρωποθυσίες, γεγονός πού δέν ἀνέχθησαν οἱ Ἑλληνες καί οἱ Ρωμαῖοι, ἀπό τούς ὁποίους πιέσθησαν καί ἐξεδιώχθησαν μέ ἀγριότητα.

Στήν Μασσαλία, ὅμως, συνεδέθησαν ξεχωριστά μέ τούς Ἑλληνες κατοίκους της, τόσο πού οἱ ἱερεῖς των ὀνομάσθησαν φιλέλληνες. Ἀπό τούς Μασσαλιῶτες λοιπόν πῆραν τά πρῶτα στοιχεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καί ὄχι ἀπό τούς Ρωμαίους ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί. Ἐκείνη τήν ἐποχή οἱ ἱερεῖς τῶν Κελτῶν, πρὶν σπηλαιολάτρες καί ἀνθρωποθυσιαστές, ἐγίναν δρυῖδες ἀφοῦ παρέλαβαν τήν λατρεία τῆς δρυός ἀπό τήν ἐλληνική ἐπίδρασι. Βέβαιον μάλιστα θεωρεῖται ὅτι ἐκτός ἀπό τήν ἐλληνική γλῶσσα μεταχειρίζονταν καί τήν ἐλληνική γραφή, καί πιθανολογεῖται ὅτι ἡ φιλοσοφία τοῦ κελτικοῦ ἱερατείου (λεξικό ἐγκυκλοπαιδικό Ἑλευθ.) ἐπήγαγε ἀπό τήν Πυθαγόρειο. Καί τοῦτο ὄχι μόνον ἐπειδὴ εἶχαν συνδεθῇ τόσο μέ τούς Ἑλληνες τῆς Μασσαλίας, ἀλλά καί διότι κατὰ τήν δεύτερη μετανάστευση τῶν Κελτῶν στόν 3ο π.Χ. αἰῶνα πρὸς τήν Ἑλλάδα καί τήν Ἰταλία, ἐφθασαν αὐτοί ὡς τούς Δελφούς, ὅπως ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, καί ἀκόμη διότι ἀργότερα ὑπετάγησαν ὀλοσχερῶς στούς Ρωμαίους ἀνταλλάξαντες ὀλοκληρωτικά τήν θρησκεία των τῶν ἀνθρωποθυσιῶν μέ τήν φυσιολατρική ἐλληνορωμαϊκή θρησκεία. Ἔτσι τά δένδρα καί ἡ δρυς, πού κατ' ἀρχάς στήν Μινωική Κρήτη ἐσῆμανε κάθε δένδρο, καθιερώθηκε ὡς συνέχεια τῆς ἐλληνικῆς εἰρεσιώνης, ἀπό τούς ἱερεῖς τῶν Κελτῶν, τούς δρυῖδες, σύμβολο τῆς ἑορτῆς τῆς γεννήσεως τοῦ φωτός στήν Χειμερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου.

Ὅπου οἱ δρυς ἦσαν ἀπληρίαστες ἀπό τοπικές συνθήκες τίς ἀντικαθιστοῦσαν τά ἔλατα, τά ὅποια, ὅπως ἡ εἰρεσιώνη, στολίζονταν μέ ἔρια καί καρπούς.

Οἱ κοντά στά σπήλαια φωτιές τῶν τελετῶν των, ἀντικατεστάθησαν τότε μέ ἀναμμένες δᾶδες καί οἱ ὕμνοι στόν Θεό Ἀπόλλωνα μέ τόν ὕμνο τῶν Δρυῖδων στόν δικό τους Θεό τοῦ φωτός στόν Θεό Βάλτερ.

Ἡ τελετή, ὅμως, τῆς κοπῆς τοῦ ἔξου ἀπό τίς δρυς καί τά ἔλατα, τοῦ παράσιτου δηλαδή φυτοῦ των, τοῦ γκι τῶν Γαλατῶν καί τοῦ μίσλετου τῶν Σκανδιναῶν, ὅπως ὁ Φρέϋζερ ἀναφέρει στό βιβλίο του «Ὁ χρυσοῦς κλῶνος» εἶναι προσθήκη τῶν Δρυῖδων κυρίως στήν ἑορτή τοῦ χριστουγεννιάτικου δένδρου. Καί τοῦτο διότι ὁ θρύλος τῆς θρησκείας τῶν Βορείων ἀναφέρει ὅτι μέσα σ' αὐτό τό φυτό, πού ζῇ ἀπό τίς δρυς καί ἀπό τά ἔλατα παίρνοντας ζωή ἀπό τήν ζωή των, ζῇ ἡ ψυχὴ τοῦ Θεοῦ τους τοῦ φωτός Βάλτερ.

Ἦλθαν ἔπειτα οἱ αἰῶνες τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ λατρεία τοῦ ἱεροῦ δένδρου δὲν ἐσθῆσε, ἡ εἰρεσιώνη ἔζησε ὡς ἔθιμο στους λαούς τῆς Εὐρώπης μέ χρονικές καί τοπικές παραλλαγές, ἀφοῦ καί ἡ χριστιανισμένη πού ὑμνεῖ ἐπίσης τήν ἱερή μητρότητα πού γεννᾷ τό Πνευματικό Φῶς, τήν ἀγία μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἔχει καί αὐτή τό συμβολικό δένδρο τῆς.

Δέν εἶναι ἄλλωστε δυνατόν νά γίνη διαφορετικά, ἀφοῦ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι μία πάντοτε, ὅσες ὅψεις καί ἂν ἀλλάξῃ, ὅσους καί ἂν στείλῃ ὁ Οὐρανός στους ἀνθρώπους γιά νά τούς διδάξῃ τήν ἀγάπη καί τήν καλωσύνη.

Τό φῶς τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Βάλτερ, στά τωρινά χρόνια ἐμεῖς τό λατρεύουμε σάν τό πνευματικό, φῶς τοῦ Χριστοῦ, πού μᾶς θυμίζει τήν δύναμη καί τήν σημασία πού ἔχει στήν ζωή μας κάθε φῶς ἀπό τό ὕλικό, ἡλιακό, ἕως ἐκεῖνο τό Θεῖο, τό πνευματικό, τό σταλμένο ἀπό τόν Δημιουργό Θεό-Λόγο γιά τήν σωτηρία μας.

Ἵσως μερικοί ἰσχυρισθοῦν ὅτι τό συμβολικό δένδρο εἶναι εἰδωλολατρικό ἀφοῦ ἔλκει τήν καταγωγή του ἀπό τήν ἀρχαιότητα. Ἡ ἀπάντησή εἶναι ὅτι τό δένδρο τῆς Χειμερινῆς Τροπῆς, τό χριστουγεννιάτικο, δέν ὑπῆρξε ἔθιμο μόνον τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἀλλά καί χριστιανικό ὡς συνέχεια ἐθίμου τοῦ πρώτου. Διότι ἐκτός ἀκόμη τοῦ ἱεροῦ δένδρου Τόμπα τῆς Θρησκείας τοῦ Μωϋσῆ, ἐκτός τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς τοῦ Παραδείσου, πού κατά τούς Βυζαντινούς ἦτο συνά καί κατά τούς Ἰταλούς πορτοκαλιά, ὑπάρχει στήν χριστιανική παράδοσή μας, τό ἱερό δένδρο τῆς μητέρας τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ θρύλος λέει ὅτι ἡ Θεοτόκος μέ τόν Χριστό βρέφος στήν ἀγκυλιά της κατέφυγαν στήν κουφάλα τοῦ κορμοῦ μιᾶς συκομορέας κατά τήν φυγή των στήν Αἴγυπτο, καί μιᾶ ἀράχνη πλέκοντας τόν ἱστό της ἐκάλυψε τήν κουφάλα. Οἱ στρατιῶτες τοῦ Ἡρώδῃ πού ἔψαζαν ἐκεῖ γύρω δέν μπόρεσαν νά τούς ἴδουν καί ἔτσι ὁ Χριστός βρέφος σώθηκε κρυμμένος στόν κορμό ἐνός δένδρου. Παιά ἄλλη τόσο παραστατική εἰκόνα θά μπορούσε νά μᾶς δώσῃ ἡ χριστιανική θρησκεία γιά τήν προστασία πού προσέφερε τό δένδρο στόν Θεό τῆς; Τό δένδρο πού κρύβει μέσα του τήν Παρθένο-μητέρα καί τόν Θεό καρπό τῆς, τό θεῖο βρέφος τῆς.

Τό ἱερό, λοιπόν δένδρο, συμβολίζει τήν γυναῖκα-μητέρα, ὅχι βέβαια κάθε γυναῖκα, ἀλλά τήν πάναγνη γυναῖκα μέ τήν ἱερή μητρότητα πού προσέφερε τόν Θεό καρπό τῆς, τό Πνευματικό Φῶς, γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Τό ὥραῖο τοῦτο σύμβολο τῆς ζωῆς καί τοῦ φωτός, θέλουν μερικοί νά τό καταργήσουν ὡς ξένο στήν χώρα μας. Ἀντί-δετα, ὅμως, πρέπει νά διατηρηθῇ καί ἡ λατρεία του νά γενικευθῇ, σεβαστό ἀπ' ὅλους ὅσο σεβαστή πρέπει νά εἶναι πάντοτε ἡ μητέρα. Καί ὅχι μόνον ἐπειδὴ εἶναι ἱερό σέ ὅλες τίς Θρησκείες καί γιά τήν πρώτη καταγωγή του ἀπό τήν εἰρεσιώνη, ἀλλά διότι γιά τόν χριστιανισμό κυρίως ὡς ἔθιμο καί ὡς σύμβολο εἶναι ἐκεῖνο πού ἀποδίδει φόρο τιμῆς καί λατρείας στήν πνευματική μητρότητα πού προσφέρει τόν Θεό καρπό τῆς κοντά πάντοτε στήν Χειμερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου πού ἀρχίζει καί ἡ ἀνοδος τοῦ ὕλικου φωτός.

ΔΙΔΩ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΔΙΔΑσκΟΝΤΑΙ

ΑΝΑΠΝΟΗ - ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ
ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ - ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ

κείμενα εργασίας: ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ - ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ
ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ - ΡΗΤΟΡΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Τέλος πιά στό θράχνισμα!
Προστατέψτε τίς φωνητικές σας κορδές!
Ἐλευθερώστε τήν σκέψη σας!
ΑΡΘΡΩΣΤΕ ΤΕΛΕΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ!
Ἐκφράστε τά συναισθήματά σας
καί ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ!

Μέ τόν Ραδάμανθυ Ἀντ. Ἀναστασάκη
(Ἡθοποιός - σκηνοθέτης - Διῆτης Ἰδεο-θεάτρου)

Πληροφορίες: Ἰδεο-θέατρον Τηλ.: 52.37.543

ΑΛΤΑΝΗ
ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΒΙΒΛΙΟΝ 1^{ον}

ΔΡΑ ΕΠΙ ΔΥΡΑΣ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ
ΘΟΛΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΗΛΙΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ 360 ΕΤΑΥΡΟΙ
ΦΕΡΟΥΝ ΕΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΤΟΥ 2.000 ΤΗΝ ΕΠΙ 360+2.000 ΕΤΗ
ΘΑΜΜΕΝΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ ΤΗΣ ΔΥΡΑΣ ΨΥΧΗΣ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Στόχος τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ ἀποσυμβολισμός τοῦ Μνημείου τῆς Θόλου τῆς Ἐπιδαύρου μέσῳ ὀνοματοθεσίας, ἐτυμολογίας καί κυρίως ἀναγραμματισμοῦ τῶν ἐννοιῶν, τῶν ὑποκρυπτομένων ἐντὸς τοῦ νοητικοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Λόγου.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΝ
ΤΑΥΤΙΖΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΝ
ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Ἡ ἐρευνα προχωρεῖ μετὰ μεγίστης προσοχῆς καί σεβασμοῦ εἰς τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ/νοός, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένοι εἰς τοὺς ἀοράτους, αἰώνιους θρόνους τῶν αἰ θεσπέσιαι Πλατωνικά Ἰδέα.

Η ΑΛΤΑΝΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΕΣΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ 8 Μ.Μ.

Τὸ βιβλίον παραδίδει δύο κλειδιά στὸν «ἀναζητητή» ἀναγνώστη.

- * ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΛΕΙΔΙ παρέχεται ἀπὸ τὴν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ καί μ' αὐτὸ ἀνοίγει ἡ πύλη τοῦ προφορικοῦ καί τοῦ γραπτοῦ Λόγου.
- * ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΛΕΙΔΙ πού χρησιμοποιεῖ τὴν σκέψη καί τὴν λογική, ἀνήκει στήν διανόησι, προκειμένου ν' ἀνοίξῃ ἡ ΠΥΛΗ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΝΟΗΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ.

Στὴν περίπτωσηί τῆς ταυτοχρόνου ἀρμονικῆς χρήσεως τῶν δύο κλειδιῶν, ὁ «ἀναζητητής» ὁδηγεῖται στήν ἀνακάλυψι τῶν ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ ΤΗΣ ΘΟΛΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ.

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΘΟΛΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

- * στὸν ὑπόγειο λαβύρινθο μέ τοὺς 6 διαδρόμους * στοῦ Ἡλιοκεντρικοῦ Σύστημα τοῦ δαπέδου * στοὺς 360 σταυροὺς τῆς ὀροφῆς * στὸν Ἑρωτα καί τὴν Μέθη τῆς τοιχογραφίας * στὸν μυστηριακὸ δίαυλο.

Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ
τὴν διείσδυσι καί κατανόησι τῶν ἀποκρύφων μηνυμάτων τῆς Θόλου

Η ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣΟΦΙΑ

ἐπεξηγεῖ μέ τὸ Ζωογονικὸ Τρίγωνο καί τὸν Ψυχογονικὸ Κύβο, τὴν σύνθεσι τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύοντας τὸν ἀριθμητικὸ συσχετισμὸ μικροκόσμου/μακροκόσμου

Ο ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΣ ΚΡΑΤΥΛΟΣ

ἐκμαιεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα τὴν Ἀρρητο Διδασκαλία τοῦ Λόγου.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΛΟΣ;

Στό εξόχως αποκαλυπτικό έργο του Έλληνικού Πανθέου διεκρίθησαν ο Όρφεύς, οι συνεργάτες αυτού και οι διάδοχοί του ποιητές, Λύκος, Μουσαῖος, Εὐμολπος και Πάφος. Αυτοί επίσης μᾶς ἀφῆκαν υποθήκες περί τῆς γενεαλογίας τῶν θυγατέρων του θεοῦ Διός και τῆς Μνημοσύνης και ἐμνημόνευσαν τόν τόπο τῆς γεννήσεώς τους. Πρό παντός, μᾶς ἐκληροδότησαν τήν ἔννοια τοῦ Έλληνικού Πανθέου, τήν μεγαλειώδη ἐκείνη ἔννοια τῆς γενεαλογίας ἐκάστου τῶν θεῶν τοῦ Πανθέου αὐτοῦ ὡς και τήν ἰδιάζουσα ἔννοια μέ τις πλήρως ἐξόχους σημασίες τῆς κυριαρχίας αὐτῶν και ἐπὶ τῆς καθόλου Φύσεως και ἐπὶ τῆς πνευματικῆς Φύσεως.

Διότι ὁ πατήρ τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους εἶναι ὁ νόμος τῆς διακωνίσεως, ἡ δέ Ἀρμονία εἶναι ὁ νόμος τῆς συλλειτουργίας τῶν μορφῶν και τῆς μεταξύ τους ἀμοιβαίας ἀλληλεπιδράσεως συνεπεία τῆς ὁποίας γίνεται ἡ ὁμαλή συλλειτουργία τους. Ὁμοῦ Ἔρως και Ἀρμονία εἶναι οἱ διέποντες τις μορφές βασικοί νόμοι.

Οἱ μορφικοί ὅμως κόσμοι δέν περιορίζονται μόνον εἰς ἐκείνους τοῦ περιβάλλοντός μας, τοῦ περιβάλλοντος τῆς Φύσεώς μας. Τέτοια δόξα δύνανται νά ἔχουν μόνον διάναίες περιορισμένες σέ νοητική ἐνέργεια. Γιά νά νοηθῇ τοῦτο σαφῶς, μπορούμε

Τήν ἀληθῆ ἔννοια τοῦ Κάλλους διετύπωσαν πρῶτοι οἱ θαυμαῖστοι μύστες τοῦ περισπουδάστου κλάδου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὁ ὁποῖος κατοίκησε τις περί τοῦ ὄρους Ὀλυμπος χώρες, ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες ἔφεραν τό ὄνομα Πιερία. Αὐτοί υπῆρξαν οἱ συνθέτες τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τις βάσεις τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως. Αὐτοί υπῆρξαν και οἱ ἀνάδοχοι τῶν ὀνομάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, ἕκαστο τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ μία πνευματική ἔννοια, τήν ὁποία γνωρίζουν μόνον οἱ μεμνημένοι στίς ἀλήθειες τῆς πνευματικῆς φύσεως.

Αὐτοί ἀπεκάλυψαν ὅτι τό πρῶτο ζεῦγος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου εἶναι οἱ κυρίαρχοι τῶν δυνάμεων τῶν θεῶν οὐσιῶν τῆς Φύσεως και ὡς ἐκ τούτου εἶναι οἱ γονεῖς πασῶν τῶν μορφῶν τῶν κόσμων και πρό παντός τῶν πνευματικῶν μορφῶν. Τίς ἰδιάζουσες ἔννοιες τῶν θεῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου μέ τις ἐξόχους σημασίες τῶν κυριαρχιῶν αὐτῶν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς Φύσεως, τά Ἑλληνικά Μυστήρια τά ὁμαλῶς λειτουργήσαντα, ἔδωσαν ὡς ἀντικείμενο μύθσεως στούς μύστες τους, οἱ ὁποῖοι διήρχοντο εὐδοκίμως τις ἀνώτερες βαθμίδες τῶν μυστηρίων αὐτῶν.

Διά ζωηρῶν ἐπίσης υποθηκῶν μᾶς ἀφῆκαν και τήν ἔννοια τοῦ Κάλλους, προσωποποιώντας το σέ μία μεγάλη Θεά τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, τήν Θεά Ἀφροδίτη, στήν ὁποία ἔδωσαν και τήν ἐπωνυμία "Θεά τοῦ Κάλλους". Ἡ γενεαλογία τῆς Θεᾶς τοῦ Κάλλους ὡς τέκνου τοῦ Θεοῦ Διός και τῆς ἀγνῆς Νύμφης Διώνης, ὡς και τά ἐκ τῆς Θεᾶς ταύτης γεννηθέντα τέκνα Ἔρως και Ἀρμονία, ἐμφανίζουν τήν ἔννοια τοῦ Κάλλους ὡς ἔχουσα ἄμεση σχέση πρός τις μορφές τῆς καθόλου Φύσεως και τῆς πνευματικῆς Φύσεως.

νά πούμε ὅτι τό οὐσιαστικό ἄπειρο τῶν κόσμων δέν δύναται νά ἔχη οὐσιαστική ἀντικειμενική ἐμφάνιση ἄνευ τῶν μορφῶν του. Ὅπου τυχόν δέν δύναται νά ὑπάρχη μορφικό εἶναι στό ἄπειρο, εἶναι ἀπροσπέλαστο ἀντικειμενικῶς στήν ἔρευνά του ὑπό τοῦ πνεύματος, και τοῦτο διότι τό πνεῦμα, ὡς και πᾶν αἰσθητικό και νοητικό ὄν, δέν δύναται νά ἐνεργήσῃ ἄνευ ὀργάνου αἰσθήσεως και νοήσεως. Τά ὄργανα τῆς αἰσθήσεως και τῆς νοήσεως τῶν ὄντων δέν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως και ἐνεργείας σέ ὅλους τούς κόσμους. Ἐπίσης, τά ὄργανα τῆς αἰσθήσεως και τῆς νοήσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Τό οὐσιαστικώτερο εἶναι ὅτι στόν ἄπειρο κόσμο οὐδέν πνευματικό ὄν αὐτοῦ δύναται νά ἐνεργῇ ἄνευ ὀργάνου αἰσθήσεως και διανοήσεως. Στά μέρη τοῦ ἀπείρου κόσμου τά ὄργανα αὐτά εἶναι φύσεως διαφορετικῆς και ἐνεργοῦν συμφώνως πρός τήν ἰδιάζουσα φύση τους. Ἡ ὑπαρξή τῶν ὀργάνων αὐτῶν εἶναι μέρος μορφῶν. Κατά συνέπεια τό ἐν ἐνεργείᾳ ἄπειρο εἶναι μορφικό, εἴτε τοῦτο ἐξετασθῇ ἀπό τήν ἀποψη τῶν ἐμφύλων ὀργανικῶν τῆς γνωστῆς σέ ἡμᾶς φύσεώς τους, εἴτε τῆς πνευματικῆς φύσεως, τῆς ὁποίας οἱ μορφές δέν γίνονται ἀπό τήν αὐτήν ἐνεργητική δύναμη τῆς οὐσίας τοῦ γήινου μας περιβάλλοντος.

Πάντως, γιά νά λειτουργῇ και ἐνεργῇ πᾶσα πνευματική ὑπόσταση ἔχει ἀνάγκη μορφῆς και ἡ πνευματική ὑπόσταση αὐτή εἶναι μορφή, διότι ἐάν δέν ἦταν μορφή θά ἦταν ἀπροσπέλαστη σέ κάθε ἔρευνα, θά ἦταν δύναμι μόνον και ἀνεκδήλωτη στίς ἐνέργειες τῶν ἀπείρων κόσμων. Τό πνεῦμα εἶναι μορφή, ὡς μορφή δέ σχηματίζει ἐξ ἀναλόγου πρός τήν δυναμικότητά της, ὄργανα αἰσθήσεως και νοήσεως, ἀπό οὐσία τοῦ περιβάλλοντος μέσα στό ὁποῖο εὐρίσκεται και ἐνεργεῖ.

Τά ὄργανα τῆς πνευματικῆς μορφικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, λόγω τῆς διαφορετικῆς τους φύσεως, καθίστανται ὅμως νοητά στήν λειτουργία τῆς διανοήσεώς μας διότι ἡ διανόησή μας αὐτή εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ψυχικῶν μας δυνάμεων, οἱ ὁποῖες ἐκδηλοῦνται διά τῶν ὀργάνων τῆς διανοίας μας.

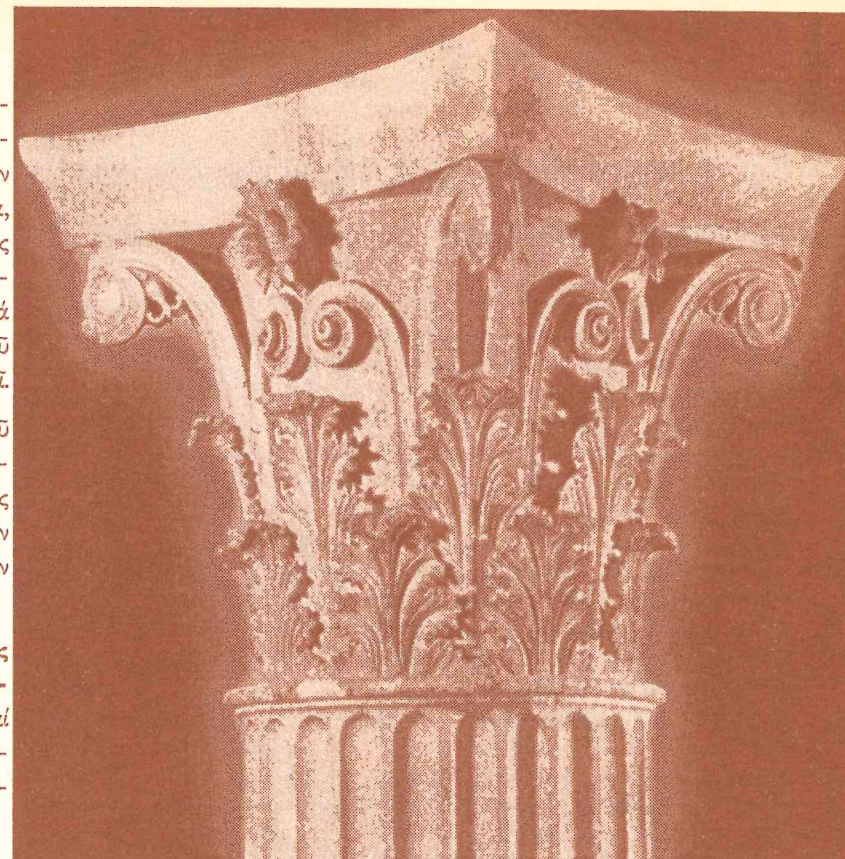
Ἡ διανόησή μας αὐξανόμενη στίς ἐνέργειές της φθάνει μέχρι τοῦ σημείου νά τροποποιῇ στίς λειτουργίες τους τά ὄργανα τῶν αἰσθήσεών μας, ὁπότε και αὐτά ἀποκοτῶν τήν ιδιότητα νά αἰσθάνωνται και ἔρχονται σέ ἐπαφή μέ τις πνευματικές φύσεις και ἀντιλαμβάνονται τήν ὑπαρξή τους.

Ἡ ἔννοια τοῦ Κάλλους, ἔχει ἄμεση σχέση πρός τις καθόλου μορφές τῶν μορφῶν τῶν κόσμων.

Ἐννοια Κάλλους δέν δύναται νά ὑπάρξῃ ἄνευ μορφῶν. Οἱ μορφές ὅμως ἔχουν δύο ἐμφανίσεις, τήν ἐξωτερική τους ὡς συγκρότημα και τις ἐσωτερικές τους λειτουργίες. Ἐπομένως και τό Κάλλος ἔχει δύο ὅψεις. Τήν ἐξωτερική του ὅψη οἱ προμνησθέντες μύστες διετύπωσαν στήν μορφή τῆς Θεᾶς Ἀφροδίτης. Τά μέρη τῆς μορφῆς ταύτης συνετέθησαν ἁρμονικῶς πρός τό σύνολό της. Κάλλος, λοιπόν, εἶναι ἡ μορφή ἐκείνη, τῆς ὁποίας τά μέρη ἀποτελοῦν ἁρμονία πρός τό σύνολό της. Τήν ἐσωτερική ὅψη τοῦ Κάλλους διετύπωσαν στήν ἁρμονική συλλειτουργία τῶν δυνάμεων, τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων τῆς μορφῆς και τούτων πρός τήν ἐμφάνιση και ὁμαλή λειτουργία της. Μή ὑπαρχούσης ὁμαλῆς συλλειτουργίας τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων τοῦ αἰσθησιακοῦ και νοητικοῦ ὄντος, ἡ ἔννοια τοῦ ἐσωτερικοῦ Κάλλους δέν ὑφίσταται σέ αὐτό.

Τό ἐσωτερικό Κάλλος ὑφίστάμενο ἐξωραΐζει και τήν μορφή και ὅταν ἀκόμη τά μέρη της δέν εἶναι διατεθειμένα ἁρμονικῶς πρός τό σύνολό της. Ἀντιθέτως, ἁρμονικῶς διατεθειμένα τά μέρη μᾶς μορφῆς πρός τό σύνολό της και μή ὑπαρχούσης ἁρμονίας στίς ἐσωτερικές της δυνάμεις, ἡ ἐμφάνιση αὐτῆς ὄχι μόνον δέν μεταδίδει τήν αἰσθησὶν τοῦ Κάλλους, ἀλλά και καθίσταται ἀποκρουστική.

Οἱ Ἑλληνες καλλιτέχνες τῶν ἀρχαίων χρόνων ἐμφάνισαν τήν ἔννοια τοῦ Κάλλους στό παραστατικό ἐκάστης μορφῆς, τῆς ὁποίας τά μέρη εἶναι ἁρμονικῶς συντεθειμένα πρός τό σύνολό της και σέ τοῦτο προσέκαλεσαν τήν προσοχή μας και σέ αὐτό ἀκριβῶς στρέφεται ἡ προσοχή τῶν νεωτέρων καλλιτεχνῶν,

παραβλέποντας τήν ἐκφράση, ἡ ὁποία προσδίδει και τήν ἐσωτερική ἁρμονική διάθεση τῶν ἐνεργουσῶν δυνάμεων της.

Ἡ ἐκφράση τῶν μορφῶν τῶν ὄντων, τῶν νοητικῶν πρωτίστως ὄντων, συναποτελεῖ μετά τῶν ἁρμονικῶς συντεθειμένων μερῶν τῶν μορφῶν, τήν πραγματική ἔννοια τοῦ Κάλλους. Αὐτή εἶναι ἡ πραγματική ὁμορφιά, ἡ ἐμπνέουσα τις αἰσθήσεις μας. Ἀλλά πραγματική ὁμορφιά διέπει και τις μορφές τῆς ἀψύχου Φύσεως ὅταν αὐτές ἀποτελοῦν ἓνα ἁρμονικό σύνολο μέρους τῆς Φύσεως. Καί αὐτές ἀκόμη οἱ ἁρμονικῶς συντεθειμένες γραμμές πρός τό σύνολον ἐνός σχήματος ἀποτελοῦν πραγματική ὁμορφιά προξενούσα βαθεῖα ἐντύπωση στήν λειτουργία τοῦ πνεύματός μας.

Ἡ Θεά τοῦ Κάλλους εἶναι τό μορφικό πρότυπο ὄχι μόνο τῆς πνευματικῆς φύσεως, ἀλλά πάσης φύσεως τῶν κόσμων και τά τέκνα αὐτῆς εἶναι οἱ νόμοι της, διά τῶν ὁποίων τά πάντα ρέουν σέ ἀτελεύτητη ἐξέλιξη τῶν δυνάμεων της.

Ἄνευ αὐτῆς τῆς ἐνοίας τοῦ Κάλλους, οἱ αἰσθησιακές μας λειτουργίες θά ἐστεροῦντο τῆς ἐκφράσεως τῆς προοδευτικῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος και θά ἐγεννᾶτο ἡ ἀδιαφορία πρός ἐνέργεια πληρώσεως φυσικῶν νόμων, διά τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ καθίσταται ὁλοένα θειότερη και ἐξελίσσεται στόν ἄπειρο χρόνο.

Τοῦ προτύπου τούτου ἡ εἰκόνα ἐπαναλαμβάνεται σέ ὅλες τις μορφές τῆς θείας Φύσεως και εἶναι εὐτυχεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι βαθεῶς ἐννοοῦν τό μεγαλόρρημα τοῦτο τῆς θείας Φύσεως.

Σ ΝΑΓΟΣ

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΟΜΗΡΙΚΟ «ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ» ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ

Μέ μίαν οίονει αρχαιολογική μέθοδο (άνασκαφή της έτυμολογίας των ελληνικών λέξεων), με προσωκρατική πρόνοια και άριστοτελική επίνοια, τό Έρωσ και Λόγος άναζητεί την «Ελληνική άλήθεια», τά θεμέλια και την πράξη εγκαινιάσεως της «Ελληνικής σκέψης», και του «Έλληνικού ανθρώπου», άποκαλύπτοντας τόν έρωτικό χαρακτήρα του ελληνικού πολιτισμού και τόν συναφή ειρηνικό χαρακτήρα της ελληνικής αντίληψης της διαλεκτικής. Άναζητεί την Άρχή του ανθρώπου και του κόσμου στην Έλληνική Γλώσσα, ως Σοφής Γραφής της παγκόσμιας Συνείδησης.

Η καταγωγή της Έλληνικής σκέψης άνάγεται στον Όμηρο, στην ποίηση, στην γλώσσα και όχι, όπως πιστεύουν οι έλληνιστές, στους προσωκρατικούς και στην φιλοσοφία (ή κατ' άλλους στην θεολογία ή στην πολιτική). Η φιλοσοφία και η πολιτική, ως δημοκρατία, είναι παιδιά του Έρωτος.

Τό έργο, δοκίμιο φιλοσοφίας της γλώσσας και του πολιτισμού, προβαίνει σε μίαν έξονυχιστική διερεύνηση του όμηρικού «διαλέγεσθαι», προκειμένου νά έντοπίση την ουσία της ελληνικής αντίληψης της διαλεκτικής και νά έπισημάνη την έπιστημονολογική επανάσταση πού φέρει στην ανθρώπινη διάνοηση τό ελληνικό «λέγειν».

Τίποτε δέν όμιλεί εύκολότερα γιά τό είναι του ανθρώπου και του κόσμου από τό ελληνικό «λέγειν».

Γιά νά γίνη αυτό πρέπει νά αντιμετωπιστή τό φαινόμενο Χάιντεγγερ. Ο Χάιντεγγερ είναι, μετά τόν Νίτσε, ό βαθύνους έρμηνευτής και ό μέγιστος υπέρμαχος του ελληνικού πνεύματος. Ο Η. Π. Νικολούδης ύποστηρίζει ώστόσο ότι είναι ένας «άκραιφνης Γερμανός έλληνιστής». Ένα είδος έκγερμανιστή του έλληνισμού. Πράγμα πού αλλάζει εκ βάθρων τό σκηνικό.

Σύμφωνα με τόν Χάιντεγγερ ή αρχική σημασία του «λέγω» είναι ή πράξη της συγκομιδής (Sammlung), μία ένέργεια πού έντάσσεται στην σφαίρα της οικονομίας και συνάδει προς την άπολυτή προσήλωση της θεμελιακής όντολογίας στην παντοκρατορία του Είναι.

Η άποψη αυτή έλέγχεται από τον δοκιμογράφο ως άνεπιστημονική, άνιστορική, άκρως θετικιστική, οίονει θεολογική και άνεπιστημολογική (άποσκοπεϊ στην έξασφάλιση στο «λέγω» όντολογικής θεμελιώσεως και στο Είναι μιάς εύγλωττης μαρτυρίας-παρουσίας).

Στην θέση της χάιντεγγεριανής συγκομιδής, ως αρχικής σημασίας του ελληνικού «λέγω», ό δοκιμογράφος προτείνει, σ' ένα πρώτο στάδιο, την έκθεση και, σ' ένα δεύτερο, τόν έρωτα. Τό ελληνικό «λέγω», τό όποιο και κατά τόν ίδιο τόν Χάιντεγγερ σημαίνει αρχικώς legere (θέτω), είναι κυρίως ένα εκ-θέτω: «έπιδεικνύω, προβάλλω (έμπορική έκθεση, καλλιτεχνική έκθεση), ύποβάλλω σέ κρίση (σχολική έκθεση, διοικητική έκθεση), φέρω στο άπλετο φώς, στην εύκρινεια (έκθεση έμπειρογνωνμόνων)... Τό λέγω-θέτω άποκτᾷ ένα δεύτερο σημαντικό βήμα, εκείνο του λέγω-θέτω ως εκθέτω, στην έννοια του εκφράζω όμιλῶ ή διηγοῦμαι... Η συγκομιδή δέν έχει λοιπόν κυρίαρχη σημασία παρά μόνον ύπό όρους, ως συγκομιδή-πρός-έκθεση».

Η έκθεση ώστόσο, όπως άλλωστε και ή συγκομιδή, άνήκει στην σφαίρα της οικονομίας. Υπερβαίνον

τας τά έσκαμμένα ό Η.Π.Ν. τοποθετεί τό «λέγω» στην έρωτική σφαίρα: «Πρίν από homo economicus ό άνθρωπος είναι homo eroticus... Η έρωτική λειτουργία, άμεσα συνδεδεμένη με την φυσική συντήρηση μέσω της διαιώνισης του είδους, και, όπως θά δοῦμε, με την ολοκλήρωση του ανθρώπου και την πλήρωση του ανθρώπινου, είναι σαφώς-βιολογικά και κοινωνικά, φυσικά και πολιτισμικά-πρωταρχικότερη τόσο σέ σύγκριση με την βιολογική συγκομιδή όσο και με την κοινωνική έκθεση».

Τό Έρωσ και Λόγος δείχνει ότι ό Λόγος γεννήθηκε από τόν Έρωτα. Πρόκειται γιά μία νέα κοσμολογία, ή όποία οικοδομείται έπιστημονικά. Έν πρώτοις, καταδεικνύεται ή αρχαιότητα, κατά την ελληνική συνείδηση και σκέψη, του Έρωτος ως θεότητας, ως έννοιας και ως πραγματικότητας. Έν συνεχεία, διασαφηνίζεται ότι με τόν Όμηρο ή παραδοσιακή περί έρωτος αντίληψη γνωρίζει, διευρυνόμενη, μίαν επαναστατική εξέλιξη προς την κατεύθυνση του αισθητικού έρωτος της ψυχής και του πνεύματος, της πολιτισμικής, αισθητικής και εύγονικής σύνθεσης. Άποδεικνύεται τέλος ή ουσιαστική, ή έτυμολογική συνάφεια Λόγου και έρωτος. Η αρχική σημασία του «λέγω» είναι «έρχομαι σέ έρωτική επικοινωνία». Τό «λέγω» γνωρίζει στην Ιλιάδα μίαν όμόλογη εξέλιξη προς εκείνην του έρωτος. Όπως ό έρωσ άποδεσμεύεται από την άναπαραγωγή του είδους και την άποκλειστική σαρκική άπόλαυση, έτσι και τό «λέγω» άποδεσμεύεται από την περιγραφή και την ύλική ή άπλῶς συμβολική άναπαράσταση. Ο Όμηρος με τό «διαλέγεσθαι» της Ιλιάδος προηγείται χρονολογικά-ουσιαστικά του «είπεν» του θεού της Άγίας Γραφής. Τό «διαλέγομαι» της Σοφής Έλληνικής Γραφής δημιούργησε τόν κόσμο, τόν όποιο ή σύγχρονη ανθρωπότητα άδυνατεί, άκόμη σήμερα, νά κατανοήσει και είναι άνέτοιμη γιά νά τό υιοθετήσει.

Τό δοκίμιο συσχετίζει τόν έρωτα με την φιλία, με την γνώση, με την παιδεία και με την χριστιανική αγάπη, γιά νά άναφερθῇ τέλος στην μετά τούς Έλληνες αντίληψη περί έρωτος.

Η άντιπαράθεση ελληνικού έρωτος και χριστιανικής αγάπης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ένῶ ό πρώτος είναι ανθρωποκεντρικός, διαλεκτικός και καταξιώνει τό ανθρώπινο πρόσωπο, ή δεύτερη, ως θεοκεντρική, άπαξιώνει τό ανθρώπινο πρόσωπο, άφού αυτό δέν θροσκει εκεί τόν έαυτό του παρά μόνον ως τό «άπολωλός μέσα στον Θεό».

Μετά τούς Έλληνες ό έρωτας κηρύσσεται έκπτωτος και εισέρχεται στην πολιτισμική παρανομία. Με την ψυχάνάλυση τοποθετείται στο επίκεντρο της γνώσης ως διάγνωση της εύρωπαϊκής του νοσηρότητας. Η άπελευθέρωση του έρωτα άποτελεί σήμερα κύριο αίτημα της πολιτισμικής πρωτοπορίας. Τό συμπέρασμα του συγγραφώς είναι έδῶ ότι «με τό «λέγειν» του όμηρικού διαλέγομαι καταδηλώθηκε και κατατέθηκε ή όντολογική πρωταρχικότητα του έρωτος και ταυτοχρόνως άποφάνθηκε ή έρωτική Άρχή ως Λόγος του κόσμου». Ο έρωτας στην θέση της χάιντεγγεριανής «συγκομιδής» και της «έκθεσης» πού πρότεινε ό Η.Π.Ν. προς άντικατάστασή της, άποτελεί παγκόσμιο νέο. Τόσο τά έτυμολογικά λεξικά της Έλληνικής γλώσσας όσο και ό Χάιντεγγερ παραβλέπουν πράγματι

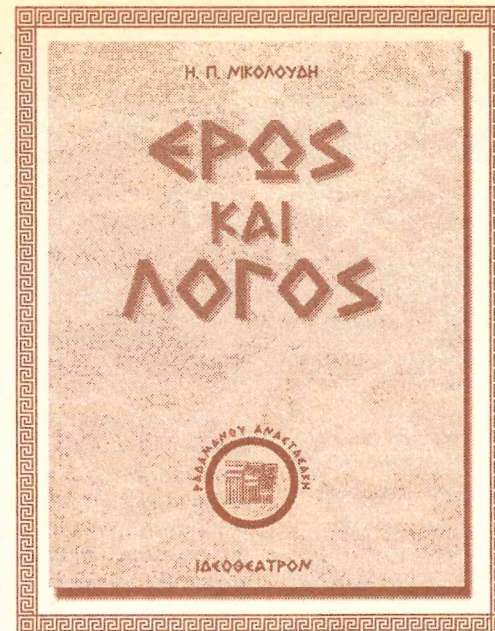
τό γεγονός ότι στην αρχική σημασία του λέγω, υπάρχει «έρχομαι σέ έρωτική επικοινωνία».

Από τό «λέγω» με αρχική σημασία «πλαγιάζω έρωτικά» ό συγγραφέας συνάγει μία πρώτη αντίληψη της διαλεκτικής, παράγωγο του «διαλέγομαι» με τό όποιο τό «λέγω» απέκτησε λεκτική σημασία.

Η αντίληψη αυτή φαίνεται νά είναι ή πληρέστερη δυνατή: Έχει έρωτική προέλευση και δημιουργική προοπτική, είναι ένας δημιουργικός άπελευθερωτικός Λόγος, έπιλογή των όρων των όποιών ή σύνθεση έχει δημιουργικό άποτέλεσμα, τέχνη συζεύξεως των όρων της δημιουργίας, παραγωγής προόδου. Η διαλεκτική αυτή άναζητεί, όχι την αντίφαση -δέν είναι άφομοίωση (Χέγκελ) ούτε καταστροφή του ενός όρου και κατίσχυση του άλλου (Μάρξ) - αλλά τούς «δημιουργικούς όρους», τό έρωτικό ζεύγος των παραγωγικών δυνάμεων, τό έρωτικό ζεύγος της ιστορίας, ιστορικό έρωτικό ζεύγος, τό έρωτικό ζεύγαρι πού γεννᾷ την Ιστορία. Η όμηρική διαλεκτική είναι εύγονική και εύγενική συνύπαρξη, και άμοιβαία προαγωγή των δύο όρων.

Η βαθύτερη νοητική επανάσταση πού σημειώνεται με την έπέλευση του ελληνικού «λέγειν» είναι, κατά τόν συγγραφέα, τό γεγονός ότι από τόν Όμηρο ό άνθρωπος αρχίζει νά όμιλῇ επωνύμως με γενικό προσανατολισμό την αλήθεια, έχοντας στην διαθεσή του γιά πρώτη φορά ένα «δημοκρατικό λέγειν»: «Η Έλληνική Ιστορία αλλάζει προσδιορισμό, περνᾷ από τό οικονομικό στο ιδεολογικό «στοιχείο». Αλλάζοντας προσδιορισμό, αλλάζει και προσορισμό: ό ελληνικός πολιτισμός από ύλικός μεταβάλλεται σέ πνευματικό πολιτισμό». Με τό όμηρικό «λέγειν» ό άνθρωπος χειραφετείται έπιστημολογικά και άναδεικνύεται σέ «διακριτική άτομικότητα με συνείδηση ανθρωπότητας». Ο άνθρωπος γίνεται Άνθρωπος, δηλαδή ανώτερος άνθρωπος.

Τό Έρωσ και Λόγος, όπου όμιλεί περισσότερο ή ελληνική γλώσσα από τόν συγγραφέα, προτείνει μία νέα κατανόηση της ελληνικής συνείδησης: της ελληνικής ιστορίας και της ελληνικής σκέψης. Είναι ένα δοκίμιο φιλοσοφίας της γλώσσας και του πολιτισμού πού θεμε-

λιώνει γλωσσολογικά την φιλοσοφία και τόν πολιτισμό.

Στό έργο αυτό σκέπτεται ή ελληνική γλώσσα και σκέπτεται αυτή τό πολυτιμότερο: τόν έρωτα. Αύτός πού όμιλεί δέν είναι ό συγγραφέας αλλά ή Έλληνική. Υπό την έννοια αυτήν τό Έρωσ και Λόγος άποτελεί μύηση στα σοφά μυστήρια της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής σκέψης και του ελληνικού πολιτισμού. Εκμάθηση του πώς μπορεί κανείς νά αισθάνεται, νά σκέφτεται, νά εκφράζεται και νά πράττει Έλληνικά. Σήμερα πού ό κόσμος καταρρέει.

Σέ μία στιγμή όπου ή νεωτέρα Ελλάδα έτοιμάζεται νά άποκοπή όριστικά από την Ιστορία της -νά άπαρνηθῇ τό όνομά της, νά άπολέση την ψυχή της - τό Έρωσ και Λόγος όμιλεί με έπιστημολογική εύκρινεια όσο και βεβαιότητα γιά την ελληνική συνείδηση της ανθρώπινης ιστορίας, δείχνεται ότι ή συνείδηση αυτή είναι αύθεντικά παρούσα στην ελληνική γλώσσα του Όμήρου και του σήμερα. Ό,τι καλό στον κόσμο έχει ειπωθῇ από την ελληνική γλώσσα.

Η ελληνική ουσία κείται στην ελληνική γλώσσα - την ουσία του κόσμου, την μοναδική έλπίδα σωτηρίας της ελληνικής συνείδησης - της βαθύτερης και ύψηλότερης συνείδησης πού γνώρισε ό άνθρωπος της συνείδησης πού κινδυνεύει σήμερα νά καταποντισθῇ...

Τό Έρωσ και Λόγος, ως έρωτικός λόγος γιά την ελληνική γλώσσα και τόν ελληνικό ανθρωπισμό, ως έρωτική έξομολόγηση στον ελληνικό άνθρωπο, προτείνει ένα προνομικό τρόπον ύπαρξεως. Διά μέσου της έρωτικής έτυμολογικής άξίας του ελληνικού λέγειν και της διαλεκτικής πού άπορρέει, ως άπελευθερωτικής και δημιουργικής δυνάμεως της ιστορίας και διεργασίας πραγματοποίησης του ανθρώπινου και ενανθρωπίσεως του κόσμου, άπαντᾷ, στο θεμελιώδες πρόβλημα γιά τό νόημα και τόν σκοπό του κόσμου και του ανθρώπου, με τόν λόγο, με την σημαντική και την σκέψη της ελληνικής γλώσσας. Μία σημαντική και μία σκέψη πού έξαγγέλλουν, πού λέγουν ότι τό ελληνικό λέγειν λέγει ότι τό Είναι είναι Λόγος και ό Λόγος Έρωσ. Ότι ό έρωσ είναι ή αρχή και τό τέλος του ανθρώπου και του κόσμου.

ΤΙ ΝΕΟ ΦΕΡΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ;

1. Μία νέα μέθοδο: σκέπτεται μέσω των ελληνικών λέξεων και τελικών μέσων της ελληνικής γλώσσας.
2. Μία πρωτότυπη γραφή: έπιστημολογικός λόγος, ποιητική δομή, φιλοσοφική εύκρινεια. Τό πρώτο κείμενο γραμμένο από την ίδια την ελληνική γλώσσα.
3. Μία νέα έπιστημονική θέση: άναγωγή της διαλεκτικής στον Όμηρο και της καταγωγής της Έλληνικής σκέψης στην ποίηση (άντί της θεολογίας, της φιλοσοφίας ή της πολιτικής).
4. Μία νέα συνολική έρμηνεία του «έλληνικού θαύματος».
5. Μία νέα φιλοσοφική ύπόθεση: Γενετική σχέση Έρωτος και Λόγου, προτεραιότητα του γίγνεσθαι έναντι του Είναι.
6. Μία νέα κοσμολογία: Πατήρ πάντων Έρωσ.
7. Μία έθνολογική ανακάλυψη: ή πραγματική ταυτότητα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.
8. Μία νέα έπιστημολογία: ή έρωτική ουσία της λογικής και της διαλεκτικής.
9. Μία νέα έκφραση, μία νέα «γλώσσα»: έκφραση του άνεκφράστου
10. Ένα νέο Όμηρο. Τό έργο ενδιαφέρει τόν: Όμηριστή, Γλωσσολόγο, Ιστορικό της φιλοσοφίας, Φιλόσοφο, Έπιστημολόγο, Άνθρωπολόγο, Κοσμολόγο, Πολιτισμολόγο, κάθε άνήσυχο και σκεπτόμενο άνθρωπο, την σημερινή αγωνιώδη, δραματική προβληματική της έποχής, έποχή της πρώτης ανθρωπολογικής κρίσεως, όπου ό άνθρωπος κινδυνεύει ως άνθρωπος.

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΙ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ

ΚΑΤΑΡΓΗΣΤΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Σε κρατίδια της Γερμανίας καθιερώθηκαν τά αρχαία Έλληνικά ως υποχρεωτικό μάθημα. Επίσης κόβονται ώρες που διδάσκουν τά παιδιά χρήση μηχανημάτων και κομπιούτερ και τείνουν νά τά καταστήσουν μηχανές χρήσης δεξιοτήτων και όχι δεξαμενές εϋρυτερων γνώσεων ιστορίας, γεωγραφίας, φιλοσοφίας και γενικά επιστημών όπου πρωταγωνιστεί ο άνθρωπος και όχι οι μηχανές.

Στήν Ελλάδα, ένα καθηγητής πανεπιστημίου, δηλαδή επιστήμονας που συντηρείται μέ κρατικό μισθό, ένας καθηγητής πού τό ύπουργείο Παιδείας τόν έχει αναγάγει σέ στέλεχος του και τό βιβλίου του «Διδακτική» μετεκπαιδεύει τούς δημοδιδασκάλους μας και εκείνοι τά παιδιά μας, διδάσκει και προωθεί και προπαγανδίζει τήν κατάργηση του Έλληνικού αλφαβηταρίου και τήν αντικατάστασή του μέ τό... λατινικό.

Τήν κατάργηση της ιστορικής μας ορθογραφίας και της σημειωτικής αλφαβήτας μας. Γιατί; Ίδού τί γράφει ο ίδιος στην εξήγησή του: «Γιατί είναι εγληγματικό γιά τίς νέες γενιές νά ταλαιπωρούνται μέ τήν διατήρηση και διδασκαλία της ιστορικής ορθογραφίας. Οι αρχαίοι μας πρόγονοι δέν διδάσαν καί προωθεί καί προπαγανδίζουν τήν κατάργηση του Έλληνικού αλφαβηταρίου και τήν αντικατάστασή του μέ τό... λατινικό.

Ο καθηγητής αυτός, μέ τό όνομα Αθανάσιος Παππας, ορθά-κοφτά στό βιβλίο αυτό προτείνει νά καταργηθῇ τό ελληνικό αλφάβητο και νά αντικατασταθῇ από τό λατινικό. Αναφέρει συγκεκριμένα στήν σελίδα 193:

«Η προσωπική μου γνώμη είναι, πώς τό προτιμότερο θά ἦταν ἡ εισαγωγή τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου γιά πολλούς λόγους, πού ἀπό αὐτούς θά ἀναφέρω μόνο τούς ἑξῆς: Γιατί εἶναι σέ χρήση σχεδόν ἀπό ὅλο τόν πολιτισμένο κόσμος ἐχτός ἀπό Ἑλλάδα, Ρωσία (δύο σίγμα της βάζει...) Σερβία, Βουλγαρία. Γιατί (και αὐτό εἶναι ἴσως ὁ πῶ σπουδαῖος λόγος) πίσω ἀπό τήν ἀγάπη στήν παράδοση, τό σέβας πρὸς τούς προγόνους μας κ.λπ. κρύβεται νομίζω μέσα μας -ἴσως ὑποσυνειδητά- ἕνας ἐγωισμός: ἔχουμε τόσο συνηθίσει νά γράφουμε μέ ορθογραφία, πού ἅμα θά βλέπαμε γραμμένο γλῶσσα (μέ ὀμικρον) ἢ ἀνθρώπων (καί τά δύο μέ ὀμικρον) θά μᾶς ἐπιαναν τά νεῦρα μας, θά παραγόνταν δηλαδή μέσα μας ἕνας ψυχικός καταναγκασμός πολύ δυσάρεστος καί πολύ εὐεξήγητος βέβαια. Μά τί εἶναι αὐτός ὁ καταναγκασμός μᾶς καί μόνης γενιᾶς, μπροστά στόν αἰῶνα ἐπαναλαμβανόμενο καταναγκασμό της μᾶς γενιᾶς ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη. Δέν εἶναι αὐτό ἕνας ἀπαίσιος ἐγωισμός καί ἄς εἶναι κάπως ὑποσυνειδητός; Μὲ τό λατινικό ὅμως ἀλφάβητο εἰσάγουμε τήν φωνητική γραφή χωρίς καμιά ὀπτική δυσάρεσκεια».

Εάν δέν καταφέρῃ νά ἐπιβάλῃ τό λατινικό αλφάβητο, ὁ καθηγητής Παππας προτείνει νά καταργήσουμε τήν ορθογραφία και κάμποσα γράμματα τοῦ αλφάβητου μας, τά πολλά φωνήεντα, μερικά γράμματα, νά προσθέσουμε μερικές γραμμές ἀπό τά σλαβικά και τά λατινικά b και d.

Καί δίνει παράδειγμα πῶς θά γράφουμε μέ τήν φωνητική γραφή, τήν ὁποία προωθεί καί εἶναι νά γράφουμε ὅ,τι ἀκοῦμε και ὅ,τι ἀκοῦμε αὐτό νά γράφουμε, χωρίς ορθογραφία:

«Ξέρο πως φονιτικί γραφί κτιπάι άσκιμα ετό μάτι τον περισότερον γραμιτιζμένον. Γιατί εδο κ εκατόν πενίντα χρόνια, ι λογιότατι καλαμαράδες τυ τόπου κατάφεραν να μας υποχρεόσυν να μιν ακολουθίσαμε τον ζοντανό δρόμο, πυ μας εδιχναν ο Βιλαράς, Καλαράς, Κονσταντας κε άλι προσδεφτικί διαβαζμένι τισ εποχίς, (αλιότικι ρίμερα θα ίτανε ι πνεβματικί μας εξέλιξι) πυ ζύσαν κ ακολουθύσαν τι λαϊκί λαλιά πριν το ικοσίενα, μα μας ανάγκασαν να πάρυμε τον δικκολοπερπάτιτον αραχνιαζέμένο ςκοτινόν ανίφορο, πυ μαskarεμένα, ξεπερασμένα μας φέρνι ςτα εριπομένα κιμιτίρια τις αρχαίζουσας γραφίς κε λαλιάς όпу τσαλαβυτάμε δικκολοσινιθίζοντας...»

Ο καθηγητής Παππας, στήν αρχή τοῦ βιβλίου αὐτοῦ δίνει τό βιογραφικό του. Δέν ἀναφέρει πού γεννήθηκε, ἀλλά διάφορες σπουδές πού έχει κάνει στήν Γερμανία και τίς ΗΠΑ και προσθέτει

ὅτι «ἔχει ὑπηρετήσει διαδοχικά καί ἔχει διδάξει στήν Πρωτοβάθμια Ἐκπαίδευση, στήν Δευτεροβάθμια Ἐκπαίδευση, ὡς φιλόλογος στήν Μαράσλειο Παιδαγωγική Ἀκαδημία, ὡς καθηγητής και Διευθυντής στό Τμήμα Νηπιαγωγῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καθώς και στήν Ἐπιμόρφωση Καθηγητῶν, Δασκάλων και Νηπιαγωγῶν...».

Ο καθηγητής αὐτός δέν θέλει τήν ορθογραφία, γιατί έχει ταιλαιπωρίες και κόπους. Καί ἀναφέρει ὁ ίδιος συνοπτικά τόν ἀντίλογο, γιά νά ἀπαντήσῃ μόνος του:

«Οἱ ἀναφορές στό ἔθνος, στήν προγονική εὐκλεία, τήν πρωτοπορία της Ἑλλάδας στόν παγκόσμιο πολιτισμό, εἶναι οἱ ἀνασταλτικές δικλειδες πού δέν ἀφήνουν τό θέμα της φωνητικῆς γραφῆς νά μωρῶσῃ νά βρῇ τόν δρόμο, τήν διέξοδό του. Ἡ παραδοχή τοῦ λατινικοῦ αλφαβήτου σάν χρηστικοῦ και διευκολυντικοῦ γιά τήν γραφή της γλῶσσας, δημιουργεῖ μιᾶ ἄλλη ιστορική ἴσως ἀντίσταση. Ο φόβος της ἀφομοίωσης και της ἐπικάλυψης εἶναι πάντα ὁ ἀόρατος ἐχθρός γιά τούς συντηρητικούς...»

Καί ἀπαντᾷ ρωτώντας: «Μήπως τόσοι και τόσοι λαοί πού γράφουν μέ τό λατινικό ἀφάβητο χάσανε τίς ἐθνικές τους ιδιότητες και γίνανε λατῖνοι;»

Ἐννοεῖ προφανῶς ὅτι οἱ ...Τσετσένοι διατήρησαν και τούς Παρθενῶνες τους και τήν ἐθνικότητά τους. Οἱ Κιργίσιοι ἐπίσης τήν Ὀλυμπία τους και τήν ἐθνικότητά τους, ὅπως και οἱ δοξασμένοι... Βανουατιανοί (τό Βανουάτου εἶναι κράτος παρακαλῶ κάπου στόν Εἰρηνικό Ὑκεανό και ἐκεῖ ἡ χώρα μας ἔχει φτιάξει πρεσβεία!!!) διατήρησαν και τίς ὀμηρικές κληρονομίες τους και τόν Σοφοκλή και τόν Εὐριπίδη και τόν Ἀριστοτέλη και τόν Πλάτωνα τους και τόν ἱπποκράτη τους και παράλληλα και τήν θρυλική διαχρονική ιστορία τοῦ Βανουάτου...

Πρὶν ἐκφράσουμε ἐμεῖς τήν γνώμη μας γιά τό ἄν οἱ προτάσεις τοῦ κυρίου εἶναι ἐπιστημονικές ἢ ἀφελεῖς ἢ προβοκατόρικες ἢ πρακτικές, ἄς ἀναμῆνουμε τήν τοποθέτηση της ἐπιστημονικῆς κοινότητας...

Δέν μπορεῖ νά μήν γνωρίζουν και τίς προτάσεις και τό βιβλίο αὐτό... Μᾶς εἶναι ἄγνωστο ἄν εἶχαν διδαχθῇ ἀπό τόν ἴδιο οἱ καθηγητές πού σημείωσαν ἐντυπωσιακό ποσοστό ἀποτυχίας και βαθμῶν κάτω ἀπό τήν βάση, στίς πρόσφατες ἀξιολογικές ἐξετάσεις καθηγητῶν ἀπό συναδέλφους τους.

Κάποτε ὅμως πρέπει και οἱ πολυφέρνοι της ἐπιστημονικῆς μας κοινότητας νά προσδιορίσουν ποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι πού βάζουν τά λιθαράκια και σήμερα ὅλοι μιλοῦν γιά τό χάλι της ελληνικῆς Παιδείας και τήν παραγωγή σέ ΚΑΘΕ ἐπιστήμη... τοῦβλων. Καί νά ἀναλάβουν τίς εὐθύνες τους, καθώς εἶναι μέν καθηγητές πανεπιστημίου κ.λπ., ἀλλά σιπιζόμενοι ἀπό τό κράτος και ἐμπορευόμενοι σέ ἄλλα ἐπίπεδα τούς τίτλους τους. Καί ὅχι γιατί ἡ ἐλεύθερη οἰκονομία τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐξετίμησε τίς ικανότητές τους.

Ἀναδημοσίευση ἀπό τόν ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΤΥΠΟ

Όταν κάποτε
θά φύγω ἀπό τοῦτο τό φῶς
θά ἐλιχθῶ πρὸς τά πάνω
ὅπως ἕνα ρυάκι πού μουρμουρίζει.
Κι ἂν τυχόν κάπου ἀνάμεσα
στούς γαλάζιους δρόμους
συναντήσω ἀγγέλους
θά τούς μιλήσω ἑλληνικά,
ἐπειδὴ δέν ξέρουν γλῶσσες
μιλᾶνε μεταξύ τους μέ Μουσική.
Νικηφόρος Βρεττάκος

Παναγῇ Λεκατσᾷ

Ψυχὴ

Μέρος 5ον

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ, ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ

Η ΨΥΧΗ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΩΛΟ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ

καί διεφύλαξεν αὐτόν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ

Δευτερονόμιον, 32, 10

Ἡ μορφοποιημένη ψυχὴ παριστάνεται συχνά σάν ἄνθρωπάκι. Στίς φυλές της κεντρικῆς Αὐστραλίας ἡ ψυχὴ πού ἐπανασαρκώνεται θεωρεῖται μικροσκοπικὴ σάν ἕνα σπειρί (καί εἰσέρχεται στήν κοιλία τῶν γυναικῶν ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ). Κοντά στήν Ἀδελαΐδα ἡ ψυχὴ θεωρεῖται ὅσο ἕνα παιδί ὀκτῶ χρονῶν καί ἀλλοῦ πῶς εἶναι ἕνα «κορμάκι». Στά νησιά Φίτζι ἡ ψυχὴ εἶναι ἕνα «παιδάκι» ἢ ἔχει ἀνάστημα «μικρούλι». Οἱ Ντάιακ της περιοχῆς Σαραουάκ στήν Βόρνεο βλέπουν τήν ψυχὴ σάν μικρογραφία ἀνθρώπου. Ἡ ἰδέα ἐπικρατεῖ σέ φυλές της Σουμάτρας καί στήν Μιναχάσα της Κελέβης. Στό νησί Νίας, δυτικὰ της Σουμάτρας, μπορεῖς νά γυρέψης ἐλαφριά ἢ βαρεῖα ψυχὴ, ὅπως σέ βολεύει, μὰ ἡ πιὸ βαρεῖα τους δέν ξεπερνᾷ τά δέκα γραμμάρια. Οἱ Μαλαῖοι ἔχουν τήν ψυχὴ γιά μιὰ φιλή ἄυλη ἀνθρωποεῖκόνα ἢ κούκλα, ἴσα μέ τό χοντρό δάκτυλό τους. Τό ἴδιο ἀνάστημα δίνουνε της ψυχῆς καί στήν Ἰνδία, ὅπου τήν βλέπουν σάν τρυφερό καί εὐθραυστο ἀνθρωπάκι. Στόν γνώριμο μῦθο της Σαβίτρι, ὁ θεὸς τοῦ θανάτου Γιάμα παίρνει τήν ψυχὴ τοῦ κοιμωμένου ἄνδρα της, ἀνοίγοντάς του τό στόμα καί βγάζοντας ἀπὸ μέσα ἕνα ἀνθρωπάκι ἴσαμε τό χοντρό δάκτυλο τοῦ ἀνθρώπου. Ὅρισμένες φυλές της νότιας Ἀφρικῆς πιστεύουν πῶς ἡ ψυχὴ εἶναι ἕνα μικροσκοπικὸ ἀνθρωπάκι, ὁμοιο μέ τό πρόσωπο πού τήν ἔχει. Ἀπὸ τίς τέσσερις ψυχές πού ἔχουν οἱ Ἰνδιάνοι τοῦ κάτω Φραϊζερ ποταμοῦ, ἡ πιὸ σπουδαία τους εἶναι σάν ἕνα κουκλάκι καί οἱ ἄλλες σκιές της. Οἱ Χοῦρον πιστεύουν πῶς ἡ ψυχὴ ἔχει κεφάλι καί κορμί καί χέρια καί πόδια, ὅπως καί ὁ ἀνθρώπος, μὰ δέν εἶναι παρὰ μικρογραφία του μόνο. Γιά τούς Νούτκα της βρετανικῆς Κολομβίας, ἡ ψυχὴ ἔχει τό σχῆμα ἐνός μικροσκοπικοῦ ἀνθρώπου καί κάθετα μέσα στό κεφάλι.

Ἀνάμεσα στοὺς Αἰγύπτιους ἡ ψυχὴ Κά παριστάνεται σάν ἀντίγραφο τοῦ ἀνθρώπου, κάποτε στό ἴδιο ἀνάστημα, κάποτε στό μισό καί, πιὸ συχνά, σάν μικρογραφία. Ἀνάμεσα στοὺς Ἑλληνες ἡ ψυχὴ παριστάνεται κάποτε, καί μάλιστα στίς ἀγγειογραφίες, σάν ἕνα μικροκαμωμένο ἀνθρωπάκι, ἀδύναμο, συχνά φτερωτό, ἄλλες φορές γυμνό καί ἄλλες ντυμένο. Ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἕνα ἀνθρωπάκι ὁμοιο μέ τόν φορέα της, εἶναι καί ἡ ἰδέα τῶν Τευτόνων καί ἄλλων παλαιῶν λαῶν της Εὐρώπης.

Θυμᾶται κανεῖς τίς χριστιανικὲς εἰκόνες της Δύσης καί της Ἀνατολῆς, ὅπου ἡ ψυχὴ παριστάνεται νά βγαίνει ἀπὸ τό στόμα σάν ἀνθρωπάκι. Ἀπὸ τήν ψυχὴ - Ἀνθρωπάκι φαίνεται νά κατεβαίνουν τά διάφορα παραμύθια καί οἱ παραδόσεις μέ τούς «κοντορεβυθούληδες» καί τά ὅμοια μικροσκοπικὰ ἀνθρωπάκια. Εἶναι τόσο μικρά καί γρηγοροκίνητα, πού περνοῦν ἀπὸ κλειδαριές καί καταφέρνουν παράξενα καί θαυμαστά πράγματα: ὅσα, δηλαδή, καταφέρνει ἡ ψυχὴ στά περιπλανήματα καί τίς περιπέτειές της πού θά δοῦμε.

Ἡ παράσταση τοῦτης της μικροσκοπικῆς ψυχῆς-Εἰδώλου γεννιέται ἀπὸ διάφορα ἰδιώματα της Ζωτικῆς Ψυχῆς, πού πρέπει νά μπῇ μέσα στά σπλάχνα της γυναικας γιά νά ξαναγεννηθῇ, πού βγαίνει ἀπὸ τό στόμα ἢ ἀπὸ τὰ ρουθούνια μας καί πού θρονιάζεται στήν καρδιά ἢ στό κεφάλι. Ἔτσι ἡ ἀνθρωπομορφισμένη ζωτικὴ ψυχὴ γίνεται ἀναγκαστικά μικρογραφία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ παράσταση τοῦτης βρίσκει τήν ἀρχὴ της, ὅσο καί τήν βεβαίωσή της, στήν εἰκόνα μας πού βλέπουμε μέσα στά μάτια τοῦ ἄλλου. Μὴ ξεχωρίζοντας τήν ὄψη του μέσα στά μάτια (ἢ, καλύτερα, μέσα στό μάτι, πού θά κοιτάξῃ, τ' ἀντικρυνοῦ), ὁ πρωτόγονος θαρρεῖ πῶς τό ἀνθρωπάκι πού παρουσιάζεται ἐκεῖ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἄλλου. Πόσο γενικὴ εἶναι ἡ ἰδέα, τό μαρτυροῦν τά ὀνόματα «κόρη», «ἀνθρωπάκι» καί τά ὅμοια της εἰκόνας αὐτῆς, πού γίνονται ὀνόματα της κόρης τοῦ ματιοῦ παραπέρα.

Στά σανσκριτικὰ εἶναι «κορούλα» (Kaninaka, kaninika) καί «παιδάκι» (kaninakas), στά ἑλληνικὰ κόρη, στά λατινικὰ κορούλα (rupula, rupilla) στά ἰσπανικὰ καί πορτογαλικὰ «κορούλα τοῦ ματιοῦ» (ina del' ojo, menina do olho), στά γερμανικὰ «ἀνθρωπάκι» (mannlein), στά ἐβραϊκὰ «ἀνθρωπάκι τοῦ ματιοῦ», «ἀνθρωπάκι της κόρης τοῦ ματιοῦ» καί «κόρη τοῦ ματιοῦ», πού οἱ Ὁ' ἀποδίδουν μέ τήν κόρην ὀφθαλμοῦ καί κόρας ὀμμάτων. Γιά τούς Κάι της βορειανατολικῆς Νέας Γουινέας, ἡ ψυχὴ πού μένει σέ διάφορα ἄλλα μέρη τοῦ κορμιοῦ, μένει καί στό μάτι, ὅπου μπορεῖς νά τήν δῆς νά τό παίξῃ. Στήν Νέα Ζηλανδία, ὅπου οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι ἕνα εἶδος θεοῦ, ὁ πολεμιστῆς πού σκοτώνει ἀρχηγό, τοῦ βγάζει τά μάτια καί τά καταπίνει, παίρνοντας ἔτσι καί τήν θεϊκὴ του ψυχὴ πού βρίσκεται μέσα στά μάτια. Οἱ ντόπιοι τῶν νησιῶν Χαβάι πιστεύουν πῶς ἡ ξεχωριστὴ θέση της ψυχῆς εἶναι μέσα στό βαθούλωμα τῶν ματιῶν. Οἱ Μόνγκο τοῦ Κόνγκο πιστεύουν πῶς τήν

στιγμή που πεθαίνει ο άνθρωπος, τό «μικρό πλάσμα» του δεξιού του ματιού, που τό λένε «ή μάνα του ματιού», πηγαίνει στον τόπο του θεού τους Djakomba. Ο άνθρωπος πεθαίνει, λένε οι Ίνδιάνοι Μακούσι της Cuyare, μά ο «άνθρωπος» που βρίσκεται μέσα στά μάτια μας δέν πεθαίνει. Οι ψυχές τών έτοιμοθανάτων είναι μέσα στά μάτια τους: *ψυχάι δ' έν όφθαλμοίσι τών τελευτώντων*. Ένα έπίγραμμα βλέπει στο κλείσιμο τών ματιών του νεκρού μία πράξη που σηκώνει την ψυχή από τά μάτια: *άχρις ότου ψυχήν μου μητρός χείρες είλον άπί όσσων*. Για τίς ρωμαϊκές δοξασίες ο θάνατος δέν έχει βάλει άκόμη τό χέρι του, όσο οι κόρες τών ματιών αναδίνουν την εικόνα. Τό ίδιο, μία άγγλοσαξωνική δοξασία ξέρει πώς, όταν δέν φαίνεται τό «άνθρωπάκι» μέσα στό μάτι του άρρώστου μας, είναι σημάδι θανάτου. Έτσι και ή έκφραση της Γραφής «ώς κόρην όφθαλμού», που πέρασε και στίς εύρωπαϊκές γλώσσες, σημαίνει περισσότερο την ψυχή σάν ζωή, παρά τό φώς τών ματιών.

Έτσι εξηγούνται και πληθος άλλες δοξασίες. Στην Γερμανία κρατούσε ή δοξασία πώς στά μάτια του ανθρώπου, που του κάνανε μάγια, δέν καλοεχωρίζει τό «άνθρωπάκι». Τό τρέμισμα πάλι του μάτιού, είναι σημάδι καλό ή κακό, κατά τό μάτι, τό δεξί ή τό άριστερό, που τό παθαίνει. Στο βάθος της δοξασίας είναι ή ιδέα της μαντικής ψυχής, που, μαντεύοντας, αναπηδα από φόβο ή από χαρά, και τρέμει τό μάτι. Οι μάγοι, που τούς αποδίδεται μία διεστραμμένη ή άλλιώτικη ψυχή, λέγεται πώς έχουν μία άνωμαλία στά μάτια. Η άρχαιότητα μιλά για κάποιους βάσκανους στον Πόντο (Θηβείς), που έχουν στο ένα τους μάτι δύο κόρες και στο άλλο τους την εικόνα ενός αλόγου. Σύμφωνα με γερμανικές δοξασίες, καταλαβαίνεις τον μάγο από τά μάτια του, όπου τό άνθρωπάκι έχει γυρισμένο τό κεφάλι. Για άλλες εύρωπαϊκές δοξασίες, μέσα στο άριστερό μάτι του μάγου βλέπεις την εικόνα ενός βατράχου.

Από την ιδιότητα του ματιού να είναι τόπος της ψυχής, βγαίνει ή μεγάλη σημασία του στην πρωτόγονη τέχνη. Ηπίστη, τέλος, στην ενέργεια του κακού ματιού (που ρίζα της φαίνεται να είναι, κατά πρώτο λόγο, ή ιδέα πώς τό βλέμμα κατασταίνει μία πραγματική έπαφή, και, κατά δεύτερο, ή λάμψη του «κερατοειδοϋς» που θεωρείται ένα είδος φωτιά που τινάζεται), όχι λίγο τονώνεται από την ίδια ιδέα.

ΠΟΛΛΑΠΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ ΟΙ ΠΟΛΛΕΣ ΨΥΧΕΣ ΚΑΙ Η ΜΙΑ ΨΥΧΗ

άληθεύειν τόν Πλάτωνα φάμενον,
ού μίαν ήμās ψυχήν έχουν...

Λουκιανός, Δημώναξ, 33

Οι πολλές και διάφορες παραστάσεις της ζωτικής ψυχής (όργανοψυχές, αίμοψυχή, ψυχή-άναπνοή και οι διάφορες ψυχές-Είδωλα) γεννοϋν την συχνή ιδέα πώς ο άνθρωπος έχει περισσότερες ψυχές και όχι μία μονάχα.

Οι Μαορί έχουν δύο ψυχές: την μία την λένε wairua, που θά πη τόν ίσκιο ή την εικόνα που αναδίνεται στο καθρέπτισμα, και την άλλη, που είναι ή ζωτική τους αρχή, την λένε hau, που σημαίνει τό άγέρα και είναι ή ψυχή-Άναπνοή τους. Οι ντόπιοι του νησιού Νίας, δυτικά της Σουμάτρας, πιστεύουν πώς ο άνθρωπος έχει δύο ή τρεις ψυχές, ανάλογα με την οικονομική κατάστασή του. Η μία του, ή πιο σημαντική, βρίσκεται στην καρδιά, άπ' όπου και «ψυχή της καρδιάς» τό όνομά της. Μία άλλη την παίρνει με την άνάσα ο πιο κοντινός συγγενής ή την μαζεύουν σε ένα πουγγί, να φυλάη τά χρήματα της οικογενείας.

Ορισμένοι κάτοικοι της Κελέβης πιστεύουν πώς ο άνθρωπος έχει τρεις ψυχές και άλλοι πώς έχει τέσσερις, που οι δύο τους στέκουν στην καρδιά του. Μερικοί από τούς Ντάιακ της Βόρνεο και οι ντόπιοι της Μαλαϊκής Χερσονήσου πιστεύουν σε έπτά ψυχές του ανθρώπου. Οι Μπατάκ της Σουμάτρας σημειώνουν κάποτε την ύπαρξη ψυχών σε κάθε μέρος του κορμιού που κτυπά σφυγμός αρτηρίας.

Οι κάτοικοι του Λάος (Ίνδοκίνα) πιστεύουν πώς βρίσκονται μέσα στο κορμί τριάντα τόσα πνεύματα, που στέκουν στα χέρια, στα πόδια, στο στόμα, στα μάτια και σε πληθος άλλα του μέρη. Οι Κόντ, δραβιδιανή φυλή της Βεγγάλης, πιστεύουν πώς έχουν τέσσερις ψυχές, με διαφορετική την καθεμία τους μετά θάνατο τύχη. Η μία μένει στην γη και ξαναγεννιέται από γενιά σε γενιά ή άλλη, που συχνά αφήνει και ζώντας του τό κορμί, μπορεί για ένα διάστημα να μείνη στο κορμί μιας τίγρης ή άλλη μπορεί να ένωθη με την αγαθή θεότητα και έτσι να πετύχη την μακαριότητα ή τέταρτη πεθαίνει όταν λυώση τό κουφάρι. Οκάθε νέγρος της Καλαμπάρ πιστεύει πώς έχει τέσσερις ψυχές στο κορμί του. Οι Ίνδιάνοι Κάριμπ πιστεύουν πώς ο άνθρωπος έχει πολλές ψυχές, τρεις όπως φαίνεται, που ή μία και πρώτη είναι στην καρδιά, ή άλλη μέσα στο κεφάλι του και ή άλλη όπου άφουγκράζεται παλμός ή στα χέρια.

Ανάμεσα σε κάποιες φυλές Ίνδιάνων της βρετανικής Κολομβίας θεωρείται πώς ο άνθρωπος είναι προικισμένος με τέσσερις ψυχές, που ή μία τους είναι μία κούκλα μικρή και οι άλλες τρεις οι σκιές της. Οι Ντακότα ξέρουν πώς ο άνθρωπος έχει τέσσερις ψυχές που, μετά θάνατο, ή μία τους μένει με τό λείψανο, ή άλλη στέκει στο χωριό, ή τρίτη παίρνει ν' άεροπετα και ή τέταρτη τραβά στον κόσμο τών πνευμάτων. Οι Χιντάτσα έχουν και αυτοί τέσσερις ψυχές, που μετά θάνατο αφήνουν τό κορμί, ή μία ύστερα από την άλλη. Έτσι εξηγείται πώς πρωτοπαγώνουν οι άκριες του κορμιού, που δέν λυώνει κιόλας παρά σάν οι ψυχές φύγουν όλες.

Ορισμένοι Γροιλανδοί πιστεύουν πώς ο άνθρωπος έχει δύο ψυχές, τόν ίσκιο του, όπως είδαμε, και την άνάσα του. Από τούς πρωτόγονους πληθυσμούς τών Ουραίων, οι Γιουράκ και οι Γενισέι πιστεύουν πώς έχουν τρεις ψυχές:

την ψυχή-Ζωή που την λένε iindad, όνομα που σημαίνει την άναπνοή την ψυχή που συντροφεύει τόν άνθρωπο ζώντας έξω από τό σώμα του, δηλαδή ο ίσκιος του και μία πνευματική ψυχή, όπου δουλεύουν τά αισθήματα και οι ιδέες.

Η κινεζική σοφία βλέπει στον άνθρωπο δύο ψυχές, μία άρσενική και μία θηλυκή, που ή άρμονική συνεργασία τους συνθέτει την οργανική νεότητά του. Ορισμένοι Κινέζοι φιλόσοφοι πιστεύουν πώς καθένα από τά πέντε σπλάχνα έχει μία ξεχωριστή και άρσενική ψυχή δική του. Λέγεται κιόλας πώς μία ταοϊστική πραγματεία του 10ου-11ου αιώνα «πλούτισε την έπιστήμη με τρεις ντουζίνες ψυχές» σπαρμένες σε διάφορα μέρη του κορμιού μας. Η λαϊκή ώστόσο ιδέα στην Κίνα είναι πώς τρεις μονάχα ψυχές εξακολουθούν και μετά θάνατο να ζούν, ή μία τους συνδεδεμένη με την έστία του σπιτιού, ή άλλη μένοντας στον τάφο της οικογένειας, όπου της γίνονται οι μεγάλες προσφορές, και ή άλλη που τραβά στον ούρανό ή στην χώρα τών πνευμάτων.

Μία περίεργη ιδέα στον Πλάτωνα φαίνεται να βγαίνει από ανάλογες λαϊκές δοξασίες. Η ψυχή, λέει, είναι συνθεμένη από τρία διαφορετικά μέρη, τό πνευματικό, τό «θυμοειδές» και τό «έπιθυμητικό», που εργάζονται την πνευματική, την συναισθηματική και την οργανική λειτουργία. Από τά μέρη αυτά τό πνευματικό, που είναι τό θεϊκό και άθάνατο μέρος της ψυχής, θρονιάζεται στο κεφάλι, τό «θυμοειδές» στο στήθος, τό «έπιθυμητικό» στο σηκώτι. Βλέποντας στην πλατωνική θεωρία την ιδέα πώς ο άνθρωπος έχει περισσότερες ψυχές από μία, ο Λουκιανός δέν είχε κατά νου τά έθνολογικά δεδομένα.

Όστόσο κάτω από τίς πολλές αυτές ψυχές καθαροφαίνεται ή πολλαπλότητα τών παραστάσεων της Μιάς, της Ζωτικής, Ψυχής του ανθρώπου. Η ψυχή τούτη, είδαμε να είναι ή παλιά ζωτικότητα ή ζωτική δύναμη, έπειτα ή Ίδια ή ζωή και, κατά τρίτο λόγο, μία αυτόνομη οντότητα, που είναι ή αίτία και ο φορέας της ζωής, καθώς και ο τόπος της ψυχικής και παραπέρα, της πνευματικής λειτουργίας.

Η ψυχή τούτη είναι άέρινη στην φύση της (ιδέα όπου έπιβιώνει ή ιδέα της ψυχής-Άναπνοής), άμορφη, όσο στέκει στην ιδέα της ζωτικής δύναμης και της άναπνοής, μά μορφοποιημένη, όταν ταυτίζεται με τά διάφορα είδωλα της θύμησης, του όνείρου, του ίσκιου, του καθρεπτισμού, σε μίαν ίσομεγέθη ή μικρογραφική εικόνα του ανθρώπου.

Η Ζωτική μας αυτή Ψυχή ύπάρχει πριν από τό άτομο και εξακολουθεϊ να ζή και ύστερα από τόν θάνατό του, προσωπική όσο ένσρκώνεται και άπρόσωπη όταν δέν ένσρκώνεται γιατί ή ζωή που συνεχίζει μετά θάνατο, δέν είναι ή ζωή του φορέα της, μά ή ζωή ή δική της.

Στό διάστημα της ζωής του φορέα της, ή ψυχή τούτη μπορεί να βγαίνει από τό κορμί και να γυρίζει και πάλι. Με τόν θάνατο, ώστόσο, συνεχίζοντας την δική της ζωή,

περνά από μία σειρά μετασαρκωμούς, και έτσι εξηγείται ή συνέχεια της ζωής για την πρωτόγονη νοοτροπία.

Έτσι, όμως, ανοίγει ο δρόμος και για μάς να δοϋμε τώρα τίς περιπέτειες της Ζωτικής μας Ψυχής-της περιπέτειες της όσο ο φορέας της ζή και τίς περιπέτειες της όταν εκείνος πεθαίνει.

ΦΕΥΓΑΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΟΝΕΙΡΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως τό παιδί, ο πρωτόγονος δέν ξεχωρίζει ανάμεσα στο όνειρο και στην αλήθεια. Ακούγοντας οι Εύρωπαίοι να έξιτορούνται ανάμεσα σε καθυστερημένες φυλές οι πιο άπίστευτες περιπέτειες, άπορούσαν για την άφιλοτιμία τόσο μεγάλων ψεμάτων. Όστόσο οι ήρωες τών περιπετειών αυτών δέν ίστορούσαν παρά τίς ύπνοφαντασίες τους, που τίς πιστεύανε για αληθινές περιπέτειες τους. Ένας ινδιάνος Μακούσι, που δέν ήταν και καλά στην υγεία του, όνειρεύτηκε πώς τό άφεντικό του τόν έβαλε να άγωνίζεται με την βάρκα του πάνω από δύο σκολους καταρράκτες του ποταμού, και τό πρωί του παραπονιόταν πικρά, που τόν έβλεπε, άρρωστο άνθρωπο, να παραδέρνη σε τέτοιους μόχθους μέσα στην νύχτα. Για να εξηγηθί, έτσι, πώς, μ' όλες αυτές τίς περιπέτειες, τό κορμί δέν σάλεψε από εκεί που ξαπλώθηκε, φυσικό είναι τό συμπέρασμα πώς ή ψυχή, μέσα στον ύπνο, φεύγει από τό κορμί και ταξιδεύει και ενεργεί όλότελα ανεξάρτητα από τοϋτο.

Έτσι, όμως, ή ψυχή κινδυνεύει να έμποδιστή να ξαναμπή στο κορμί και τότε ο κοιμισμένος δέν ξυπνάει. Ιστορίες από διάφορα μέρη του κόσμου ίστορούν πώς ή ψυχή του κοιμισμένου βγήκε από τό στόμα του, πώς, από τό ένα ή τό άλλο, έμποδιζόταν να ξαναμπή, και πώς, εκεί που είχαν τόν άνθρωπο για νεκρό, ξαναμπήκε ή ψυχή και ξύπνησε εκείνος. Ίδιος είναι ο κίνδυνος άν ξυπνήσης τόν κοιμισμένο απότομα ή του αλλάξης την θέση ή την στάση του ή του σκεπάσης ή του παραμορφώσης την όψη του, γιατί ή ψυχή μπορεί να μη προφτάση να ξαναμπή ή να νομίση πώς ο κοιμισμένος είναι άλλος.

Όχι λιγώτερο κινδυνεύει να κακοπάθη ή ψυχή από μίαν άλλη ψυχή που συναπαντά ο νέγρος της Γουινέας που ξυπνάει με βαρύ τό κορμί, είναι σίγουρος πώς ή ψυχή του ξυλοκοπήθηκε από μίαν άλλη ψυχή μέσα στον ύπνο. Μικρότερος δέν είναι πάλι, ο κίνδυνος να πιαστή, στ' άλλητέματά της, ή ψυχή από δαίμονες, πεθαμένους ή μάγους. Έτσι οι Μαορί, που πιστεύουν πώς ή ψυχή του όνειρευόμενου έχει αφήσει τό κορμί του και περιπλανιέται έδω και εκεί και συναντιέται με άλλες ψυχές, πεθαμένων ή ζωντανών, δέν ξυπνούνε τόν κοιμισμένο απότομα. Αναφέρεται πώς ένας Φιτζιανός, που τόν ξύπνησαν απότομα,

πῆρε στό κυνήγι τήν ψυχὴ του, ἰκετεύοντάς την νά γυρίση: Ὀνειρευόταν πὼς βρισκόταν σ' ἓνα νησί μακρινό καὶ ξυπνῶντας εἶδε πὼς βρέθηκε στό νησί του.

Ἄν ἓνας Ντάιακ ὀνειρευτὴ πὼς ἔπese στό νερό, φέρνει τὸν μάγο πού ψαρεύει μέ ἀπόχη τήν ψυχὴ του μέσα ἀπὸ μιά λεκάνη γεμάτη νερό, καὶ τήν ξαναβάζει στὸν κάτοχό της. Μιά φυλὴ τῆς Σουμάτρας τὸ ἔχει γιὰ μεγάλο κίνδυνο νὰ μαυρίζη ἢ νά λερῶνῃ πρόσωπο κοιμισμένου μὴ τυχόν ἡ ψυχὴ πού λείπει γελαστὴ καὶ δέν ξαναμπεῖ στό κορμί του. Οἱ Κορεᾶτες πιστεύουν πὼς ἡ ψυχὴ βγαίνει στὸν ὕπνο ἀπὸ τὸ κορμί, καὶ ἂν σκεπάσης τὸ πρόσωπο τοῦ κοιμισμένου μέ ἓνα χαρτί, εἶναι σίγουρο πὼς θά πεθάνῃ. Τὸ νά χρωματίσης, στήν Βομβάη, τοῦ κοιμισμένου τὸ πρόσωπο ἢ νά βάλης μουστάκια σέ γυναῖκα κοιμισμένη, εἶναι σάν νά τοὺς σκοτώνῃς· γιατί ἡ ψυχὴ τους, γυρίζοντας, δέν θά τοὺς γνωρίσῃ γιὰ νά ξαναμπεῖ. Ἐναν ἄλλο κίνδυνο τῆς ψυχῆς ἤξεραν ὀρισμένοι Ἰνδιάνοι τῆς βόρειας Ἀμερικῆς, πού πιστεύανε πὼς στὸν ὕπνο ἡ ψυχὴ γυρίζει καὶ γυρεύει τὰ πράγματα πού ἀγαπάει. Ἔτσι, ὅταν ξυπνήσῃ κανεὶς, πρέπει μέ κάθε τρόπο νά προμηθετῇ τὰ πράγματα πού ὀνειρεύτηκε, μήπως ἡ ψυχὴ του, ἀναστατωμένη ἀπὸ τὸν πόθο τους, ἀφήσῃ γιὰ πάντα τὸ κορμί του.

Ὅμοιες δοξασίες ἐπικρατοῦσαν καὶ στήν ἀρχαιότητα, γιὰ νά ἀνακλαδιστοῦν σέ φιλοσοφικές ιδέες. Γιὰ τήν ἐβραϊκὴ παράδοση, τὸ ὄνειρο εἶναι ὅσα βλέπει, κάνει ἢ παθαίνει ἡ ψυχὴ τοῦ κοιμωμένου που ταξιδεύει χωρισμένη ἀπὸ τὸ κορμί του. Σ' ἓνα ἱπποκράτειο ἔργο λέγεται *πὼς ὁκόταν τὸ σῶμα ἡσυχάζῃ, ἡ ψυχὴ κινεῖται καὶ ἐπεξέρπουσα τὰ μέρη τοῦ σώματος διοικεῖ τὸν ἐαυτῆς οἶκον*. Ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους Κλέαρχος ἔγραψε βιβλίον περὶ ὕπνου, ὅπου πραγματευόταν γιὰ τήν ψυχὴ, *ὡς ἄρα χωρίζεται τοῦ σώματος καὶ ὡς εἰσεῖσιν εἰς τὸ σῶμα καὶ ὡς χρῆται αὐτῷ ὁὖν καταγωγῇ*. Ἐνα πυθαγόρειο σύμβολο ἀπαγορεύει τὸ κοῖμισμα πάνω σέ τάφους· μέ τήν ιδέα, σίγουρα, πὼς εἶναι κίνδυνος γιὰ τήν ψυχὴ νά λύνεται ἀπὸ τὸ κορμί της σέ μέρος πού συχνάζουν τὰ φαντάσματα τῶν πεθαμένων. Γιὰ τὸν Πλούταρχο τὰ βρέφη δέν χαμογελοῦν πρὶν ἀπὸ τὴν τρίτη ἐβδομάδα τους παρά στὸν ὕπνο τους μόνο· καὶ ἐτοῦτο γιατί ἡ ψυχὴ τους ὑψώνεται ἀκόμη, μέσα ἀπὸ τὸ ὄνειρο, πάνω ἀπὸ τὴ δίνη τῆς ζωικῆς ζωῆς, καὶ ἀναθυμᾶται ὅσα δοκίμαζε στήν προηγούμενη ζωὴ της.

Ἡ πίστη τούτη στὸν χωρισμό τῆς ψυχῆς τοῦ κοιμισμένου ἀπὸ τὸ κορμί, διασταυρώνεται, τόσο γιὰ τοὺς καθυστερημένους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀρχαίους λαούς, μέ τήν ιδέα πὼς καὶ οἱ ψυχές ἄλλων ἔρχονται στὸν κοιμισμένο καὶ τοῦ παρουσιάζονται μέσα στό ὄνειρό του. Γνώριμη εἶναι ἡ ἱστορία τῶν δύο Ἀρκάδων (θέμα ἀμέτρητων ὁμοίων ἱστοριῶν) πού τήν παραδίδει ὁ Κικέρων. Ἦρθαν στὰ Μέγαλα καὶ ἔμειναν, σέ φιλικό του σπίτι ὁ ἓνας τους καὶ σέ ξενῶνα ὁ ἄλλος. Τήν νύχτα ὁ δεῦτερος παρουσιάστηκε τοῦ συνταξιδιώτη του, νά τοῦ μηνύσῃ πὼς ὁ ξενοδόχος του ἐτοίμαζεται νά τὸν σκοτώσῃ καὶ νά τρέξῃ νά τὸν βοη-

θήσῃ. Ξυπνᾷ ταραγμένος αὐτός, μά, νοιώθοντας πὼς ἦταν ὄνειρο, συνεχίζει τὸν ὕπνο του. Ὡστόσο, ὁ σύντροφός του τοῦ παρουσιάζεται ὕστερα ἀπὸ λίγο ξανά, γιὰ νά τοῦ πῇ πὼς ὁ ξενοδόχος τὸν σκότωσε καὶ ἔκρυψε τὸ κουφάρι του σέ μίαν ἄμαξα μέ κοπριά, γιὰ νά τὸ βγάλῃ ἀπὸ τήν πολιτεία καὶ νά τὸ πετάξῃ· καὶ τὸν παρακαλοῦσε νά βρεθῇ στήν πύλη τοῦ κάστρου τὸ πρῶ καὶ νά πιᾶσῃ τήν ἄμαξα, νά τιμωρηθῇ ὁ φονιάς του. Ἀναστατωμένος ἀπὸ τὸ νέο τοῦ ὄνειρο ἔκαμε ἐκεῖνος ὅπως τὸν ὀρμήνεψε ὁ φίλος του καὶ, μέσα στήν ἄμαξα πού πῆγε νά βγῇ, βρέθηκε τὸ κουφάρι τοῦ σκοτωμένου.

Μέ τὸν ἴδιο τρόπο ἔρχονται στὸν κοιμισμένο καὶ οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων. Τυπικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῆς ψυχῆς τοῦ Πατρόκλου στὸν κοιμισμένο Ἀχιλλεὺς στὴ Ἰλιάδα 23, 65: *ἦλθε δ' ἔπι ψυχὴ Πατροκλῆος δειλοῖο, πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλλ' εἰκῆα καὶ φωνήν, καὶ τὰ περὶ χροῖ' εἴματα ἔστο*. Ἡ ἐγκοίμηση πάνω σέ τάφους ἢ μέσα σέ χάσματα, πού ὀδηγοῦν στὸν κόσμο τῶν σκιάων, εἶναι ἓνας γνώριμος τρόπος ἐπικοινωνίας μέ τίς ψυχές τῶν νεκρῶν, που ἔρχονται καὶ συναντιοῦνται μέ τὸν κοιμισμένο ἢ πᾶει ἡ ψυχὴ του καὶ τίς βρίσκει.

Ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ μέ τίς ψυχές τῶν νεκρῶν καὶ μέ τὰ χθόνια, αἴρια καὶ οὐράνια πνεύματα, καὶ τὰ ταξίδια της μέσα στὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνο, δίνουν, ἔτσι, τῆς ψυχῆς τήν μαντικὴ ἱκανότητα. Ἡ ψυχὴ, γιὰ τὸν Πίνδαρο, πού εἶναι *αἰῶνος εἰδῶλον*, κοιμᾶται σάν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ξύπνιος, μά, πάνω στὸν ὕπνο του, *ἐν πολλοῖς ἐνείριοις δείκνυσι τερπνῶν ἐφέρποισαν χαλεπῶν τε κρίσιν*. Τὸ ἴδιο γιὰ τὸν Αἰσχύλο, πού βρίσκεται, ὅπως καὶ ὁ Πίνδαρος, κάτω ἀπὸ τήν ἐπιρροή τοῦ Ὀρφισμοῦ, *εὐδούσα φρὴν ὁμμασιν λαμπρύνεται, ἡμέρα δέ μοῖρ' ἀπρόσκοπος βροτῶν*. Ἐνα ἀπόσπασμα τοῦ Ἀριστοτέλους ξέρεῖ πὼς ὅταν *ἐν τῷ ὕπνῳ καθ' αὐτὴν γίγνεται ἡ ψυχὴ, τότε τὴν ἰδίαν ἀπολαβοῦσα φύσιν προμαντεύεται τε καὶ προαγορεύει τὰ μέλλοντα*. Ὁ Ποσειδώνιος βασίζει τήν θεωρία του γιὰ τήν μαντικὴ στήν συγγένεια τῆς ψυχῆς μέ τοὺς θεοὺς πού τῆς δίνει τήν ἱκανότητα νά δέχεται ἀποκαλυπτικά ξεφανερῶματά τους: Ἐτοῦτα γίνονται ξεχωριστὰ μέσα στὸν ὕπνο καὶ στήν ἐκσταση, γιατί ἡ ἱκανότητά της νά τὰ δέχεται αὐξάνει ὅσο ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν ἔνωσή της μέ τὸ κορμί, πού θολώνει τήν καθαρότητα τῆς ἀντίληψής της.

Ἡ ψυχὴ, γράφει ἓνας συγγραφέας τῶν ὕστερων ρωμαϊκῶν χρόνων, *πολλάκις φιλοστοργοῦσα τὸ σῶμα ἐν ᾧ κατ'ἔκει πρόσ χρόνων, προμαντεύεται τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ ἐναντία, ὃ καλεῖται ὄνειρος· εἴτα παλιδορμεῖ εἰς τὸ ἴδιον οἰκητήριον καὶ ἀνεγείρασα ἐξηγήσατο τὸν αὐτὸν ὄνειρον*. Τὸ «ἐξηγήσατο» τοῦ συγγραφέα βλέπει στήν συμβολικὴ γλῶσσα τῶν ὁραμάτων τοῦ ὀνείρου. Ἡ συμβολικὴ αὐτὴ γλῶσσα, πού καλεῖ τήν ἀνάγκη μιᾶς ὀνειροκριτικῆς, εἶναι ἀρκετὰ μακριὰ ἀπὸ τήν πρωτόγονη ἀμεσότητα τῆς ἀλήθειας τοῦ ὀνείρου. Πλάθεται πάνω στήν γλῶσσα τῶν ἄλλων κλάδων τῆς μαντικῆς, πού τὰ στοιχεῖα τους εἶναι ἐξηγήσιμα σημάδια καὶ ὄχι λόγια. Ἀξιο-

σημείωτο, ὅμως εἶναι πὼς τήν συμβολικὴ γλῶσσα τοῦ ὀνείρου τήν πλάθει ἓνας μηχανισμός τῆς λαϊκῆς διανοήσεως ἀνάλογος μέ τὸν φυσικὸ μηχανισμό τοῦ ὀνείρου. Ἡ σημασία τῶν φαινομένων, τῶν πραγμάτων, τῶν πλασμάτων καὶ τῶν πράξεων πού παρουσιάζονται στ' ὄνειρο, εἶναι ἡ παλιὰ μαγικὴ σημασία καὶ χρῆση τους, πού, ὅταν κατακαθίζει ἢ παραμερίζεται πᾶ ἀπὸ τὴν ζωὴ, ἀνακρατιέται στὶς ὀνειρικές τους εἰκόνες.

Ἡ δοξασία πὼς μονάχα τὰ ὄνειρα τῆς νύχτας εἶναι ἀληθινὰ (παράβαλε καὶ τὰ μαντεῖα τῆς Νυκτός) στέκει στήν ιδέα πὼς τήν νύχτα τριγυρίζουν τὰ πνεύματα καὶ οἱ θεοὶ πού ἐπικοινωνοῦν μέ τήν λευτερωμένη ψυχὴ· μά, ἐπειδὴ ὁ κανόνας δέν εἶναι ἀποκλειστικός, καὶ στήν ιδέα πὼς μόνο στήν ἀνεση καὶ στό μακρὸς τοῦ νυχτερινοῦ ὕπνου ξεδεσμεύεται ὁλότελα ἡ ψυχὴ καὶ κινεῖται ἀπερίσπαστη μέσα στὸν κόσμο τῶν πνευμάτων καὶ τῶν ὁραμάτων. Ὁ ὕπνος, πάλι, πού λευτερώνει τήν ψυχὴ ἀπὸ τὸ κορμί, εἶναι, ὅπως καὶ ἡ μελέτη θανάτου πού συστήνουν οἱ φιλόσοφοι, ἓνα προμήνυμα τοῦ θανάτου καὶ μιά εἰκόνα του, ἢ, ἀλλιῶς, τὰ «μικρά» τοῦ «μυστήρια», προετοιμασία καὶ προμύηση γιὰ τὰ «μεγάλα»: *οὐκ ἀμούσως δ' ἔδοξεν ἀποφῆνασθαι οὐδ' ὁ εἰπὼν τὸν ὕπνον τὰ «μικρά» τοῦ θανάτου «μυστήρια» προμύησις γάρ ὄντως ἐστὶ τοῦ θανάτου ὁ ὕπνος*. Τέλος, μιά καὶ μέσα ἀπὸ τὸ ὄνειρο ἡ ψυχὴ ξαναμπαίνει στὸν κόσμο τῆς πνευματικῆς ἀλήθειας καὶ τῆς πραγματικῆς ὑπόστασης, εὐκόλο εἶναι τὸ συμπέρασμα πὼς στὸν ξύπνιο ἡ ψυχὴ κινεῖται μέσα σέ ἐνός ψεύτικου ὀνείρου τήν σφαῖρα. Ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει ἡ συγχνὴ στήν ἀρχαία φιλοσοφία ιδέα, πὼς ἡ γήινη ζωὴ δέν εἶναι παρά ἓνα ὄνειρο, ὅπου ἡ ψυχὴ, κλεισμένη μέσα στό κορμί, θρέφεται μέ αὐταπάτες καὶ χίμαιρες, καὶ πὼς ὁ θάνατος, ὁ ὀριστικός καὶ αἰώνιος ὕπνος τοῦ κορμιοῦ, εἶναι τὸ ξύπνημά της μέσα στήν ἀλήθεια.

ΦΥΓΗ Ἡ ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἴδού ἐγὼ ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν, ἃ ὑμεῖς ἐκεῖ
συστρέφετε ψυχάς, καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν
βραχιόνων ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ τὰς ψυχάς,
ὥς ὑμεῖς ἐκστρέφετε τὰς ψυχάς αὐτῶν,
εἰς διασκορπισμόν

Ἰεζεκιήλ 13,20

Ἡ ψυχὴ ὥστόσο δέν φεύγει μονάχα στὸν ὕπνο, ἢ μπορεῖ περὶκαλα νά φύγῃ καὶ στὸν ξύπνιο σου, εἴτε ἀπὸ κέφι της εἴτε ἀρπαγμένη ἀπὸ δαίμονες, πεθαμένους ἢ μάγους. Ἡ ἀρρώστια καὶ ὁ θάνατος εἶναι τὰ σίγουρα ἐπακόλουθα τῆς περιπέτειας αὐτῆς. Ἔτσι καὶ μέ τὰ διάφορα τεχνάσματα πασχίζουν, πρῶτα ἀπ' ὅλα, νά ἐμποδίσουν τήν ψυχὴ νά φύγῃ. Στὴν Κελέβη, λόγου χάρι, στεριώνουν ἀγκίστρια στήν μύτη, στὸν ἀφαλὸ καὶ στὰ πόδια τοῦ ἀρρώστου, γιὰ νά πιαστῇ ἡ ψυχὴ του σάν κἀνὴν νά φύγῃ. Στὸ πένθος τους οἱ Ἑσκιῶοι βουλώνουν τὰ ρουθούνια τους γιὰ νά μὴν ἀκολουθήσῃ ἡ ψυχὴ τους τὸν πε-

θαμένο. Ἄλλοι, πάνω στὸν κίνδυνο, σφιχτοδένουν τὰ κορμιά μέ τήν ιδέα πὼς δένουν, ἔτσι, καὶ κρατοῦν τήν ψυχὴ τους.

Ἄν, παρ' ὅλα αὐτά, ξεφύγῃ ἡ ἀρπαχτὴ ἡ ψυχὴ, ὁ μόνος τρόπος νά γιαιτρευτῇ ὁ παθός, εἶναι νά τοῦ ξαναφέρουν τήν ψυχὴ του. Οἱ Βερμανοὶ Κάρεν ἀνακράζουν τήν φευγάτη ψυχὴ σέ μιά τελετῇ, μέ αὐτὰ τὰ λόγια: «Πρρρρ! Ἔλα πίσω, ψυχὴ, μὴν ἀργῆς ὀξοῦ! ἂν βρέχῃ, θά μουσκέψῃς, ἂν ἔχῃ ἥλιο θά ζεσταθῇς! Τὰ κουνούπια θά σέ κεντήσουν, οἱ βδέλλες θά σέ δαγκώσουν, οἱ τίγρεις θά σέ φᾶνε, τ' ἀστροπελέκι θά σέ κάμῃ στάχτη! Πρρρρ! Ἔλα πίσω, ψυχὴ! Ἐδῶ θά εἶναι γιὰ σένα καλὰ. Δέ θά σοῦ λείψῃ τίποτα. Ἔλα καὶ φάε, φυλαγμένη ἀπὸ τὸν ἀγέρα καὶ ἀπὸ τὴν μπόρα!» Τῆς βάζουν φαί καὶ πιτό καὶ διάφορες λιχουδιές γιὰ νά τήν καλοπιάσουν, τῆς τάζουν χίλια-δυὸ πράγματα, εἶναι φορές πού βάζουν καὶ στολίζουν καὶ τὸν ἄρρωστο, ὁμορφος νά εἶναι καὶ νά τῆς ἀρέσῃ. Ἡ εἶναι ὁ μάγος πού πρέπει νά πιᾶσῃ τήν φευγάτη ψυχὴ καὶ νά την ξαναφέρῃ. Ἔτσι ἀνάμεσα στοὺς Wurunjeri τῆς Βικτωρίας, ὁ μάγος τὰ καταφέρνει καὶ πιάνει τήν ψυχὴ τήν στιγμὴ ἴσα-ἴσα πού ἐκεῖνη βουλιάζει μέσα στό ἥλιοβασιλεμα, πού δέν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν λαμποκοπὴ τῶν ψυχῶν, καθὼς μπαίνουν στὸν Κάτω Κόσμο ἀπὸ τὴν μεριά πού κατεβαίνει ὁ ἥλιος.

Σέ κάποιες φυλές τοῦ Κονγκό, ὁ μάγος βρίσκει τήν ψυχὴ τοῦ ἀρρώστου μέσα σέ ἓνα κλαδί, πού τὸ κόβουν καὶ τὸ ἀπιθώνουν διπλὰ στὸν ἄρρωστο καὶ μέ κατάλληλα ξόρκια τοῦ ξαναβάζουν τήν ψυχὴ του. Ἐνα ἀπὸ τὰ σύνεργα τοῦ μάγου, ἀνάμεσα στους ἰνδιάνους Χάιντα, ἦταν ἓνα κούφιο κόκκαλο, ὅπου ὁ ἐπιδέξιός αὐτός μπουτιλιάριζε τίς φευγάτες ψυχές, πού τίς ξανατσάκωνε καὶ τίς ξανάβαζε στοὺς ἀρρώστους. Εἶναι πάλι φορές πού τὸ κορμί τοῦ μάγου παραεῖναι βαρὺ γιὰ νά κυνηγήσῃ τὴν πετούμενη ψυχὴ καὶ τότε ἀμολᾷ τήν δικὴ του ψυχὴ γιὰ νά πιᾶσῃ τὴν ἄλλη.

Πολὺ δύσκολη εἶναι ἡ περίσταση, σάν ἡ ψυχὴ κατέβηκε στὸν Κάτω Κόσμο. Ἄλλη γιαιτρεία τότε δέν ὑπάρχει παρά νά κατεβῇ ὁ μάγος ἐκεῖ καὶ μέ τὸ καλὸ ἢ μέ τὸ κακὸ, νά τήν ξαναεβάσῃ. Ἡ σαμανιστικὴ θεραπεία ἀνάμεσα στοὺς Σιβηριανούς Μπουρατ ἀνακεφαλαιώνει ὅλους τοὺς τρόπους γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ψυχῆς, ἀπὸ το κράξιμό της ἴσαμε τὸ ταξίδι τοῦ μάγου στὸν Κάτω Κόσμο. Πρῶτα ἀνακράζουν παθητικὰ τήν ψυχὴ, γιὰ νά τήν συγκινήσουν καὶ νά γυρίσῃ: «Τὰ παιδιὰ σου σέ γυρεύουν: Ποῦ εἶσαι, πατέρα; Ἀγγίκα τα καὶ λυπήσου τα καὶ ξαναγύρνα! Τ' ἀλόγατά σου σέ γυρεύουν: Ποῦ εἶσαι ἀφέντη; Ξαναγύρνα κοντὰ μας...». Ἄν δέν πιᾶσῃ τὸ κάλεσμα καὶ ἡ ψυχὴ δέν ἔχει ἀλαργέψῃ πολὺ, ὁ μάγος βγαίνει, τήν πιάνει μέ τὸ στανιὸ καὶ τήν ξαναβάζει στό κορμί τοῦ ἀρρώστου. Ἄν ὅμως ἡ κατάσταση τοῦ ἀρρώστου δείχνει πὼς ἡ ψυχὴ εἶναι μακριὰ, τότες ὁ μάγος ἔχει νά ψάξῃ ὀλάκερο τὸν ἀπλόχωρο κόσμο γιὰ νά τήν βρῇ, τὰ δάση τὰ πικνὰ καὶ τὰ βαθεῖα καὶ τῶν στεππῶν τίς ἐρημιές καὶ τοῦ πελάγου τ' ἄφωτα τὰ βύθη... Ἄν ὅμως καὶ πάλι δέν τὴν βρῇ, πουθενά, τότε ξέρεῖ καλὰ πὼς εἶναι φυλακωμένη στὸν Ἀδη.

Τό χρέος του τώρα είναι νά φτάση ἴσαμε ἐκεῖ, ὅσο δύσκολο καί νά εἶναι τό ταξίδι του και ὅσο βαρειά, μ' αὐτό τὰ ἐξοδα τοῦ ἀρρώστου. Ὁ βασιλιάς ὥστόσο τοῦ Κάτω Κόσμου, ὁ Ἑρλίκ, δέ λυγὰ πάντα μέ προσφορές καί θυσίες. Εἶναι φορές πού δέν συμφωνεῖ νά παραδῶση τοῦ μάγου τήν ψυχὴ παρά ἂν πάρη στήν θέσση της μίαν ἄλλη. Μὲ τήν συναίνεση τότε τοῦ ἀρρώστου του, ὁ μάγος μεταμορφωμένος σέ γεράκι, ἀρπάζει ἐνός ἄλλου τήν ψυχὴ, ἐκεῖ πού βγαίνει σάν κορυδαλλός ἀπὸ τό κοιμισμένο του κορμί, καί τήν πάει στό βασίλειο τῶν νεκρῶν, ὅπου τήν παραδίδει τοῦ σκοτεινοῦ βασιλιᾶ καί ξαναπαίρνει τήν ἄλλη τοῦ ἀρρώστου του, πού γιαιτρεύεται μιά χαρά, ἐνῶ τόν ἄλλον τόν τρώει τό χῶμα. Εἶναι ὅμως φορές πού ὁ μάγος δυσκολεύεται νά παλέψῃ ἐκεῖ κάτω γερά μέ τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν, γιά νά τούς πάρη τήν ψυχὴ, καί ὅταν τήν πάρη καί ἀνεβῇ, δείχνει τό ματωμένο του ρόπαλο, ἂν ὄχι τὰ δικά του τὰ χάλια.

Σ' ὅλα αὐτά καί σέ ἄλλα πολλά ὅμοια, ἔχουμε τήν πολὺ συνηθισμένη μὰ καθόλου εὐκαταφρόνητη περίπτωσιν πού τήν ψυχὴ τοῦ ἀρρώστου τήν ἔχουν πάρει οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων. Εἶδαμε κιόλας πῶς ἡ ψυχὴ τοῦ πεθαμένου μπορεῖ νά ἀρπάξῃ τίς ψυχές τῶν ζωντανῶν μέσα ἀπὸ τό ὄνειρο ἢ τόν καθρέπτη. Ὅμοια μπορεῖ νά τίς ἀρπάξῃ καί στὸν ξύπνιο τους, γιά τοῦτο καί οἱ ζωντανοὶ πασχίζουν, ὅσο μποροῦν, νά τίς προφυλάξουν. Γυρίζοντας ἀπὸ κηδεῖα οἱ Κάρεν ἐφοδιάζονται μέ τρία ἀγκιστρωτά κλαριά, καί κράζοντας κάθε λίγο τήν ψυχὴ τους νά τούς ἀκολουθῇ, κάνουν σάν νά τήν ἀγκιστρώνουν, καί ὕστερα καρφώνουν τὰ ἀγκίστρια στό χῶμα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν δέν ἀφήνουν τήν ψυχὴ τους νά ξεμείνῃ μέ τήν ψυχὴ τοῦ σκοτωμένου.

Πολὺς εἶναι ὁ κίνδυνος γιά τὰ μικρά παιδιά, πού τό ντελικᾶτο τους ἀκόμη κορμί μετὰ βίας κρατεῖ τήν ψυχὴ τους. Ὅσο νά διαβῇ, ἔτσι, στήν κηδεῖα τό λείψανο, δένουν τὰ κορμιά τῶν παιδιῶν, νά μὴν τούς πάρη ὁ πεθαμένος τήν ψυχὴ τους. Ἐδῶ πέφτει καί τό ἔθιμο πού θά δοῦμε ἄλλοῦ, ὅταν πεθαίνῃ οἰκεῖος, ὁ ἀρχηγός τοῦ σπιτιοῦ νά κράζῃ τὰ ὀνόματα τῶν ζωντανῶν, γιά νά μὴν πάρη τήν ψυχὴ τους ὁ πεθαμένος. Ἄλλος τρόπος νά φυλαχτοῦν οἱ ζωντανοὶ εἶναι τό χτύπημα τοῦ ἀέρα μέ ραβδιά, μέ σπαθιά, μέ κλαριά, ἄλλες φορές γιά νά διώχνονται οἱ ψυχές τῶν νεκρῶν καί ἄλλες γιά νά σκορπίζονται οἱ ψυχές τῶν ζωντανῶν.

Εἶναι, πάλι, φορές, πού τό ἄρπαγμα τῆς ψυχῆς εἶναι δουλειὰ τῶν δαιμόνων. Τότε ἄλλες τελετές ξαναπαίρνουν ἀπὸ τὸν δαίμονα τήν ψυχὴ καί τήν ξαναβάζουν στό κορμί της. Ἐνας τρόπος εἶναι νά καλοπιᾶσῃ τὸν δαίμονα, δίνοντάς του νά πιῇ, ἢ ὅπως ἄλλῳς κανακεύοντάς τον. Δέν εἶναι χωρὶς ἀποτέλεσμα κάποτε νά τοῦ γυρέψῃ τήν ψυχὴ μέ ἐξαγορά ἢ νά τοῦ δώσῃ στήν θέσση της μίαν ὁμορφὴ κούκλα. Εἶναι, πάλι, φορές πού θά τήν δώσῃ μονάχα μέ τό στανιό καί τὸν ἀγῶνα. Ὅπως θά μπορούσες νά δῇς, τότε, τὸν Ἡρακλῆ νά ἐπιστρέφῃ μαζί μέ τήν Ἄλ-

κηστη, πού τήν πῆρε ἀπὸ τὸν Θάνατο, σπάζοντάς του τὰ πλευρά, ἔτσι θά δῇς καί τὸν μάγο νά γυρίσῃ ἀπὸ τό σταυροδρόμι, ὅπου πάλεψε μέ τὸν δαίμονα, κουβαλώντας τήν ψυχὴ τοῦ ἀρρώστου.

Γνώριμες, πάλι, ἀπὸ τήν Γραφὴ εἶναι οἱ φοβέρες τοῦ Ἰαβέ γιά τίς γυναῖκες πού πιάνουνε μέ δίχτυα ἢ παγίδες τίς ψυχές (γιά νά τίς βασανίζουν ἢ νά τίς σκοτώνουν). Οἱ ψυχές, στ' ἀλήθεια, δέν κινδυνεύουν μονάχα ἀπὸ τοὺς δαίμονες καί τοὺς νεκρούς, μὰ καί ἀπὸ τοὺς κακόπραγους μάγους. Ἐτσι ὁ μάγος μπορεῖ νά σοῦ βγάλῃ τήν ψυχὴ καί νά τήν κλείσῃ σ' ἓνα σταμνί ἢ νά σοῦ πουλήσῃ μέσα σέ ἓνα κουτί τήν ψυχὴ τοῦ μαύρου πού θές, γιά νά δουλεύῃ γιά λογαριασμό σου ὁ μαῦρος αὐτός ἢ, ἂν ἔχασες τήν ψυχὴ σου καί ἀρρώστησες, νά σοῦ πουλήσῃ μίαν ἀπὸ τίς ξεστρατισμένες ψυχές πού τίς ἔχει πιασμένες. Ἄλλοι κακόπραγοι πιάνουνε τίς ψυχές καί τίς τσουρουφλίζουνε πάνω ἀπὸ τήν φωτιά ἢ τίς κλείνουν μέσα σ' ἀγγεῖα πού στό βάθος τους εἶναι μαχαίρια καί ἀγκίστρια. Καί στήν μία καί στήν ἄλλη περίπτωση ἡ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου παθαίνει. Εἶναι, πάλι, φορές πού ὁ μάγος σοῦ παίρνει τήν ψυχὴ καί πεθαίνει ἐσύ, γιά νά χρειαστῇ νά σέ ἀναστήσῃ κλέβοντας ἄλλου τήν ψυχὴ, ἐκείνον νά τὸν ἀναστήσῃ πάλι μέ ἄλλου, καί μιά ἀτέλειωτη, ἔτσι σειρὰ θανάτων καί ἀναστάσεων νά κρατοῦν τό ἐπάγγελμα στήν ὑπόληψιν πού τοῦ πρέπει.

Εἶναι, τέλος, φορές πού, σάν ὁ ἄρρωστος δέν βλέπει γατριὰ, γεννιέται ἡ δικαιολογημένη ὑποψία μήπως ὁ γιαιτρός κατάπιε, κατὰ λάθος, τήν ψυχὴ του. Ἀναφέρεται πῶς τότε τὸν στήνουν πάνω ἀπὸ τὸν ἄρρωστο, τοῦ χώνουν τὰ δάχτυλά τους στό λαρύγγι του, καί μέ χτυπήματα στό στομάχι του καί στὸν σβέρκο του τὸν κάνουν, θέλοντας καί μὴ, νά ξαναβγάλῃ τήν ψυχὴ πού κατάπιε.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΕΣ ΤΡΟΠΕΣ

Τ' ΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΙ ΕΚΕΙΝΟ Τ' ΑΣΤΡΟ Ο ΑΛΔΕΒΑΡΑΝ

Ὁ Ἀλδεβαράν, ὁ α τοῦ Ταύρου ἢ Λαμπαδίας ἀλλιώτικα, εἶναι γίγαντας ἐρυθρός, σαράντα ὀκτὼ ἔτη φωτὸς μακρὰ ἀπὸ τήν γῆ μας, καί ἀνοίγει τὸν χάρτη τῶν ἀστρῶν τοῦ οὐρανοῦ στὸν χειμῶνα. Ἐπιτέλλει στὸν ὀρίζοντα λίγο μετὰ τίς Πλειάδες καί τὸν Ἡνίοχο. Καί τὸν ἀκολουθοῦν κατὰ σειρὰ ὁ Ὠρίων, ὁ Μικρὸς Κύων, ὁ Μέγας Κύων καί οἱ Δίδυμοι μέ ὅλη τήν συναστερίαν τους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πιὸ φωτεινοὶ ἀστέρες πού τρέχουν στὸν οὐρανὸ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη ὡς τὸν Ἀπρίλη. Στίς ξάστερες νύκτες τοῦ χειμῶνα σηκώνεις τὰ μάτια σου ψηλά, καί βλέπεις ἀπὸ πάνω σου μίαν Ἀνάστασιν.

Σ' αὐτὴν τήν περίοδο τῶν Ὠρῶν ὁ χάρτης τοῦ οὐρανοῦ ἡμπορεῖ νά παραβληθῇ μέ τὸν χάρτη τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος. Στὸ κάθε διαμάντι τοῦ οὐρανοῦ, λευκὸ, γαλάζιο ἢ κόκκινο, βλέπεις καταστερωμένο ἓναν Ἕλληνα πού ἔλαμψε στήν ἐπιστήμην καί στήν τέχνη. Γιά τήν ἀντιστοιχία τῶν μεγάλων Ἑλλήνων λογαριάζεται τό μέγεθος, ἡ λαμπρότητα, ἡ ἡλικία, ἡ συγγένεια, ἡ γειτονία κ.λπ. Ἐτσι κοιτᾷς καί τότε βλέπεις.

Ἡνίοχου α, Ὁμηρος. Εἶναι οἱ ἐμπροσθοφυλακές στὸν χάρτη τοῦ χειμερινοῦ οὐρανοῦ καί στὸν χάρτη τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ὁμηρος μέσα σέ ζῶνες ἐπιστράτευσης καί πολέμου πού ἔχει χαράξῃ αὐστηρά, ὁδηγεῖ μέ τάξιν τὰ τάγματα πού ἀκολουθοῦν. Μιλᾷ ἀπροσωπώληπτος καί δέν μετέχει στὰ δρώμενα, ὅσο καί οἱ ἀστέρες, σιωπηλοὶ στίς νυχτερινές τους τροχιές, ἀδιαφοροῦν γιά τὰ βάσανα καί τίς χαρές τῶν ἀνθρώπων πού τοὺς κοιτάζουν.

Ἀλδεβαράν, Ἡσίοδος. Ἐχει ζέψει στό ἀλέτρι, στό ἡσιόδειο ἄροτρο, τὸν ταῦρο καί γεωργεῖ τήν σπορά τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων, τῶν ἀνθρώπων. Ὑστερα ἐρμηνεύει τὰ ὄνειρα τῶν ἐννέα κοριτσιῶν μέ τὰ ἀσπρά, καθὼς τὰ παρατηρεῖ νά χορεύουν στό Νυμφαῖο τῆς Ἀσκρας. Εἶναι οἱ Ὑάδες.

Πλειάδες, Σαπφώ. Περισταχίζεται ἀπὸ τὸν πρωινὸ τῆς ἀνήλικη θίασο. Καί συγυρίζει τό μυαλό καί τό κορμάκι τους μέ τήν ὀδύνῃ καί τήν λατρεῖα μιᾶς παλλόμενης ὑπαρξῆς. Οἱ ἐφτά ἱπὲς στήν Ἑρεσό τῆς Λέσβου, Μίκα, Ἀνδρομέδα, Κλείς, Γογγύλα, Ἀθίς, Γυρίννω, Μνασιδίκα, γεννῆκαν οἱ ἐφτά πούλιες τῆς Πούλιας, Πλειόνη, Ἀλκυόνῃ, Μερόπῃ, Κελαινῷ, Ἠλέκτρῃ, Ἀστερόπῃ, Ταυγέτῃ. Ἡ ἴδια ἡ Σαπφώ στὰ πόδια τῶν Πλειάδων εἶναι ὁ Ἄτλαντας. Ἡ μόνῃ θηλυκὴ μέ ὄνομα ἀρσενικό.

Ἡνίοχου θ, Ἡρόδοτος. Βρίσκεται στήν μέση τῆς γραμμῆς ἀπὸ τὸν Ὁμηρὸν στὸν

Θουκυδίδῃ. Ἡ στήν μέση τῆς στιγμῆς ἀπὸ τὸν ὄνειρο στὸν ξύπνιο. Οἱ ἱστορίες πού ἐγγραφε λικνίζονται στὴ χαρωπὰ μεθυσμένη αἰώρα τῆς φαντασίας καί τῆς ἀλήθειας.

Ἡνίοχου β, Θουκυδίδης. Εἶναι σκέτος ὁ ξύπνιος. Πού θά εἰπῇ μόνῃ ἡ ἀλήθεια. Γυμνὴ σάν τήν ἀληθινὴ φύσιν καί ἀνυπόκριτη σάν τήν ἀληθινὴ ψυχὴ. Ἡ δέντροτόμηση τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ βασιλιᾶ Ἀρχίδαμου λέει, ἐγίνε ἡ μόλυνση τῆς Ἐλευσίνας ἀπὸ τὰ διωλιστήρια καί τίς ὑψικάμινες. Καί λέει ἀκόμη ὅτι, ὅσο ἡ τίμια δημοκρατία τοῦ Σόλωνα θά ἐκφυλίζεται σέ οἴηση καί σέ καταφρονημὸ τῶν δυνατῶν πρὸς τοὺς ἀδύνατους, τόσο τὰ καράβια τῶν Ἀθηναίων θά βουλιάζουν στὸ Πλημμύριο τῆς Σικελίας καί τὰ ἐλικόπτερα τῶν Ἀμερικανῶν θά ταπεινώνονται στὸ Βιετνάμ τῆς Ἀσίας.

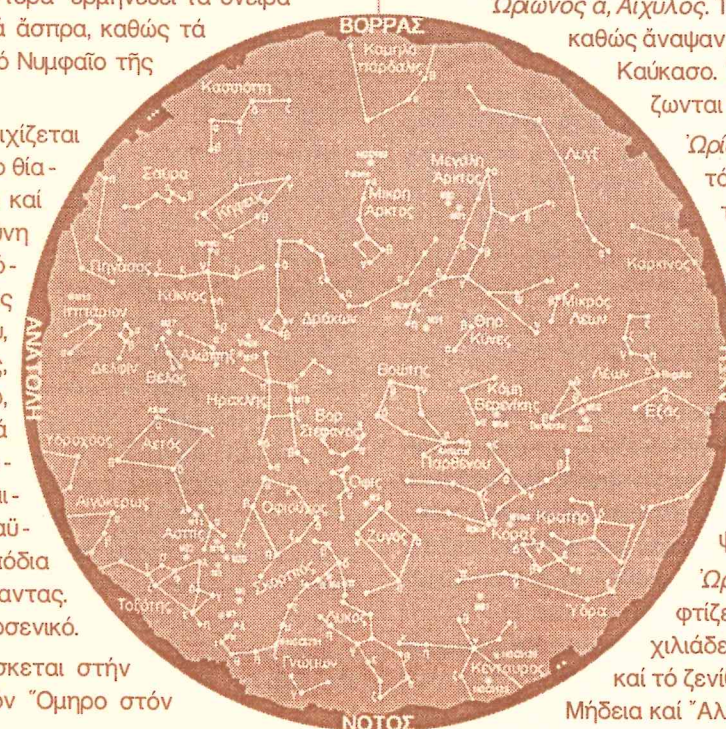
Ταύρου β καί ζ, Σόλων καί Κλεισθένης. Εἶναι οἱ κυνηγοὶ πού ἀρπάξανε τὸν ταῦρο ἀπὸ τὰ κέρατα. Ἀνακάλυψαν τήν δημοκρατία στό δυνατό σῶμα, στήν κοφτερὴ ματιά, καί στό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου πού ἀγωνίζεται νά γνωρίσῃ τίς αὐλακώσεις τῆς εὐφυΐας καί τό μέτρο τῆς φρονιμάδας του. Καί νά μὴν δειλιάζῃ τό φρόνημα, λένε, εἴτε ὁ ἥλιος ἀλέθει διαμαντικά στίς θάλασσες, εἴτε φυσοῦν τὰ ἄγρια μεσάνυχτα στίς στεριές. Μόνον ἡ φουρτούνα δείχνει τὸν καραβοκύρη. Ἡ τρύγα τῆς σοφίας καί τῆς πείρας τους μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καί ἡ δημοκρατία τῶν πολιτειῶν εἶναι μία ὑπόθεσις δύσκολη καί ἥρωική.

Ἡνίοχου θ, Πίνδαρος. Ὑμῶ τοὺς θεοὺς, γιατί θεοὶ εἶναι οἱ ἀνθρωποὶ σάν γίνονται ἀνθρωποὶ. Τὰ ἄλλα εἶναι ὀνείρων σκιές καί Κανένες.

Ὠρίωνος α, Αἰχύλος. Τὸ σύφλογο συνεπῆρε τήν γῆς, καθὼς ἀναψαν τὰ καρφία τοῦ Προμηθέα στὸν Καύκασο. Ἡ φωτιά καί τό φῶς θά τινάζονται ἀπὸ κοινὴ πηγὴ. Πάντα.

Ὠρίωνος β, Σοφοκλῆς. Ἐστειλε τὸν βασιλιὰ Οἰδίποδα στὰ σκοτάδια, καθὼς ὁ τοξότης ἓνα βέλος στό μέλλον. Στὸ σκοτάδι τοῦ Φρόντ θά ἀκουστῇ ὁ κτύπος καί ὁ ἀντίχτυπος. Θά τὸν εἰποῦμε Λιβιδῶ καί Οἰδιπόδειο σύμπλεγμα. Καί θά τὸν ἐξηγήσουμε θάνατο. Καί πῶς πρέπει νά μάθῃ νά πεθαίνῃ ὁ ἀνθρώπος στήν κοιλιά τοῦ Κολωνοῦ καί στὰ ψηλῶματα τοῦ νοῦ του.

Ὠρίωνος γ, Εὐριπίδης. Καθρεφτίζει τήν ψυχὴ μας πυρωμένη σέ χιλιάδες βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ ναδίρ καί τό ζενίθ τοῦ οὐρανοῦ του τὰ ὀνόμασε Μήδεια καί Ἀλκηστι.

Ἐρίωνος κ, Ἀριστοφάνης. Γελάει ὅσο νά δακρύσει, καί ἀνάποδα. Ὁ πλοῦτος εἶναι τυφλός, λέει. Ὁ πόλεμος εἶναι οὖρα καί στέμμα τῶν γελωτοποιῶν καί τῶν βασιλιάδων τους. Καί τὰ βυζάκια τῆς Λυσιστράτης στέκονται γιά τοὺς ἄνδρες κυνήγι τραχύ, καί ὀδυνηρή ἀναμονή γιά τίς γυναῖκες. Μά αὐτός εἶναι, διάβολε, ὁ σωστός φεμινισμός πού ξαστοχήσατε, θά γελάση σοβαρά καί θυμωμένα στά αὐτιά μας.

Ἰσχύς δ, ε, ζ, αἱ Μιλήσιοι Θαλῆς, Ἀναξίμανδρος, Ἀναξίμενης. Ὁ μεγάλους περίπλους τῶν ἀνθρώπων γύρω ἀπὸ τὸ σῦμπαν ἀρχίζει. Μακάρι προτοῦ τελειώσῃ τὸ ταξίδι, νὰ μὴν ἔχη τελειώσῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἥλεκτρον, Δίκη καὶ Τίσις.

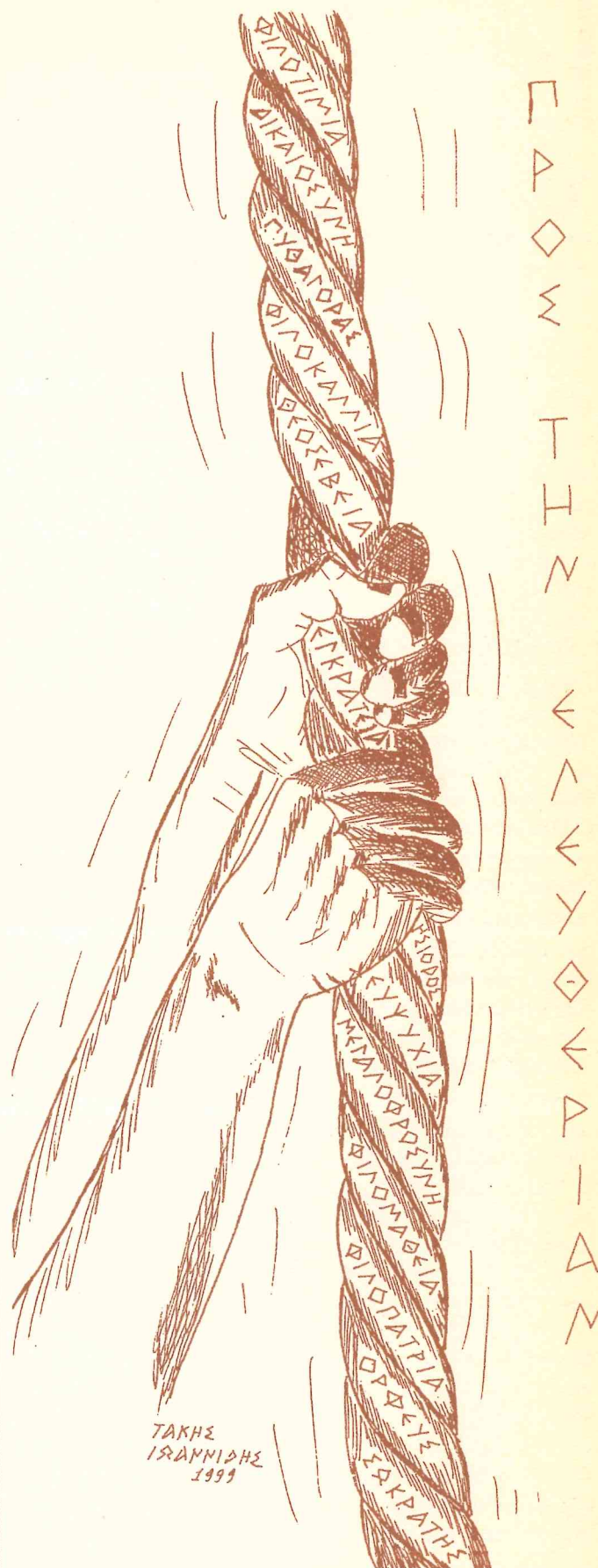
Σείριος ἦ α τοῦ Μεγάλου Κυνός, Ἡράκλειτος. Ὁ ἕνας, τό λαμ-
πρότερο ἄστρο τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ἄλλος, ὁ μεγαλύτερος Ἑλ-
ληνας στοὺς Ἕλληνες. Ὁ Ἡράκλειτος στίς ὄχθες τοῦ Ἡρι-
δανοῦ ποταμοῦ κοιτᾷ τὰ νερά νά κυλοῦν καί νά μένουν. Στόν
πόλεμο βλέπει τόν νοῦ τοῦ θεοῦ πού χτίζει καί γκρεμίζει τὰ
φαινόμενα καί τούς ἀνθρώπους. Κράζει «κάκιστους» τοὺς
πολιῖτες καί τήν πολιτεία τῆς πόλης τους. Δέν πολιτεύεται
μαζί τους στήν Ἀγορά καί στά Media. Μόνος διαλέγει νά
παίξη μέ τὰ παιδιά τίς «ἀμάδες». Παιδί δέν ἤξερε τίποτα,
ἔλεγε. Ἀνδρας ἔλεγε πῶς ξέρει τὰ πάντα. Καί σάν ἀπελπί-
στηκε ὁλότελα ἀπό τοὺς ἀνθρώπους, ἔξοψε, καί τράβηξε
κατάμονος στά ὄρη. Ἐκεῖ καί ἔτσι ἔζησε τὰ ρέστα του τρώ-
γοντας βότανα καί χορτάρια. Καί πέθανε μέσα στήν παλλη-
καριά καί τήν περηφάνεια τῆς μεγάλης του γνώσης. «Τέλος,
μισανθρωπήσας καί ἐκπατήσας ἐν τοῖς ὅρεσι διητᾶτο πόας
σιτούμενος καί βοτάνας· ἐτελεύτα δέ βιούς ἐτι ἐξήκοντα».

Μεγάλου Κυνός β, Παρμενίδης. Στό ἕνα του χέρι τό τίποτα, στό ἄλλο του χέρι τό πᾶν. Στό μεγάλο κυνήγι, αὐτό πού ὁ Πλάτων τό εἶπε «γιγαντομαχία περί τῆς οὐσίας», τρέχει πίσω ἀπό τόν α τοῦ Μεγάλου Κυνός.

Μικροῦ Κυνός α, Δημόκριτος. Μαζεύει ψήγματα χρυσοῦ στὸν ποταμὸ τοῦ Ἡράκλειτου. Καί γελάει. "Ὅλο γελάει, ὅσο βλέπει ἐκεῖνον νά κλαίει. Ἐγὼ θά σᾶς δώσω, εἶπε στοὺς ἀνθρώπους, ἀντιδραστήρες καί Χιροσίμες. Ἐσεῖς θά διαλέξετε.

Δίδυμοι α και β, Κάστωρ και Πολυδεύκης στην Σπάρτη Διόσκουροι, Πλάτων και Ἀριστοτέλης στην Ἀθήνα, φιλόσοφοι, Σωκράτους παῖδες. Τά ὁράματα τῶν θεῶν, λέει ὁ μαθητής, ἔμπορουν νά λάβουνε σχῆμα. Φτάνει νά μποῦν στόν ξυλότυπο τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀλλιώτικα: «Τό κακό δέν εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι τέτοια πού εἶναι. Τό κακό εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ πρέπει νά εἶναι τέτοια πού εἶναι». Ἀνάμεσα σέ τούτους τούς δύο ἑξοχους ἄνδρες ἔδεσε ἡ πιό ἑξοχη φιλία πού κατορθώθηκε ἀπό τούς ἀνθρώπους. Καθώς ἐμάλωνε τόν δάσκαλο ὁ μαθητής: φαίνεται πῶς τίμιο καί ἀναγκαῖο, εἶπε, νά θυσιάζουμε ἀκόμη καί ὅ,τι ἀγαπάμε πιό πολύ, ἂν εἶναι νά φυλάγουμε τήν ἀλήθεια ἁβλαβῇ. Γιατί ἂν χρειάζεται νά διαλέξουμε ἀνάμεσα στά δύο, τό θεάρεστο εἶναι νά διαλέξουμε τήν ἀλήθεια. «Δόξει δ' ἂν ἴσως βέλπιον εἶναι καί δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καί τά οἰκεῖα ἀναρεῖν ἄμφοῖν γάρ ὄντων φίλων διόμοι προτιμᾶν τήν ἀλήθειαν».

Δ. ΛΙΑΤΙΝΗΣ

Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥΔΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ

(Αριθμολογική θεώρησης τοῦ σύμπαντος)

Πυθαγόρας (570-496 π.Χ.)

Μὲν τὸν Πυθαγόραν ἀρχίζει νέα κατεύθυνσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Οἱ παλαιοὶ ἱστορικοὶ τῆς φιλοσοφίας διέκρινον δύο σχολάς. Ἡ μία ἦταν ἡ ἰωνικὴ καὶ ἡ ἄλλη ἡ ἰταλική. Ταύτης ἐθωρεῖτο ἀρχηγὸς ὁ Πυθαγόρας, συνεχισταὶ δὲ ὁ Ξενοφάνης, ὁ Παρμενίδης καὶ ὁ Ζήνων. Ἡ διαίρεσις αὕτη εἶναι κατὰ βάσιν ἀληθής, ἀλλὰ κάπως σχηματικὴ, διότι οἱ τρεῖς τελευταῖοι φιλόσοφοι ἀπαρτίζουν τὴν ἐλεατικὴν σχολήν, ἥτις τυγχάνει ὅλως διάφορος ἀπὸ τὴν σχολὴν τῶν Πυθαγορείων. Καὶ αἱ δύο ὁμῶς σχολαὶ δροῦν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, τῆς ὁποίας αἱ πόλεις Κρότων καὶ Ἐλέα, μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἰωνίας εἰς τοὺς Λυδοὺς καὶ τοὺς Πέρσας, κατέστησαν ἀξιολογώτατα πνευματικὰ κέντρα, ἡ μὲν πρώτη τῶν Πυθαγορείων, ἡ δὲ δευτέρα τῶν Ἐλεατῶν. Ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Πυθαγόρου δὲν ἔχομεν. **Εἰς τὰς σωζομένας δύο βιογραφίας του**, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία ἔχει γραφῇ ἀπὸ τὸν Πορφύριον περὶ τὸ 270 μ.Χ., ἡ δὲ ἄλλη ἀπὸ τὸν Ἰάμβλιχον κατὰ τὸ 300 μ.Χ., ἐπικρατεῖ τὸ μυθικὸν στοιχεῖον. Ὁ Ἀριστοτέλης παραδίδεται ὅτι ἔχει γράψει βιβλίον «Περὶ Πυθαγορείων», ἀλλὰ τοῦτο ἀπώλεσθη. Ἡ γνώμη ἥτις ἀρνεῖται τὴν προσωπικὴν ὑπαρξιν τοῦ Πυθαγόρου, ὑποστηρίζουσα ὅτι εἶναι προσωπικότης πλασθεῖσα διὰ νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὰς τάσεις ὠρισμένης κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως, τυγχάνει ἀναξία συζητήσεως.

Δύνатаι να θεωρηθῇ βέβαιον ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐγεν-
νήθη ἐν Σάμῳ περὶ τὸ 570 π.Χ., καὶ ὅτι ὁ πατήρ του ἐκα-
λεῖτο **Μνήσαρχος**. Κατὰ τὸ 532, ἐπειδὴ δὲν ἠνείχετο τὴν
ἐν Σάμῳ τυραννίαν τοῦ Πολυκράτους, ἦλθεν εἰς τὴν ἐν
Κάτῳ Ἰταλίᾳ πόλιν Κρότωνα, ἔνθα ἵδρυσε θρησκευτικὴν
καὶ πολιτικὴν κοινότητα ἣτις ἀπέκτησεν ὁπαδοὺς καὶ εἰς
τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Κάτω Ἰταλίας. Περὶ τῆς προσωπι-
κῆς του ὑπάρξεως βεβαιούμεθα ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ξε-
νοφάνους, ὅστις μνημονεῖ με εἰρωνικὴν διάθεσιν τὰς
περὶ μετεμψυχώσεως θεωρίας τοῦ Σαμίου σοφοῦ. Λέγει
δηλαδὴ εἰς τὸ 7ον ἀπόσπασμά του ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἀνα-
γνωρίσας εἰς τὰς κραυγὰς κακοποιουμένου σκύλου τὴν
φωνὴν φίλου του, οὗ τινος ἡ ψυχὴ εἶχε κατοικήσει εἰς τὸ
σῶμα τοῦ ζώου, εἶπε: «Παῦσαι μηδὲ ράπιζε, ἔπει ἧ φίλου
ἀνέρος ἐστὶ ψυχὴ, τὴν ἔγνων φθεγγομένης αἴων». [Παῦσε
μὴ ραπίζης (τὸ ζῶον), διότι κατοικεῖ μέσα του ψυχὴ ἀν-
δρὸς φίλου, τὴν ὁποίαν ἀντελήφθην ἀφ' οὗ ἤκουσα τὴν
φωνὴν της].

Ἐπίσης ὁ Ἡράκλειτος εἶς δύο ἀποσπάσματα, ἐκ τῶν ὁποίων τοῦ ἐνὸς ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης, μνημονεύει τὸν Πυθαγόραν κατακρίνων τὴν πολυμάθειάν του. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος τὸν ἀναφέρει χαρακτηρίζων αὐτὸν ὡς τὸν σημαντικώτατον διδάσκαλον τῆς σοφίας μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων: «Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ». Περὶ τοῦ θανάτου του ἔχομεν τὴν εἴησιν ὅτι ἀπέθανεν εἰς τὴν πόλιν Μεταπόντιον. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθεῖσα πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κίνησις ἐξηπλώθη εὐρύτατα καὶ ἡ πόλις τοῦ Κρότωνος ὑπὸ τὴν διακυβέρνησιν τῶν Πυθαγορείων ἐξέτεινε τὴν κυριαρχίαν της ἐπὶ ἐδάφους τετραπλασίου τῆς Ἀττικῆς, καταλαβοῦσα τὸ Μεταπόντιον, τοὺς Λοκροὺς, τὸ Ρήγιον καὶ τὴν ἐν Σικελίᾳ Ζάγκλην. Ἀλλὰ κατὰ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἐσημειώθη ἐξέγερσις κατὰ τοῦ συνδέσμου τῶν Πυθαγορείων. Τὸ ἐν Κρότῳ οἶκημα εἰς τὸ ὁποῖον συνεδρίαζον οἱ κορυφαῖοι τῶν Πυθαγορείων ἐπυρπολήθη, ἐσώθησαν δὲ μόνον ὁ Ἀρχιππος, ὁ Φιλόλαος καὶ ὁ Λῦσις, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὴν μητροπολιτικὴν Ἑλλάδα.

Ἐπειδὴ ἡ διδασκαλία τῶν Πυθαγορείων ἦτο κατ' ἀρχὰς προφορική καὶ μυστική, δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν ποῖαι αἱ ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς ἀποδιδομένων δοξασιῶν ἀνήκουν εἰς τὸν Πυθαγόραν καὶ ποῖαι εἰς τοὺς ὁπαδοὺς του. Ἦδη ὁ Ἀριστοτέλης εὕρισκετο εἰς παρομοίαν ἀπορίαν καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἐκθέτῃ τὰς φιλοσοφικὰς τῶν ἀντιλήψεις, ὁμιλεῖ οὐχὶ περὶ τοῦ Πυθαγόρου ἀλλὰ «περὶ τῶν λεγομένων Πυθαγορείων».

Ἡ θεμελιώδης φιλοσοφική των δοξασία ἦτο ὅτι ἡ οὐσία τῶν ὄντων εἶναι ὁ ἀριθμός. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο φαίνεται ὅτι ἡσκησεν ἐπὶ τῆς σκέψεως τοῦ Πυθαγόρου ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἢ προσπάθεια τοῦ Ἀναξίμανδρου νὰ καθορίσῃ μαθηματικῶς καὶ ἀριθμητικῶς τὰς σχέσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ἐπειδὴ αἱ ἐν λόγῳ σχέσεις ἐμφανίζονται ὡς σταθεραὶ, εὐκόλουν εἶναι νὰ συναχθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μένει ἀναλλοίωτον εἶναι ὁ ἀριθμός.

Οἱ Πυθαγόρειοι δὲν ἀντιλαμβάνονται τοὺς ἀριθμοὺς ὡς κενὰ καὶ ἀφηρημένους ἐξωτερικὰς μορφὰς τῶν ὄντων, ὅπως ἡ σημερινὴ μαθηματικὴ σκέψις. Δοξάζουν ὅτι κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν οὐσίαν τῶν τὰ ὄντα εἶναι ἀριθμοί. Ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς δίδει τὴν εἰδῆσιν ὅτι ἐθεώρουν τοὺς ἀριθμοὺς ὡς ἀποτελοῦντας τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον τῶν ὄντων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον δὲν γίνεται ἀντιληπτὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς νοήσεως, ἠναγκάσθησαν οἱ Πυθαγόρειοι νὰ παύσουν νὰ θεωροῦν τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων ὡς ὑλικὴν καὶ προσιτὴν

εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ἡ οὐσία καθίσταται δι' αὐτοὺς νοητὴ καὶ συλληπτὴ διὰ τῆς ἀφηρημένης σκέψεως. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς προητοίμασαν τὸ ἔδαφος οἱ πρῶτοι Πυθαγόρειοι διὰ τοὺς Ἑλεάτας. Ἡ συνάφεια δὲ τῶν πυθαγορικῶν πρὸς τὰς ἐλεατικές δοξασίας ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἱστορικῶς διὰ τῆς εἰδήσεως, ἣτις φέρει τὸν Παρμενίδην ὡς μαθητὴν τοῦ Πυθαγορείου Ἀμεινίνου.

Ὁ ταυτισμὸς τῆς οὐσίας τῶν ὄντων μὲ τοὺς ἀριθμοὺς ὑπῆρξε δοξασία κατ' ἐξοχὴν γόνιμος, διότι παρέσχε τὴν ἀφορμὴν νὰ σχηματισθῇ ἡ ἰδέα ὅτι διὰ τῆς μελέτης τῶν ἀριθμῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν σύστασιν τοῦ κόσμου. Πράγματι οἱ Πυθαγόρειοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀριθμῶν καὶ ἐδημιούργησαν τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην. Ἀναπόφευκτον ἦτο τὰς καθαρῶς μαθηματικές μελέτας νὰ τὰς συνοδεύῃ καὶ ἡ μεταφυσικὴ ἀριθμολογία. Οἱ ἀριθμοὶ θεωροῦνται ὡς σύμβολα ἐκφράζοντα τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων καὶ φαινομένων.

Ὁ ἀριθμὸς 7 ἐκφράζει τὸν νοῦν, τὴν ὑγείαν καὶ τὸ φῶς, ὁ 4 τὴν δικαιοσύνην, ὁ 3 τὸν γάμον, ὁ 6 τὴν ἐμψύχωσιν, ὁ 8 τὸν ἔρωτα, τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἐπίνοιαν. Ἐκ παραλλήλου ὁμως ἡσχολοῦντο μὲ ἐπιστημονικὴν συνέπειαν καὶ ἀκριβολογίαν ἀπόψεως. Διήρυσεν τοὺς ἀριθμοὺς εἰς περιττοὺς καὶ ἀρτίους καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄρτιοι ἀριθμοὶ ἐπιτρέπουν τὴν ἐπ' ἀπειρον διαίρεσιν τοὺς ἐθεώρησαν ὡς ἀτελεστέρους, ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς περιττοὺς, οἵτινες ἐμφανίζουν ἀπληρτισμένην ὁλότητα συγκεκλιμένην ἐξ ἀρχῆς, πέρατος καὶ μέσου. Ὁ ἀριθμὸς 5, π.χ., παρουσιάζει ὁλότητα, διότι αἱ πρῶται δύο μονάδες συμβολίζουν τὴν ἀρχὴν, αἱ δύο τελευταῖαι τὸ τέλος καὶ ἡ ἐν τῷ μέσῳ κειμένη μονὰς τὸ μέσον (βλ. «Θεολογούμενα Ἀριθμητικῆς» Ἰαμβλίχου ἐκδ. ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ).

Ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὴν πίστιν ὅτι τὰ ὄντα κατ' οὐσίαν εἶναι ἀριθμοὶ, ἐμελέτησαν ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμητικῶν σχέσεων τὰ ἀκουστικά φαινόμενα καὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι αἱ σχέσεις τῶν μουσικῶν τόνων καὶ τῶν ἀρμονικῶν ἐκφράζονται μετὰ μεγίστης ἀκριβείας ἀριθμητικῶς. Αἱ τρεῖς μουσικαὶ ἀρμονίαι, ἡ τετάρτη, ἡ πέμπτη καὶ ἡ διαπασών, ἀνεκάλυψαν οἱ Πυθαγόρειοι ὅτι ἐκφράζονται διὰ τῶν ἀριθμητικῶν σχέσεων $2/1$, $3/2$, $4/3$ καὶ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῇ γενικωτέρα ἀριθμητικὴ σχέσις, ἣτις νὰ τὰς περιλαμβάνῃ. Ὡς τοιαύτην ἐθεώρησαν τὴν ἀρμονικὴν ἀναλογίαν τὴν ἐκφραζομένην διὰ τῶν ἀριθμῶν 12, 8, 6. Αἱ παρατηρήσεις τῶν αὐτῶν ἐστηρίζοντο καὶ ἐπὶ πειραμάτων, κατὰ τὰ ὁποῖα συνέκρινον τὰ ὕψη τῶν τόνων, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπουν χορδαὶ διαφόρου μήκους καὶ ἐντάσεως. Διὰ τῶν τοιούτων ἐρευνῶν τῶν ἐδημιούργησαν τὴν μαθηματικὴν μουσικὴν καὶ τὴν περὶ ἀριθμητικῶν ἀναλογιῶν θεωρίαν. Ἐπίσης ἀνεδείχθησαν δι' αὐτῶν οἱ πρῶτοι εἰσηγηταὶ τῆς πειραματικῆς μεθόδου. Διὰ τῆς θεωρίας τῶν ἀναλογιῶν ἀπέκτησεν ἡ ἐπιστήμη μέσον εὐκολύνον αὐτὴν εἰς τὴν μελέτην τῶν συμμεταβαλλομένων ποσῶν οἷα σδήποτε φύσεως.

Ἡ προσπάθεια νὰ καθορισθοῦν ἀπὸ ἀριθμητικῆς ἀπόψεως τὰ ὄντα καὶ τὰ φαινόμενα, ἣτις ἐδημιούργησε τὴν νεωτέραν μαθηματικὴν φυσικὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς τεχνικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν Πυθαγορείων ὅτι τὰ ὄντα εἶναι κατὰ βάθος ἀριθμοὶ καὶ ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν σχέσεις δύνανται νὰ ἐκφραστοῦν δι' ἀριθμητικῶν σχέσεων.

Ὅπως ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὁ Ἀναξίμανδρος συνεχίζων τὰς μαθηματικὰς ἐρεῦνας, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀρχίσει ὁ Θαλῆς, εἶχε πρῶτος συλλάβει τὴν ἰδέαν νὰ εὕρῃ μαθηματικούς καθορισμούς, καθορίζοντας ἀπὸ ἀπόψεως μεγέθους τὰ οὐράνια σώματα. Ἐπειδὴ οἱ ἀριθμοὶ ἀποτελοῦν τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον τῆς πραγματικότητος, πᾶν ὅτι δὲν εἶναι ἀριθμὸς ἐκπίπτει, κατὰ τοὺς Πυθαγορείους, εἰς δευτερεύουσιν μοῖραν. Δοθέντος δὲ ὅτι οἰοσδήποτε ἀριθμὸς εἶναι πεπερασμένος, ἀποτελεῖ τὸ πέραν οὐσιαστικὸν γνῶρισμα τῶν ἀριθμῶν καὶ τῆς πραγματικότητος. Ὅτι δὲν ἔχει πέραν καὶ ἐμφανίζεται ὡς ἀπειρον, ἀποτελεῖ τὸ ἐλαττωματικὸν στοιχεῖον τῆς πραγματικότητος, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχονται τὸ ψεῦδος, ἡ δυσαρμονία, τὸ ἄλογον καὶ ὁ φθόνος: «Ψεῦδος δὲ οὐδὲν δέχεται ἂ τῷ ἀριθμῷ φύσις οὐδὲ ἀρμονία» οὐ γὰρ οἰκεῖον αὐτοῖς ἐστὶ τὰς τῷ ἀπείρῳ καὶ ἀνοήτῳ καὶ ἀλόγῳ φύσιν τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ἐστὶ (Φιλολάου ἀπόσπ. 11). («Ἡ φύσις τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἡ ἀρμονία δὲν ἐπιδέχεται ψεῦδος» διότι οὐδόλως συγγενεὺς τὸ ψεῦδος μὲ αὐτά· διότι ἀνήκει εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀπείρου καὶ ἀνοήτου καὶ ἀλόγου τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος).

Παρατηρεῖται ἐνταῦθα ἀξιοσημείωτος ἀντιστροφὴ ἐν σχέσει μὲ τὰς περὶ ἀπείρου ἀντιλήψεις τοῦ Ἀναξίμανδρου. Ἐνῶ κατὰ τὸν Μιλήσιον σοφὸν τὸ ἀπειρον ταυτίζεται μὲ τὸ θεῖον, οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ἐξομοιώνουν μὲ τὸ ὑλικὸν στοιχεῖον τὸ ἀνεπίδεκτον μετρήσεως καὶ καθορισμοῦ. Ἡ καινοτομία αὕτη κέκτηται ὑψίστην σημασίαν διὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως. Εἰσάγεται δι' αὐτῆς ἡ ἐννοία τῆς ὕλης, ἣτις θεωρεῖται ὡς στοιχεῖον ἀνθιστάμενον εἰς πάντα καθορισμὸν καὶ ὡς πηγὴ πάσης ὄντολογικῆς καὶ ἠθικῆς ἀτελείας. Ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο θὰ ἴδωμεν ἀργότερον τὴν ὕλην ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλάτων. Καὶ ὁ γερμανικὸς ἰδεαλισμὸς τοῦ 19ου αἰῶνος ὡς καὶ ἡ νεοκαντιανὴ φιλοσοφία τοῦ 20ου αἰῶνος βλέπει τὴν ὕλην ὡς τὸ «ἄλογον» καὶ ἐνεπίδεκτον πέρατος καὶ καθορισμοῦ.

Ἡ οὕτω δημιουργηθεῖσα ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πεπερασμένου παρέσχε τὴν βάσιν νὰ ἀντικρουσθῇ ἡ πραγματικότης ὑπὸ τὴν ἀντιθετικὴν προοπτικὴν. Οἱ Πυθαγόρειοι εἶδον τὴν πραγματικότητα ὡς σειρὰν διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων καὶ κατήρτισαν οὕτω ὠρισμένας ἀντιθετικὰς συστοιχίας. Τοιαῦται εἶναι αἱ ἀντιθέσεις, τὰς ὁποίας ἀπαρτίζουν ὡς ἀντιτιθέμενοι πόλοι τὸ πέραν-ἀπειρον, περιττόν-ἄρτιον, ἐν-πληθὺς, δεξιόν-ἀριστερόν, ἄρρεν-θῆλυ, ἡρεμοῦν-κινούμενον, εὐθύ-καμπύλον, φῶς-

σκότος, τετράγωνον-ἐτερόμηκες, ἀγαθόν-κακόν. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ συστοιχιῶν ἐτέθη ἡ βάσις διὰ νὰ στηριχθῇ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουν δύο ἀντιτιθέμενα στοιχεῖα (δυῖσμός). Κατὰ τοὺς Πυθαγορείους, ὁ κόσμος δημιουργεῖται ἀφ' οὗ κατ' ἀρχὰς λάβη σύστασιν τὸ ἐν. Τὸ ἐν, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖται κατὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν «τὸ πρῶτον ἁρμοσθέν», ἔλκει πρὸς ἑαυτὸ τὸ ἀπειρον καὶ δίδει εἰς αὐτὸ πέραν. Ἐπομένως οἱ Πυθαγόρειοι ὡς ἀπαρχὴν τῆς δημιουργίας ἐλάμβανον ἐν ἀρχικὸν μοναδικὸν δεδομένον, ὅπερ διεστέλλετο συνεχῶς, περιλαμβάνον μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπείρου.

Εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι καὶ αἱ νεώταται φυσικαὶ θεωρίαι τῆς συγχρόνου μας ἐποχῆς θεωροῦν τὸ σύμπαν ὡς σφαῖραν διαστελλομένην, ἣτις ἀφορμηθεῖσα ἀπὸ ἑνα ἢ δύο ἀρχικούς πυρῆνας, ἐξακολουθεῖ διαρκῶς διαστελλομένη. Ὁ Ἀριστοτέλης (Μ.τ.φ. 1091 α 14) μᾶς βεβαιώνει ὅτι πράγματι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ Πυθαγόρειοι ἡρμήνευσαν τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου: «Φανερώς γὰρ λέγουσιν ὡς τοῦ ἐνὸς συσταθέντος, εἴτ' ἐξ ἐπιπέδων εἴτ' ἐκ χορίας, εἴτ' ἐκ σπέρματος, εἴτ' ἐξ ὧν ἀποροῦσιν εἶπεν, εὐθύς τὰ ἐγγίστα τοῦ ἀπείρου εἴλκετο καὶ ἐπεραίνετο ὑπὸ τοῦ πέρατος». [«Διότι λέγουν ρητῶς, ὅτι, ὅταν ἔλαβεν ὑπόστασιν τὸ ἐν, ἀπαρτισθὲν εἴτε ἐξ ἐπιπέδων, εἴτε ἀπὸ ἐπιφανείας, εἴτε ἀπὸ σπέρμα, εἴτε ἀπὸ συσταστικῶν, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς ἀπορίαν νὰ τὰ ἀνακαλύψουν, ἀμέσως ἐκεῖνα τὰ μέρη τοῦ ἀπείρου, τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο εἰς ἐγγυτάτην ἀπόστασιν (ἀπὸ τὸ ἐν) εἴλκοντο καὶ περιεκλείοντο ὑπὸ τοῦ πέρατος»].

Δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ οὐδεμία ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐθεώρουν τὸ σύμπαν ὡς ἐξελιχθὲν ἀπὸ ἐνὸς ἀπειροστοῦ πυρῆνος ὅστις διαρκῶς διαστελλόμενος ἐξηπλοῦτο σφαιρικῶς ἐπὶ τοῦ ἀπείρου. Εἰς ἐν ἄλλο χωρίον τῶν «Φυσικῶν» (213 β 23) ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι τὸ σύμπαν ἐκτελεῖ εἰδὸς τι ἀναπνοῆς, ἀναπνέον τὸ περιβάλλον αὐτὸ ἀπειρον. «Εἶναι δ' ἔφασαν οἱ Πυθαγόρειοι κενόν, καὶ ἀπεισιέναι αὐτὸ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος ὡς ἀναπνέοντι καὶ τὸ κενόν, ὃ διορίζει τὰς φύσεις, ὡς ὄντος τοῦ κενοῦ χωρισμοῦ τινος τῶν ἐφεξῆς καὶ τῆς διορίσεως καὶ τοῦτ' εἶναι πρῶτον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενὸν διορίζει τὴν φύσιν αὐτῶν». [Οἱ Πυθαγόρειοι εἶπον ὅτι ὑπάρχει τὸ κενὸν καὶ ὅτι αὐτὸ ὑπαισέρχεται εἰς τὸν οὐρανὸν (δημιουργημένον σύμπαν) ἀπὸ τὸ ἀπειρον πνεῦμα (τὸν ἀπειρον ἀέρα), διότι φρονοῦν ὅτι τὸ σύμπαν ἀναπνεύει τὸ κενόν (λαμβάνει διὰ τῆς ἀναπνοῆς τοῦ ἐν ἑαυτῷ τὸ κενόν), τὸ ὁποῖον (κενόν) ἐπιφέρει τὴν εἰς διαφόρους χώρους τοποθέτησιν τῶν φυσικῶν ὄντων, ἐπειδὴ (φρονοῦν ὅτι) τὸ κενόν εἶναι αἰτία νὰ χωρίζωνται καὶ νὰ διακρίνωνται ὡς χωριστοὶ ὅροι τὰ μέλη μιᾶς κατὰ συνέχειαν σειρᾶς. Ὁ τοιοῦτος ξεχωρισμὸς συμβαίνει κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν σειράν, τὴν ὁποίαν ἀπαρτίζουν οἱ ἀριθμοὶ διότι αὐτὸ διακρίνει τὴν φύσιν ἐκάστου ἐκ τῶν ἀριθμῶν].

Διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἣν φαντάζονται οἱ Πυθαγόρειοι ὅτι ἐκτελεῖ τὸ ἀπειρον, ὑπαισέρχεται εἰς τὰ συμπαγῆ σώματα τὸ κενόν, ἐπέρχεται διαρκῆς διάσπασις καὶ δημιου-

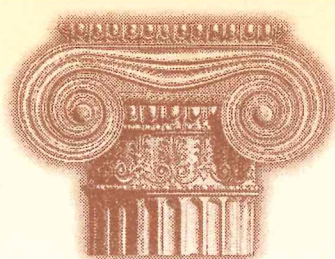
γοῦνται οἱ ἀριθμοὶ ὡς ξεχωρισμένοι ἐνότητες. Τὸ ἀπειρον πνεῦμα, περὶ τοῦ ὁποῦ γίνεται λόγος ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἔχει ληφθῇ ἀπὸ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἀναξίμανδρου. Οἱ Πυθαγόρειοι συνεχίζουν συγχρόνως καὶ τὴν παράδοσιν τῶν Μιλησίων σοφῶν, ἣτις ἦτο γνωστὴ εἰς τὸν Πυθαγόραν κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν διέμενεν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ τῆς Σάμον. Τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀφωρμήθη ἡ διὰ διαστολῆς ἐπαύξεισις τοῦ σφαιρικοῦ τοῦ σώματος, ἐκάλουν οἱ Πυθαγόρειοι «ἔστιαν τοῦ παντός», «οἶκον Διός» καὶ «μητέρα θεῶν». Εἰς τὸ κεντρικὸν τοῦτο σημεῖον καὶ ὁ Παρμενίδης τοποθετεῖ τὴν θεάν, ἣτις κυβερνᾷ τὰ πάντα.

Σπουδαιοτάτην σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων διδαχθὲν περὶ μετεμψυχώσεως δόγμα. Κατὰ παράδοσιν, διασωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διογένηος τοῦ Λαερτίου (βιβλίον 8, κεφ. 1), ὁ Πυθαγόρας ἐνεθυμείτο ὅτι εἶχε κατ' ἀρχὰς γεννηθῇ ὡς Αἰθαλίδης, εἴτα ἐξησεν ἐπὶ τῶν Τρωικῶν ὡς Εὐφορβος, περὶ τοῦ ὁποῦ ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος ὅτι ἐτραυματίσθη ὑπὸ τοῦ Μενελάου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐφύρβου ἐξησεν ὡς Πύρρος, ὅστις ὑπῆρξεν ἀλιεύς ἐν Δήλῳ, ἐν τέλει δὲ ἐνεφανίσθη ὡς Πυθαγόρας. Ἐξηγῶν δὲ ὁ Πυθαγόρας πῶς ἐνεθυμείτο τὰς προηγουμένας μετεμψυχώσεις του, ἔλεγεν ὅτι ὡς Αἰθαλίδης ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις τοῦ ἔδωκε τὸ χάρισμα νὰ διατηρῇ τὴν μνήμην μετὰ θάνατον. Ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν τῆς περὶ μετεμψυχώσεως δοξασίας, ἔχουν διατυπωθῇ πολλαὶ εἰκασίαι ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος.

Ὁ Ἡρόδοτος (βιβλίον 2, κεφ. 123) λέγει ὅτι ἐδανείσθη τὸ δόγμα τοῦτο ὁ Πυθαγόρας παρὰ τῶν Αἰγυπτίων. Ἡ νεώτερα ἐρευνα ὁμως δέχεται ὅτι ἡ πηγὴ τῆς ἐν λόγῳ δοξασίας πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τοὺς κύκλους τῶν Ὀρφικῶν καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀντιλήψεις τῶν θρακικῶν φυλῶν. Τυχάνει ὅμως ἀσυμβίβαστον νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἦτο δυνατόν εἰς τὸν κύκλον τῶν Πυθαγορείων, οἵτινες εἶχον κάμει τοσαύτας ἐπιστημονικὰς προόδους, νὰ γίνωνται ἀποδεκταὶ ἀνεξετάστως δοξασίαι προερχόμεναι ἀπὸ λαοὺς κατωτέρους κατὰ τὸν πολιτισμὸν. Εἶναι λίαν πιθανόν ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐφθασαν εἰς τὴν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ ἐμψυχώσεως δοξασίαν λαβόντες ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν τὰ ὁποῖα ἐμφανίζει ἡ μαθηματικὴ γνῶσις.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὰ μαθηματικὰ παρέχουν γνώσεις αἰτνες ἰσχύουν ἐκ τῶν προτέρων, δηλαδὴ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐμπειρίας. Οἰοσδήποτε ἄνθρωπος εἶναι ἰκανός, χειραγωγούμενος ὑπὸ καταλλήλων ἐρωτήσεων, νὰ ἀνακαλύψῃ ἐκ νέου μίαν μαθηματικὴν ἀλήθειαν. Εἶναι λοιπὸν λίαν πιθανόν ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐσχημάτισαν τὴν ἰδέαν

ὅτι ἡ ἐκ τῶν προτέρων αὕτη γνώσις δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μόνον διὰ μνήμης, ἥτις ὑπερβαίνει τὴν προσωπικότητα. Ἐφ' ὅσον οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ σχέσεις τῶν δὲν γίνονται ἀντιληπτὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ πρέπει ἡ ψυχὴ νὰ περισυλλεγῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς διὰ νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς μαθηματικῆς ἀληθείας· εὐκολον ἦτο διὰ τοὺς Πυθαγορείους νὰ ὑποθέσουν ὅτι ἡ ψυχὴ, προϋπάρξασα εἰς κάποιον ἄλλον κόσμον ἔχει ἴδῃ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἔχει λάβῃ γνώσιν τῶν μαθηματικῶν ἀληθειῶν. Ἡ συγκέντρωσις ἀφ' ἑτέρου τῆς σκέψεως ἦτις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν λύσιν θεωρητικῶν ἀριθμητικῶν ζητημάτων, ἤνοιξε νέον ὀρίζοντα, ἔκαμε περισσότερο ζωηράν τὴν συναίσθησιν τῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ ἀσφαλῶς συνετέλεσε νὰ ταυτισθῇ ἡ ἔννοια τῆς ψυχῆς μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοσυνειδησίας.

Ὁ τοιοῦτος ταυτισμὸς δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν παλαιότε-
ραν ἐποχὴν. Ὁ Ὅμηρος θεωρεῖ τὴν ψυχὴν οὐχὶ ὡς κέν-
τρον τῆς αὐτοσυνειδησίας, ἀλλ' ὡς ἀπλὴν σκιάν, ἥτις ἐν
τῷ Ἀδῇ, διὰ τὰ ἀναμνησθῆ τῆς προτέρας τῆς υπάρξεως,
πρέπει νὰ ἐνδυναμωθῇ πίνουσα αἷμα. Ἡ περὶ τὰ θεωρη-
τικὰ ὅμως προβλήματα ἀσχολία τῶν Πυθαγορείων ἐνε-
φάνισε τὴν σκέψιν ὡς πηγὴν γνώσεως καὶ ἐγένετο ἀ-
φορμὴ νὰ σκεφθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ δὲν εἶναι
ἀπλοῦν εἶδωλον, ἀλλὰ πηγὴ ζωτικῆς ἐνεργείας, ἔχουσα
δύναμιν νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν.

Συναφείς πρὸς τὴν τοιαύτην ἀλλαγὴν τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς ἀντιλήψεων τυγχάνουν καὶ αἱ ἰδιότυποι ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ δοξασαί τῶν Πυθαγορείων. Ἐπειδὴ ὁ πυρὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἡ σωματικὴ του ἀλλὰ ἡ ψυχικὴ του ὑπόστασις, ἡ ἀξιολόγησις του κατὰ φύλα καταργεῖται. **Αἱ γυναῖκες** θεωροῦνται ἰσότιμοι πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ γίνονται δεκταὶ ἄνευ διακρίσεως εἰς τοὺς Πυθαγορείους συλλόγους. Ἡ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀφ' ἐτέρου ρυθμίζεται κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐξελίσσωνται αἱ πνευματικαὶ καὶ ἠθικαὶ προδιαθέσεις καὶ ἰκανότητες τῆς ψυχῆς του.

Τὸ σῶμα τίθεται ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐπιτήρησιν τῆς ψυχῆς, ὡς προορισμὸς δὲ τοῦ ἀνθρώπου καθορίζεται ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ τελειοποίησις. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διατὶ ἐρρῦθμισαν καὶ διατὶ ἐπεμελήθησαν τῆς πνευματικῆς μορφώσεως. Εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ εἰς σύστημα κατὰταξις τοῦ ὕλικου τῆς μαθήσεως καὶ ὁ διαχωρισμὸς τῆς εἰς ὠρισμένας περιοχὰς μαθημάτων. Οὗτοι διέκριναν ὡς διακεκριμένους κύκλους μαθήσεως τὴν ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν καὶ μουσικὴν.

Ἡδη, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος, ὁπότε ἀκμάζει ὁ Ἡράκλειτος, εἶχον οἱ Πυθαγόρειοι εἰς πολλὰ βιβλία διατυπώσει τὰς διδασκαλίας των. Τοῦτο βεβαιοῦται ἐκ τοῦ σχετικοῦ ἀποσπάσματος τοῦ Ἡρακλείτου, ὅπερ παρ' ὅλας τὰς περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἀντιρρήσεις, φαίνεται ὅτι εἶναι γνήσιον. «Πυθαγόρης Μνησάρχου ἱστορίαν ἡ-

σκησεν ἀνθρώπων μάλιστα πάντων· καὶ ἐκλεξάμενος ταύτας τὰς συγγραφὰς ἐποίησεν ἑαυτοῦ σοφίην, πολυμαθὴν· κακοτεχνίην». (Ὁ Πυθαγόρας ὁ υἱὸς τοῦ Μνηόθῃ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄνθρωπον εὐρευνᾷ καὶ ἀπ' οὗ ἐξέλεξεν αὐτὰς τὰς συγμ. ἀπ' αὐτὰς μίαν ἰδικήν του σοφίαν, ἥτις θεία καὶ κακοτεχνία).

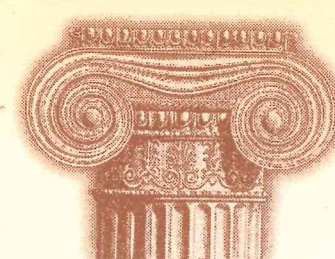
Ἡ ῥακλείτος φαίνεται νὰ εἶχεν ὑπὸ ὄψιν τοῦ βιβλίου τῶν Πυθαγορείων εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένετο λόγος περὶ χωριστῶν μαθήσεων. Πραγματικῶς εἰς τὸν Πυθαγορισμὸν εἶχον συγχωνευθῇ ποικίλαι διδασκαλίαι. Εἶχον συμπεριληφθῇ ἡ ἰωνικὴ κοσμογονία, αἱ μαθηματικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ οἱ κανόνες περὶ ἠθικῆς ζωῆς, ὅπως διεμορφώθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ιδέας τῆς μετεμψυχώσεως. Τὸ κύριον αἶτημα τῆς ἠθικῆς ζωῆς ἦτο ἡ «κάθαρσις», ἣτις ἐπραγματοποιοῦτο ὡς πρὸς μὲν τὸ σῶμα διὰ τῆς ἱατρικῆς, ὡς πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν διὰ τῆς μουσικῆς. Εἰς τοὺς πυθαγορικοὺς συλλόγους ὑπῆρχεν αὐστηρὰ ἱεραρχικὴ τάξις, ὑψίστη ἀύθεντία ἐθεωροῦντο τὰ ἀποφθέγματα τοῦ Πυθαγόρου, ἐναντίον τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἀντίρρησην ἐπετρέπετο. Ὡς πρὸς ταῦτα ἴσχυε τὸ «αὐτὸς ἔφα». Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰς γνώμας τοῦ Πυθαγόρου ἦτο ἀπόλυτος, οἱ δὲ ὁπαδοὶ τοῦ δὲν ἀπετέλουν μόνον κοινότητα πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ κλειστὸν θρησκευτικὸν κύκλον, ὅπως καὶ οἱ μεμνημένοι εἰς τὰ μυστήρια. Χρέος τῶν ὁπαδῶν ἦτο νὰ μὴ ἀνακοινώ-νουν τίποτε εἰς τοὺς βεβήλους καὶ ἀμυήτους. Συνεδέοντο δὲ διὰ πιστῆς φιλίας, κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Δάμωνος καὶ τοῦ Φιντίου. Ἡ οἰκειότης μεταξὺ τῶν φίλων ἦτο τοσαύτη, ὥστε νὰ θεωροῦνται τὰ ἀγαθὰ τῶν φίλων κοινὰ «κοινὰ τὰ τῶν φίλων».

Οἱ σπουδαιότεροι ἐκ τῶν Πυθαγορείων

Οἱ Πυθαγόρειοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν διηρέθησαν εἰς δύο ομάδας. Ἡ πρώτη ἦτο ἡ τῶν «ἀκουσματικῶν», οἵτινες ἤρκοῦντο εἰς τὴν γνῶσιν τῶν κεφαλαιωδεστέρων δοξασιῶν τῆς πυθαγορικῆς διδασκαλίας. Ἡ δὲ δευτέρα ἦτο τῶν «μαθηματικῶν» οἵτινες ἡσχολοῦντο μὲ τὰ ἀνώτερα δόγματα τῆς διδασκαλίας. Οἱ σπουδαιότεροι ἐκ τῶν Πυθαγορείων εἶναι οἱ ἑξῆς:

Πέτρων

Οὗτος καταλέγεται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Διεσώθη ὡς ἰδική του ἀντίληψις ἡ δοξασία ὅτι ὑπάρχουν ἐν τῷ σύμπαντι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τρεῖς κόσμοι διατεταγμένοι εἰς τὸ τριγωνικὸν σχῆμα. Φαίνεται ὅτι ἀπέδιδεν εἰς τὸ σύμπαν τὴν μορφήν ἰσοσκελοῦς τριγώνου, τοῦ ὁποίου ἐκάστη τῶν τριῶν γωνιῶν ἰσοῦται μὲ 60 μοίρας. Ἄρα συνεπέβαιναν ὅτι ἐφ' ἐκάστης πλευρᾶς εἶναι τοποθετημένοι ἀνὰ 60 κόσμοι ($3 \times 60 = 180$). Οἱ δὲ τρεῖς ἐπὶ πλέον κόσμοι φαίνεται ὅτι ἐτοποθετοῦντο ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν τριῶν γωνιῶν.

Ἰππασος ὁ Μεταποντῖνος

Φαίνεται ὅτι ἦτο νεώτερος τοῦ Πέτρω-
νος καὶ σύγχρονος τοῦ Ἑρακλείτου.
Οὗτος ἀναφέρεται ὡς ἰδρύσας τὴν τάξιν
τῶν «ἀκουσματικῶν» καὶ διασπάσας τὴν ἐνότητα τῶν
Πυθαγορείων συλλόγων. Αἱ δοξασαίαι τοῦ πλησιάζουν πρὸς
τὰ δόγματα τοῦ Ἑρακλείτου, διότι δέχεται ὡς ἀρχικὸν
στοιχεῖον τὸ πῦρ, θεωρεῖ τὴν ψυχὴν ὡς πυρίνην, τὸ δὲ
σύμπαν ὡς εὐρισκόμενον εἰς αἰωνίαν κίνησιν. Ἡ παρά-
δοσις λέγει ὅτι ἐπειδὴ πρῶτος ἐδημοσίευσεν πῶς συντί-
θεται ἐκ δώδεκα πενταγώνων ἡ σφαῖρα, ἐπνίγη εἰς τὴν
θάλασσαν διὰ τὸ ἀσέβημά του τοῦτο.

Ἀλκμαίων ὁ Κροτωνιάτης

Ἐγεννήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατὰ τὸ τελευ-
ταῖον τρίτον τοῦ βου αἰῶνος καὶ εἶχεν ἔλθεν εἰς προ-
σωπικὴν συνάφειαν μὲ τὸν Πυθαγόραν. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶ-
τος ὅστις ἔκαμε χειρουργικὰς ἀνατομικὰς ἐρεῦνας καὶ
ἐπεμβάσεις, διέγνωσε δὲ ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἀποτελεῖ τὸ
γενικὸν νευρικὸν κέντρον καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν καταλήγουν
τὰ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκφυόμενα νεῦρα. Ἐμελέτησε τὴν
λειτουργίαν τῆς ὁράσεως. Ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ ἀποκοπὴ
τοῦ νεύρου τοῦ συνδέοντος τὸν ὀφθαλμὸν μὲ τὸν ἐγκέ-
φαλον ἐπιφέρει τύφλωσιν, τὸ δὲ ὑαλῶδες ὕγρὸν ἐν τῷ
ὀφθαλμῷ τὸ ἐθεώρησεν ὡς κάτοπτρον εἰς τὸ ὁποῖον ἀν-
τικατοπτρίζονται τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα. Ἡ ὑγεία,
κατὰ τὴν ἀντίληψίν του, εἶναι ἡ συμμετρικὴ κατανομή τῶν
ἐν τῷ σώματι ποιότητων τῆς ὕλης, «σύμμετρος τῶν ποιῶν
κρᾶσις». Ἡ διαφορὰ τοῦ ζώου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον συνί-
σταται κατ' αὐτὸν εἰς τὸ ὅτι ὁ «ἄνθρωπος μόνον ξυνίησι,
τὰ δ' ἄλλα αἰσθάνεται μὲν οὐ ξυνίησι δέ» (ὁ ἄνθρωπος
μόνον ἔχει νόησιν, τὰ δὲ ἄλλα ζῶα ἔχουν μὲν αἴσθησιν,
νόησιν ὁμῶς ὄχι).

Ἡ ὁ θάνατος ἐπέρχεται διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ συνάψῃ ἐν εἵδει κύκλου τὸ τέλος τῆς ζωῆς του μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς, «τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει συνάψαι». Εἰς τοῦτον ἀνήκει ἡ τιμὴ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τῆς χειρουργικῆς ἀνατομίας καὶ τῆς φυσιολογίας τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἐπίδρασις τῶν Πυθαγορείων δογμάτων ἐπὶ αὐτοῦ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι θεωρεῖ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ ἀποδίδει θεῖαν φύσιν εἰς τὰ ἄστρα. Ὑπάρχει προσέτι παρ' αὐτῷ καὶ ἡ τάσις νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ἐγκόσμια φαινόμενα χρησιμοποιοῦν τὰς κατ' ἀντίθεσιν συστοιχίας καθ' ὃν τρόπον τὰς ἐχρησιμοποιοῦν οἱ Πυθαγόρειοι. Ὁ Ἀλκμαίων εἶναι σπουδαιότατῃ φυσιογνομία, διότι προπαρασκεύασε τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατόπιν ὁ Ἱπποκράτης ἐθεμελίωσε τὴν ἐπιστημονικὴν ἱατρικὴν.

Φιλόλαος

Κατήγετο ἀπὸ τὸν Κρότωνα καὶ ἦτο σύγχρονος τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Δημοκρίτου. Ὅπως ἐλέγχθη ἀνωτέρω, εἶχε κατορθώσει νὰ διασωθῇ κατὰ τὴν σημειω-

θεῖσαν ἐναντίον τῶν Πυθαγορείων εἰς τὰς πόλεις τῆς Κάτω Ἑλλάδας ἐξέγευσαν. Ἐλθὼν εἰς τὴν μητροπολιτικὴν Ἑλλάδα ἐγκατεστάθη μαζί με τὸν Λύσιον, ὅστις φέρεται ὡς

διδάσκαλος τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς Θήβας. Μαθηταὶ τοῦ ἦσαν ὁ Σιμμίας καὶ ὁ Κέβης, οἵτινες ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸν Φαίδωνα, ὡς παρευρεθέντες ἐν τῷ δεσποτηρίῳ κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ Σωκράτους. Εἶχεν ἀσχοληθῇ ὄχι μόνον μὲ τὰ μαθηματικά, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἱατρικὴν, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀλκμαίωνος. Εἰς μαρτυρίας παπύρου ἐναποκειμένου ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ «Φαίδωνι» ἀναπτυσσομένων περὶ ψυχῆς θεωριῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Σιμμίου καὶ Κέβητος φαίνεται ὅτι ἐθεώρει τὴν ψυχὴν ὡς «πῦγμα καὶ ἄρμονίαν». Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται ἡ συγγραφὴ δύο βιβλίων ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἔφερεν τὸν τίτλον «Βάκχαι», τὸ δὲ ἕτερον «Περὶ φύσιος Α, Β, Γ».

Ἦς πρὸς τὴν γνησιότητα τῶν ἐκ τούτων διασωθέν-
των ἀποσπασμάτων ἐγένοντο μεγάλαι συζητήσεις, ἐν
τέλει ὅμως ἡ ἔρευνα κλίνει νὰ τὰ δεχθῇ ὡς γνήσια. Ἐκ
τοῦ πρώτου του συγγράμματος, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὸν
μνημονευθέντα τίτλον, διὰ νὰ δείχθῃ ὅτι δι' αὐτοῦ ἐπε-
δίωκετο μύησις εἰς τὰ μυστήρια τῆς πυθαγορικῆς σοφίας,
διεσώθη τὸ ἐξῆς ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα: «Ὁ κόσμος εἷς
ἐστὶ, ἤρξατο δὲ γίγνεσθαι ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ ἀπὸ τοῦ μέ-
σου εἰς τὸ ἄνω διὰ τῶν αὐτῶν τοῖς κάτω». [Ὁ κόσμος εἶναι
ἐνιαῖος, ἤρχισε δὲ νὰ δημιουργῆται ἀπὸ τὸ μέσον, δηλα-
δὴ ἀπὸ ἐν κεντρικὸν σημεῖον (τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται) εἰς
τὰς αὐτὰς ἀποστάσεις καὶ ἀπὸ τὰ ἄνω καὶ ἀπὸ τὰ κάτω].
Τὸ ἀρχικὸν ἓν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τῆς δη-
μιουργίας τοῦ σύμπαντος, καλεῖται Ἑστία: «Τὸ πρῶτον
ἀρμοσθέν, τὸ ἓν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφαίρας Ἑστία καλεῖ-
ται». Εἰς τὰ ἐκ τοῦ «Περὶ φύσιος» συγγράμματός του ἀπο-
σπάσματα γίνεται λόγος περὶ κοσμολογικῶν καὶ ἀριθμο-
λογικῶν προβλημάτων. Ἡ φύσις θεωρεῖται ὡς ἀποτελε-
σθεῖσα ἐκ μίγματος τοῦ πεπερασμένου καὶ τοῦ ἀπείρου.
«Ἄ φύσις δι' ἐν τῷ κόσμῳ ἀρμόχθη ἐξ ἀπείρων τε καὶ πε-
ραινόντων καὶ ὅλος (ὁ) κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα». (Ἡ
φύσις ὅμως εἰς τὴν κοσμικὴν τῆς τάξιν συνηρμώσθη ἐξ
ἀπείρων καὶ ἐκ πεπερασμένων, καὶ τὸ κοσμικὸν σύστημα
ὡς σύνολον καὶ πάντα τὰ ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχοντα ὄντα).
Ἐάν, λέγει ὁ Φιλόλαος, τὰ πάντα ἦσαν ἀπειρα δὲν θὰ
ὑπῆρχεν ἀντικείμενον προσιτὸν εἰς τὴν γνῶσιν μας:
«Ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ τὸ γνωσούμενον ἐσσεῖται πάντων ἀπεί-
ρων ἐόντων» (διότι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς δὲν θὰ εἶναι δυνατόν
νὰ ὑπάρξῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς γνώσεως, ἐὰν ὅλα τὰ ὄντα
εἶχαν τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀπειρότητος).

Τὸ δὲ κατ' ἐξοχὴν ὄργανον τῆς γνώσεως εἶναι ὁ ἀριθμὸς «καὶ πάντα τὰ μὲν τὰ γινωσκόμενα ἀριθμὸν ἔχοντι οὐ γὰρ οἶόν τε οὐδὲν οὔτε νοηθῆμεν οὔτε γνωσθῆμεν ἄνευ τούτου». (Καὶ ὅλα τὰ γινωσκόμενα ἔχουν ἀριθμόν· διότι δὲν εἶναι δυνατόν κάτι νὰ γίνη ἀντικείμενον τῆς νοήσεως καὶ γνώσεως ἄνευ τοῦ ἀριθμοῦ).

Ἐξυμνεῖ δὲ τὴν δύναμιν τῶν ἀριθμῶν ὡς μέσων ἀποκτήσεως γνώσεως διὰ τοῦ ἐξῆς ἐνθουσιώδους ἐγκωμίου: «Γνωμικὰ γὰρ ἂ φύσις τῷ ἀριθμῷ καὶ ἡγεμονικὰ καὶ διδασκαλικά τῷ ἀπορομένῳ παντὸς καὶ ἀγνοουμένῳ παντί... νῦν δὲ οὗτος καττὰν ψυχὰν ἀρμόδιον αἰσθήσει πάντα γνωστὰ καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις κατὰ γνώμονος φύσιν ἐπεργάζεται σωματῶν καὶ σχίζων τοὺς λόγους χωρὶς ἐκαστοὺς τῶν πραγμάτων τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν περαινόντων». (Διότι ἡ φύσις τῶν ἀριθμῶν παρέχει γνῶσιν καὶ καθοδήγησιν καὶ διδασκαλίαν εἰς πάντα, ὡς πρὸς οἰανδήποτε ἀπορίαν καὶ ἄγνοιάν του... Τώρα δὲ (ὁ ἀριθμὸς) ὁδηγῶν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τὰ πάντα εἰς ἀρμονικὴν σχέσιν πρὸς τὰς αἰσθήσεις, ὅλα τὰ καθιστὰ ἐπιδεκτικὰ γνώσεως καὶ ἐπιδεκτικὰ ἀμοιβαίας συσχετίσεως, συμφῶνως πρὸς τὴν φύσιν τοῦ γνώμονος (δηλαδὴ τοῦ γνωστοῦ γεωμετρικοῦ ὀργάνου) παρέχων σωματικὴν ὑπόστασιν καὶ ἀποχωρίζων τὰς ἀναλογικὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων καὶ τῶν πεπερασμένων καὶ τῶν ἀπείρων).

Εἶναι λίαν σημαντικὴ ἡ ἀντίληψίς του ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἄγει εἰς ἀντιστοιχίαν τὰ αἰσθητὰ πρὸς τὴν ψυχὴν. Ἀναγνωρίζεται διὰ τῆς ἀποφάνσεως ταύτης ἡ ταξιθετικὴ δύναμις τῆς ἀριθμώσεως ἐν σχέσει μὲ τὰ αἰσθητὰ. Ἐξ ὅλων τῶν ἀριθμῶν κυριαρχικὴν δύναμιν ἔχει ἡ δεκάς «θεωρεῖν δὲ τὰ ἔργα καὶ τὴν οὐσίαν τῷ ἀριθμῷ καττὰν δύναμιν ἅπτε εἶναι ἐν τῇ δεκάδι· μεγάλη γὰρ καὶ παντελὴς καὶ παντοεργὸς καὶ θεῖω καὶ οὐρανίῳ βίῳ καὶ ἀνθρωπίνῳ ἀρχὴ καὶ ἀγεμῶν... ἄνευ δὲ ταύτης πάντ' ἀπειρα καὶ ἀδηλα καὶ ἀφανῆ». (Πρέπει δὲ νὰ ἐκτιμῶμεν τὴν ἀποτελεσματικότητα καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀριθμῶν λαμβάνοντες ὡς βάσιν τὴν δύναμιν ἣτις ὑπάρχει ἐν τῇ δεκάδι. Διότι ἡ δύναμις τῆς δεκάδος εἶναι μεγάλη καὶ ἄγει εἰς τὴν τελειότητα τὰ πάντα, κατορθώνει τὰ πάντα, καὶ εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡγεμῶν καὶ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἄνευ δὲ αὐτῆς τὰ πάντα θὰ ἔμεναν ἄνευ πέρατος, ἄνευ ἐμφανίσεως καὶ σαφηνείας).

Ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Φιλολάου καὶ ἐκ τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς δοξασίας του εἰδήσεων καταφαίνεται ὅτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου π.Χ. αἰῶνος αἱ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι τῶν Πυθαγορείων εἶχον προοδεύσει. Εἶχον φθάσει εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ ὕλη ὡς μόνα σταθερὰ χαρακτηριστικὰ ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μόνον ἀριθμητικὰς καὶ γεωμετρικὰς ιδιότητες. Συνεπῶς ἡ φυσικὴ κατὰ τὴν ἀντίληψίν των ἦτο ἐν τμήμα τῆς γεωμετρίας. Τὸ γεωμετρικὸν σημεῖον τὸ ἀντελαμβάνοντο ὡς ἀπλοῦν ὄριον **τὰ δὲ ἀποτελοῦντα τὸ σύμπαν στοιχεῖα** τὰ ἐξωμοίωναν ὡς πρὸς τὰς γεωμετρικὰς τῶν ιδιότητάς μὲ τὰ 5 κανονικὰ στερεά: τὸν **κύβον**, τὸ **τετράεδρον**, τὸ **ὀκτάεδρον**, τὸ **δωδεκάεδρον** καὶ τὸ **εἰκοσάεδρον**. Ὁ κύβος ἦτο τὸ ἀντίστοιχον τῆς **γῆς**, τὸ τετράεδρον (πυραμὶς) τοῦ **πυρός**, τὸ ὀκτάεδρον τοῦ **ἀέρος**, τὸ εἰκοσάεδρον τοῦ **ὑδάτος** καὶ τὸ δωδεκάεδρον ἡ **σφαῖρα τοῦ παντός**.

Τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα τοῦ Φιλολάου εἶναι σχετικὸν πρὸς τὰς δοξασίας ταύτας: «Καὶ τὰ μὲν τὰς σφαίρας

σώματα πέντε ἐστί, τὰ ἐν τῇ σφαίρα πῦρ (καὶ) ὕδωρ καὶ γὰ καὶ ἀήρ, καὶ ὁ τῆς σφαίρας ὀλκάς, πέμπτον». [Τὰ ἐντὸς τῆς σφαίρας (τοῦ σύμπαντος) σώματα εἶναι πέντε· τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ σφαίρα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βαστάζει ὡσὰν φορτηγὸν πλοῖον τὴν σφαῖραν (τὸ πέμπτον)].

Ὁ Φιλόλαος φαντάζεται τὸ σύμπαν βασταζόμενον ὑπὸ σώματός τινος ἔχοντος τὸ σχῆμα στρογγύλου φορτηγοῦ πλοίου, εἶναι δὲ λίαν πιθανὸν ὅτι ἐπειδὴ αἱ ὀλκάδες (τὰ φορτηγὰ πλοῖα) κατεσκευάζοντο ἐκ ξύλου (ὕλης) νὰ ἐχρησιμοποιήθῃ ἡ λέξις (ὕλη) πρὸς δῆλωσιν τοῦ ἐσχάτου καὶ μὴ ἐπιδεκτικοῦ ὀριστικοῦ καθορισμοῦ στοιχείου, ὅπερ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει **συνέχει τὸ σύμπαν**.

Λίαν ἀξιοσημεῖωτοι τυγχάνουν καὶ αἱ ἀστρονομικαὶ τοῦ Φιλολάου ἀντιλήψεις, διότι αὗται τὸν κατατάσσουν εἰς τοὺς ἐπιστήμονας τῆς ἀρχαιότητος, οἵτινες δὲν ἐθεώρουν τὴν γῆν εὐρισκομένην ἐν ἀκίνησίᾳ. Ὁ Ἀέτιος μᾶς παρέχει τὴν ἀκόλουθον εἰδήσιν, ἀντλῶν ταύτην ἀπὸ τὸν Θεόφραστον: «Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον (τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς ἐστίαν) δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα, τρίτην δὲ τὴν οἰκουμένην γῆν ἐξ ἐναντίας κεκμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι· παρ' ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοῦς ἐν ἐκείνῃ. Τὸ δὲ ἡγεμονικὸν ἐν τῷ μεσαιωτάτῳ πυρί, ὅπερ τρόπεω δίκην προὔπεβάλετο τῆς τοῦ παντὸς (σφαίρας) ὁ δημιουργὸς Θεός». [Ὁ Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος θέτει τὸ πῦρ ἐν τῷ μέσῳ (διότι τοῦτο εἶναι ἡ ἐστία τοῦ σύμπαντος), δευτέραν δὲ τοποθετεῖ τὴν ἀντίχθονα, τρίτην δὲ τὴν κατοικομένην (ὑφ' ἡμῶν) γῆν, ἣτις κεῖται εἰς ἀντίθετον κατεύθυνσιν πρὸς τὴν ἀντίχθονα καὶ ἐκτελεῖ κυκλικὴν κίνησιν· διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὁρατὰ εἰς τὰ κατοικοῦντα ἐν τῇ γῇ ὄντα, τὰ ὄντα ἅτινα κατοικοῦν εἰς τὴν ἀντίχθονα. Ἡ ἡγεμονικὴ δὲ ἐξουσία τοῦ σύμπαντος εὐρίσκεται εἰς τὸ κεντρικώτατον πῦρ, τὸ ὁποῖον ὡσὰν τρόπιδα, ἔθεσεν ὡς βάσιν ὁ δημιουργήσας τὴν σφαῖραν τὴν περιλαμβάνουσιν τὸν κόσμον Θεός].

Ἡ ρητὴ αὕτη μαρτυρία συνδυαζομένη καὶ πρὸς ἄλλας σχετικὰς μὲ τὰς δοξασίας τῶν λοιπῶν Πυθαγορείων καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ γεωκεντρικὸν ἀστρονομικὸν σύστημα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ πέμπτου αἰῶνος δὲν εἶχε γίνῃ ἀποδεκτὸν εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐπιστημόνων.

Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος

Νεώτερος τοῦ Φιλολάου καὶ ὀλίγον πρεσβύτερος τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀρχύτας, ὅστις ἐδρασεῖν ὄχι μόνον ὡς μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτικὸς καὶ ὡς στρατηγός. Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν 7ην ἐπιστολὴν ὡς μεσολαβήσας ὑπὲρ αὐτοῦ πλησίον τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου καὶ ἐπιτυχῶν τὴν ἄδειαν τῆς εἰς Ἀθήνας ἐπανόδου του. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι τοῦ Ἀρχύτα ἀνεφέροντο εἰς τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν ἀκουστικὴν. Εἶναι

δὲ προσέτι ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τῆς μηχανικῆς, διότι ἐμελέτησε τὰ μηχανικὰ φαινόμενα χρησιμοποιῶν τὸν μαθηματικὸν λογισμόν. Εἰδικώτερον ἐγένετο θεμελιωτὴς τῆς κινητικῆς γεωμετρίας, διότι ὥριζε τὴν γραμμὴν ὡς τόπον, τὸν ὁποῖον γράφει ἐν κινούμενῳ σημείῳ.

Διὰ μεθόδων δὲ στηριζομένων ἐπὶ τοιούτων γεωμετρικῶν ἀντιλήψεων, παρουσίασεν ἰδίαν λύσιν τοῦ περιφήμου Δηλίου προβλήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ζητεῖται ὁ διπλασιασμός δοθέντος κύβου. Ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ ὕψος τοῦ τόνου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μεγαλυτέρας συχνότητος τῶν κινήσεων καὶ καθώρισεν ἀριθμητικῶς τὰς σχέσεις τῶν τόνων καὶ εἰς τὰ τρία τονικά γένη (ἐναρμόνιον, χρωματικόν, διατονικόν). Εἰς ἐν ἀπόσπασμά του γράφει «ὅτι μὲν δὴ τοὶ ὀξεῖς φθόγγοι τάχιον κινέονται, οἱ δὲ βαρεῖς βράδιον, φανερόν ἄμιν ἐκ πολλῶν γέγονεν» (ὅτι οἱ μὲν ὀξεῖς φθόγγοι κινοῦνται ταχύτερον, οἱ δὲ βαρεῖς βραδύτερον, ἔχει γίνῃ εἰς ἡμᾶς φανερόν ἐκ πολλῶν παρατηρήσεων).

Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι καὶ ἕτερον ἀπόσπασμά του, ἀναφερόμενος εἰς τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀποκτᾶται ἡ γνῶσις: «Δεῖ γὰρ ἢ μαθόντα παρ' ἄλλῳ ἢ αὐτὸν ἐφευρόντα ὧν ἀνεπιστάμων ἦσθα, ἐπιστάμονα γενέσθαι. Τὸ μὲν ὧν μαθὲν παρ' ἄλλῳ καὶ ἀλλοτρίᾳ, τὸ δ' ἐφευρὲν δι' αὐτουτον καὶ ἰδίᾳ ἐξευρεῖν δὲ μὴ ζητοῦντα ἄπορον καὶ σπάνιον ζητοῦντα δὲ εὐπορον καὶ ῥάδιον, μὴ ἐπιστάμενον δὲ ζητεῖν ἀδύνατον». (Διότι πρέπει ἢ ἀφ' οὗ μάθης παρ' ἄλλου ἢ ὁ ἴδιος ἀφ' οὗ ἀνακαλύψῃς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζεις, νὰ γίνῃς γνώστης μετ' ἀκριβείας αὐτῶν. Ἡ μὲν μάθησις προέρχεται ἀπὸ μετάδοσιν γινόμενῃ ἀπὸ ἑνὸς ἄλλου καὶ ἐπιτυγχάνεται διὰ ξένης βοήθειας· ἡ δὲ ἀνακάλυψις προέρχεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἰδικήν μας αὐτενέργειαν. Νὰ κάμῃ δὲ κανεὶς ἀνακάλυψιν χωρὶς προηγουμένην ἀναζήτησιν, εἶναι πολὺ δύσκολον καὶ σπάνιον, κατόπιν δὲ ἀναζήτησεως εὐκόλον καὶ συνηθισμένον. Ἄν ὅμως κανεὶς δὲν γνωρίζῃ τὸν τρόπον τῆς ἐρεῦνης, εἶναι ἀδύνατον). Εἰς τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἔχει φθάσει ὁ Ἀρχύτας εἰς τὸ σημεῖον νὰ διακρίνῃ τὴν κατὰ παράδοσιν μάθησιν ἀπὸ τὴν δημιουργικὴν ἀνακάλυψιν, τονίζει δὲ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἡ γνῶσις τῆς μεθόδου, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ ἡ ἔρευνα. Ὡς πρὸς τὰς γενικωτέρας φιλοσοφικὰς του θεωρίας δὲν ἔχομεν πολλὰς εἰδήσεις. Φαίνεται ὅτι ἐθεώρει τὸν κόσμον ὡς ἐνότητα ἀπαρτιζομένην ἐξ ὕλης καὶ εἶδους, τὴν δὲ κίνησιν ὑπελάμβανεν ὡς τὴν αἰτίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν σωματῶν ἐκ τῆς ὕλης.

Ἰκέτας

Κατήγετο ἐκ τῶν Συρακουσῶν καὶ εἶχεν ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀρχύτα. Εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς παγκοσμίου ἐπιστημονικῆς σκέψεως κατέχει σημαντικωτάτην θέσιν, διότι ὑπεστήριζεν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Κικέρων, ὅστις γράφει εἰς τὰ «Ἀκαδημικά» του (πρ. 11, 12, 3): «Ὅπως λέγει ὁ Θεόφραστος, ὁ Ἰκέτας ὁ Συρακό-

σιος εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος ἢ σελήνη, οἱ ἀστέρες (δηλαδὴ οἱ πλανῆται) καὶ ἅπαντα τὰ ὑπεράνω τούτων εὐρίσκονται ἐν ἀκίνησίᾳ καὶ οὐδὲν πρᾶγμα

ἐν τῷ κόσμῳ κινεῖται, παρὰ μόνον ἡ γῆ. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη περιφέρεται καὶ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της μετὰ μεγίστης ταχύτητος, παράγει ὅλα ἐκεῖνα τὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα θὰ παρήγοντο, ἂν ἡ γῆ ἔμενεν ἀκίνητος καὶ ἐστρέφετο ὁ ἥλιος».

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ Κοπέρνικος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ἔργου του «Περὶ τῶν τροχιῶν τῶν οὐρανίων σωματῶν», τὸν ἀπευθυνόμενον, κατὰ τὸ 1543, εἰς τὸν πάπαν Νικόλαον τὸν Γ' ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἰκέταν καὶ Ἐκφαντον, γράφων τὰ ἀκόλουθα: «Διὰ τοῦτο ὑπεβλήθην εἰς τὸν κόπον νὰ ἐρευνήσω ὅλα τὰ βιβλία τῶν φιλοσόφων, τὰ ὁποῖα μοῦ ἦσαν πρόχειρα, διὰ νὰ ἐξακριβώσω μήπως κάποιος εἶχε τὴν γνώμην ὅτι αἱ κινήσεις τῶν οὐρανίων σωματῶν εἶναι διάφοροι καὶ ὄχι ὅπως διδάσκουν περὶ αὐτῶν οἱ διδάσκοντες εἰς τὰ Πανεπιστήμια τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην. Καὶ ἰδοὺ εὕρηκα κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν Κικέρωνα, ὅτι ὁ Νικήτας ἦτο τῆς γνώμης ὅτι ἡ γῆ κινεῖται. Ἀργότερον εὕρηκα εἰς τὸν Πλούταρχον ὅτι καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι ἦσαν αὐτῆς τῆς γνώμης. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔλαβον τὴν ἀφορμὴν καὶ ἤρχισα νὰ σκέπτομαι καὶ ἐγὼ ἀπὸ μέρους μου περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς».

Εἰς τὸ παρατεθὲν χωρίον, ὅπερ ἔχει μεταφρασθῇ ἐκ τῆς λατινικῆς, ὁ Κοπέρνικος, ἀκολουθῶν παρεφθαρμένην γραφὴν τῶν χειρογράφων, γράφει ἀντὶ Ἰκέτας Νικήτας. Δὲν χρειάζεται νὰ προστεθῇ τίποτε διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι δὲν ἦσαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες σοφοὶ ὁπαδοὶ τοῦ γεωκεντρικοῦ συστήματος. Οὐ μόνον περὶ τῶν Πυθαγορείων ρητῶς παραδίδεται ὅτι ἐθεώρουν τὴν γῆν εὐρισκομένην ἐν κινήσει, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Ἀναξιμάνδρου ἀναφέρει τὴν εἰδήσιν ὁ Θέων ὁ Σμυρναῖος, ὅτι ἐθεώρει τὴν γῆν κινουμένην. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὁ Ἀναξιμανδρος νὰ ἐδέχετο ὅτι ἡ γῆ, ὅπως ἢ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος, ἐκτελεῖ περιστροφικὴν κίνησιν ἐπὶ τεραστίου δακτυλίου.

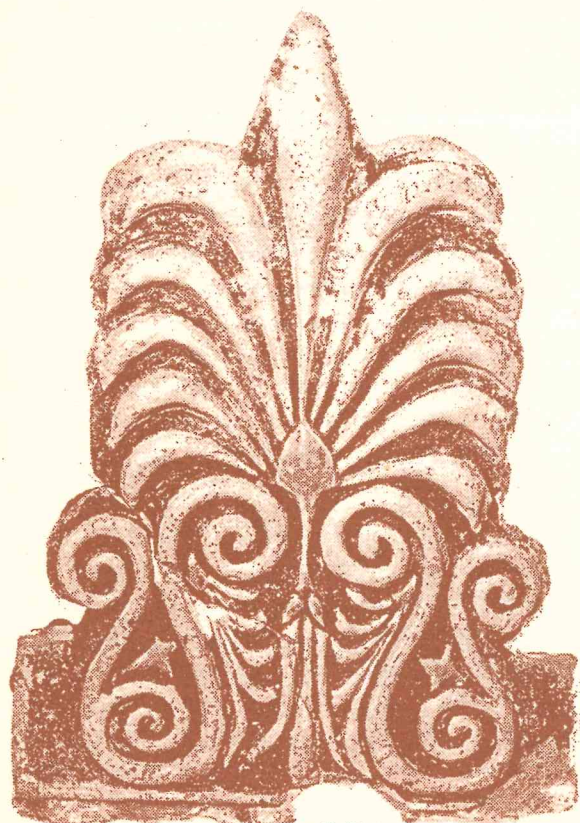
Ἐκφαντος

Κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Ἱπολύτου, κατήγετο ἐκ Συρακουσῶν καὶ ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἰκέτα. Ὁ Ἀέτιος μᾶς δίδει τὴν ἀκόλουθον πληροφορίαν: «Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἐκφαντος ὁ Πυθαγόρειος, κινοῦσι μὲν τὴν γῆν, οὐ μὴν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τρεπτικῶς τροχοῦ δίκην ἐνηξονισμένην, ὑπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον». (Ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ ὁ Ἐκφαντος ὁ Πυθαγόρειος φρονοῦν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται οὐχὶ μετατοπιζομένη ἐκ τῆς θέσεώς της εἰς τὸ διάστημα ἀλλὰ περιστροφικῶς, ὅπως περιστρέφεται ὁ τροχὸς περὶ τὸν ἄξονά του, ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς περὶ τὸ κέντρον του).

Αί λοιπαί ἀντιλήψεις τοῦ Ἐκφάντου δεικνύουν ὅτι ἦτο ἐκλεκτικός. Δέχεται τὴν ὑπαρξιν ἀτόμων, ἀλλὰ συγχρόνως ὑποστηρίζει ὅτι ὁ κόσμος διοικεῖται ὑπὸ τῆς προνοίας: «Ἐκ μὲν ἀτόμων συνεστάναι τὸν κόσμον, διοικεῖσθαι δὲ ὑπὸ προνοίας». Αὐτὸς πρῶτος φέρεται μεταξὺ τῶν Πυθαγορείων ὡς ἀποδώσας σωματικὴν ὑπόστασιν εἰς τὰς ἀσωμάτους πυθαγορικὰς μονάδας: «Τὰς γὰρ πυθαγορικὰς μονάδας οὗτος πρῶτος ἀπεφάνητο σωματικὰς».

Ἡ σχολὴ τῶν Πυθαγορείων μὲ τὸν Ἀρχύταν καὶ τοὺς μνημονευθέντας ὁπαδοὺς του ἔλαβε νέαν ζωὴν κατὰ τὸν 4ον π.Χ. αἰῶνα. Συνεκροτήθη ἐκ νέου ὁ διαλυθεὶς σύλλογός των εἰς τὸν Τάραντα, εἰς τὰς Θήβας ἱδρυσαν κοινότητα ὁ Φιλόλαος καὶ ὁ Λῦσις, ὁ Ξενόφιλος ἐν Ἀθήναις καὶ ὁ Ἐχεκράτης εἰς Φλειοῦντα. Καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους, Ἀριστόξενος, πρὶν προσέλθῃ εἰς τὸ Λύκειον ὑπῆρξεν ὁπαδὸς τῶν Πυθαγορείων. Ἀπὸ τὰς θεωρίας τῶν Πυθαγορείων εἶχεν ἐπηρεασθῇ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων Ἰππόδαμος ὁ Μιλήσιος, ὅστις εἶχεν ἐκπονήσῃ καὶ σχέδιον ἰδεώδους πολιτείας. Ἐπίσης καὶ ὁ περίφημος γλύπτης Πολύκλειτος, εἰς τὰς περὶ συμμετρίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀντιλήψεις του, τὰς ὁποίας εἶχεν ἀναπτύξει εἰς τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Κανὼν» βιβλίον, ἴσταται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Πυθαγορείων. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος δὲν ἔχομεν εἰδήσεις περὶ τῆς ἐξελιξέως τῆς πυθαγορικῆς σχολῆς. Θὰ τὴν συναντήσωμεν καὶ πάλιν κατὰ τὸν 1ον π.Χ. αἰῶνα εἰς τὸν ἀναγεννηθέντα νέον Πυθαγορισμόν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΙΣΜΩΝ

ΟΙ ΞΕΙΣΜΟΙ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝΤΑΙ
ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ
Ο ΟΠΟΙΟΣ ΠΡΟΩΘΕΙ
ΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΩΝ
ΠΛΑΝΗΤΩΝ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ
ΑΝΕΞΕΛΙΚΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ ΤΩΝ,
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ ΤΩΝ
ΟΠΩΣ ΕΛΘΟΥΝ ΕΙΣ ΕΠΑΦΗΝ
ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ.

ΤΟΥΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
ΠΡΟΣ ΠΛΗΡΕΣΤΕΡΑΝ
ΑΝΕΛΙΞΙΝ ΤΗΣ ΜΑΖΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ
ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΣ
ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΥΤΩΝ.
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΒΑΙΝΟΥΝ
ΕΚ ΔΥΣΜΩΝ
ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ
ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΕΚΟΤΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΩΣ

ΑΠΟΥΕΙΣ ΤΟΥ Σ. ΝΑΓΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΙΣΜΩΝ,
ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ Δ. ΚΑΡΥΔΑΚΗ

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΕΙΑ

Ἀγάπη γιὰ τὴν Φύση. Καὶ τὴν ἀγάπη του αὐτὴν τὴν ἐκδηλώνει ἐντονα, μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος πού ζῇ στὶς πόλεις σέ ὅλες τὶς πολιτισμένες χώρες. Ἀναζητᾷ στὸ ὑπαιθρο ἐκεῖνο πού τοῦ λείπει. Καθαρό ἀέρα. Περισσότερο φῶς, κίνηση. Καὶ ἔτσι τὶς Κυριακές καὶ τὶς γιορτές βλέπουμε τὴν γενικὴ ἐξοδο ἀπὸ τὴν πόλιν νέων καὶ μὴ πού ζητοῦν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν πεζὴ ζωὴ τῆς καθημερινῆς ρουτίνας. Εἶναι τοῦτο μιά ἐκδήλωση ζωτάνιας πού ὠφελεῖ τὸ σῶμα καὶ ἀπαλύνει τὴν ψυχὴ.

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἔχει καὶ μιά ἄλλη ἐκδήλωση, παγκόσμια τὸν τελευταῖο καιρό. Περισσότερο σοβαρὴ καὶ ὀργανωμένη. Τὴν προσπάθεια νὰ διατηρηθῇ ἡ ὑπαιθρος, δηλαδή τὸ τοπίον, ἡ χλωρίς καὶ ἡ πανὶς, ἀπὸ τοὺς μεγάλους κινδύνους πού διατρέχει ἀπὸ τὸν σύγχρονο μηχανικὸ πολιτισμό. Πού λίγο λίγο τὴν στενεύει καὶ πάει νὰ τὴν ἐξαφανίσῃ μὲ τὸν καιρό. Ἔτσι καὶ κρατικὴ προσπάθεια γίνεται ἀπὸ πολλὰς κυβερνήσεις καὶ ἐνώσεις φυσιολατρῶν ἱδρύθηκαν σέ διάφορες χώρες καὶ στὴν Ἑλλάδα, πού σκοπὸ ἔχουν μὲ τὴν βοήθεια τοῦ κράτους νὰ περισώσουν ὅ,τι ἢμπορεῖ νὰ περισωθῇ ἀπὸ τὴν ὑπαιθρο, μὲ τὴν ἱδρυση ἐθνικῶν δρυμῶν καὶ τὴν προστασία διαφόρων εἰδῶν ἀγρίων ζώων πού τείνουν μὲ τὸ κυνὴγι νὰ ἐξαφανισθοῦν. Ἀξιόλογη εἶναι ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ κράτους καὶ τοῦ φυσιολάτρου νὰ διατηρήσῃ μερικὰ κομμάτια τῆς ὑπαιθρου στὴν ἀρχικὴ τους, τὴν φυσικὴ τους, κατάσταση.

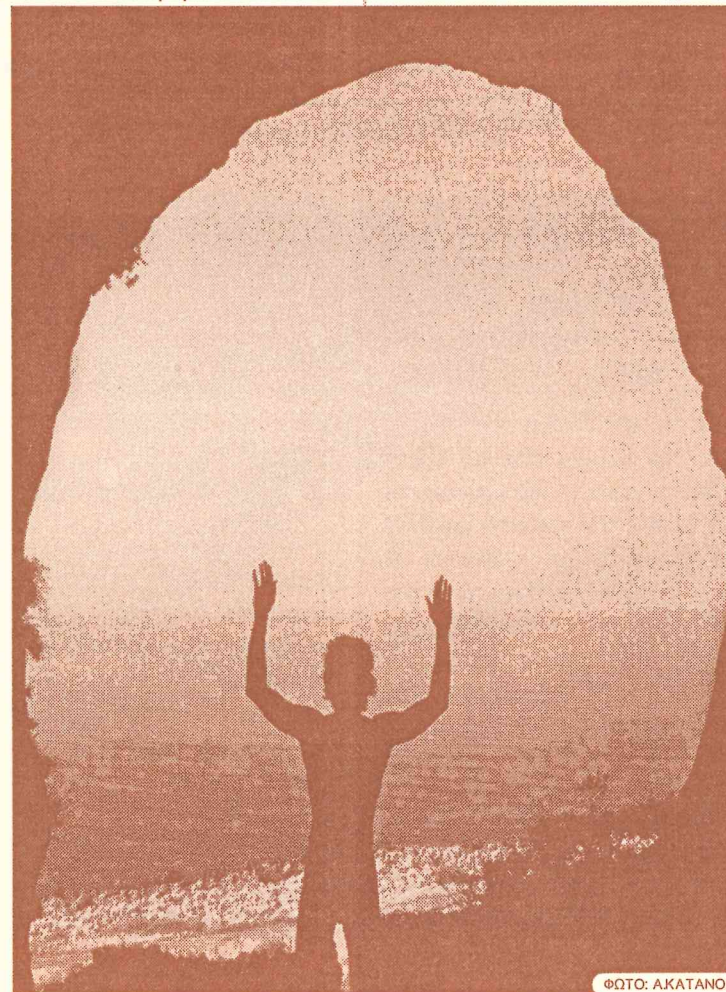
Εἶναι ὅμως ἀλήθεια πὼς ἡ φυσιολατρεία στὴν ἐποχὴ μας δὲν ἔχει τὴν πλατεῖα ἐκείνη ἐννοία πού εἶχε ἄλλοτε· περιορίζεται στὴν ἀγάπη τῆς ὑπαιθρου, τῶν τοπίων πού τὰ στολίζει ὁ φυτικὸς κόσμος πλαισιωμένος μὲ τὰ ζωικὰ πλάσματα, πού ζοῦν μέσα σ' αὐτόν. Ἡ ἐννοία τῆς φυσιολατρείας σήμερα εἶναι στενὴ, εἶναι πολὺ περιορισμένη. Καὶ ὅμως στὰ παλαιὰ χρόνια, στὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐδῶ καὶ ἀλλοῦ, ἰδίως ἐδῶ, στὴν χώρα μας, ἡ φυσιολατρεία εἶχε ἄλλη ἐννοία, πλατεῖα, πολὺ πλατεῖα.

Ἀγκάλιαζε τὸ Σύμπαν! Τὸ «μέγα Πᾶν» καθὼς τὸ ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας. Τὴν Φύση ὁλόκληρη!

Αὐτὴ, καθὼς νομίζω, εἶναι καὶ ἡ ὀρθότερη ἀντίληψη γιὰ τὴν φυσιολατρεία, ἀντίληψη πλατεῖα καὶ ὄχι περιορισμένη στὰ πλαίσια τῶν ὡραίων τοπίων...

Διότι Φύση δὲν εἶναι μόνο τὰ ὡραῖα τοπία, ὁ φυτικὸς καὶ ὁ ζωικὸς κόσμος τῆς γῆς. Εἴμαστε καὶ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, πού ἔχουμε κάτι πολὺ πάρα πάνω ἀπὸ τὰ ζῶα: Τὴν διάνοηση. Πού μὲ αὐτὴν τὴν περίφημη ἰκανότητα ἡμποροῦμε νὰ γνωρίσουμε -μὲ μέτρο βέβαια- πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ πού εἶναι ἢ γίνονται τριγύρω μας, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ πράγματα μακρυνά.

Οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος εἶχαν, καθὼς φαίνεται, γνωρίσει πολλὰ ἀπὸ τὴν Φύση. Λένε πὼς εἶχαν περισσότερες πληροφορίες ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς συγχρόνους ἀνθρώπους, πού ἐρευνοῦμε τὴν Φύση μόνο μὲ τὰ αἰσθητήρια -ἔστω τόσο καλὰ ὀπλισμένα ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμη- καὶ μὲ τὸ λογικόν. Ἐγνώριζαν περισσότερα ἀπὸ ἐμᾶς γιὰ τὶς οὐσίες της, τοὺς νόμους της, τὰ ὄντα της, τὸ πνεῦμα της. Ἐγνώριζαν βαθειὰ τὸ μεγαλεῖο της. Καὶ ἦσαν συνειδητοὶ φυσιολάτρες μὲ τὴν πῶ πλατεῖα ἐννοία πού ἔχει ἡ λέξη «Φύσις».

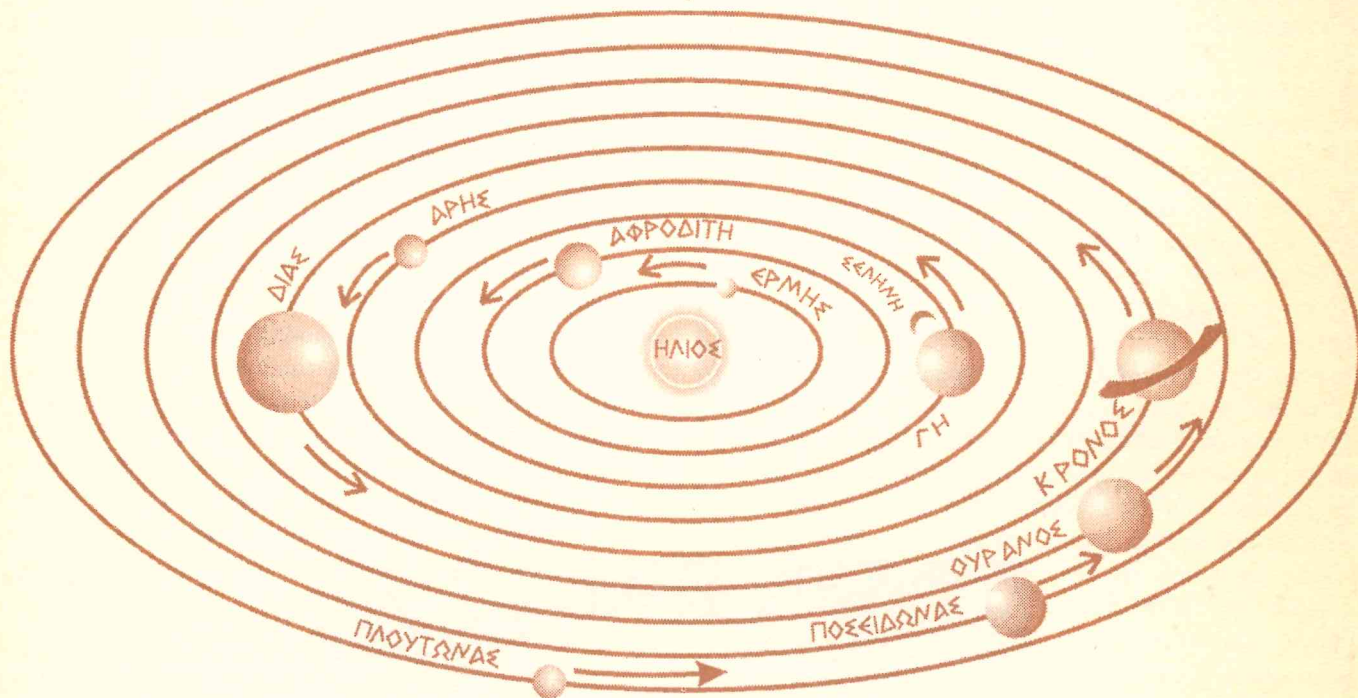
Αὐτὸ τὸ Σύμπαν, ἡ Φύση, εἶναι πραγματικὰ κάτι τὸ πάρα πολὺ μεγάλο. Ὑπέροχο. Πολὺ μεγάλο σέ ἔκταση, πού δύσκολα, μὰ πολὺ δύσκολα, ἢμπορεῖ νὰ τὸ συλλάβῃ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀστρονομία μετράει τὶς ἀποστάσεις του σέ «ἔτη φωτός» (ἓνα ἔτος φωτός εἶναι ἡ ἀπόσταση πού διατρέχει τὸ φῶς σέ ἓνα ἔτος. Ἡ ταχύτης τοῦ φωτός εἶναι 300.000 χιλιόμετρα τὸ δευτερόλεπτο. Γιὰ νὰ φθάσῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου στὴν γῆ χρειάζεται ὀκτὼ περίπου δευτερόλεπτα. Γιὰ νὰ φθάσῃ τὸ φῶς τοῦ πλησιέστερου ἀστέρος-ἡλίου γῆ, τοῦ Α τοῦ Κενταύρου, χρειάζονται 4¹/₂ ἔτη φωτός).

Φύση, λοιπόν, δὲν εἶναι μόνον ἡ γῆ μας μὲ τὰ ἄψυχα, τὰ ἐμψυχα καὶ

τούς ανθρώπους. Είναι και ο ήλιος, τό λαμπρό αυτό άστρο, τό τόσο φωτεινό, τό τόσο θερμό, τό τόσο δυναμικό. Χωρίς τήν ενέργειά του δέν θά ήμπορούσε νά υπάρξει ζωή στήν γή, τουλάχιστον στήν έκταση πού τήν βλέπουμε σήμερα. Ούτε ο άνθρωπος θά ήταν δυνατό νά υπάρξει, νά ζήσει, νά προοδεύσει.

Μέσα στήν Φύση είναι και οι πλανήτες, οι άδελφοί τής γής, πού κοινό πατέρα είχαν τόν Ήλιο.

Μά τό ήλιακό μας σύστημα αποτελεί ένα μικρό, ελάχιστο, μέρος του γαλαξία μας. Πού, καθώς μάς λένε οι άστρονόμοι, αποτελείται από ένα άφάνταστο αριθμό από άστέρες-ήλίους. Πού οι περισσότεροι είναι δυνατότεροι του δικού μας ήλιου. Αποτελείται από 250 περίπου δισεκατομμύρια άστέρες-ήλίους.

Ο γαλαξίας μας αποτελείται από όλους τούς άπλανείς άστέρες πού βλέπουμε τήν νύχτα, είτε μέ γυμνό μάτι, είτε μέ τό τηλεσκόπιο. Αυτοί είναι οι πιο κοντινοί σέ μάς. Οι πλέον μακρυνοί αποτελούν τήν γνωστή φωτεινή ταινία πού βλέπουμε στόν ουράνιο, πού φαίνεται νά περιζώνη τήν ουράνια σφαίρα, πού τήν λένε και αυτή γαλαξία. Ήταινία αυτή αποτελείται από δισεκατομμύρια άστέρες-ήλίους, ουράνια σώματα αυτόφωτα, πού μέ γυμνό μάτι δέν ξεχωρίζουν και δίνουν τήν έντύπωση μιάς ταινίας φωτεινής. Τούς ξεχωρίζουν όμως οι άστρονόμοι μέ τό τηλεσκόπιο.

Ο φιλόσοφος Δημόκριτος, ο περίφημος άτομικός φιλόσοφος, ήξευρε τί είναι αυτή ή φωτεινή ταινία του ουρανού, ο γαλαξίας, χωρίς τηλεσκόπιο, χωρίς τόν σύγχρονο έπιστημονικό έξοπλισμό. Καθώς μάς διέσωσε ο Πλού-

ταρχος και ο Στοβαΐος, έλεγε: «ο γαλαξίας έστί πολλών και μικρών και συνεσών άστέρων συμφωτιζομένων άλλήλοις συναυγασμός διά τήν συμπύκνωσιν». Δηλαδή σχεδόν ό,τι λέμε και σήμερα μέ όλα τά φώτα τής έπιστήμης. Αλλά ο Δημόκριτος ήταν, καθώς παραδέχονται και σήμερα, Πυθαγόρειος. Ήταν φιλόσοφος των έλληνικών μυσηρίων. Οι Πυθαγόρειοι είχαν πολλές, πάρα πολλές γνώσεις για τήν Φύση, για τό πνεύμα της. Μήπως δέν εί-

χαν πεί από τότε -και τουτο αποδίδεται στόν μεγάλο Πυθαγόρα- ότι τό ήλιακό σύστημα είναι ήλιοκεντρικό και όχι γαιοκεντρικό, όπως ένόμιζε ο κόσμος τότε;

Πώς τά γνώριζαν λοιπόν αυτά από τότε οι Πυθαγόρειοι και οι άλλοι φιλόσοφοι των μυσηρίων; Αλλά καθώς είπαμε πάρα πάνω είχαν περισσότερες πληροφορίες από έμάς, τούς συγχρόνους ανθρώπους, τούς συγχρόνους έπιστήμονες. Είχαν και άλλες πηγές έκτός από εκείνες πού έχουν οι συνηθισμένοι άνθρωποι.

Ο γαλαξίας μας, όμως, καθώς λένε οι άστρονόμοι, έκτός από τούς άστέρες-ήλίους πού είναι, καθώς είπαμε αυτόφωτοι, αποτελείται και από σχηματισμούς ύλης, τούς νεφελοειδείς, πού είναι έτερόφωτοι και φωτίζονται οι περισσότεροι από τούς ήλίους. Οι νεφελοειδείς αυτοί δέν είναι όλοι οι ίδιοι. Τούς χωρίζουν σέ τρεις κατηγορίες. Τούς πλανητικούς, πού έχουν τό σχήμα δίσκου, τούς διάχυτους, πού είναι άσχημάτιστοι, και τούς σκοτεινούς, πού αποτελούνται από ύλη πολύ άραιά και γι' αυτό δέν φαίνονται, διότι δέν φωτίζονται καλά. Εκτός από όλα αυτά ο γαλαξίας αποτελείται ακόμη και από τήν λεγομένη μεσοαστρική ύλη, δηλαδή από ύλη πάρα πολύ άραιά, πού

φανερώνεται από τίς λεγόμενες «οπές», μέρη σκοτεινά, πού παρουσιάζει ο ουράνος έδω και εκεί.

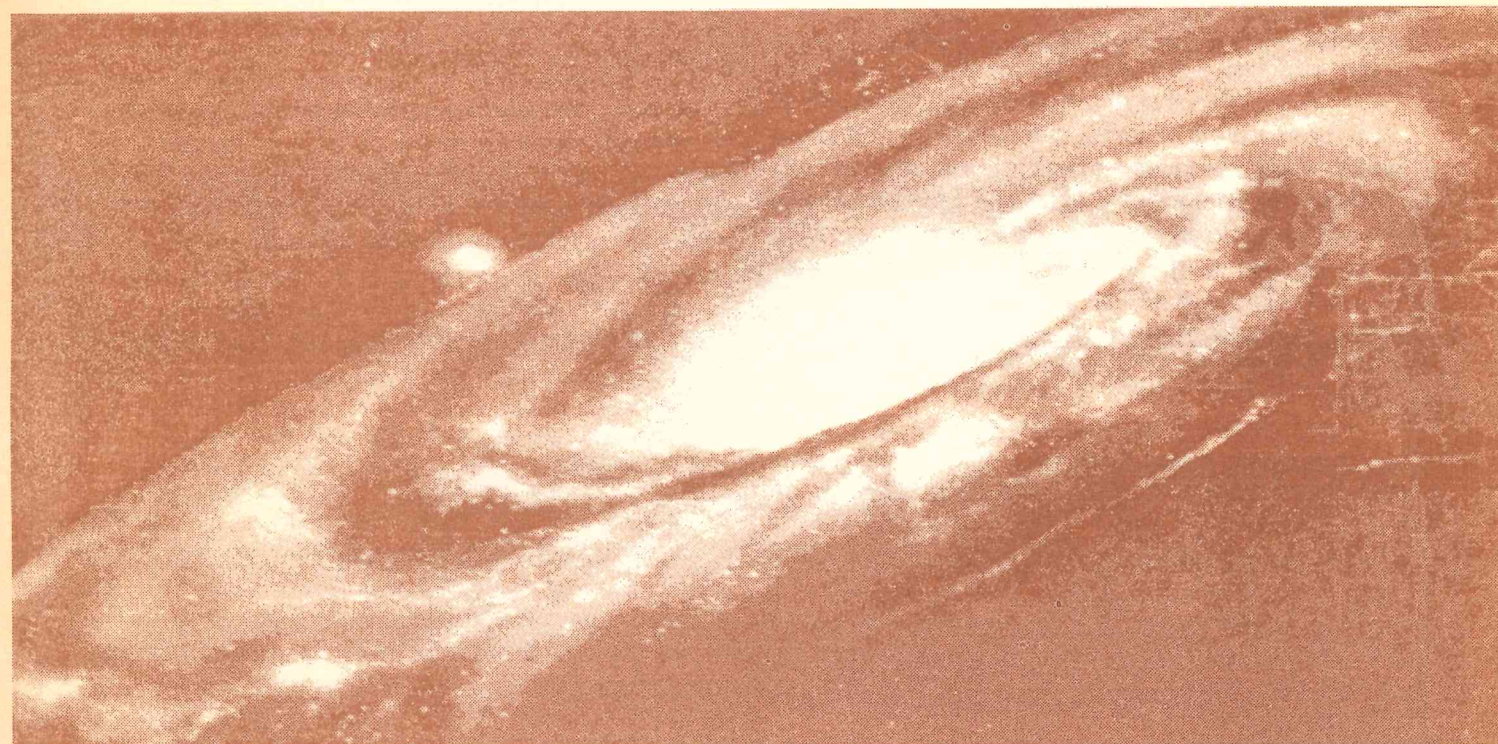
Ο γαλαξίας κατά τούς άστρονόμους έχει σχήμα σαν ένα φακός μέ τεράστιες διαστάσεις. Υπολογίζουν πώς ή διάμετρος του φακού αυτού έχει μήκος 300.000 περίπου έτη φωτός και πάχος 12.000. Περιστρέφεται γύρω από άξονα. Ο δικός μας ήλιος απέχει από τόν άξονα αυτόν 33.000 έτη φωτός περίπου. Τήν όλόκληρη δέ περιστροφή του τήν κάνει σέ τροχιά πού έχει μήκος 200 έκατομμύρια έτη φωτός. Αριθμοί άστρονομικοί μά τήν αλήθεια.

Τό πράγμα όμως δέν μένει έως έδω. Τό Σύμπαν δέν αποτελείται μόνον από τόν γαλαξία μας, αλλά και από μυριάδες άλλους γαλαξίας σαν τόν δικό μας, οι όποιοι είναι, καθώς λένε οι άστρονόμοι, τά κύτταρα του Σύμπαντος. Οι άλλοι γαλαξίες φαίνονται μέ τό τηλεσκόπιο σαν μικρά νέφη ή σαν μικρές κηλίδες οι μακρυνότεροι. Οι άποστάσεις τους από τήν γή φθάνουν μέχρι του ενός δισεκατομμυρίου έτών φωτός, άλλων δέ μέχρι δέκα δισεκατομμύρια. Οι άποστάσεις των μεταξύ τους μετρούνται μέ δεκάδες και μέ έκατοντάδες χιλιάδες έτη φωτός. Τό πλήθος τους υπολογίζεται σέ τρισεκατομμύρια. Και έδω αριθμοί άστρονομικοί.

Αυτή είναι μία άμυδρή εικόνα του σύμπαντος, όπως για τήν ώρα τό θεωρεί ή έπιστήμη. Δύσκολα ο άνθρωπος, μέ τά μεγέθη πού είναι συνηθισμένος, ήμπορεί νά συλλάβη κάποια έννοια γι' αυτό. Εκεί μόνον πού ήμπορούμε νά καταλάβουμε είναι, ότι είναι άφάνταστα έκτεταμένο. Απειρο στήν έκταση.

Αφού όμως είπαμε για τό άπείρως μεγάλο, πρέπει κάτι νά πούμε και για τό πολύ μικρό. Μέχρι πρό μισού περίπου αιώνα ή έπιστήμη, μελετώντας τήν ύλη, είχε φθάσει στήν αντίληψη ότι δέν ήμπορεί νά διαιρεθί πιο πέρα από ένα όρισμένο βαθμό μέ μηχανικά μέσα στα μόρια και μέ χημικούς τρόπους στα χημικά άτομα. Μόρια και άτομα είναι τόσο μικρά πού ούτε μέ τό πιο δυνατό μικροσκόπιο μπορούμε νά τά δούμε. Αλλά τόν τελευταίο καιρό ή έπιστήμη έπροχώρησε μέ τήν ανακάλυψη και μελέτη των ραδιενεργών στοιχείων και έτσι σήμερα διαιρεί και τά χημικά άτομα, πού είναι μικρότερα από τά μόρια, σέ πολύ μικρότερα ακόμη συστατικά, τά πρωτόνια και τά νετρόνια, πού τό καθένα τους έχει μάζα σχεδόν όση τό άτομο του πιο έλαφρού στοιχείου, του ύδρογόνου, αλλά και σέ πολύ μικρότερα συστατικά, στα ήλεκτρόνια πού έχουν μάζα 2.000 φορές περίπου μικρότερη από τό άτομο του ύδρογόνου. Και έδω μεγέθη πού δέν ήμπορεί νά συλλάβη εύκολα ο νοός.

Η Φύση, τό Σύμπαν, καθώς περιγράφεται παρά πάνω, δέν είναι τίποτε τό στατικό και άμετάβλητο. Ηκίνηση και ή ενέργεια χαρακτηρίζει και τό πολύ μεγάλο και τό πολύ μικρό. Αλλά και αδιάκοπη μεταβολή, ή όποία, καθώς μάς πληροφορεί ή παρατήρηση, ιδίως επάνω στόν πλανήτη μας, -ο όποιος δέν μπορεί βέβαια ν' αποτελή εξαίρεση μέσα στήν άπειρη Φύση- σπρώχνει τά πάντα στήν πρόοδο, στήν εξέλιξη. Η παλαιοντολογία, πού μελετά τήν εξέλιξη στήν οργανωμένη φύση του πλανήτη μας, των φυτών και των ζώων, μάς λέγει πώς έχρειάσθησαν πολλά έκατομμύρια χρόνια για νά λάβη ο έμβιος κόσμος τής γής

τήν σημερινή του μορφή. Στην αρχή μέ απλούστατους οργανισμούς φυτών και ζώων, που τελειοποιούνται πολύ αργά μέσα στις γεωλογικές εποχές και αιώνες, για να φθάση ο ζωικός κόσμος στην ανθρωπίνη μορφή. Στην ανθρωπίνη μορφή που έχει, καθώς είπαμε, τό μεγάλο πλεονέκτημα να διανοηται, στην κορωνίδα αυτήν, καθώς λένε, της δημιουργίας επί της γης, για μέχρι τώρα τουλάχιστον. Για τό κατόρθωμα αυτό εργάσθηκε πολλά εκατομμύρια χρόνια ή Φύση στόν πλανήτη μας. Άλλά ή εξέλιξη σταματάει εδώ, στόν άνθρωπο; Βέβαια όχι, διότι ο νόμος αυτός είναι παντοδύναμος μέσα στόν άπειρο χρόνο.

Στό σημείο αυτό ή πνευματόδοξη φιλοσοφία προχωρεί πολύ περισσότερο από την αντικειμενική παρατήρηση της επιστήμης. Γιατί ασχολείται και μέ τό ουσιαστικό εκείνο, τό συγκεκριμένο που ονομάζεται ψυχή. Μέ τό ουσιαστικό εκείνο του οποίου ή επιστήμη και ή φιλοσοφία μόνον όρισμένες εξωτερικές εκδηλώσεις σπουδάζει, χωρίς να μπορή να όρίση την φύση του και τούς νόμους του. Μέ τό ουσιαστικό εκείνο που εμφανίζεται μέσα στην Φύση, από την ίδια την Φύση, από τις θείες ουσίες της, από τις θείες δυνάμεις της. Και που είναι ή αρχή του λαμπρότερου έργου της. Άλλά και μέ τις ικανότητες της ψυχής, της δυνατής ψυχής που αρχίζουν από τόν άνθρωπο, σάν εκδηλώσεις πνευματικές, και εξελίσσονται και πάρα πάνω, πολύ ψηλά, σε άπειρο και θεϊο δυναμισμό. Εκεί που ή γνώση εξελίσσεται σε σοφία, ή δύναμη σε πνευματική ισχύ και ή όμορφιά σε θεϊον κάλλος.

Κατά την πνευματόδοξη φιλοσοφία πέραν από τόν άνθρωπο υπάρχουν οι ελεύθερες συνειδήσεις, σε κόσμο που βασιλεύει ή αγάπη, ή ελευθερία και ή δικαιοσύνη. «Οί άνθρωποι είναι οι πρόγονοι των θεών», έλεγαν οι Πυθαγόρειοι. Μά όχι όλοι όμως οι άνθρωποι. Μόνον οι άγνοί και σοφοί.

Εάν λοιπόν αυτά γίνονται στην μικρή μας γη, μικρή μπροστά στους άπειρους κόσμους, τί πρέπει να γίνεται σε άλλους παλαιότερους και πολύ περισσότερο δυναμικούς κόσμους μέσα στην άπέραντη Φύση; Ποία σοφία και ποία ισχύ πρέπει να έχη τό πνεῦμα των κόσμων εκείνων; Πρέπει να υπάρχει εκεί κάτι τό άπειρα δυναμικό, τό άπειρα φωτεινό, τό άπειρα σοφό, αλλά και άπειρα άγνό, που ο πτωχός άνθρωπος δεν ήμπορεί μέ κανένα τρόπο να συλλάβη...

Άπειρη λοιπόν ή θεία Φύσις, «έν ή τά πάντα», καθώς έλεγε ο στωικός Μάρκος Αύρήλιος, σε έκταση και σε δυναμικές εξελίξεις. Γι' αυτό οι Πυθαγόρειοι έλεγαν ότι «τά πάντα κατ' αριθμόν γίνονται». Καθώς δηλαδή οι αριθμοί είναι άπειροι και αύξάνουν μέ όρισμένη τάξη, έτσι και ή Φύση εκτείνεται σε χώρο και εξελίσσεται σε δυναμικότητες, μέ τάξη, άπειρα. Αυτή ή μεγάλη Μητέρα, τό θεϊον Πάν, που ελάτρευαν οι πνευματόδοχοι κάθε χώρας και εποχής.

«Ο πραγματικός φιλόσοφος άπευθύνει την λατρεία του προς την Φύση, ή οποία περιλαμβάνει τό πάλ, διότι γνωρίζει ότι ή λατρεία του αυτή είναι επικρατέστερη από κάθε άλλη που άπευθύνεται προς τό μέρος. Γιατί τό μέρος, όσο και αν είναι υπέροχο, περιλαμβάνεται και αυτό μέσα στο όλον», έλεγε ένας σύγχρονος πνευματόδοχος.

Άλλά ή λατρεία για την Φύση σάν συναίσθημα μόνον δεν έχει αξία παρά μόνον θεωρητική. Άντίθετα πραγματική αξία έχει ή εφαρμογή. Εφαρμογή είναι ή προσαρμογή του ανθρώπου στόν ρυθμό που έχει ή Φύση, ο οποίος σπρώχνει τά πάντοτε σε εξέλιξη. Ο άνθρωπος μέ τό λογικό του και μέ τό αύτεξούσιο που έχει σε όρισμένα ζητήματα ήμπορεί να πηγαίνει μέ τις ιδέες του και τά έργα του και αντίθετα μέ τόν ρυθμό τουτον. Όταν αυτό συμβαίνει -που γίνεται κατά κανόνα σχεδόν- έχει όδυνηρά για τόν άνθρωπο άποτελέσματα: την στασιμότητα αντί για πρόοδο, που είναι ο ρυθμός μέσα στην Φύση. Μέ τις θλίψεις της, τις δοκιμασίες της και μέ κάθε λογής συμφορές. Όταν όμως ο άνθρωπος γίνη συνειδητά έναρρετος, όταν οι ιδέες του και οι πράξεις του συντονισθούν μέ τόν ρυθμό που βασιλεύει στην Φύση, για μοίρα έχει πλέον την πρόοδο, την εξέλιξη, την πνευματική άνοδο, που δεν έχει τέρμα, όπως τίποτα δεν έχει τέρμα στην εξέλιξη.

Καθώς και στην αρχή είπαμε τό ήλιακό μας σύστημα είναι ένα ελάχιστο μέρος του γαλαξία μας, που και αυτός μέ την σειρά του άποτελεί ένα κύτταρο του Σύμπαντος. Ηγῆ μας είναι ένας από τούς πλανήτες στο ήλιακό μας σύστημα. Και τό ανθρώπινο πνεῦμα μία πνευματική μονάδα της γης. Αφάνταστα μικρό μέσα στο Σύμπαν. Άλλά και αφάνταστα μεγάλο. Διότι σάν έναρμονισθῆ μέ τόν ρυθμό που έχει ή Φύση, ή ανέλιξή του δεν τερματίζεται. Σωστός λοιπόν ο όρισμός που έδινε κάποιος για τόν άνθρωπο, πώς είναι «μικρομέγας».

Η Φύσις άποτελεί ένα σύνολο ενιαίο. Πολύ όρθά οι επιστήμονες εκφράζονται ότι τά τρισεκατομμύρια οι γαλαξίες που την άποτελούν είναι τά κύτταρα του Σύμπαντος. Όπου μπόρεσε ή επιστήμη, ή αστροφυσική, έχει διαπιστώσει ότι τά διάφορα ούράνια σώματα άποτελούνται από τά ίδια χημικά στοιχεία από τά όποια άποτελείται και ή γῆ. Και ότι οι ίδιοι νόμοι, οι ίδιες σχέσεις κυβερνοῦν τό Σύμπαν, όλόκληρο. Ο Πυθαγόρειος Φιλόλαος προχωρεί βαθύτερα και μάς λέγει πώς όλόκληρη ή Φύση είναι φτιαγμένη από δύο ουσίες. «Η Φύσις δι' έν τῷ κόσμῳ άρμόχθη εξ άπειρων τε και παραινόντων και όλος κόσμος και τά έν αὐτῷ πάντα».

Άλλά ή επιστήμη έχει διαπιστώσει ακόμη και κάτι άλλο: τις άμοιβαίες επιδράσεις των ούρανίων σωμάτων. Η παγκόσμια έλξη είναι μία γενική διαπίστωση αὐτῶν των άλληλεπιδράσεων. Ειδικώτερα για την γῆ έχει διαπιστώσει τις επιδράσεις που άσκει ο' αυτήν πρώτιστα ο ήλιος, μά και ή σελήνη. Ο πρώτος μέ τό μέγεθός του και μέ τις άκτινοβολίες του, ή δεύτερη χάρις στην πολύ μικρή από-

στασή της, μικρότερη από κάθε άλλο ούράνιο σώμα, από την γῆ. Χωρίς την ήλιακή άκτινοβολία, καθώς είπαμε, δεν θά υπῆρχε ήμέρα και νύχτα, δεν θά υπῆρχαν εποχές του έτους. Και ή ετερόφωτη σελήνη δεν είναι ή αιτία τῶν πραγμάτων στην επιφάνεια του πλανήτη μας, σάν τις παλίρροιες, τις άμπώτιδες, τις πλημμυρίδες; Άν δέ από τά μερικά θελήσουμε να πᾶμε στά γενικώτερα, γι' αυτά που άφοροῦν στόν πλανήτη μας, βρίσκουμε τις κοσμικές άκτινοβολίες που έρχονται από κόσμους μακρυνούς, καθώς μάς πληροφοροῦν τό τελευταίο καιρό οι επιστήμονες.

Η γῆ είναι ένα ούράνιο σώμα μέσα στο άπέραντο Σύμπαν μέ αὐτοτέλεια, αλλά δεν είναι ανεξάρτητο από τά άλλα ούράνια σώματα. Δέχεται από παντού επιδράσεις και δίνει και αυτή τις δικές της, έστω και άσθενικές, στά κοντινά της ούράνια σώματα. Τουτο δεν ήμπορεί παρά να είναι γενικός κανόνας μέσα στην Φύση. Είναι ή «συμπάθεια», καθώς την έλεγαν οι Στωικοί, που βασιλεύει μέσα στους κόσμους, ή άμοιβαία επίδραση των σωμάτων του ούρανοῦ.

Οι σοφοί στην αρχαιότητα και οι φιλόσοφοι -άστρολόγοι στους μέσους χρόνους και στην αναγέννηση είχαν μελετήσει τό ζήτημα αυτό, καθώς φαίνεται, βαθύτερα. Είχαν μελετήσει τις επιδράσεις των σωμάτων του ούρανοῦ στην γῆ και ιδιαίτερα στους ανθρώπους. Είχαν διατυπώσει νόμους για τούς συνδυασμούς αὐτῶν επάνω σε κάθε άνθρωπο, ως προσωπικότητα, για την τύχη του και για την υγεία του. Και κάτι παρά πάνω: τί σχέση είχαν αυτές οι επιδράσεις και οι συνδυασμοί τους στο πνεῦμα του ανθρώπου και στην πρόοδο αὐτοῦ, όταν ο άνθρωπος είναι άγνός. Οι αντιλήψεις όμως αυτές παρερμηνεύτηκαν από τούς νεωτέρους, μπῆκε στην μέση δυστυχῶς και ή άγυρτεία και σήμερα δεν λογαριάζονται από την σκεπτομένη -δυστυχῶς μόνον σκεπτομένη- ανθρωπότητα και από την όρθόδοξη επιστήμη.

Οι έσωτερικοί φιλόσοφοι στους αρχαίους χρόνους ἦσαν φυσιολάτρες συνειδητοί, γιατί ἔξευραν πολύ περισσότερα από τόν σημερινό άνθρωπο επάνω στα ζητήματα αυτά. Ἦσαν φυσιολάτρες όχι μόνον κατά την γνώση, αλλά και στην εφαρμογή, καθώς είπαμε πάρα πάνω, στην άσκηση της άρετῆς, που θά πῆ να συντονίζονται οι ιδέες και οι πράξεις μέ τόν ρυθμό που υπάρχει στην Φύση.

Είχαν μεταδώσει ότι ήμπορούσε να μεταδοθῆ στόν πολύ κόσμο για τά ζητήματα αυτά και γι' αυτό βλέπουμε στις αρχαίες λατρείες εκδηλώσεις φυσιολατρικές, έορτές πάνδημες. Πανηγύριζαν κατά τις τροπές και τις ισημερίες του ήλιου, που τόν θεωροῦσαν πατέρα της γῆς.

Οι μύστες που εγνώριζαν την έσωτερική παράδοση στους αρχαίους χρόνους είχαν προσέξει και σε κάτι άλλο ακόμη. Στην συνοχή των κόσμων.

Η «συμπάθεια» των Στωικών, ή άλληλεπίδραση των σωμάτων του ούρανοῦ, ή άλληλοεξάρτηση αὐτή δεν ήμπορεί να γίνεται χωρίς να υπάρχει ένας ουσιαστικός -όχι υλικός- σύνδεσμος. Αὐτήν την «οὐσία της Φύσεως» έσπούδαζαν οι μεμνημένοι φιλόσοφοι. Τούς νόμους της οὐσίας, αὐτῆς που συνέχει τά πάντα, που πλάθει τις μορφές, που τις διαλύει όταν πρέπει, που τις μεταμορφώνει. Πού τις μεταμορφώνει σάν την φωτιά. Πού πρωτίστη ιδιότητα έχει την ενέργεια. Τῆς οὐσίας που και τό πνεῦμα ακόμη συγκροτεῖ.

Αὐτό είναι σε μία ωχρά άπεικόνιση τό Σύμπαν, ή Θεία Φύσις, τό Μέγα Πάν. Ένιαίο, άπέραντο στόν χώρο, άπειρο στις ανέλιξεις του μέσα στόν ατέρμονα χρόνο.

Αὐτό ελάτρευσε πάντοτε ο φωτισμένος άνθρωπος, γνωρίζοντας τό μεγαλειό του, αλλά μέ συνέπεια, δηλαδή μέ ήθικό έναρμονισμό προς τόν ρυθμό του.

ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

Ένα θεατρικό επιμορφωτικό δρώμενο μέ στόχο την ουσιαστική γνώση των Όμηρικῶν Έπῶν και διά της θεατρικῆς μιμήσεως την δημιουργία ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Διδάσκονται

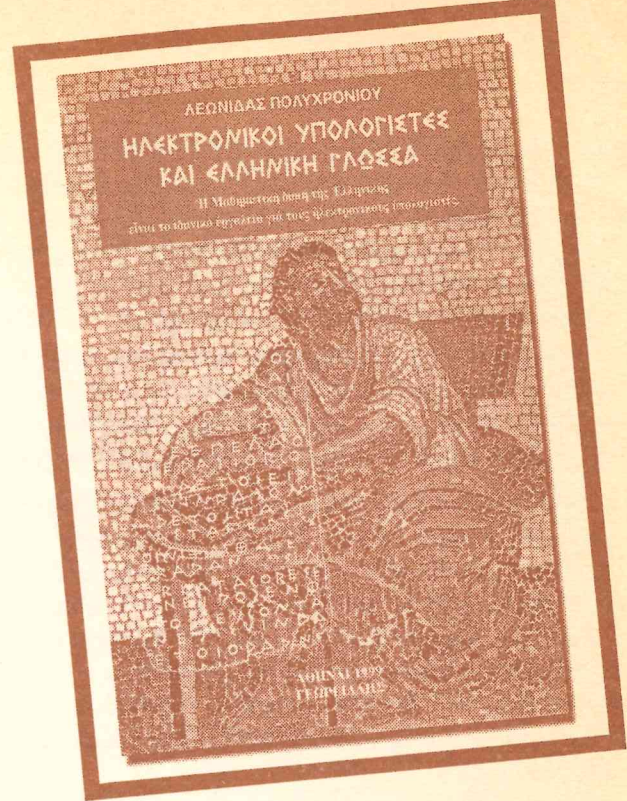
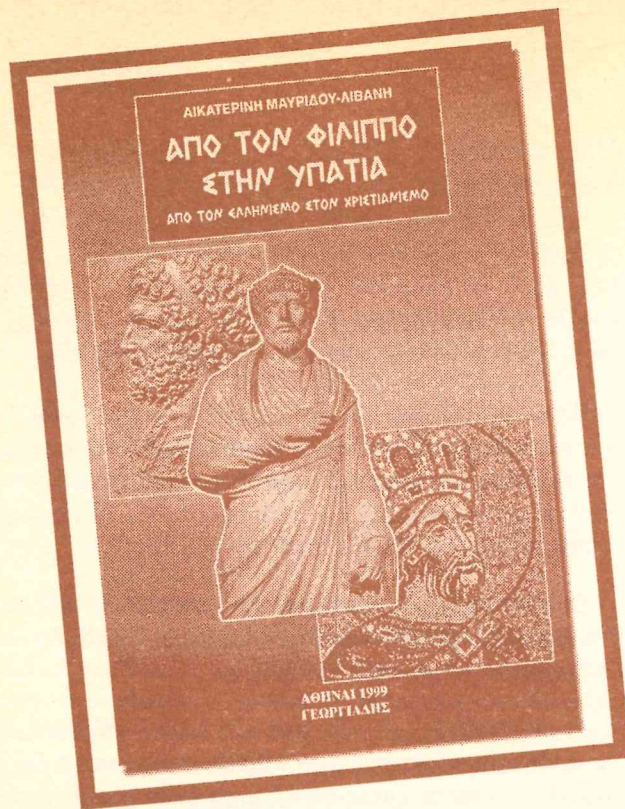
ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ - ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ - ΟΡΘΟΦΩΜΙΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΙΛΙΑΣ - ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΔΙΔΑΣΚΕΙ Ο ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ

ΤΜΗΜΑΤΑ: ΠΑΙΔΩΝ - ΕΦΗΒΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΙΔΕΟΦΑΤΡΟΝ, ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 - ΤΗΛ.: 52.37.543

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 84
ΤΗΛ.: 52.37.543

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ
ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57
ΤΗΛ.: 52.37.543

Εκδόσεις * 'Ιδεο-Θέατρον

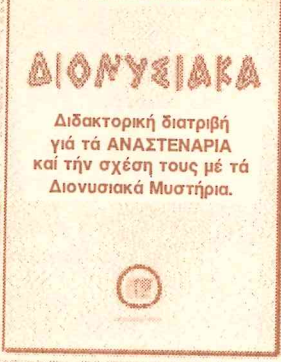
Στουρνάρη 57 Τηλ.: 52.37.543

ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΕΟΛΩΝΟΣ

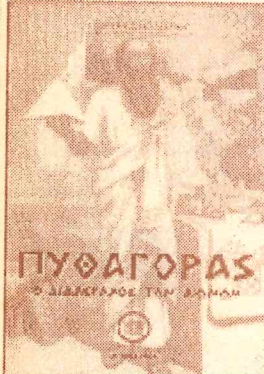
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ

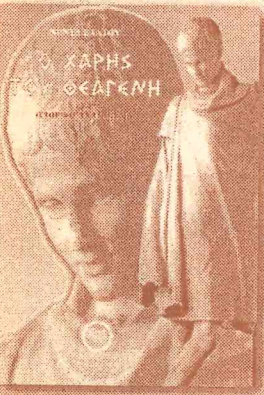
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ

5.000 δρχ.

5.000 δρχ.

Ο καθ'ής Φιλοσοφίας τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Γ. Σακελλαρίου
ἀναλύει ὅλο τὸ μυητικὸ
καὶ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τοῦ
ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ
Πὼς μποροῦμε νὰ ἐφαρμόσουμε
σήμερα τὸ ἠθικὸ τοῦ συστήματος.
Τὸ μοναδικὸ πρακτικὸν
ἐγχειρίδιον αὐτογνωσίας
καὶ πνευματικῆς ἀνεξίσεως
διὰ μέσου τῆς
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
ΕΣΧΕΙΣ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ-ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ
5.500 δρχ.

Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ
Ο Χάρης, ἓνα νέο ἀγόρι
μᾶς ξεναγεῖ στὴν κλασικὴ Ἑλλάδα
μέσα ἀπὸ τὴν περιπετειώδη ζωὴ τοῦ.
ΕΝΑ ΟΛΟΖΩΝΤΑΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ποὺ περιγράφει ἐπίσης ἀναλυτικὰ
καὶ τὸν τρόπο ἐκπαιδεύσεως τῶν νέων
στὴν Ἀθήνα ἀλλὰ καὶ στὴν Σπάρτη.
Ἕνα πολὺ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα.
Ἕνα βιβλίο ποὺ πρέπει
νὰ διαβάσουν ὅλα τὰ Ἑλληνόπουλα.
3.500 δρχ.

ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

Α. Ἀστυακόπουλου
ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ
ΟΡΕΣΤΗ

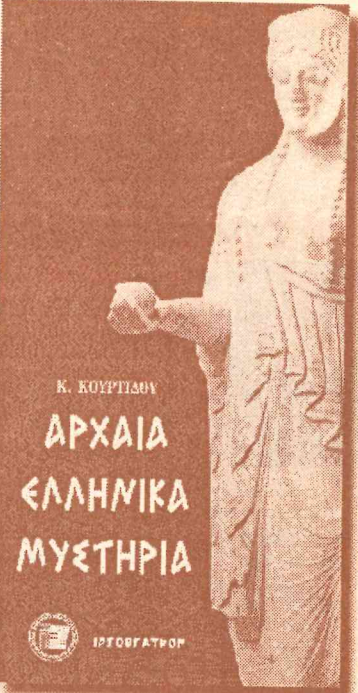
Πλάτωνος
ΑΠΟΛΟΓΙΑ
ΕΣΚΡΑΤΟΥΣ

Πλάτωνος
ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ
ΦΑΙΔΡΟΣ

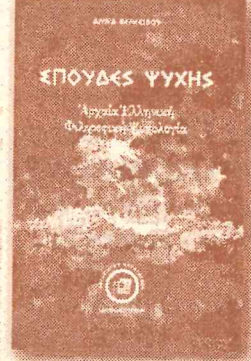
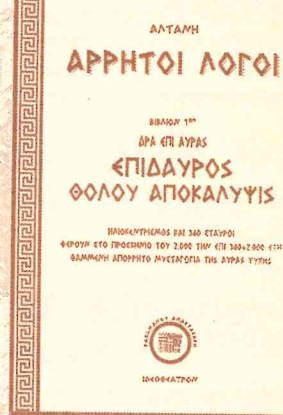

Ἡ πλέον
ἔγκυρος
καὶ
ἐπιστημονικὴ
μελέτη γιὰ τὰ
Μυστήρια.
Περιλαμβάνει ὅλα
τὰ ἀποσπάσματα
τῆς ἀρχαίας
ἐλληνικῆς
γραμματείας
γιὰ τὰ

**ΟΡΦΙΚΑ
ΚΑΒΕΙΡΙΑ
ΔΙΟΝΥΣΙΑ
ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ**
4.000 δρχ.

Τὸ Ἴδεο-θέατρον
παρουσιάζει τὸ πρῶτο
βιβλίο τῆς ΑΛΤΑΝΗ
μέ θέμα τὸν ἀποκαλυπτικὸ
συμβολισμό τῆς Θόλου.
***
Ἀναλογίες, ἀρχιτεκτονικὰ
στοιχεῖα, γλυπτά
καὶ 360 σταυροὶ
φέρουν στὸ προσκήνιο
τοῦ 2.000
τὴν θαμμένην
2.000+360 χρόνια
ἀπόρρητο Μυσταγωγία
τοῦ ΛΟΓΟΥ

**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**
Μιά ἐπιστημονικὴ μελέτη
τῆς Δ'ιτρίας τοῦ Κέντρου
Φιλοσοφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
ANNA ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ

Τὸ ἐρώτημα ποῦ τέθηκε
στόν Λιαντίν στο δρόμο:
**ΚΑΘΩΣ ΚΟΙΤΑΣ ΤΟ ΜΗΔΕΝ
ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ, ΔΥΝΕΣΑΙ
ΝΑ ΜΗΝ ΑΠΟΚΑΡΤΕΡΗΣΕΙΣ;**

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Άρχαιο κείμενο - μετάφραση

Έπι πλέον τό βιβλίό περιλαμβάνει: τήν ζωή καί τό ἔργο τοῦ Σωκράτους, τήν σχέση του μέ τόν Πλάτωνα, τό ιστορικό πλαίσιο τῆς δίκης, τοὺς λόγους πού καταδικάστηκε σέ θάνατο, ποιά ἦταν τό δαιμόνιό του. **Σχόλια:** Διογένης Λαερτίου, Χρ. Μαλεβίτση, Ρ. Α. Ἀναστασάκη, Ἀ. Ἀσημακόπουλου, F. Nietzsche.

2.500 δρχ

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ

Άρχαιο κείμενο - μετάφρασις - σχόλια - ἀνάλυσις φιλοσοφίας Πορφυρίου Ἁγίου καί Παν. Μαρίνης. Κυκλοφορεῖ γιά πρώτη φορά τό κορυφαῖον φιλοσοφικόν-θεολογικόν τοῦ Πορφυρίου. Γέμει μυστηριακῶν καί ἀπορρητῶν ἀληθειῶν γιά τήν πορεία τῆς ψυχῆς μετά θάνατον, ἀποσυμβολίζοντας μέρος τῆς μυστικῆς διδασκαλίας τοῦ Ὁμήρου.

2.500 δρχ

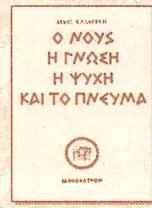
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΜΙΑ ΑΛΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

1.500 δρχ

Διδῶς Καλλέργης ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ

3.500 δρχ

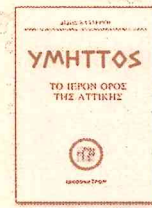
Διδῶς Καλλέργης Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

1.800 δρχ

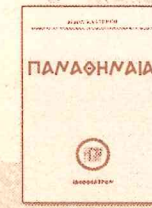
Διδῶς Καλλέργης ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

2.000 δρχ

Διδῶς Καλλέργης ΥΜΗΤΤΟΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

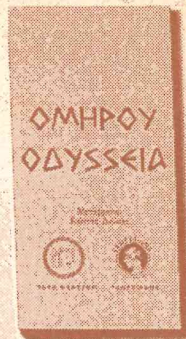
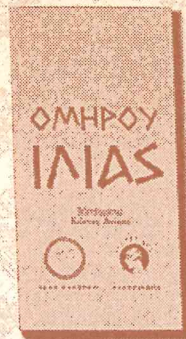
1.500 δρχ

Σπύρου Πιμπλή ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

2.000 δρχ

ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

Νέα μετάφραση με προσέγγιση τῆς Ὁμηρικῆς διαλέκτου ἀπό τόν Κώστα Δούκα Μία ἱστορική ἔκδοση

Μέ τήν συνεργασία τοῦ οἴκου "Γεωργιάδης" ἕκαστο 13.500 δρχ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ Ἀναστάση Ἀσημακόπουλου Ἑσωτερική ἀνάλυση, ἀποσυμβολισμός καί συνέχεια τοῦ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΤΥΡΑΝΝΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ τοῦ Σοφοκλέους δραματουργική ἐπεξεργασία Ραδάμανθη Ἀναστασάκη

2.000 δρχ

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ

Οἱ Ἱεροὶ Ὕμνοι τοῦ Ὁρφέως ἀποδλέπουν εἰς τήν δημιουργίαν πνευματικοῦ κλίματος, διὰ τήν ἐπιτέλεσιν ἱεραργίας ἢ καί ἱεροφανείας

3.500 δρχ

ΠΕΤΡΟΥ ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

3.500 δρχ

ΟΡΦΕΩΣ ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ ΛΙΘΙΚΑ

(Ἡ χρῆσις τῶν λίθων ἀπό τόν Ὁρφέα)
Ἀρχαιο κείμενο - μετάφραση
Ἐπί πλέον
ἀναλυτική παρουσίαση
τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας
- πίνακες καί ἀποσυμβολισμός.

3.000 δρχ

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΥ ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ

Σύνοψις τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ καί τῆς μυστηριακῆς καί μεταφυσικῆς διδασκαλίας περί θεῶν καί κόσμου, ἀνθρώπου, ψυχῆς καί εἰμαρμένης.

1.500 δρχ

Jean Mallinger ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ

3.500 δρχ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ

3.000 δρχ

ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ

1.500 δρχ

ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ

4.500 δρχ

ΙΑΜΒΛΙΧΟΥ ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ

3.500 δρχ

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ

12.000 δρχ

ΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΟΦΟΥΣ

Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Μία μοναδική πραγματεία καί ἑσωτερική ἀνάλυσις τῶν διδασκάλων τῆς ἀνθρωπότητας
ΟΡΦΕΥΣ - ΘΑΛΗΣ
ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ - ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ - ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ
ΖΗΝΩΝ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ - ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ - ΞΕΚΡΑΤΗΣ
ΠΛΑΤΩΝ - ΕΤΩΪΚΟΙ

5.500 δρχ

Φιλοσοφική προσέγγιση τῆς ΑΡΜΟΝΙΑΣ τοῦ ΣΥΜΠΙΑΝΤΟΣ καί τῶν ΟΝΤΩΝ μέ ΜΟΥΣΙΚΗ καί ΧΟΡΟ

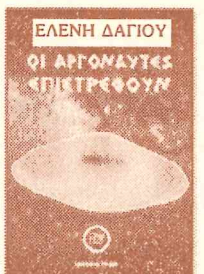
2.500 δρχ

Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ

(Διήγησις Μυθολογική)
Μέ ἓνα μοναδικό ἀφηγηματικό τρόπο παρονοιάζονται ὅλα τά μυθολογικά στοιχεῖα πού ἀφοροῦν τήν περίφημη Ἀργοναυτική ἐκστρατεία. Ἀπό τήν προετοιμασία τῶν Ἀργοναυτῶν μέ τόν Κένταυρο Χείρωνα ἕως τήν ἀποθέωσή τους

1.500 δρχ

Οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι πού ἐμφανίζονται στήν Γῆ ἀφάνουν γραπτές μαρτυρίες ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, πού ζοῦν ἐντός ἀτράκτου. Διέφυγαν στό διάστημα μετά τήν Τιτανομαχία. Τό πλήρωμα τοῦ χρόνου ὁμῶς ἔφθασε καί ...

4.500 δρχ

Α. ΧΑΛΑ Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ἕνα βιβλίό πού ἀποκαλύπτει τίς βαθύτατες ἑσωτερικές γνώσεις τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

3.000 δρχ

ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΞΑΔΠΟΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

Ὁδηγός αὐτογνωσίας ἀλλά καί ψυχολογικῆς ἀναλύσεως τῆς Μυθολογίας

2.500 δρχ

Ὅλα τά βιβλία τοῦ καθηγητοῦ Δημήτρη Λιαντίνη
ΓΚΕΜΜΑ - ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΠΟΛΥΧΡΟΜΙΟ (ΕΤΟΔ ΚΑΙ ΡΩΜΗ) - ΝΥΦΟΜΑΝΗ (ΕΞΦΕΡΗΣ) - ΧΑΣΜΑ ΕΞΕΙΣΜΟΥ (ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ) - ΕΞΥΠΝΟΝ ΕΝΥΠΝΙΟΝ (ΡΙΛΚΕ) ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ * ΤΗΛ.: 52.37.543

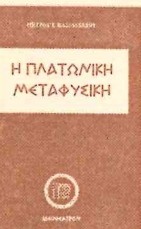

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Τριμηνιαίο περιοδικό γιά τήν
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 5.000 δρχ.
ΤΗΛ. 52.37.543

Τό βιβλίο περιλαμβάνει
όλες τίς μεταφυσικές
ἀπόψεις τοῦ Πλάτωνος
οἱ ὁποῖες ἀναλύονται
ἐπιστημονικῶς.

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΤΟΥΡΜΑΡΗ 57 104.32 ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ.: 52.37.543 - ΦΑΞ: 52.26.694

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ Α. ΔΗΑΣΤΑΞΑΚΗ

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ '99
Τιμές χωρίς ΦΠΑ 4%

Όμηρου:	ΙΛΙΑΣ	13.500
Όμφεως:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	13.500
Όμφεως:	ΥΜΝΟΙ - FRAGMENTA	3.500
Όμφεως:	ΛΙΘΙΚΑ - ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	3.000
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	2.500
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ (ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ)	2.000
Πορφύριου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	2.500
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ (ΑΠΑΝΤΑ)	5.000
Λουκιανού:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	1.500
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	1.500
Άδριανόπουλου:	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ	5.500
Γ. Σακελλαρίου:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	5.500
Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	4.000
Δ. Καλλέργη:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	3.500
Δ. Καλλέργη:	Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	1.800
Δ. Καλλέργη:	ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	2.000
Δ. Καλλέργη:	ΥΜΗΤΤΟΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.500
Σ. Πιμπλή:	ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ	2.000
С. Dupuis:	Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	2.500
Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	3.000
Άσπρακίου:	ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ	1.000
Άσπρακίου:	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	2.000
Γρ. Ζώρζου:	ΑΜΒΡΟΣΙΑ - ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΣΠΕΡΜΑ	1.500
Γρ. Ζώρζου:	ΝΕΚΤΑΡ - ΤΟ ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΠΥΡ	1.500
Γρ. Ζώρζου:	ΑΠΑΡΧΑΙ - Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	1.500
Γρ. Ζώρζου:	ΣΠΟΝΔΑΙ - Η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΘΕΟ	1.500
Γρ. Ζώρζου:	ΘΑΓΕΤΟΙ - ΠΕΛΑΣΓΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ	1.500
Ε. Δάγιου:	ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ	4.500
Κ. Κακούρη:	ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ	5.000
Μ. Κωνσταντινίδου:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ (Διήγημα)	1.500
Β. Λαμπροπούλου:	ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ (ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ)	2.500
Μ. Μάκρας:	ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	2.500
Μ. Μάκρας:	ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	2.000
Α. Χαλά:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ Κ. ΠΑΛΑΜΑ	3.000
Α. Γεωργιάδου:	ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	3.000
Α. Κελεσιδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ	3.000
Ν. Έλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ (Ιστορικό ανάγνωσμα) 2.500 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ, Η ΘΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	3.500
Αλτάιν:	ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ	4.500
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	1.500
Ίαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	3.500
Π. Γράβιγγερ:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ	12.000
Ј. Mallinger:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ - ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	3.000
Π. Γράβιγγερ:	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	5.000
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ	1.500
Π. Γράβιγγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ	3.500
Ίεροκλέους:	ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ	2.500
Γ. Οικονομίδου:	Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ	3.000
Ί. Βασιλῆ:	ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	3.000
Ή. Νικολούδου:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	3.000
Ή. Νικολούδου:	ΕΛΛΗΝΙΑΣ - Ο ΛΑΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	3.000
Ε. Βαλλερά Rickerson:	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ	3.000
Anne Reese:		

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ 2.000

Δευτέρα 8-10 μ.μ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ

ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

Ποιός ταξιδεύει πού και πώς;

Μέ Ξεναγό τόν **ΧΑΡΗ ΦΙΛΙΟ**

(Σύμβουλο διαπροσωπικών και ένδοξο-σωπικών σχέσεων. Ψυχοσωματικό Θερα-πευτή, Ρεφλεξολόγο, Ήλεκτροβελονιστή)

Ή μέριμνα τοῦ ἀνθρώπου γιά τίς τωρινές και τίς μελλοντικές ανάγ-κες τῆς ζωῆς του, ἀπατεῖ τήν ἐνέρ-γεια δύο εἰδῶν νοημοσύνης.

α) τοῦ ἀνθρώπου θεωροῦ καί

β) τοῦ ἀνθρώπου ποιητοῦ, ὥστε ν' ἀντιληφθῇ τήν σωρείαν τῶν πολ-λαπλῶν του προβλημάτων.

Ἀπαιτεῖται ὑπέρβαση πραξικο-νοητική τοῦ ὑπαρκτοῦ, καί κατά-κτηση τοῦ ἐπιθυμητοῦ.

Σύζευξη καί ἄρα μετάβαση, ἀπό τόν ὀρθολογισμό στήν ὀρθοπραξία.

Ή γνώση διά τῆς πράξεως σω-ματοῦται, ἀποκτᾷ δηλαδή ἀπτή ὑπόσταση.

Ή πράξη διά τοῦ λογισμοῦ ψυχώνεται, ἀποκτᾷ δηλαδή πνευ-ματική ὑπόσταση.

Εἴμαστε ἄραγε ἀπλοί θεατές κάποιου ταξιδιοῦ μεταφερόμενοι ἀπό κάποιο ὄχημα, ἡ ἐμεῖς δημιουργοῦμε τό ὄχημα καί τό ταξίδι; Καί μέ ποιᾷ κριτήρια; Μήπως μᾶς προγραμματί-ζουν οἱ ἄλλοι; ἡ τά δημιουργοῦμε ἐμεῖς;

Μάθετε τοὺς τρόπους πού δημι-ουργήτε, καί ἀντιλαμβάνεσθε τοὺς κόσμους σας.

Χεiriστεῖτε τοὺς καί ταξιδέψετε μέ ἀσφάλεια.

Τετάρτη 8-10 μ.μ.

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΑΙΘΕΡΑ

Μέ τόν καθηγητή Φυσικῆς καί Μαθηματικῶν **ΠΑΝ. ΠΑΠΠΑ**

Παρά τίς ἀπόψεις τῆς λεγο-μένης σύγχρονης Φυσικῆς, ὁ Δρ. Παν. Παππᾶς τολμᾷ καί τεκμηρι-ώνει τήν ὑπαρξη τοῦ Αἰθέρος τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ τῆς Πεμπτουσίας ὅλων τῶν σωμάτων μέ τήν πύ ἀποδεκτή καί ἀναμφισβήτητη μέ-θοδο τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τήν παρατήρηση με χιλιάδες φωτο-γραφίες, ἀποτυπωμάτων τοῦ αἰθέ-ρα στοὺς βράχους, στά μάρμαρα, στοὺς λίθους, στά βουνά, ...

Ὁ Δρ. Π. Παππᾶς, σέ παγκό-σμια πρωτιά, τολμᾷ νά διατυπώ-σει τίς ἀπόψεις του γιά τόν ἐτε-ρογενῆ χώρο καί χρόνο, γιά πολ-λαπλές διαστάσεις, γιά τό δίκτυο ἀρμονικῶν τοῦ χωρο-χρόνου, βάσει τοῦ ὁποῖου ἡ φύση ἐπι-κοινωνεῖ σέ μοριακό ἐπίπεδο, χωροταξεῖ καί σηματοδοτεῖ τόν χώρο γιά τήν βιολογική ἀνάπτυ-ξη τῶν φυτῶν καί τῶν ζώων ἀπό τό σχέδιο τοῦ DNA.

Σχέση ἀρμονικοῦ αἰθέρα μέ: σεισμούς, τόν καιρό, ἡλεκτρισμό, ἐγκέφαλο, συνειδητό, ὑποσυνεί-δητο, σχιζοφρένεια, ἀστρολογία, τηλεπάθεια, παραψυχολογία, ἐ-πικοινωνία στό διάστημα, χαμέ-νη ἀρχαία γνώση, ἀρχαία θρη-σκεία, τοποθεσίες ναῶν, Φιλο-σοφική Λίθο, Ἀλχημεία, γιά τό μεγάλο κενό, γιά τήν μεγάλη παράληψη-συνωμοσία; σύγχρο-νης λογοκριμένης Φυσικῆς, γιά τήν πορεία τῆς τρίτης Χιλι-ετηρίδας καί τήν ἐνοποιημένη Φυσική ...

Πέμπτη 8 μ.μ.

ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ - ΠΛΑΤΩΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΝ ΤΑΥΤΙΖΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Μέ τήν **ΑΛΤΑΝΗ**

Παρασκευή 8 μ.μ.

ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

Μέ τήν Συγγραφέα - θεραπεύτρια

ΜΑΙΡΗ ΜΑΚΡΑ

Σάββατο 6:30 μ.μ.

Ο ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Μέ τόν Έρευνητή - Ήλεκτρονικό

στον **ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ**

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΑΡΑΓΑ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ - ΕΤΟΥΡΜΑΡΗ 57 & Γ ΕΞΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 104.32 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ.: 52.37.543 - ΦΑΞ: 52.26.694